

jaarverslag

K I N D E R R E C H T E N C O M M I S S A R I A A T

2 0 0 2 - 2 0 0 3

voorwoord

K I N D E R R E C H T E N C O M M I S S A R I A A T

Het begint stilletjes aan een traditie te worden dat op 20 november, de verjaardag van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat wordt voorgesteld. Ook nu weer gebeurt dit samen met de voorstelling van een nieuwe Jongerenjaarkrant, omdat het belangrijk is dat ook de jongeren zelf op de hoogte kunnen blijven van wat het Kinderrechtencommissariaat voor hen doet.

Als vanouds vindt u in dit verslag een overzicht van de verrichte activiteiten, van de geformuleerde adviezen, van de ontvangen klachten en vragen e.d. Doorheen dit activiteitenverslag worden ook de aandachtspunten van het Vlaams kinderrechtenbeleid blootgelegd.

Het voorbije werkjaar kende enkele vernieuwingen en evoluties in de eigen werking. Zo werd in 2003 het hoofdstuk 'Kinderrechtenfestival' afgesloten en werd vorm gegeven aan het nieuwe concept van het rondreizend 'Kinderrechtendorp', waarbij aanhechting met bestaande publieksevenementen werd gezocht en gevonden. Het hoofdstuk onderzoek is uitgebreider dan de jaren voorheen. Enerzijds werd het eigen onderzoek afgehandeld en wordt over de resultaten gerapporteerd. Anderzijds werden nieuwe initiatieven opgezet met partners uit het middenveld.

Ook het hoofdstuk ombudswerk is dit jaar opnieuw fel uitgebreid, zowel qua aantal meldingen als qua variatie in thema's. Opvallend was ook de grote toename in meldingen van minderjarigen zelf.

2003 was ook het jaar waarin het eerste mandaat afliep en ik als Kinderrechtencommissaris geëvalueerd werd door het Vlaams Parlement. Het verheugde me ten zeerste dat het Vlaams Parlement mij opnieuw het vertrouwen heeft gegeven om ook een tweede ambtstermijn te mogen vervullen. Samen met het team zullen we onze inspanningen verder zetten en de uitgewerkte lijnen in de werking verder consolideren.

Bouwen aan een kindvriendelijk Vlaanderen, met steeds toenemende beleidsaandacht voor kinderrechten, is een werk van lange adem. De pioniersjaren zijn nu echter wel duidelijk voorbij. Ze waren boeiend, uitdagend, moeilijk, vrolijk, vernieuwend, complex, zoekend en nog veel meer. Ik wil hier dan ook heel nadrukkelijk alle medewerkers bedanken voor hun steun, hun inzet, hun doorgedreven werkhouding, hun geloof in het verhaal en hun onwankelbare loyaliteit naar het Kinderrechtencommissariaat.

Tegelijk denk ik wel te mogen stellen dat het Kinderrechtencommissariaat er in de eerste jaren reeds voor gezorgd heeft dat kinderrechten meer en meer op de politieke agenda zijn komen te staan.

Ik wil hier dan ook tevens het Vlaams Parlement bedanken voor de kansen en de steun die mij geboden werden om dit Kinderrechtencommissariaat te krijgen waar het nu staat.

Ankie Vandekerckhove, KINDERRECHTENCOMMISSARIS

inhoud

J A A R V E R S L A G K I N D E R R E C H T E N C O M M I S S A R I A A T

hoofdstuk 1

het Kinderrechtencommissariaat

11

1. OPDRACHTOMSCHRIJVING: HET DECREET

13

1.1. Ombudswerk

16

1.2. Informeren en sensibiliseren

16

1.3. Advies aan het Vlaams Parlement

16

1.4. Onderzoek

17

1.5. Werkingscriteria

17

2. WERKINGSMODALITEITEN

18

2.1. Begroting

18

2.2. Samenwerking met het Algemeen Secretariaat van
het Vlaams Parlement

19

hoofdstuk 2

Ombudswerk

21

1. DE OMBUDSFUNCTIE VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

23

1.1. Begripsomschrijving

23

1.2. Takenpakket van de ombudswerkers

23

2. HET OMBUDSPROCES

25

2.1. De melder en de aanmelding

26

2.2. Behandeling van de aanmelding

26

2.3. Algemene werkingsprincipes

29

2.4. Structurele impact van het ombudswerk

30

3. OMBUDSWERK: RAPPORTAGE

31

3.1. Inleiding

31

3.2. Aantal aanmeldingen

31

3.3. De aard van de aanmeldingen

32

3.4. De ontvankelijkheid van de aanmeldingen

34

3.5. Tijdstip van aanmelding

36

3.6. Spreiding van de aanmeldingen naar provincie

37

3.7. De melder

38

3.8. De wijze van aanmelding	40
3.9. Behandeling van de aanmelding	41
3.10. Participatie, Protectie en Provisie	43
4. DE THEMATIEK VAN DE AANMELDINGEN	45
4.1. Gezin	46
4.2. Onderwijs	56
4.3. Jeugdhulpverlening	67
4.4. Vrije tijd	71
4.5. De minderjarige als dader of slachtoffer van misdrijven	72
4.6. Leefwereld van minderjarigen	73
4.7. Vluchtelingen	74
4.8. Gezondheidszorg	75
4.9. Minderjarigen als medeburgers	75
4.10. Media	76
4.11. Verkeer	76
4.12. Rest	76

hoofdstuk 3

Communicatie

79

1. INFORMEREN EN SENSIBILISEREN	81
1.1. De sensibiliseringscampagnes	82
1.2. Gedrukte informatiedragers	85
1.3. Mediawerk	88
1.4. Publiciteit	89
1.5. Websites	90
1.6. Evenementen	92
2. NETWERKING	95
2.1. Overheid	95
2.2. Met het middenveld	102
2.3. Studiedagen en congressen	107
2.4. Activiteiten met kinderen en jongeren	110
2.5. Internationaal	110

hoofdstuk 4

Adviezen

115

1. FORMELE ADVIESVERLENING	117
1.1. Formele adviezen uit het werkjaar 2002-2003	118
1.2. Opvolging formele adviezen 1998-2002	127
	133

2. BELEIDSDOSSIER EN INFORMEEL ADVIESWERK	139
2.1. Jeugdhulpverlening - Integrale jeugdhulp	139
2.2. Niet-begeleide minderjarigen	140
2.3. Leerlingenparticipatie en leerlingenstatuur	141
2.4. Tatoeages	141
2.5. “Beveiligde kinderen”	142
2.6. Lijfstraffen	144
2.7. Kindeffectrapportage	145

hoofdstuk 5

Onderzoek

147

1. ONDERZOEKSPROJECTEN	149
1.1. Kinderen, jongeren en hun gezin	149
1.2. Kinderen, jongeren en hun vrije tijd	155
1.3. Kinderen, jongeren en hulpverlening	156
2. ONDERZOEKSSTUURGROEPEN	157
1.1. Steunpunt Gelijke Kansenbeleid	157
1.2. Jongeren en wonen in Vlaanderen	159

conclusies

Algemene besluiten en suggesties

163

GEZIN	165
ONDERWIJS	167
HULPVERLENING	171
RECHT OP INFORMATIE	172
OVERKOEPELEND KINDERRECHTENBELEID	173

bijlage 1 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	177
bijlage 2 Decreet van 15 juli 1997 houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en de instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris.	193
bijlage 3 Media-output oktober 2002 tot en met september 2003	197

figuren

33	—	Figuur 1	Procentuele verdeling naar aard van de aanmelding
35	—	Figuur 2	Procentuele verdeling naar ontvankelijkheid van de aanmelding
35	—	Figuur 3	Procentuele verdeling van niet-ontvankelijke aanmeldingen
36	—	Figuur 4	Procentuele verdeling aanmeldingen naar maand
37	—	Figuur 5	Procentuele verdeling aanmeldingen naar regio
38	—	Figuur 6	Aantal minderjarigen naar leeftijd
39	—	Figuur 7	Procentuele verdeling naar aard van melder
40	—	Figuur 8	Procentuele verdeling naar wijze van aanmelding
42	—	Figuur 9	Procentuele verdeling naar wijze van behandeling
45	—	Figuur 10	Procentuele verdeling naar thema van aanmelding
46	—	Figuur 11	Procentuele verdeling naar gezin
47	—	Figuur 12	Procentuele verdeling naar opvoeding
52	—	Figuur 13	procentuele verdeling naar niet-samenwonende ouders
47	—	Figuur 14	Procentuele verdeling naar onderwijs
67	—	Figuur 15	Procentuele verdeling naar Jeugdhulpverlening

inleiding

JAARVERSLAG KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

Net als de vorige jaren, krijgt u met dit vijfde jaarverslag een overzicht aangeboden van alle activiteiten die het Kinderrechtencommissariaat het afgelopen jaar ontplooid. Zoals ieder jaar wordt er in het verslag in een eerste hoofdstuk gestart met een ontleding van de decretale opdracht; teneinde de visie en de missie van het Kinderrechtencommissariaat te expliciteren. Tevens worden in dit hoofdstuk de werkingsmodaliteiten kort toegelicht.

In een tweede hoofdstuk ‘Ombudswerk’ ontleden we de ons bereikte aanmeldingen van kinderen, jongeren en volwassenen. U leest daarin ondermeer hoeveel, door wie, op welke wijze en waarover wij zoal geconsulteerd werden het afgelopen werkjaar.

In hoofdstuk 3 ‘Communicatie’ worden niet alleen de doelstellingen en de resultaten van de sensibiliseringscampagnes en -projecten toegelicht. Ook de verdere stappen in de bekendmakingsstrategie worden duidelijk gemaakt, met een bijzondere aandacht voor het mediawerk, de gevoerde publiciteit en de evenementen waaraan werd meegewerkt.

In hetzelfde hoofdstuk wordt in het tweede deel ‘Netwerking’ een overzicht gegeven van de contacten die het Kinderrechtencommissariaat onderhield met de verschillende organisaties uit het middenveld en de academische wereld. Daarnaast wordt er in dit deel de nodige aandacht geschonken aan de onderhouden contacten met het Vlaamse overheid, in het bijzonder met het Vlaams Parlement, de Vlaamse regering en de verschillende ministeries en overheidsinstellingen. Ook de verschillende contacten met de federale overheid komen hierbij aan bod.

In het vierde hoofdstuk ‘Adviezen’ worden de aangemaakte adviezen naar het Vlaams Parlement en andere overheden van het voorbije werkjaar uitgebreid toegelicht. Vanaf vorig jaarverslag proberen we ons hierbij niet enkel te beperken tot het louter rapporteren van de aangemaakte adviezen; maar tevens een effectiviteitstoets van deze werkzaamheden mee te geven in dit overzicht. Te vaak merken we dat onze adviezen niet altijd die aandacht krijgen die ze verdienen. Het jaarverslag probeert dit gebrek op te vangen door een blijvende belangstelling te vragen voor die bepaalde thema’s die maar geen oplossing krijgen.

In het vijfde hoofdstuk ‘Onderzoek’ rapporteren we naast de onderzoeksresultaten die gepubliceerd werden in de boeken ‘Kom je dat thuis eens vertellen?’, ‘Vaders in soorten’ en ‘Tienertijd’, over de voorbereidingen naar een nieuw onderzoek rond buurt en vrijetijdsbeleving van kinderen en jongeren. Ook een onderzoek dat werd opgestart rond vrijheidsberoving binnen de hulpverlening wordt in dit hoofdstuk kort toegelicht.

Tot slot worden de belangrijkste bevindingen op een rijtje gezet en besproken in een afsluitend hoofdstuk.

hoofdstuk 1

HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

inhoud

13	1. OPDRACHTOMSCHRIJVING: HET DECREET
16	1.1. Ombudswerk
16	1.2. Informeren en sensibiliseren
16	1.3. Advies aan het Vlaams Parlement
17	1.4. Onderzoek
17	1.5. Werkingscriteria
18	2. WERKINGSMODALITEITEN
18	2.1. Begroting
19	2.2. Samenwerking met het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement

1 OPDRACHTOMSCHRIJVING: HET DECREET^[1]

Het werkjaar 2002-2003 was het laatste jaar van het eerste mandaat van de Kinderrechtencommissaris. Dit eerste mandaat stond in het teken van het opstarten van de activiteiten van het Kinderrechtencommissariaat en het leggen van de nodige fundamenten. Het decreet duidt het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind aan als uitgangspunt en leidraad voor alle onderdelen van de opdracht van het Kinderrechtencommissariaat. Al deze onderdelen streven een zelfde finaliteit na: het stimuleren van de implementatie van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind door het Vlaams Parlement en andere overheden. Voor de uitvoering van deze opdracht krijgt het Kinderrechtencommissariaat de nodige ruimte en middelen van het Vlaams Parlement.

Uit het decreet volgt dat het Kinderrechtencommissariaat drie doelgroepen heeft: kinderen en jongeren^[2], volwassenen en het Vlaams Parlement (e.a. overheden). Voor elke doelgroep dient een eigen aanpak te worden uitgewerkt, met eigen accenten binnen de decreetale opdracht van het Kinderrechtencommissariaat.^[3] Het gelijktijdig ‘bedienen’ van deze drie groepen maakt de missie van het Kinderrechtencommissariaat zeer complex.

Voor minderjarigen treedt het Kinderrechtencommissariaat op als vertolker van hun rechten en belangen. Daartoe wordt enerzijds met hen gecommuniceerd om input te vergaren en anderzijds dient men hen te informeren over hun rechten. Door dit tweerichtingsverkeer wordt zowel gewerkt aan het verhogen van de participatiemogelijkheden van minderjarigen, als aan de opdracht om het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bekend te maken. Zonder dergelijke informatie kunnen minderjarigen niet in staat worden gesteld om zelf iets met hun rechten te gaan doen. Geïnformeerd zijn is in die zin de eerste voorwaarde om rechtsschendingen te vermijden.

Voor volwassenen, en meer bepaald voor de publieke opinie, dient het Kinderrechtencommissariaat de inhoud en het belang van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bekend te maken en te verduidelijken. Op die manier kunnen misverstanden en ongegronde angsten worden weggewerkt. Met kinderrechtenorganisaties en andere relevante groepen of instellingen^[4] dient het Kinderrechtencommissariaat netwerken uit te bouwen. Het Kinderrechtencommissariaat biedt hen ondersteuning of zet gezamenlijke activiteiten met hen op. Bovendien is er een continue uitwisseling van informatie.

Aan de wetgever tenslotte, dient het Kinderrechtencommissariaat adviezen te formuleren. Deze adviezen zijn gebaseerd op de letter en de geest van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en op wat wordt aangebracht door minderjarigen, door wetenschappelijk onderzoek en door het maatschappelijke veld. Tot op heden gebeurde dit vooral op verzoek van het Vlaams Parlement of op eigen initiatief naar aanleiding van thema's op de politieke agenda. Initiatieven die door de Vlaamse regering en de federale

[1] Decr.VI.Parl. 15 juli 1997 houdende oprichting van het Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris, B.S. 7 oktober 1997 (verder ‘het decreet’).

[2] Conform het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind wordt als kind beschouwd, elke persoon die de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt (synoniem voor minderjarige). Soms wordt ook de terminologie ‘kinderen en jongeren’ gebruikt. Onder meer de communicatiestrategie is verschillend voor enerzijds kinderen (tot de leeftijd van 12 jaar) en jongeren (van 12 tot 18 jaar). Wanneer we specifiek naar deze verschillende aanpak per subgroep willen verwijzen, wordt deze terminologie gebruikt.

[3] Voor de visie van het Kinderrechtencommissariaat over kinderen en hun rechten verwijzen we naar de vorige jaarverslagen. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), Jaarverslag 2000-2001, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 13-16; KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2000), Jaarverslag 1999-2000, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 11-15 en KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (1999), Jaarverslag 1998-1999, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 11-14.

[4] NGO's die rond kinderrechten werken en die verzameld zijn in de Kinderrechtencoalitie (bvb. de Kinderrechtswinkel, Jeugd en Stad, de Kinder- en Jongerentelefoon, de Gezinsbond, ...), Vlaamse Openbare Instellingen (bvb. Kind & Gezin, Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie, Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen, Ketnet, ...), ...

overheid worden genomen, kunnen echter ook van belang zijn voor minderjarigen. Ook op dit niveau kan het Kinderrechtencommissariaat dus een inbreng doen, indien dit gevraagd wordt.

In bijgevoegd Schema 1 vindt u een overzicht van de decretale bepalingen en de taken die daaruit voortvloeien. Uit het schema blijkt dat het Kinderrechtencommissariaat door het decreet niet louter als ombudsdienst voor minderjarigen beschouwd kan worden. Hoewel dit een belangrijk *reactief* onderdeel van het takenpakket vormt, is het zeker niet de enige opdracht. *Proactieve* taken die voortvloeien uit het decreet zijn: informeren en sensibilise-

Schema 1: De taken van het Kinderrechtencommissariaat voortvloeiend uit het decreet

DECREET	TAKEN
<p>ARTIKEL 4 <i>De Commissaris verdedigt de rechten en behartigt de belangen van het kind</i></p> <p>Hij ziet toe op de naleving van het Verdrag;</p> <p>Hij staat in voor de opvolging, de analyse, de evaluatie en bekendmaking van de levensomstandigheden van het kind;</p> <p>Hij treedt op als vertolker van de rechten, de belangen en de noden van het kind.</p>	<p>Advies aan het Vlaams Parlement</p> <p>Onderzoek</p> <p>Ombudswerk Informeren & Sensibiliseren</p>
<p>ARTIKEL 5 <i>Bij de uitoefening van de in art. 4 bepaalde opdrachten besteedt de Commissaris, met het Verdrag als leidraad, in het bijzonder aandacht aan:</i></p> <p>De dialoog met het kind en met de organisaties actief rond individuele en collectieve dienstverlening aan of belangenbehartiging van het kind;</p> <p>De maatschappelijke participatie van het kind en de toegankelijkheid voor het kind van alle diensten en organisaties die met het kind te maken hebben;</p> <p>Het toezicht op de conformiteit met het Verdrag van de wetten, decreten, besluiten en verordeningen, met inbegrip van de procedurele regels welke een aangelegenheid regelen waarvoor de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest bevoegd is;</p> <p>De verspreiding van informatie over de inhoud van het Verdrag, in het bijzonder ten behoeve van het kind.</p>	<p>Informeren & Sensibiliseren Ombudswerk</p> <p>Advies aan het Vlaams Parlement Informeren & Sensibiliseren</p> <p>Advies aan het Vlaams Parlement</p> <p>Informeren & Sensibiliseren</p>
<p>ARTIKEL 6 <i>Bij de uitoefening van de in art. 4 bepaalde opdrachten is de Commissaris bevoegd om:</i></p> <p>Op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement een onderzoek in te stellen met betrekking tot de naleving van het Verdrag;</p> <p>Klachten die betrekking hebben op de niet naleving van het Verdrag, te onderzoeken en zo mogelijk gericht door te verwijzen naar de voorzieningen.</p>	<p>Onderzoek Ombudswerk</p> <p>Ombudswerk</p>

ren, advies verlenen aan het Vlaams Parlement en onderzoek verrichten. Binnen de werking van het Kinderrechtencommissariaat wordt de globale opdracht met andere woorden vertaald in enerzijds thematische activiteiten (bvb. een advies aan het Vlaams Parlement over een decreetvoorstel) en anderzijds in strategische activiteiten (bvb. het opzetten van campagnes en netwerken i.s.m. het middenveld).

Het oprichtingsdecreet van het Kinderrechtencommissariaat voorzag dat de Kinderrechtencommissaris het mandaat kan uitoefenen voor een eenmalig hernieuwbare termijn van vijf jaar. Gezien het eerste mandaat van de Kinderrechtencommissaris afloopt in juni 2003, diende het nodige gedaan te worden door het Vlaams Parlement om te voorzien in hetzij een herbenoeming, hetzij de aanstelling van een nieuwe Kinderrechtencommissaris. Hiervoor werd begin 2000 een lichte wijziging aangebracht aan art. 7, §2 van het oprichtingsdecreet^[5], dat luidt als volgt:

“Het Vlaams Parlement benoemt de Commissaris na een openbare oproep tot kandidaatstelling en een vergelijkende selectie, voor een termijn van vijf jaar.

Ten laatste negentig dagen voor het verstrijken van die termijn evalueert het Vlaams Parlement de commissaris.

Indien de commissaris gunstig geëvalueerd wordt, wordt zijn mandaat van rechtswege éénmaal verlengd met een nieuwe termijn van vijf jaar.

Bij ontstentenis van een evaluatie negentig dagen voor het verstrijken van het mandaat, wordt de evaluatie geacht gunstig te zijn.

Een persoon kan maximaal gedurende twee termijnen, al dan niet aaneensluitend, het ambt van commissaris bekleden.”

De Kinderrechtencommissaris diende een evaluatienota in bij het Uitgebreid Bureau, die vervolgens op 24 februari behandeld werd. Op 26 februari werd het voorstel van het Uitgebreid Bureau in de plenaire vergadering behandeld. De verlenging van het mandaat van de Kinderrechtencommissaris werd bevestigd met 80 stemmen voor, 5 stemmen tegen en 2 onthoudingen. Bijkomend werd wel gevraagd een strategisch plan in te dienen bij het uitgebreid Bureau en om meer synergieën tot stand te brengen met andere instanties die zich met kinderen en kinderrechten bezighouden.

Een beleidsplan voor de komende vijf jaar werd uitgewerkt en ingediend bij het Uitgebreid Bureau. Bij de bespreking ervan op 1 juli 2003 besliste het Uitgebreid Bureau om dit plan nog niet goed te keuren maar eerst voor advies te laten agenderen bij de Commissie Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen. Op het moment van eindredactie van dit jaarverslag kon nog niet voorzien worden hoe op het beleidsplan gereageerd zou worden.

Voorvoemde wijziging van het oprichtingsdecreet betrof daarnaast ook de rapportage door het Kinderrechtencommissariaat. Waar voordien werd bepaald dat het jaarverslag in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement werd besproken, is nu voorzien dat het jaarverslag in de bevoegde Commissies^[6] wordt besproken (na kennisname door de plenaire vergadering). Er is een mogelijkheid tot bespreking van het jaarverslag in de plenaire vergadering, maar dit is geen verplichting meer naar het Vlaams Parlement.

.....
^[5] Decr.VI.Parl. 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissariaat en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse ombudsdienst, B.S. 13 februari 2003.

^[6] Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat alle commissies bevoegd zijn. Kinderrechten hebben een impact op alle bevoegdheidsdomeinen.

1.1... OMBUDSWERK

De, bij voorkeur minderjarige, burger kan bij het Kinderrechtencommissariaat terecht met (info)vragen en klachten. Deze behandeling van individuele aanmeldingen gecombineerd met structurele belangenbehartiging is eigen aan wat men 'ombudswerk' is gaan noemen. In het licht van de opdrachten, de doelgroep en de doelstellingen van het Kinderrechtencommissariaat wordt ombudswerk dan ook beschouwd als: *het werken vanuit (individuele) aanmeldingen om deze enerzijds van een concreet antwoord te voorzien of op een adequate wijze door te verwijzen en om anderzijds zicht te krijgen op structurele problemen, waarover adviezen geformuleerd kunnen worden.* Op grond van de aangemelde thema's en problemen, worden adviezen geformuleerd die kunnen bijdragen tot een structurele verbetering van de leefsituatie en het welbevinden van kinderen in Vlaanderen. Tegelijk kan de concrete individuele tussenkomst van het Kinderrechtencommissariaat reeds een effect creëren op de leefomstandigheden van het kind: een grotere kindgerichtheid in de betrokken sector wordt aangemoedigd of een onmiddellijke verandering wordt doorgevoerd op grond van een tussenkomst.

1.2... INFORMEREN EN SENSIBILISEREN

Gezien vele minderjarigen niet eens weten dat zij rechten hebben, wat deze rechten inhouden en wat zij er zelf mee kunnen doen, is het noodzakelijk dat het Kinderrechtencommissariaat hier continu op blijft inspelen. Daarom staan informeren en sensibiliseren bovenaan de agenda. De bekendmaking van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zelf, maar ook van de functie van het Kinderrechtencommissariaat, is hiervan een essentieel onderdeel. Wanneer minderjarigen dan al hun rechten kennen, moeten zij immers weten hoe ze het Kinderrechtencommissariaat kunnen bereiken en wat dit voor hun rechtsbescherming kan betekenen. Zij moeten bij het Kinderrechtencommissariaat ook hun inbreng kunnen doen over maatschappelijke thema's zodat het Kinderrechtencommissariaat waarlijk hun spreekbuis kan zijn.

Om dat te bereiken, moet eerst de basis worden gelegd. Er moet informatie en kennis worden verspreid met het oog op het scheppen van het vereiste klimaat voor een succesvol kinderrechtenbeleid waarin kinderen zelf een plaats hebben. Hiertoe is ook samenwerking met relevante organisaties in het kinderrechtenveld aangewezen. Het Kinderrechtencommissariaat wil netwerking stimuleren op het vlak van informeren en sensibiliseren en wil een forum bieden aan relevante organisaties uit het kinderrechtenveld om gezamenlijke boodschappen uit te zenden.^[7] Dit heeft als uiteindelijk doel de zichtbaarheid van het hele kinderrechtenproject te optimaliseren.

1.3... ADVIES AAN HET VLAAMS PARLEMENT

Advies aan het Vlaams Parlement vormt het resultaat van alle opdrachten samen. Dit is in essentie wat het Vlaams Parlement voor ogen had bij het oprichten van het Kinderrechtencommissariaat: geadviseerd en inhoudelijk ondersteund worden bij de uitvoering van zijn taak en de verplichtingen voortvloeiend uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De onderwerpen van de adviezen komen vanuit meerdere hoeken. Een advies kan ontstaan naar aanleiding van een vraag van het Vlaams Parlement in een welbepaald

.....
[7] Zo worden bijvoorbeeld de campagnes steeds opgezet i.s.m. organisaties die de gepaste expertise bezitten naargelang het thema.

dossier of rond een bepaald thema, op eigen initiatief naar aanleiding van een voorstel of ontwerp van decreet of resolutie, op grond van de thema's die voorkomen uit aanmeldingen vanuit het ombudswerk, op basis van een bezorgdheid die leeft bij kinderen, uit resultaten die blijken uit onderzoek, als antwoord op de hiaten die de Vlaamse regelgeving nog vertoont in het licht van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, ... De adviesfunctie vertaalt zich dan ook in verschillende vormen. Er zijn in de eerste plaats de geschreven adviezen aan het Vlaams Parlement, die verschijnen als officiële parlementaire stukken. De adviezen zijn echter niet enkel aan het Vlaams Parlement gericht. Zeker in onze complexe staatsstructuur liggen de kinderrechtentema's over diverse bevoegdheidsniveau's verspreid. Vandaar dat het Kinderrechtencommissariaat ook gevraagd wordt als adviserend lid in werkgroepen of overlegstructuren binnen de Vlaamse of federale overheid. Soms wordt het Kinderrechtencommissariaat meer informeel benaderd voor overleg rond kinderrechtentema's. Er is ook de beschikbaarheid van het Kinderrechtencommissariaat als infobron voor individuele leden van het (Vlaams) Parlement.

1.4... ONDERZOEK

Onderzoek omvat zowel het onderzoek dat op eigen initiatief wordt opgezet en uitgevoerd, als het vergaren van allerhande relevante informatie over kinderen uit ander (wetenschappelijk) onderzoek. De onderzoeksfunctie is van belang voor de inhoudelijke ondersteuning van de adviezen. Wanneer een kindvriendelijk beleid dient te worden gestimuleerd, kan dit enkel op basis van een gedegen kennis van de behoeften, noden en belevingswereld van kinderen. Zoniet bestaat het risico dat het beleid niet de correcte antwoorden geeft op de heersende vragen en behoeften van de minderjarigen. Daarnaast is het ook van belang dat het Kinderrechtencommissariaat zelf op de hoogte blijft van recente bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek over kinderen.

1.5... WERKINGSCRITERIA

Het Kinderrechtencommissariaat houdt bij de globale taakinfilling en de uitbouw van de vier pijlers rekening met de volgende werkingscriteria:

- **Beleidsgericht werken:** het resultaat van het werk van het Kinderrechtencommissariaat moet merkbaar worden doordat de regelgeving wijzigt en doordat kinderen zichtbaar worden in het beleid.
- **Kindgericht werken:** om de vereiste inbreng van kinderen te kunnen genereren, dienen zij in de eerste plaats aangesproken en geïnformeerd te worden. Enkel met die inbreng van de minderjarigen zelf kan vanuit het vereiste kindperspectief worden gewerkt.
- **Katalysator voor het kinderrechtenveld:** het Kinderrechtencommissariaat heeft als overheidsinstantie een formele toegang tot het beleid, in tegenstelling tot de NGO's. Vandaar dat de krachten en het werk van NGO's in het veld kunnen worden versterkt door het Kinderrechtencommissariaat.
- **Onafhankelijk werken:** wars van alle partijpolitiek volgt het Kinderrechtencommissariaat enkel de agenda van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.
- **Proactief en reactief werken:** het Kinderrechtencommissariaat kaart enerzijdsrechtshendingen aan en werkt anderzijds aan de promotie van kinderrechten nog voor enige schending van die rechten zich voordoet.
- **Inhoudelijk ondersteuning:** via relevante informatie van kinderen, vanuit de maatschappelijke omgeving en vanuit wetenschappelijk onderzoek.

Besluitend kan men stellen dat het Kinderrechtencommissariaat werkt aan het versterken van de sociale positie van minderjarigen en het bevorderen van hun maatschappelijke participatiekansen. Het Kinderrechtencommissariaat hanteert de stelling dat het toepassen van kinderrechten daarbij een doel op zich moet zijn. Het werk van het Kinderrechtencommissariaat zal dan ook worden geëvalueerd aan de hand van de gecreëerde maatschappelijke impact: het effect in de realiteit en op het maatschappelijke veld waarin kinderen zich bewegen. Bestaande regels zullen, waar nodig, moeten worden veranderd en nieuwe regelgeving zal moeten worden opgemaakt om ten volle de verdragsverplichtingen na te komen. Naast de regelgeving, dient ook de kijk op en de omgang met minderjarigen te worden beïnvloed door de boodschap van respect uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Pas dan zal niet enkel meer over kinderrechten worden geschreven en gesproken maar zal het verschil ook in toenemende mate merkbaar worden in de maatschappelijke realiteit van elke dag.

2 WERKINGSMODALITEITEN

2.1... BEGROTING

Het Vlaams Parlement keurde voor het werkjaar 2002 een werkingsbudget goed van 1.187.508 euro. In dit totaalbudget worden alle mogelijke uitgaven betreffende personele, werkings- en investeringskosten gevat.

Overzicht van de uitgaven in euro

Personeelskosten:	579.551,93
Werkingskosten:	472.509,55
Investeringskosten:	6.231,94

De personeelskosten omvatten naast de brutosalaries en toelagen voor 9,5 FTE, alsook de verzekeringen, de onkostenvergoedingen en de dotatie aan de dienst maatschappelijk werk.

In de werkingskosten wegen de kosten voor communicatie (informatiedragers, advertenties, evenementen, website), voor externe expertise (onderzoek) en huisvesting substantieel door.

In totaal besteedde het Kinderrechtencommissariaat 1.058.293,42 euro aan zijn totale werking. Het werkjaar werd afgesloten met een positief saldo van 129.214,58 euro.

Voor het werkjaar 2003 beschikt het Kinderrechtencommissariaat over een totaal budget van 1.310.200 euro. Dit betekent een totale budgetverhoging van 8% tegenover het vorig werkjaar, hetgeen dient begrepen te worden in het licht van een aanwervingskost, zoals voorzien en goedgekeurd, voor een halftijdse medewerker ter versterking van de ombudsopdracht.

De begrotingsopmaak voor het werkjaar 2003 kan als volgt concreet weergegeven worden. In de werkingskosten zijn het forfait voor het Algemeen Secretariaat (24.790 euro) alsook de onkosten voor huisvesting (110.000 euro) inbegrepen.

Tabel 1: Begroting 2003 in euro

KOSTENPOST	BEGROTING IN EURO
Personeelskosten	669.300
Werkingskosten	620.000
Investeringskosten	20.900

2.2... SAMENWERKING MET HET ALGEMEEN SECRETARIAAT VAN HET VLAAMS PARLEMENT

Als paraparlementaire instelling werkt het Kinderrechtencommissariaat inhoudelijk onafhankelijk van het Vlaams Parlement. Het beheer van de dagelijkse werking verloopt onder de leiding van de Kinderrechtencommissaris. Doch voor het reilen en zeilen van deze werking doet het Kinderrechtencommissariaat beroep op de aanwezige parlementaire structuren, met name de diensten van het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement.

Deze samenwerking wordt geregeld via protocol, waarin de ondersteuning en dienstverlening wordt omschreven. Dit protocol heeft betrekking op personeelsbeleid, financiën, informatica, algemene logistiek, e.a.

Een forfait van 24.790 euro wordt jaarlijks door het Kinderrechtencommissariaat betaald aan het Algemeen Secretariaat in ruil voor de dienstverlening. In de nabije toekomst zou deze forfaitregeling vervangen worden door een prestatiegebonden vergoeding, gebaseerd op een analytisch boekhoudkundig systeem.

Samen met de overige paraparlementaire instellingen van het Vlaams Parlement (Vlaamse Ombudsdienst en Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek) wordt een meer structureel overleg uitgebouwd met de griffier van het Vlaams Parlement aangaande gemeenschappelijke belangen, knelpunten en mogelijkheden.

hoofdstuk 2

O M B U D S W E R K

inhoud

23	—	1. DE OMBUDSFUNCTIE VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT
23	—	1.1. Begripsomschrijving
23	—	1.2. Takenpakket van de ombudswerkers
25	—	2. HET OMBUDSPROCES
26	—	2.1. De melder en de aanmelding
26	—	2.2. Behandeling van de aanmelding
29	—	2.3. Algemene werkingsprincipes
30	—	2.4. Structurele impact van het ombudswerk
31	—	3. OMBUDSWERK: RAPPORTAGE
31	—	3.1. Inleiding
31	—	3.2. Aantal aanmeldingen
32	—	3.3. De aard van de aanmeldingen
34	—	3.4. De ontvankelijkheid van de aanmeldingen
36	—	3.5. Tijdstip van aanmelding
37	—	3.6. Spreiding van de aanmeldingen naar provincie
38	—	3.7. De melder
40	—	3.8. De wijze van aanmelding
41	—	3.9. Behandeling van de aanmelding
43	—	3.10. Participatie, Protectie en Provisie
45	—	4. De THEMATIEK VAN AANMELDINGEN
46	—	4.1. Gezin
56	—	4.2. Onderwijs
67	—	4.3. Jeugdhulpverlening
71	—	4.4. Vrije tijd
72	—	4.5. De minderjarige als dader of slachtoffer van een misdrijf
73	—	4.6. De leefwereld van minderjarigen
74	—	4.7. Vluchtelingen
75	—	4.8. Gezondheidszorg
75	—	4.9. Minderjarigen als medeburgers
76	—	4.10. Media
76	—	4.11. Verkeer
76	—	4.12. Rest

1 DE OMBUDSFUNCTIE VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

1.1... BEGRIPSOMSCHRIJVING

Het decreet houdende instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en oprichting van een Kinderrechtencommissariaat (verder 'het decreet'), voorziet dat de Kinderrechtencommissaris de rechten van kinderen verdedigt en hun belangen behartigt. Het decreet geeft de Kinderrechtencommissaris hiertoe de bevoegdheid om klachten te onderzoeken. Via deze klachten kunnen structurele tekorten in de wetgeving of het beleid aan het licht komen, die de Kinderrechtencommissaris aan de hand van beleidsadviezen kenbaar kan maken aan de overheid.

Deze combinatie van behandeling van individuele klachten met structurele belangenbehartiging is eigen aan wat men 'ombudswerk' noemt.

De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat onderscheidt zich evenwel van het klassieke ombudswerk doordat deze een onderdeel is van een ruimer takenpakket.

Het decreet geeft aan het Kinderrechtencommissariaat eveneens een opdracht tot het verspreiden van informatie over de inhoud van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. In deze optiek beantwoordt het Kinderrechtencommissariaat, in spelend op de reële behoefte van de melder, ook vragen en suggesties, naast de echte klachtenbehandeling. Het ombudswerk krijgt hierdoor een eigen aandeel in de informerings- en sensibiliseringsopdracht van het Kinderrechtencommissariaat.

Het ombudswerk wordt tevens gekoppeld aan de opdracht tot onderzoek naar de leefwereld van kinderen. Uit de verwerking van vragen, klachten en suggesties put het Kinderrechtencommissariaat bijkomende informatie over de leefwereld van kinderen.

In het licht van deze opdrachten, de doelgroep en de doelstellingen wordt de ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat als volgt vertaald^[1]:

Het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat vertrekt vanuit individuele aanmeldingen (vragen, klachten en suggesties) om deze enerzijds van een concreet antwoord te voorzien (informatie, advies, onderzoek en bemiddeling) of adequaat door te verwijzen en anderzijds aan te wenden om zicht te krijgen op structurele problemen, waarrond adviezen geformuleerd kunnen worden.

1.2... TAKENPAKKET VAN DE OMBUDSWERKERS

De hoofdtak van de ombudswerker bestaat erin *individuele aanmeldingen* te behandelen, een aanzet te geven tot het aanpakken van structurele problemen en adviezen te ondersteunen met aanmeldingen uit het ombudswerk (zie ombudsproces).

[1] Het Kinderrechtencommissariaat hanteert bij zijn ombudswerk de algemene ombudsprincipes zoals geformuleerd door POOL (Permanent Overleg Ombudslieden). Deze worden opgesomd en verklaard in het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat 1999-2000 (zie KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2000), *Jaarverslag 1999-2000*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 49).

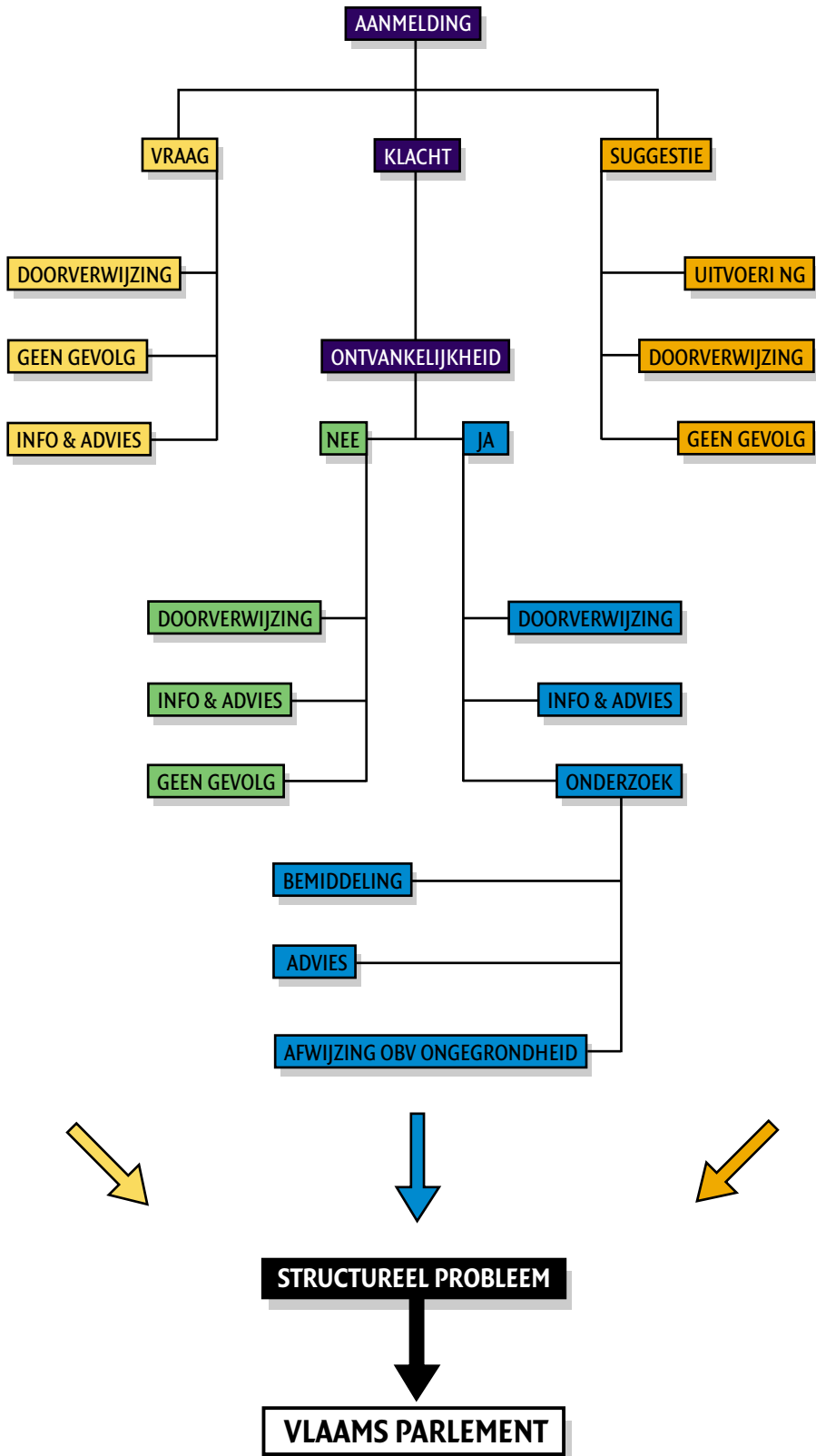
De ombudsdienst beschikt over een ruim **informatie- en documentatiebestand**. Dit bestand dient door de ombudswerkers voortdurend te worden uitgebreid en geactualiseerd. Het bestand bevat informatie over een diversiteit aan thema's betreffende de leefsituatie en de rechten van kinderen.

Daarnaast werd een **doorverwijsbestand** uitgewerkt, met nuttige gegevens over diensten, instanties en organisaties waar het Kinderrechtencommissariaat een beroep op kan doen of naar kan doorverwijzen. Ook dit bestand is enkel efficiënt wanneer het continu wordt geactualiseerd en uitgebreid.

Tot slot staan de ombudswerkers in voor de **inhoudelijke ondersteuning van de informatie-dragers van het Kinderrechtencommissariaat** (website, folders, brochures...), vooral daar waar het de dienstverlening aan kinderen en jongeren betreft.

2 HET OMBUDSPROCES

Het schema hiernaast verduidelijkt de wijze waarop het ombudsproces plaatsvindt.

Schema ombudswerk

2.1... DE MELDER EN DE AANMELDING

Eenieder - individu, groep, dienst, organisatie, administratie, e.d. - kan bij het Kinderrechtencommissariaat terecht met vragen, klachten of suggesties in verband met kinderrechten of schendingen ervan. Een aanmelding kan betrekking hebben op een individuele situatie of op een aangelegenheid die het individuele belang overstijgt.

a. Ruime doelgroep

Het Kinderrechtencommissariaat verleent zijn diensten aan alle melders, ongeacht hun leeftijd of hoedanigheid, waarbij een band bestaat met Vlaanderen of met een Vlaamse bevoegdheid in de Brusselse regio.

b. Laagdrempelig

Gezien de heterogene doelgroep, tracht het Kinderrechtencommissariaat zijn dienstverlening zo goed mogelijk aan te passen aan de persoon en de competentie van de melder. Voornamelijk op gebied van taalgebruik en keuze van de communicatiekanalen kan dit van belang zijn. Het Kinderrechtencommissariaat biedt daarbij ook een vlotte bereikbaarheid door een eenvoudige toegang via verscheidene kanalen: telefoon, post, fax, het internet.

c. Bevoegdheidsdomeinen

Het Kinderrechtencommissariaat behandelt:

- **Vragen** om informatie of advies over de inhoud van het Verdrag en aanverwante thema's met een link naar kinderrechten;
- **Klachten** die betrekking hebben op de niet-naleving van het Verdrag, de uitoefening van kinderrechten of een onbehoorlijk optreden van een persoon, dienst, instantie, onderwijsinstelling, e.d. ;
- **Suggesties** of voorstellen rond kinderrechten of de uitoefening ervan.

2.2... BEHANDELING VAN DE AANMELDING

a. Behandeling van vragen

Het Kinderrechtencommissariaat is bevoegd voor alle vragen over kinderrechten en thema's die verband houden met kinderrechten en de leefwereld van kinderen. Deze bevoegdheden worden zeker naar kinderen en jongeren toe ruim geïnterpreteerd, gezien de algemene opdracht van het Kinderrechtencommissariaat betreffende informeren en sensibiliseren. In die zin worden ook algemeen informatieve vragen beantwoord.

De verstrekte informatie kan de vorm aannemen van:

- **Voorlichtingsinformatie:** informatie betreffende het Kinderrechtencommissariaat en zijn bevoegdheden, basisinformatie over het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind;

- Wegwijsinformatie: informatie over organisaties en diensten die actief zijn op het vlak van kinderrechten, hulpverlening, enz.;
- Dossiergebonden informatie: materiespecifieke vragen over de interpretatie en de reikwijdte van kinderrechten en kinderrechtegebonden thema's;
- Actualiteitsinformatie: informatie over actuele thema's en lopende acties en campagnes van het Kinderrechtencommissariaat;
- Informatiedragers van het Kinderrechtencommissariaat.

Een advies kan o.m. inhouden:

- Advies voor zelfstandige actie;
- Juridisch advies;
- Pedagogisch advies;
- Advies rond de uitoefening en interpretatie van kinderrechten.

In principe wordt elke vraag die kadert binnen de bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat behandeld.

Na het verstrekken van informatie, het verschaffen van een advies of het doorverwijzen van de vraag, beschouwen de ombudswerkers de behandeling van de vraag als afgerond. De mogelijkheid bestaat echter dat de melder naderhand het Kinderrechtencommissariaat opnieuw bevaart naar bijkomende informatie. Tevens kan een aanmelding die bij de aanvang de vorm aannam van een vraag in een later stadium leiden tot een klacht. In dat geval doorloopt de aanmelding vervolgens het proces van klachtenbehandeling.

b. Behandeling van klachten

b.1. Fase 1: de ontvankelijkheid van de vraag

Bij de behandeling van klachten wordt in de eerste plaats de ontvankelijkheid van de klacht getoetst. Redenen van niet-ontvankelijkheid zijn:

- Er is geen rechtstreeks of onrechtstreeks mandaat van de minderjarige;
- Er is een gerechtelijke of administratieve procedure hangende;
- De klacht handelt niet over de thema's waarvoor het Kinderrechtencommissariaat bevoegd is;
- De klacht valt buiten de Vlaamse bevoegdheidssfeer;^[2]
- De hoedanigheid van de melder is niet gekend;
- De klacht wordt ingediend door een persoon van wie de belangen/rechten ingaan tegen die van de minderjarige;
- De melder kan gebruik maken van andere bestaande structuren om tot een oplossing van zijn probleem te komen;
- Een klacht wordt in beginsel niet in behandeling genomen als de klager zijn klacht nog niet heeft voorgelegd aan de persoon of instantie waarop de klacht betrekking heeft of indien de mogelijkheden van interne klachtenregeling niet zijn uitgeput; indien de klager het vraagt, kunnen de ombudswerkers hem bijstaan bij het formuleren van de klacht.

Ook niet-ontvankelijke klachten doorlopen nochtans (een deel van) het ombudsproces. Zij geven aanleiding tot een doorverwijzing, het verstrekken van informatie of advies. Tevens wordt de melder ingelicht over de redenen van niet-ontvankelijkheid.

[1] Voor de bevoegdheidsdomeinen van de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en de Franstalige inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan het Kinderrechtencommissariaat doorverwijzen naar zijn Franstalige tegenhanger. Bij klachten over bevoegdheidsmaterie op federaal niveau kan het Kinderrechtencommissariaat slechts een minimaal onderzoek voeren en vervolgens doorverwijzen of de bevindingen signaleren aan de bevoegde federale overheid.

b.2. Fase 2: behandeling van ontvankelijke klachten: de gegrondheid

Ontvankelijke klachten kunnen afhankelijk van hun complexiteit:

- Onmiddellijk beantwoord worden door informatie of advies te verstrekken;
- Doorverwezen worden naar de bevoegde instantie;
- Leiden tot een onderzoek door het Kinderrechtencommissariaat.

In die gevallen waar het Kinderrechtencommissariaat zelf een klachtenonderzoek uitvoert, worden volgende principes in acht genomen:

- Het akkoord van de melder is vereist;
- Het akkoord van de minderjarige waarop de klacht van toepassing is (indien deze niet zelf de melder is), is vereist in de mate van het mogelijke;
- De aanvang van het onderzoek moet binnen een redelijke termijn gebeuren;
- De ombudswerkers stellen de persoon of instantie waartegen een klacht is gericht in de gelegenheid daarvan kennis te nemen en daaromtrent mondeling of schriftelijk verklaringen af te leggen;
- Binnen de decretale bevoegdheid (art. 6.1^o) kan de Kinderrechtencommissaris alle nodige stukken en informatie opvragen en inzien;
- Het Kinderrechtencommissariaat garandeert discretie en anonimiteit (in die gevallen waar de melder hier expliciet om verzoekt) en respecteert het beroepsgeheim;
- Gezien de besluiten van het Kinderrechtencommissariaat noch een dwingend karakter hebben, noch kaderen binnen een rechtssysteem, kan door de klager ten aanzien van dit besluit geen verzoek tot herziening worden ingediend.

De klacht wordt inhoudelijk getoetst aan:

- Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind;
- De Vlaamse en Belgische regelgeving;
- De algemene beginselen van behoorlijk bestuur (het recht van verdediging, de motiveringsplicht, de informatieplicht, de goede trouw).

Een onderzoek geeft aanleiding tot een bemiddeling, een advies of een afwijzing. In extreme gevallen kan geen passende oplossing worden gevonden door bijvoorbeeld de afwezigheid of ontoereikendheid van regelgeving of een vastgelopen conflictsituatie. In het geval van afwezigheid of ontoereikendheid van regelgeving wordt dit, in de mate van het mogelijke, gemeld aan de bevoegde overheid.

Uiteindelijk leidt het onderzoek tot een eindoordeel: gegronde klacht, ongegronde klacht of geen eindoordeel mogelijk.

Een klacht wordt gegrond bevonden indien er onder meer sprake is van strijdigheid met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, misbruik van bevoegdheid, ongelijke behandeling, niet-correcte bejegening, onredelijke belangenafweging, onvoldoende informatieverstrekking, onvoldoende informatie-inwinning of een onzorgvuldige doorverwijzing.

Een klacht wordt ongegrond verklaard indien er geen schending van kinderrechten, geen misbruik van bevoegdheid, geen ongelijke behandeling, e.d. kan worden vastgesteld. Dit impliceert niet noodzakelijk dat de klacht onopgelost blijft of vastloopt. Een ongegrond verklaarde klacht kan immers net die helderheid verschaffen waar zowel de klager als de aangeklaagde op heeft zitten wachten en kan de weg effenen voor een minder problematisch contact.

Tevens kan een klacht deels gegrond en deels ongegrond zijn. Een klacht omvat immers vaak verschillende aspecten die elk op zich in beschouwing dienen genomen te worden.

De situatie kan zich voordoen waarin de ombudswerkers niet in de mogelijkheid zijn een eindoordeel te vormen. Met name wanneer de klager de klacht intrekt, de klager niet meer reageert, een bemiddeling mislukt of de klacht onvoldoende gefundeerd wordt.

In een aantal gevallen kan het Kinderrechtencommissariaat het wenselijk achten dat zijn bevindingen en oordelen uit het ombudswerk snel een breed publiek dienen te bereiken, zowel binnen als buiten het regelgevende apparaat. Dit gebeurt enerzijds onder de vorm van adviezen aan het Vlaams Parlement, anderzijds via de geschreven pers en audiovisuele media.

Bij dit alles vat het Kinderrechtencommissariaat zijn taak niet bureaucratisch op. Heel wat klachten leiden niet tot een uitgebreide briefwisseling, maar krijgen een vervolgactie van de ombudswerkers door telefonische contacten of reacties per mail.

c. Behandeling van suggesties

Elke suggestie wordt beoordeeld op haar waarde en haalbaarheid. Op basis daarvan kan ze worden uitgevoerd of bijgehouden voor een meer gepast moment of worden doorverwezen. Suggesties met betrekkelijk weinig inhoudelijke waarde blijven zonder gevolg. In elk geval wordt elke suggestie door de ombudswerkers geregistreerd. Suggesties, van welke aard ook, kunnen immers een indicatie zijn van de leefwereld van kinderen.

2.3... ALGEMENE WERKINGSPRINCIPES

a. Het KinderRechten-Informatie-Systeem

Alle aanmeldingen worden geregistreerd in een geïnformatiseerd databestand^[3], het KinderRechten-Informatie-Systeem (KRIS). Dit databestand bevat relevante gegevens met betrekking tot de persoon van de melder, de aard en de inhoud van de aanmelding, de behandeling en de status van de aanmelding en de eindkwalificatie. De ombudswerkers kunnen hierdoor op een snelle manier de data van individuele aanmeldingen raadplegen en aanpassen. Het analyseren van de aanmeldingen wordt mogelijk gemaakt door het ORACLE Discoverer-programma, dat is gekoppeld aan het databestand.

De registratie en analyse van de gegevens heeft een dubbel doel. Enerzijds en in de eerste plaats, is het databestand voor de ombudswerkers een werkinstrument in het beheer (opvolging en afhandeling) van de individuele aanmeldingen. Het nauwkeurig beheer van het individuele databestand komt de efficiëntie van de dienstverlening ten goede. Anderzijds kan een analyse en thematische verwerking van de aanmeldingen aantonen welke moeilijkheden en/of beperkingen minderjarigen in de praktijk ontmoeten bij het uitoefenen van hun rechten. Deze gegevens bieden waardevolle informatie en stellen het Kinderrechtencommissariaat in staat om structurele problemen te detecteren.

b. Termijn van behandeling

Aanmeldingen dienen binnen een aanvaardbare termijn te worden behandeld. De ombudswerkers hanteren een prioriteitenrangorde in de behandeling van aanmeldingen. De behandeling van klachten krijgt in de regel voorrang op het beantwoorden van vragen

.....
^[3] Rekening houdend met de bepalingen van de Wet van 8 december 1992 op de verwerking van persoonsgegevens.

en het verwerken van suggesties. Ervaring leert immers dat de kans op een voor alle partij- en bevredigende afloop van klachtenbehandeling het grootste is indien de klacht snel wordt behandeld. Andere criteria die invloed kunnen hebben op de behandelingstermijn zijn onder meer de ernst en de dringendheid van de aanmelding.

c. Efficiënte dienstverlening

Om de dienstverlening efficiënt te laten verlopen, beschikken de ombudswerkers over een informatie- en documentatiebestand met een diversiteit aan thema's en een geactualiseerd doorverwijsbestand.

Het gebruik van het KinderRechten-Informatie-Systeem is de basis voor de verwerking en behandeling van aanmeldingen. Alle aanmeldingen worden eenduidig geregistreerd.

Tot slot besteedt het Kinderrechtencommissariaat veel aandacht aan de voortdurende netwerkvorming en het verzamelen van kennis bij externe diensten. Zowel bij eigen onderzoek als bij informatievragen door derden blijkt het nut van een goed onderhouden netwerk van Vlaamse, nationale en internationale contacten.

2.4... STRUCTURELE IMPACT VAN HET OMBUDSWERK

Hoewel ombudswerk in eerste instantie individueel en reactief van aard is (ingaan op aanmeldingen), heeft het ook een specifieke functie binnen de structurele opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat. Met het overstijgen van de individuele klachtenbehandeling kan werk worden gemaakt van de structurele invulling van het ombudswerk.^[4] Onderzoek van klachten mag immers niet enkel leiden tot het herstellen van geïsoleerde vergissingen, maar dient ook bij te dragen tot de verbetering van de werking van de instellingen.^[5] Een groepering van individuele klachten moet het de ombudsdienst mogelijk maken voorstellen met algemene draagwijdte te formuleren. Dit structureel karakter van het ombudswerk geeft hoge prioriteit aan het helpen verhogen van de kwaliteit van beleidsvoering door de overheid. Het werkterrein van een ombudsdienst ligt aldus in de implementatie van overheidsbeleid naar de individuele burger. De finaliteit van deze implementatie veronderstelt steeds een beweging in twee richtingen tussen de betreffende overheid en de burger.

Een vraag, klacht of suggestie of een bundeling ervan kunnen dermate frequent, ernstig of problematisch zijn dat het Kinderrechtencommissariaat besluit de zaak op een meer structureel niveau aan te pakken. Het betreft m.a.w. aanmeldingen die het individuele belang overstijgen. Dit kan gebeuren onder de vorm van een advies aan het Vlaams Parlement of een inhoudelijke inbreng in diverse werkgroepen waaraan het Kinderrechtencommissariaat deelneemt.

Dit aspect van ombudswerk is ook voor het Kinderrechtencommissariaat zeer belangrijk. Structureel werken dient de individuele aanmeldingen niet rechtstreeks, maar is een aanvulling op het globale ombudswerk. Tegelijk kan het Kinderrechtencommissariaat hierdoor nagaan in hoeverre de betreffende regelgeving strookt met de bepalingen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind én in hoeverre de doelstellingen van deze regelgeving ook effectief worden gerealiseerd in de praktijk.

[4] GREGORY, R. (2001), 'Types of ombudsmen', in VENY, L.M. en PASSEMIERS, R. (red.), *Looking for Ombudsman standards*, Gent: Mys & Breesch, p. 13-38.

[5] MATTHIJS, H. (red.) (1997), *De Ombudsman: brug tussen burger en bestuur*, Groot Bijgaarden: Scoop.

We kunnen besluiten dat gegevens verkregen uit het ombudswerk op verschillende manieren bijdragen aan de werking van het Kinderrechtencommissariaat:

- Ombudsgegevens kunnen een indicatie vormen voor een structureel probleem en aanleiding geven tot een advies aan de overheid;
- Ombudsgegevens kunnen dienen als illustratie bij een advies dat niet rechtstreeks uit ombudsdossiers voortvloeit;
- Ombudsgegevens bepalen mee de strategie en de inhoud van de sensibiliseringscampagnes van het Kinderrechtencommissariaat.

3 OMBUDSWERK: RAPPORTAGE

3.1... INLEIDING

Door de verwerking van de gegevens opgeslagen in het KinderRechten-InformatieSysteem (KRIS) krijgt het Kinderrechtencommissariaat zicht op relevante informatie met betrekking tot de aanmeldingen: de frequentie en de aard van de aanmelding, persoonsgebonden gegevens van de melder, het gebruikte medium, de kwalificatie van de aanmelding (ontvankelijkheidsvraag) en de wijze van afhandeling van de aanmelding. De resultaten van deze analyse stellen ons in staat een aantal besluiten te trekken naar de dagelijkse werking toe, zoals er zijn: de werklast van de ombudswerker, het effect van mediacampagnes, de bereikbaarheid van de dienst, de bereikte doelgroep,...

Door aanmeldingen te registreren naar thema krijgen we zicht op de prevalentie van schendingen van kinderrechten, de dienstverlening van overheden en andere instanties of diensten, de vigerende regelgeving, de noodzaak van het constant vergaren van kennis en informatie, de noodzaak van netwerking,...

3.2... AANTAL AANMELDINGEN

Tabel 1: *Vergelijkend overzicht aantal aanmeldingen in de opeenvolgende werkjaren*

Registratieperiode	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
Aantal aanmeldingen	621 (100%)	878 (141%)	1.056 (170%)	912 (147%)	1.264 (204%)
Aantal betrokken individuen	899 (100%)	1.490 (160%)	1.357 (151%)	1.017 (113%)	1.714 (191%)

De rapportage behelst de periode van 1 oktober 2002 tot en met 30 september 2003. In totaal registreerden de ombudswerkers 1264 aanmeldingen. Daarenboven werden nog 44 aanmeldingen overgenomen uit het refertejaar 2001-2002, die toen nog niet in behande-

ling konden worden genomen. Om technische redenen kan de verwerking van deze aanmeldingen niet gekoppeld worden aan de huidige rapportage. Als gevolg hiervan zullen deze 44 aanmeldingen ontbreken in de verdere bespreking.

Tabel 2: *Vergelijkend overzicht aandeel minderjarigen in de opeenvolgende werkjaren*

Registratieperiode	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
Aantal minderjarigen (zelf melder)	249 (28%)	377 (25%)	464 (34%)	333 (33%)	676 (39%)
Aantal minderjarigen (gemeld door volwassene)	403 (45%)	714 (48%)	586 (43%)	349 (34%)	358 (21%)
Totaal aantal betrokken minderjarigen	652 (73%)	1.091 (73%)	1.050 (77%)	682 (67%)	1.034 (60%)
Aantal volwassenen	247 (27%)	399 (27%)	307 (23%)	335 (33%)	680 (40%)

Het aantal aanmeldingen is dit werkjaar opnieuw aanzienlijk gestegen. Deze tendens zet zich al door van bij de opstart van het Kinderrechtencommissariaat, met uitzondering van het referentiejaar 2001-2002. Uit Tabel 1 kunnen we tevens afleiden dat één aanmelding niet noodzakelijk betrekking heeft op slechts één persoon. Er kunnen zich immers drie situaties voordoen: 1. iemand (al dan niet minderjarig) meldt zich met een persoonsgebonden vraag of probleem; 2. een groep minderjarigen meldt zich; 3. iemand heeft een aanmelding die betrekking heeft op één of meerdere minderjarigen. De verdeling hiervan wordt weergegeven in Tabel 2.

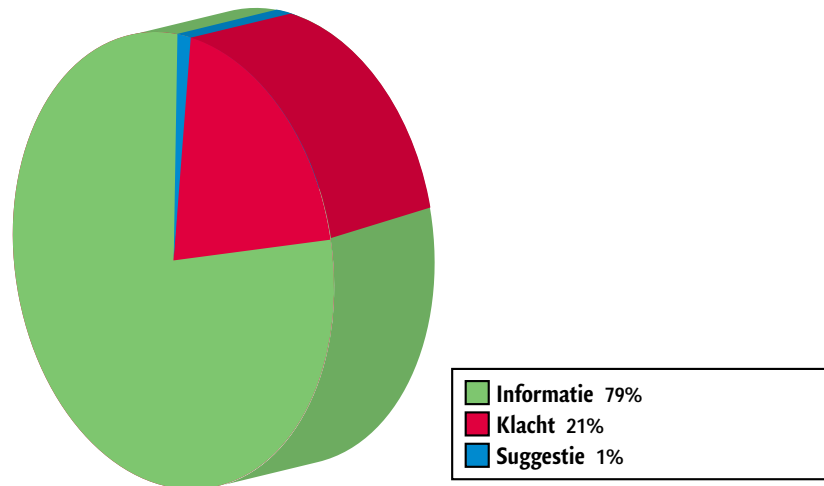
Beschouwen we beide tabellen, dan zien we een aanzienlijke stijging van het totaal aantal betrokken personen. Daarnaast zien we echter een daling in het aandeel van de minderjarigen die aangemeld worden door een volwassene en een stijging van het aantal minderjarigen die zelf melder zijn. Dit is een gunstige evolutie die mogelijks zou kunnen betekenen dat minderjarigen meer gebruik maken van hun participatierechten en hun recht op informatie. Tevens kan het een teken zijn dat de promotiecampagnes van het Kinderrechtencommissariaat, die specifiek gericht waren naar minderjarigen, hun doel hebben bereikt.

3.3... DE AARD VAN DE AANMELDINGEN

Een aanmelding kan de vorm aannemen van een vraag, een klacht of een suggestie. De kwalificatie van aanmeldingen als vraag of klacht is niet altijd even duidelijk te maken. Er bestaat een vaag grensgebied. Heel wat vragen blijken na verloop van tijd toch een klacht te omvatten. Vaak kaarten melder hun probleem aanvankelijk aan in de vorm van een vraag naar informatie of advies omtrent een bepaald thema of probleemsituatie. Wanneer uit de verkregen informatie blijkt dat er van een mogelijke rechtsschending sprake kan zijn, kan in het verloop van het behandelingsproces de aanvankelijke vraag evolueren naar een klacht. Andere melder formuleren dan weer een klacht naar aanleiding van een eigen ervaren probleemsituatie, maar gaan met de verkregen informatie zelf aan de slag om de mogelijke rechtsschending aan te pakken.

Onderstaande Figuur 1 verduidelijkt de verdeling naar aard van de aanmeldingen.

Figuur 1: procentuele verdeling naar aard van de aanmelding (n=1264)

De meeste aanmeldingen betreffen **vragen naar informatie of advies** (993 aanmeldingen of 79%). Bij de registratie van de informatievragen onderscheiden de ombudswerkers:

- wegwijsinformatie, dossiergebonden informatie, actualiteitsinformatie en advies in het kader van een kinderrechtenproblematiek (575 aanmeldingen of 45%);
- informatie in het kader van een schoolopdracht, zowel in klassikaal verband als voor het maken van een eindwerk of project (331 aanmeldingen of 26%);
- voorlichtingsinformatie omtrent het Kinderrechtencommissariaat en kinderrechten in het algemeen (87 aanmeldingen of 7%).

Het aandeel van de vragen naar informatie en advies is fors gestegen in vergelijking met de voorbije werkjaren. Eén verklaring hiervoor is alvast het grotere aandeel van de schoolopdrachten. De steeds verder dalende evolutie in het aantal schoolwerken, zoals we dit in de voorbije werkjaren konden vaststellen, heeft zich niet voortgezet. Integendeel. Het behandelen van een dergelijk groot aantal schoolopdrachten dreigt de kwaliteit van de dienstverlening aan te tasten, waardoor er tijdig diende ingegrepen te worden. De ombudswerkers dienen zich in eerste instantie te richten op de individuele vragen en klachten, terwijl het verstrekken van algemene informatie een plaats heeft in de ruimere informerings- en sensibiliseringsopdracht van het Kinderrechtencommissariaat. De website werd hiertoe inhoudelijk opnieuw aangepast om dit soort vragen op te vangen. Na deze ingreep werden de schoolopdrachten anders van aard. Leerkrachten gaven hun leerlingen de opdracht een vraag te stellen aan het Kinderrechtencommissariaat, vertrekkende vanuit hun persoonlijke leefsituatie of een fictieve gebeurtenis. Deze vragen waren vaak niet te onderscheiden van een eigenlijke vraag naar advies of klacht. Opdat de ombudscel haar eigenlijke opdracht naar behoren zou kunnen uitvoeren diende een nieuwe ingreep te worden gedaan. Een groot deel van de schoolopdrachten werd zonder gevolg gelaten, voornamelijk omdat het antwoord niet meer relevant was. De leerlingen, en in de mate van het mogelijke ook de leerkrachten, werden hiervan op de hoogte gesteld. Hierop komen we terug in de bespreking van de wijze van behandeling van aanmeldingen.

De toevloed van schoolopdrachten heeft ook een positieve zijde. Het toont aan dat kinderrechteneducatie steeds meer aandacht krijgt binnen het onderwijs.

Naast deze vragen in het kader van schoolopdrachten zien we toch ook een stijging in het absolute aantal vragen naar informatie en advies in het kader van een persoonlijke (probleem)situatie. Deze vragen behelzen alle mogelijke thematieken die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de rechten van kinderen. Wat op het eerste zicht

slechts een kleine stijging lijkt (van 41% vorig werkjaar naar de huidige 45%) geeft in absolute aantallen toch een heel ander beeld nl.: van 373 naar 575 aanmeldingen dit jaar. Voor meer gedetailleerde informatie over de aard van deze vragen verwijzen we naar de bespreking van de aangemelde thematieken (Zie verder 4. De thematiek van de aanmelding).

Het aandeel ‘klachten’ lijkt op het eerste zicht een daling te kennen van 25,5% in 1999-2000, 28,9% in 2000-2001, 27,5% in 2001-2002 naar 21% of 264 klachten dit werkjaar. In absolute aantallen betekent dit daarentegen een kleine stijging in vergelijking met de eerdere registraties.

Voor meer details over de inhoud van de klachten verwijzen we ook hier weer naar de bespreking van de thematieken van aanmelding (Zie verder 4. De thematiek van de aanmelding).

Tot slot verwerken de ombudswerkers ook **suggesties** aangaande kinderrechten. Dit jaar ontvingen we 7 suggesties (of 1% van de aanmeldingen). Dit aandeel wordt dus steeds kleiner.

In de indeling naar vragen en klachten zoals ze nu worden gerapporteerd kunnen zich nog kleine verschuivingen voordoen in de loop van de behandeling van deze aanmeldingen. Een groot aantal aanmeldingen (181 of 14%) zijn nog niet of zeer recent in behandeling genomen. In de loop van het ombudsproces kan de aard van deze aanmeldingen, zoals eerder reeds gesteld, nog aan wijzigingen onderhevig zijn.

Het Kinderrechtencommissariaat ontvangt ook allerhande vragen en klachten die geen rechtstreekse link hebben met kinderrechten, maar wel van een antwoord worden voorzien. Meestal resulteren deze vragen in een doorverwijzing naar de personen, organisaties of diensten die hierop een antwoord kunnen bieden.

Deze vragen worden echter niet geregistreerd aangezien ze buiten de bevoegdheid vallen van het Kinderrechtencommissariaat. Toch blijven deze aanmeldingen ergens wel belangrijk om voeling te houden met de leefwereld van kinderen en jongeren, maar concreet kunnen ze geen plaats krijgen in het ombudsproces. Voorbeelden zijn:

- “Ik hou erg veel van zwemmen, maar nu durf ik niet meer omdat ik schrik heb dat de mensen mij gaan uitlachen om mijn figuur.” (meisje, 12 jaar)
- “Ik zou later graag studeren en ook handenarbeid doen, maar ik heb ‘ADD’. Kennen jullie een geschikt beroep voor mij?” (jongen, 16 jaar)

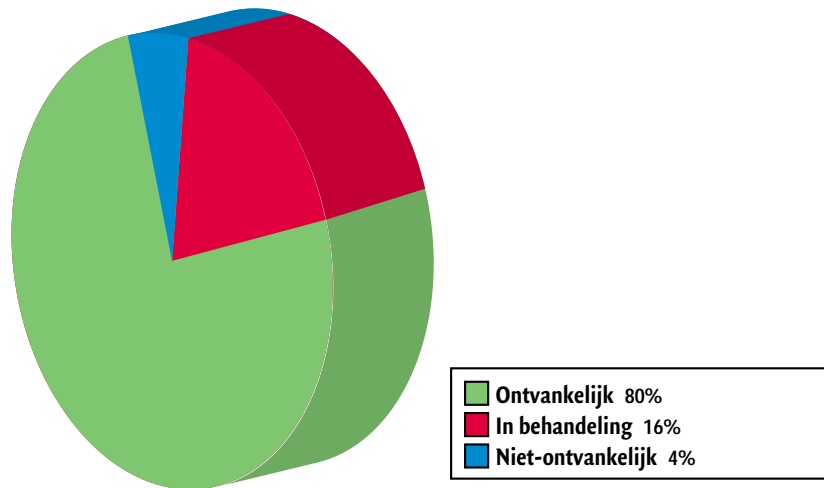
3.4... DE ONTVANKELIJKHEID VAN DE AANMELDINGEN

Zoals eerder beschreven (zie 2. het ombudsproces) dient elke aanmelding beoordeeld te worden op haar ontvankelijkheid vooraleer ze door de ombudswerkers in behandeling wordt genomen. Alle vragen naar informatie en suggesties in deze registratie, zijn principieel ontvankelijk. Dit komt doordat bij vragen of suggesties enkel die aanmeldingen in aanmerking worden genomen die rechtstreeks of onrechtstreeks een link hebben met kinderrechten. Alle overige vragen en suggesties worden geweerd uit de registratie (zie punt 3.3: de aard van de aanmeldingen).

De vraag naar ontvankelijkheid stelt zich dus voornamelijk wat klachten betreft. Een klacht kan immers betrekking hebben op een schending van kinderrechten zonder dat het Kinderrechtencommissariaat bevoegd is om de klacht te onderzoeken. Dergelijke klachten

worden wel opgenomen in het ombudsproces, gezien hun betrekking op kinderrechten, maar worden voor de verdere afhandeling in de mate van het mogelijke doorverwezen. Wanneer doorverwijzing niet mogelijk is krijgen deze klagers informatie en/of advies omtrent de aangeklaagde materie.

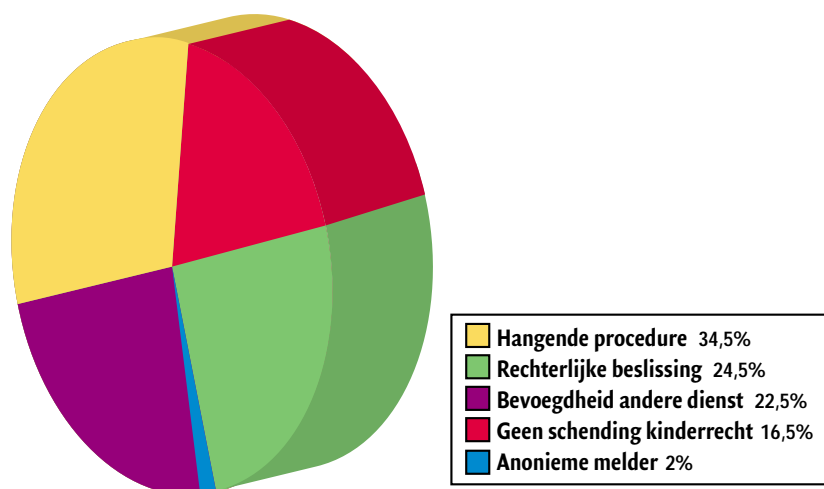
Figuur 2: procentuele verdeling naar ontvankelijkheid van de aanmelding (n=1264)

Figuur 2 toont aan dat 1005 aanmeldingen (80%) ontvankelijk zijn tegenover slechts 49 (4%) niet ontvankelijke. Van 210 (16%) aanmeldingen werd de ontvankelijkheidsvraag nog niet vastgesteld omdat deze nog niet of pas recentelijk in behandeling zijn. De niet-ontvankelijke aanmeldingen betreffen enkel klachten, aangezien enkel ontvankelijke informatievragen geregistreerd worden. Nemen we enkel het aandeel klachten (264 aanmeldingen) in beschouwing dan zien we volgende verdeling naar ontvankelijkheid:

- 49 niet-ontvankelijke klachten;
- 126 ontvankelijke klachten;
- 89 nieuwe of in behandeling zijnde klachten waarbij de ontvankelijkheid nog niet kon worden vastgesteld.

Figuur 3: procentuele verdeling naar gronden van niet-ontvankelijkheid (n=49)

Figuur 3 geeft de verdeling weer naar gronden voor niet-ontvankelijkheid van klachten. De belangrijkste gronden voor niet-ontvankelijkheid houden verband met een gerechtelijke

procedure of uitspraak: 17 klachten werden geuit tijdens een nog lopende gerechtelijke procedure (voornamelijk in het kader van een echtscheidingsprocedure) en 12 klachten betroffen een betwisting van een rechterlijke beslissing (in het kader van een echtscheidingsprocedure of een procedure binnen de Bijzondere Jeugdbijstand).

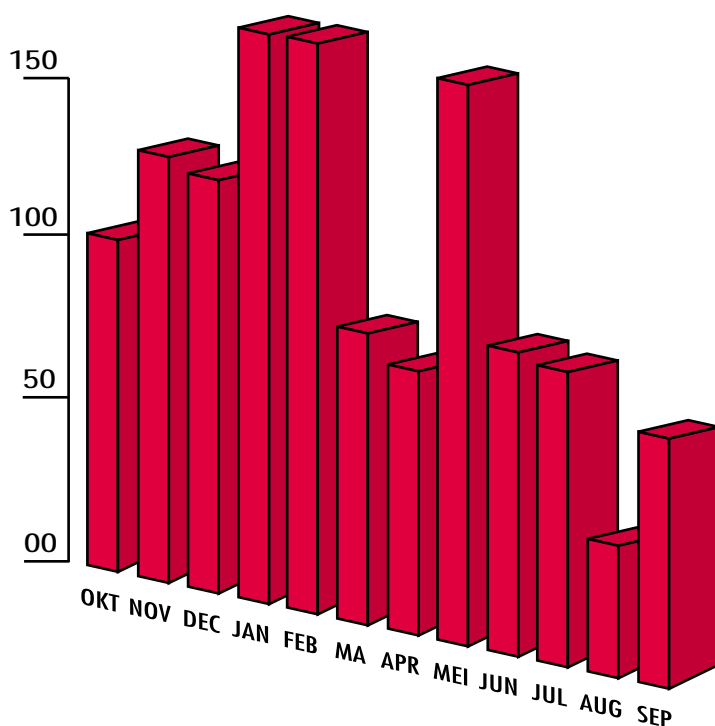
11 klachten konden niet voor onderzoek worden weerhouden omdat de behandeling ervan behoort tot de bevoegdheid van een andere instantie, of omdat de mogelijkheden van interne klachtenbehandeling bij de instantie waarop de klacht betrekking heeft nog niet werden uitgeput.

8 klachten werden afgewezen omdat ze bleken geen verband te houden met kinderrechten of omdat de aanmelding tegen het belang van het kind inging.

Tenslotte kwam 1 klacht niet in aanmerking voor onderzoek omwille van gebrek aan persoonsgegevens van de klager, waardoor de ombudswerker niet in staat was de klager opnieuw te contacteren (bijvoorbeeld een aanmelding via het formulier op de website met onbestaand e-mailadres).

3.5... TIJDSTIP VAN AANMELDING

Figuur 4: procentuele verdeling van aanmeldingen naar maand (n=1264)

Onmiddellijk valt op dat het Kinderrechtencommissariaat in de eerste vijf maanden van het werkjaar (van oktober 2002 tot september 2003) enorm bevroegd werd. Binnen deze periode ontvingen we reeds de helft van het aantal aanmeldingen. Vooral de maanden november en december 2002 en januari en februari 2003 waren erg druk.

Deze tendens kan verklaard worden door de toen lopende 'gezinscampagne'. Hierin vestigde het Kinderrechtencommissariaat de aandacht op de rechten van kinderen in het gezin (zie verder Hoofdstuk 3: Communicatie). In deze periode stellen we tevens een aan-groei vast van het aantal aanmeldingen omtrent opvoedingsproblemen.

Een tweede piek in het aantal aanmeldingen zien we in de maand mei. Ook dit is het gevolg van een bekendmakingscampagne aangaande het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat in populaire kinder- en jongerentijdschriften (zie verder Hoofdstuk 3: Communicatie).

De maanden april en augustus blijven, zoals elk jaar, kalmere perioden qua aanmeldingen. Deze perioden lopen gelijk met de paas- en zomervakantie van leerlingen en scholieren. Waarschijnlijk kan hier een verklaring in gevonden worden. Ondanks het feit dat de maand juli eveneens een vakantieperiode voor kinderen en jongeren is, kennen we daar geen daling van de aanmeldingen. Het begin van de vakantieperiode kent zijn eigen specifieke thema's die bevraagd worden, zoals er zijn: betwistingen van schoolattesten, schoolkeuze, studentenarbeid, vakantieplannen en conflicten hierover met ouders, ...

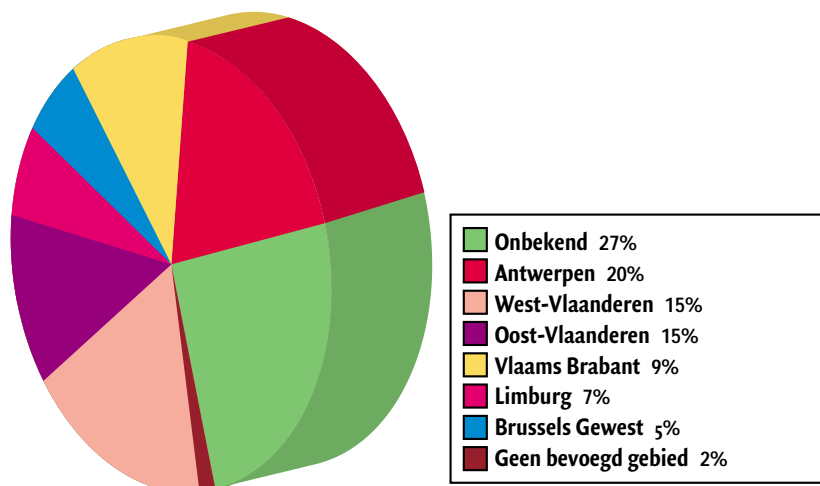
3.6... SPREIDING VAN DE AANMELDINGEN NAAR PROVINCIE

Van meer dan een kwart van de aanmeldingen (27%) kan de plaats van herkomst niet achterhaald worden. Dit is een gevolg van het frequente gebruik van e-mailberichten en de website (zie verder 3.8. wijze van aanmelding). Aanmeldingen die via deze wegen het Kinderrechtencommissariaat bereiken bevatten in de meeste gevallen geen gegevens over de woonplaats van de melder. Enkel wanneer dit relevant is in de behandeling van de vraag of klacht, worden deze gegevens meegegeven. Op de website benadrukt het Kinderrechtencommissariaat immers ook dat de melder zich niet noodzakelijk bekend hoeft te maken om geholpen te worden. Bij klachten die een onderzoek vereisen, dient de klager zich wel kenbaar te maken.

Van de aanmeldingen waar wel de plaats van herkomst werd vermeld, is 20% afkomstig uit de provincie Antwerpen. Daarop volgen de provincies Oost- en West-Vlaanderen met een bijna even groot aantal aanmeldingen (15%).

Het kleinste aantal aanmeldingen blijven we noteren in de provincie Limburg en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze tendens stellen we tot nog toe jaarlijks opnieuw vast.

Figuur 5: procentuele verdeling aanmeldingen naar regio (n=1264)

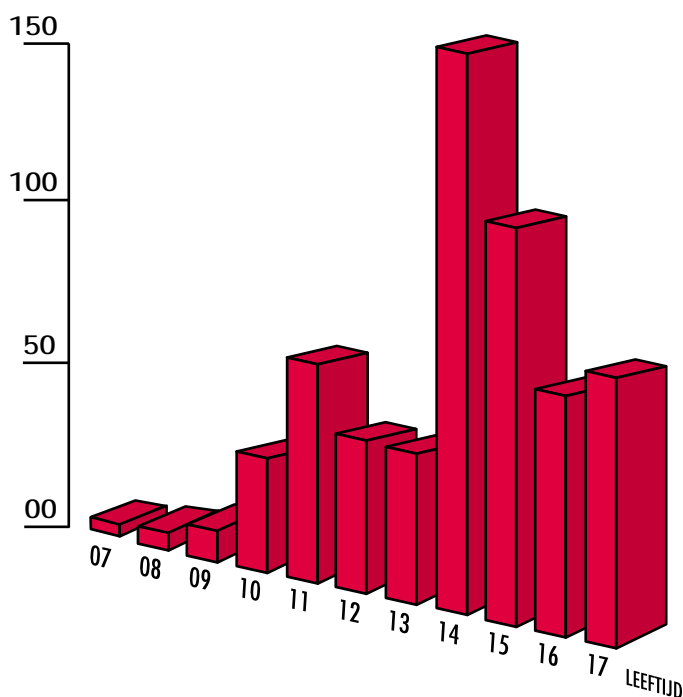
Eén en ander kan te maken hebben met de spreiding van het bevolkingsaantal per provincie^[6]. Daarenboven vormen Nederlandstalige kinderen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een minderheid en zijn twee kindombudsdiensten werkzaam binnen deze regio (het Kinderrechtencommissariaat en le Délégué général aux droits de l' enfant), waardoor aanmeldingen gespreid zijn over de twee diensten.

Een kleine 2% van de aanmeldingen komen uit een gebied dat niet onder de bevoegdheid valt van het Kinderrechtencommissariaat. Dit heeft enkel betrekking op de woonplaats van de melder en betekent dus geenszins dat het Kinderrechtencommissariaat voor de behandeling van deze aanmeldingen niet bevoegd is. Om in te schatten of het Kinderrechtencommissariaat bevoegd is, is de woonplaats van het kind bepalend of het feit dat de aanmelding betrekking heeft op een thema dat valt onder de Vlaamse bevoegdheden. Zo kan bijvoorbeeld een grootvader woonachtig in Wallonië een vraag hebben met betrekking tot zijn kleinkind dat in Vlaanderen woont of kan een ouder die net over de taalgrens woont een klacht formuleren over de Nederlandstalige school waar zijn kind is ingeschreven.

3.7... DE MELDER

Aanmeldingen kunnen afkomstig zijn van minderjarigen zelf of van volwassenen die melding maken van een vraag of klacht aangaande een welbepaald kind of een problematiek met betrekking tot kinderrechten of de leefwereld van kinderen.

Figuur 6: *aantal minderjarigen naar leeftijd (n=537)*

[6] Antwerpen 23,8%, Oost-Vlaanderen 19,7%, West-Vlaanderen 16,4%, Vlaams-Brabant 14,7%, Brussels Hoofdstedelijk Gewest 13,9% en Limburg 11,5% (bron N.I.S., telling op 1 januari 2000, <http://www.statbel.fgov.be>)

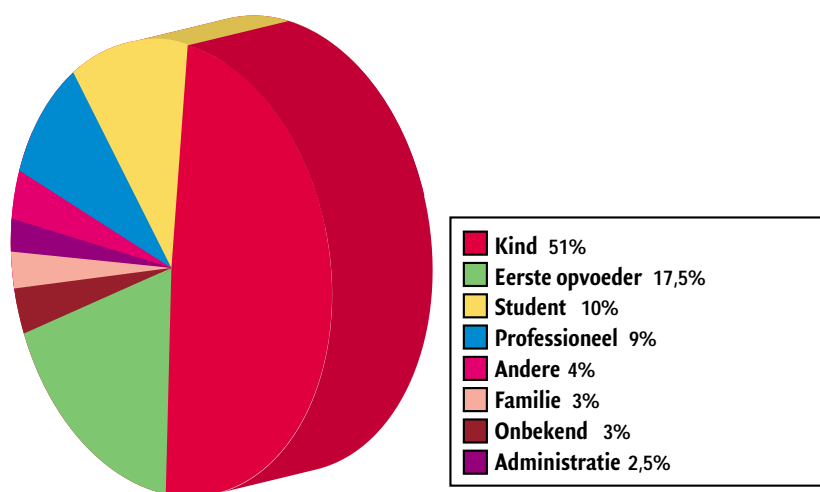
Meer dan de helft van de aanmeldingen (51% of 641 aanmeldingen) komen van minderjarigen zelf. Dit is een absoluut record. We verwezen eerder al naar het feit dat één aanmelding kan gebeuren door meerdere melders. In het geval van de aanmeldingen uitgaande van kinderen, zien we dat in totaal in deze 641 aanmeldingen eigenlijk 676 kinderen betrokken waren.

De overige 49% komen van volwassenen met een diversiteit aan hoedanigheden in relatie tot het kind.

Uit de gegevens die ons bekend zijn over de kinderen die ons contacteerden kunnen we een analyse maken naar leeftijd. In 537 aanmeldingen was de leeftijd van het kind gekend. De gemiddelde leeftijd van deze groep minderjarigen bedraagt 14 jaar (zie Figuur 6).

De leeftijdscategorie van 14-jarigen bestrijkt een kwart van de aanmeldingen door minderjarigen waarvan de leeftijd gekend is. Samen met de groep 15-jarigen staan zij in voor bijna de helft van de aanmeldingen. Deze leeftijdscategorieën waren ook de doelgroep van de bekendmakingscampagne van het Kinderrechtencommissariaat. Via jongerenmagazines werd de ombudsfunctie toegelicht en werden jongeren gesensibiliseerd om hiervan gebruik te maken. De campagne heeft zijn doel niet gemist. De voorbije jaren werden in de campagnes vooral jongere leeftijdsgroepen aangesproken. Ook dit jaar liep een campagne voor kinderen van 10 tot 12 jaar, 'de gezinscampagne'. De campagne was gericht naar kinderen en hun ouders. In het ombudswerk zien we dat deze campagne vooral bij ouders en iedereen die met de opvoeding van kinderen bezig is, vragen en reacties heeft uitgelokt.

Figuur 7: procentuele verdeling naar aard van de melder (n=1264)

Uit bovenstaande Figuur 7, krijgen we eveneens een beeld vanuit welke hoedanigheid volwassen melders zich aandienen.

Naast de minderjarigen zelf (641 aanmeldingen of 51%) contacteren vooral ouders, stiefouders en pleegouders het Kinderrechtencommissariaat, m.n. alle personen die in familiaal verband in staan voor de opvoeding van kinderen (221 aanmeldingen of 17,5%). Naast deze 'eerste opvoeders' ontvingen we 38 aanmeldingen (3%) van naaste familieleden, grootouders, ooms en tantes, meerderjarige broers en zussen,...

In vierde instantie waren aanmeldingen afkomstig van 'professionelen' (118 aanmeldingen of 9,3%). Professionelen zijn alle melders die zich uit hoofde van hun beroep aanmelden. Het hoofdaandeel van de aanmeldingen beschouwd naar beroepsbezigheid kwam van hulpverleners (70 aanmeldingen).

Vanuit leerkrachten en schooldirecties ontvingen we 24 aanmeldingen. Voor het overige meldden zich onder meer onderzoekers (2), juristen (7), journalisten (2), een aantal andere beroepen (13) die slechts één maal voorkwamen (een arts, een ombudsman...).

Onder de benoeming 'administraties' verstaan we alle aanmeldingen afkomstig van overheden en officiële instanties (32 aanmeldingen of 2,5%). Vanuit gemeentelijke overheden (O.C.M.W., jeugddienst, dienst bevolking, ...) en het Vlaams Parlement en de Vlaamse Gemeenschap (afdeling Bijzondere Jeugdbijstand, parlementairen, ministerie van onderwijs, ...) ontvingen we telkens 9 aanmeldingen. 6 aanmeldingen zijn afkomstig van federale overheden en het Federaal Parlement (Bureau Niet Begeleide Minderjarigen, kamerleden en senatoren, ...).

Verder onderscheiden we aanmeldingen vanuit de Franse Gemeenschap, de Brusselse en provinciale overheden, ...

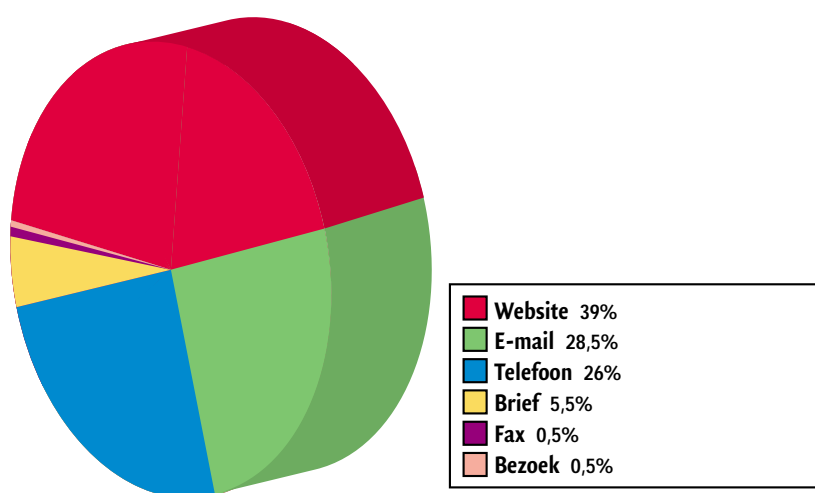
We vermelden reeds eerder dat het Kinderrechtencommissariaat het voorbije werkjaar overbevraagd werd wat schoolopdrachten betreft (331 aanmeldingen). Hiervan kwamen 121 aanmeldingen van meerderjarige studenten in het kader van een eindwerk of studieproject in een hogere opleiding.

55 aanmeldingen vallen onder de benoeming 'andere'. Hierbij registreerden we onder andere leidinggevendenden uit jeugdbewegingen, geestelijken, burens,... Van 38 aanmeldingen (3%) kon de herkomst niet achterhaald worden.

3.8... DE WIJZE VAN AANMELDING

Het Kinderrechtencommissariaat beschikt over verschillende communicatiekanalen om aanmeldingen te ontvangen. Figuur 8 geeft een overzicht van de gebruikte kanalen.

Figuur 8: procentuele verdeling naar wijze van aanmelding (n=1264)

Het internet is ontegensprekelijk een populair kanaal om contact te nemen met het Kinderrechtencommissariaat. Melders kunnen via het internet op twee manieren een bericht verzenden, ofwel via onze website (499 aanmeldingen of 39%) ofwel rechtstreeks op

het e-mailadres van het Kinderrechtencommissariaat of een medewerker ervan (362 aanmeldingen of 28,5%). Samen bestrijken zij 67,5% van het totale aantal aanmeldingen. Kinderen en jongeren maken bijna uitsluitend gebruik van het internet. Slechts sporadisch ontvangen we van deze groep een telefonische oproep of brief. Doorheen de jaren werd de website en het adres kinderrechten@vlaamsparlement.be naar de doelgroep jongeren via allerhande campagnes gepromoot. Sinds de lancering van de website op 20 november 2000 is het aantal aanmeldingen via dit medium in stijgende lijn gegaan, van 22% in 1999-2000 naar 40% in 2000-2001, 46% in 2001-2002 tot de huidige 67,5%.

Naast het internet blijft ook de telefoon een aantrekkelijk kanaal (328 aanmeldingen of 26%). Dit kanaal wordt vooral gebruikt door ouders, professionelen en administraties.

De oproep tot het gebruik van het internet en de bekendmaking van het algemeen telefoonnummer als zeer laagdrempelige en populaire media hebben hun effect niet gemist. Er is echter voor de ombudswerkers ook een keerzijde aan de medaille. Door de snelheid en het onpersoonlijke aspect van het internet, heeft de melder ook vaak de verwachting dat zijn oproep snel zal worden behandeld. Meer dan eens dient verduidelijkt te worden dat de ombudswerkers hun werkingsprincipes (prioriteitsregels binnen behandeling van een aanmelding) strikt hanteren en het gebruikte communicatiekanaal op zich niet bepalend mag zijn voor het tijdstip van behandeling. Anderzijds hebben telefoon en internet het voordeel dat de ombudswerkers snel bijkomende informatie kunnen opvragen bij de melder wanneer de aanmelding in eerste instantie niet voldoende duidelijk is.

Vragen en klachten worden nog zelden aangemeld per briefwisseling (70 aanmeldingen of 5,5%). We zien hier een constante daling van bij de oprichting van het Kinderrechtencommissariaat. Met de lancering van de website werd dit aandeel nog merkkelijk kleiner (28% in 2000, 20% in 2001, 12,7% in 2002).

In 3 gevallen bracht de melder persoonlijk een bezoek aan het Kinderrechtencommissariaat en in slechts 2 gevallen gebeurde de aanmeldingen nog per fax.

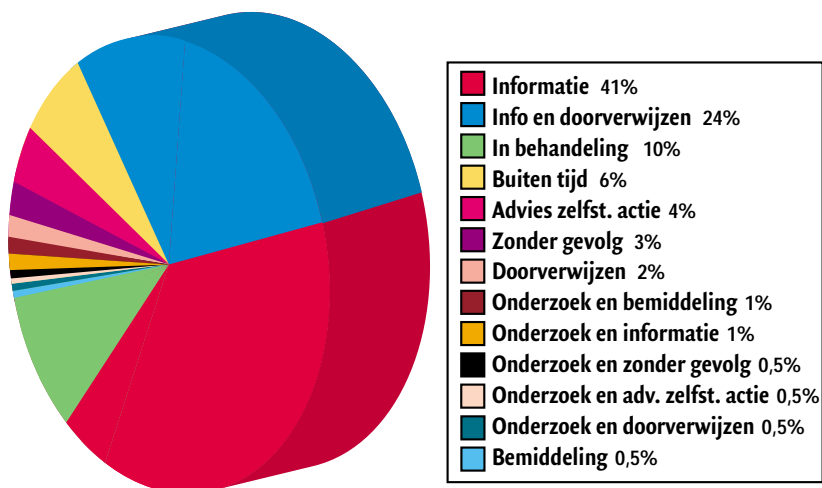
3.9... BEHANDELING VAN DE AANMELDING

Zoals beschreven in het ombudsproces (zie punt 2) kan een aanmelding op verschillende manieren tot een uiteindelijke afhandeling komen. Figuur 9 geeft de verdeling weer naar wijze van behandeling.

Van 210 (16%) vragen en klachten is de wijze van behandeling nog niet geregistreerd. Het gaat hier om 175 aanmeldingen die wel reeds werden getaxeerd als vraag of klacht, maar nog niet aan behandeling toe zijn. Daarnaast zijn er nog 35 aanmeldingen op het moment van de rapportage in behandeling.

Het **verstrekken van informatie en advies** is de meest voorkomende vorm van afhandeling van een aanmelding (513 aanmeldingen of 41%). Dit is niet verwonderlijk gezien we eerder al vaststelden dat driekwart van de aanmeldingen vragen naar informatie of advies betreffen. Daarenboven mondden nog 302 aanmeldingen (24%) uit in het verstrekken van informatie en advies en gaven tevens aanleiding tot een doorverwijzing. Anders gesteld: 65% van de aanmeldingen werd afgehandeld met informatieverstrekking. Dit is iets minder dan het totale aantal vragen die we ontvingen. Een deel van de vragen naar informatie was echter zo specifiek dat ze onmiddellijk werd doorverwezen naar een organisatie of instantie met ervaring in de bevroegde materie.

Figuur 9: procentuele verdeling naar wijze van behandeling (n=1264)

Slechts 28 meldingen (2%) dienden onmiddellijk te worden **doorverwezen** naar een andere instantie of dienst, zonder dat het Kinderrechtencommissariaat hierbij bijkomende informatie of advies aan de melder kon verschaffen. Het betreft die situaties waar bleek dat het Kinderrechtencommissariaat niet bevoegd was of de bevoegdheid ook behoorde tot een andere instantie, of waarbij het bevroegde thema behoort tot de competentie van een andere instantie of dienst.

Zoals hierboven reeds gemeld kon het Kinderrechtencommissariaat in 302 gevallen (24%) de melder ook informeren en adviseren, vooraleer te moeten doorverwijzen.

Van de 175 reeds behandelde klachten hebben 48 klachten aanleiding gegeven tot bijkomend **onderzoek**. Dit zijn klachten waarbij het niet volstond de klachten louter af te meten aan de vigerende regelgeving, maar waarbij verdere contacten met alle betrokken partijen, opzoekingswerk, e.d.m. zich opdrongen. Dit onderzoek van klachten heeft in een aantal situaties tevens aanleiding gegeven tot een bemiddeling (16 meldingen), informatieverstrekking (13), advies tot zelfstandige actie (6) en een doorverwijzing (5). Bij 8 klachten werd geen verder gevolg gegeven aan de afhandeling na het afronden van het onderzoek, hetzij omdat de klager zijn klacht introk, hetzij omdat de klager niet meer te bereiken was.

Naast de eerder vermelde bemiddelingen (16) naar aanleiding van een klachtenonderzoek, werd slechts in 2 meldingen door de melder zelf van bij aanvang de vraag gesteld naar **bemiddeling**. Bemiddelingen gebeuren meestal op voorstel van de ombudswerkers. Klachten waarbij het conflict zich afspeelt tussen twee partijen (leerlingen en leerkrachten, jongeren uit de bijzondere jeugdbijstand en hun begeleiders, ...) worden bij voorkeur door bemiddeling afgehandeld indien er nog communicatie tussen de partijen mogelijk is en/of de betreffende regelgeving waardoor het conflict is ontstaan voor interpretatie vatbaar is. Aan het beperkte aantal bemiddelingen die werden opgezet, kunnen we afleiden dat deze situaties zich in geval van klachten niet frequent voordoen.

45 (4%) melders kregen het advies om hun gemelde **probleemsituatie zelfstandig aan te pakken**. Het betreft hier meldingen waarbij de persoon zelf stappen kan ondernemen om zijn ervaren probleemsituatie aan te pakken. Deze melders kregen vooraf voldoende advies en informatie om zelf aan de slag te kunnen.

116 meldingen (9%) konden niet tot een eindafhandeling komen en werden **zonder verder gevolg** gelaten. Wat op het eerste zicht een groot aantal lijkt moet enigszins gerela-

tiveerd worden. 77 van deze aanmeldingen betroffen schoolopdrachten waarbij de melder een antwoord verwacht binnen een bepaalde (korte) tijdsspanne. Het spreekt voor zich dat de ombudswerkers aan deze aanmeldingen geen voorrang kunnen verlenen, waardoor voor een groot deel van schoolopdrachten een antwoord niet meer relevant was. De leerlingen, scholieren of studenten kregen een beargumenteerde boodschap dat het Kinderrechtencommissariaat niet aan hun vraag kon tegemoetkomen.

Slechts 39 aanmeldingen (3%) werden noodgedwongen zonder gevolg gelaten omwille van een gebrek aan contactgegevens van de melder of het intrekken van de vraag of klacht vanwege de melder. Dit is een betrekkelijk klein percentage in vergelijking met de eerdere werkjaren. Vorig jaar nog noteerden we hier 7.2% of 66 aanmeldingen.

Na afhandeling dienen klachten vervolgens beoordeeld te worden op hun **gegrondheid**. Dit kan uiteraard enkel voor de ontvankelijke klachten. Van de 126 ontvankelijke klachten werden 18 klachten gegrond bevonden en 18 ongegrond.

23 klachten waren deels gegrond en tegelijk deels ongegrond. Het betreft hier klachten waarbij verschillende aspecten van één thematiek in één aanmelding worden aangebracht. Voor 51 klachten was geen eindoordeel naar gegrondheid mogelijk, om diverse redenen: de klager wil enkel melding maken van een probleem maar wenst eerder advies dan een diepgaand onderzoek, het onderzoek dient voortijdig te worden stopgezet op vraag van de klager, het klachtenonderzoek wordt overgedragen aan een andere bevoegde instantie, de klager is niet meer te bereiken in de loop van het onderzoek,...

16 ontvankelijke klachten hebben nog geen besluit naar gegrondheid omdat zij op het ogenblik van de registratie het ombudsproces nog niet volledig hebben doorlopen.

3.10... PARTICIPATIE, PROTECTIE EN PROVISIE

In de registratie van de ombudsgegevens werd rekening gehouden met de artikelen uit het Verdrag. Het Verdrag bundelt rechten die verwijzen naar participatie, naar protectie en naar provisie, de zogenaamde 3 P's.

Tabel 3: verdeling 3 P's naar herkomst melder (n = 1264)

	MINDERJARIGEN	VOLWASSENEN	TOTAAL
Participatie	426 (46%)	326 (34%)	752 (59%)
Protectie	312 (33%)	372 (38%)	684 (54%)
Provisie	197 (21%)	268 (28%)	465 (37%)
Totaal	935 (100%)	966 (100%)	

Een ontleding van Tabel 3 geeft ons een inzicht in de mate waarin melders participatie-, protectie- of provisierechten bevragen. Het behoeft geen betoog dat één aanmelding doorgaans een combinatie van P's inhoudt, gezien een aanmelding vaak betrekking heeft op meerdere kinderrechten. Ook kan een aanmelding geen link hebben met een welbepaald recht (bijvoorbeeld: een moeder beklaagt zich over het feit dat door het overlijden van haar ex-man het onderhoudsgeld voor haar dochter wegvalt, waardoor ze de hobby van haar dochter niet meer kan bekostigen).

Participatierechten werden bevestigd in 752 aanmeldingen (59%), m.a.w. in ruim meer dan de helft van de vragen en klachten werd de participatie van kinderen en jongeren in een verscheidenheid aan thema's in vraag aangebracht. Vooral minderjarigen vestigen de aandacht op hun participatierechten.

Protectierechten werden bevestigd in 684 aanmeldingen (54%). Dit is maar een fractie minder dan de participatierechten. Protectierechten komen bij minderjarigen bijna in gelijke mate voor als bij volwassenen. Dit is een duidelijk verschil met de voorbije jaren, waar protectierechten duidelijk meer aandacht kregen van volwassenen en in veel mindere mate van minderjarigen zelf.

Provisierechten kwamen in 465 aanmeldingen (37%) aan bod. Ook deze rechten worden door minderjarigen en volwassenen zowat gelijklopend bevestigd.

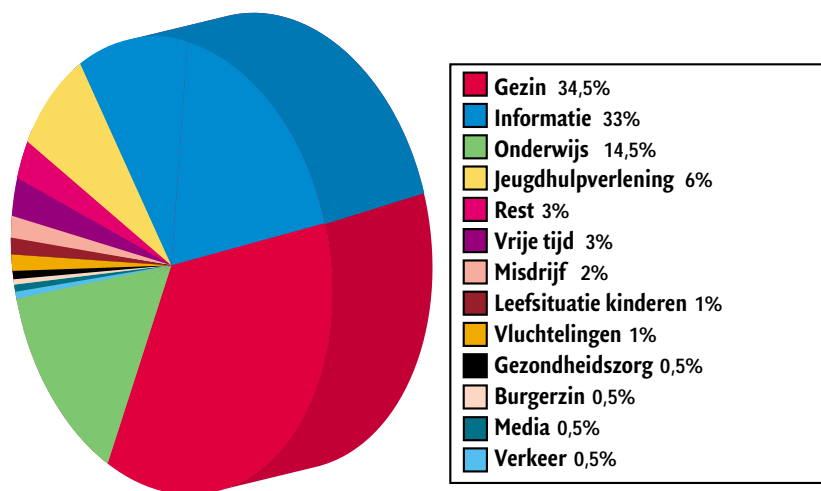
Meer specifiek stellen we bij volwassenen de volgende verschillen vast. 'Eerste opvoeders' en 'naaste familieleden' melden vooral vragen en klachten met betrekking tot protectierechten (44%). In de tweede plaats bevragen zij participatierechten (34%) en tenslotte provisierechten (22%).

'Professionelen' daarentegen hebben in de eerste plaats aanmeldingen omtrent provisierechten (37%), gevolgd door participatierechten (36%) en protectierechten (27%). 'Administraties' tenslotte bevragen hoofdzakelijk protectierechten (39%), daarna participatierechten (36%) en provisierechten (25%).

4 DE THEMATIEK VAN DE AANMELDINGEN

Veruit het belangrijkste gegeven uit de registratie van het ombudswerk is het in kaart brengen van de aanmeldingen naar inhoud. Deze opdeling geeft ons een duidelijk overzicht van de thema's die het meest in verband gebracht worden met kinderrechten. Daarenboven put het Kinderrechtencommissariaat hieruit ook onschatbare informatie omtrent de domeinen waar frequent schendingen van kinderrechten vast te stellen zijn. Al deze bevindingen stellen het Kinderrechtencommissariaat in de mogelijkheid om zicht te krijgen op mogelijke structurele tekorten en heeft tot gevolg zowel reactief als proactief beleidsinstanties te kunnen adviseren.

Figuur 10: procentuele verdeling naar thema van aanmelding (n=1264)

Een in aantal belangrijke categorie is de categorie van vragen naar informatie (419 aanmeldingen of 33%). Dit zijn vragen over het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, over de werking van het Kinderrechtencommissariaat en organisaties werkzaam op het vlak van kinderrechten of naar aanleiding van een schoolopdracht.

Schoolopdrachten kunnen naar thema zeer gevarieerd zijn (kinder mishandeling, kinderarbeid, kindsoldaten, participatierechten, ...), maar worden niet als dusdanig geregistreerd. Dit zou de verhouding van de thema's kunnen beïnvloeden, waardoor besluiten uit het ombudswerk niet meer zuiver gebaseerd zouden kunnen worden op de bevroegde of aangeklaagde thema's en problemen.

Het aandeel van dit soort vragen naar informatie is dit werkjaar extreem hoog. Dit is te wijten aan de grote toevloed aan schoolopdrachten (333 aanmeldingen). Door de diversiteit aan thematieken die bevroegd worden binnen schoolopdrachten, slorpen zij veel tijd op van het eigenlijke ombudswerk. In een eerder punt (3.9. Behandeling van de aanmeldingen) vermeldden we al dat we hierin dienden in te grijpen, willen we de behandeling van de ombudsvragen aangaande een persoonlijk ervaren probleemsituatie en de klachten niet hypothekeren. Schoolopdrachten waarvan de termijn van inlevering op school was verstreken werden niet meer behandeld. Te specifieke vragen, die de ombudswerkers niet met een gestandaardiseerd antwoord konden beantwoorden, werden doorverwezen.

Beschouwen we de vragen, klachten en suggesties vanuit persoonlijk ervaren probleemsituaties, het eigenlijke ombudswerk, dan zien we dat het thema 'gezin' het meest bevroegde thema is (438 aanmeldingen of 34%). In absoluut aantal is dit bijna een verdubbeling van het vorige werkjaar.

In 183 aanmeldingen was er sprake van een onderwijsthematiek (14%). ‘Onderwijs’ en ‘gezin’ zijn leefomgevingen waar elk kind mee geconfronteerd wordt. Het is dan ook niet vreemd dat zij samen al de helft uitmaken van het totale aantal aanmeldingen.

Ook jeugdhulpverlening raakt voor een aantal kinderen en jongeren hun directe leefomgeving. Minderjarigen informeren naar of maken al gebruik van zowel ambulante, semi-residentiële of residentiële jeugdhulpverlening (JAC, CLB, Comité voor Bijzondere Jeugdzorg,...). We ontvingen hieromtrent 77 aanmeldingen (6%) van zowel minderjarigen als volwassenen met diverse hoedanigheden.

Een laatste thema waar alle minderjarigen mee begaan zijn is de opvulling van hun ‘vrije tijd’. Ontspanning, sport, spel, ... is een fundamenteel recht van elke minderjarige en is een noodzaak voor een gezonde ontwikkeling. In 33 aanmeldingen werd dit recht bevraagd of werd een schending hiervan aangeklaagd.

Verder kunnen we in dalende lijn volgende thema’s onderscheiden: minderjarigen als dader of slachtoffer van een misdrijf (21 aanmeldingen), de leefwereld van minderjarigen (17 aanmeldingen), de problematiek aangaande minderjarige vluchtelingen of minderjarigen zonder geldige verblijfsdocumenten (11 aanmeldingen), gezondheidszorg (9 aanmeldingen), minderjarigen als medeburgers (6 aanmeldingen), media (6 aanmeldingen) en verkeer (2 aanmeldingen).

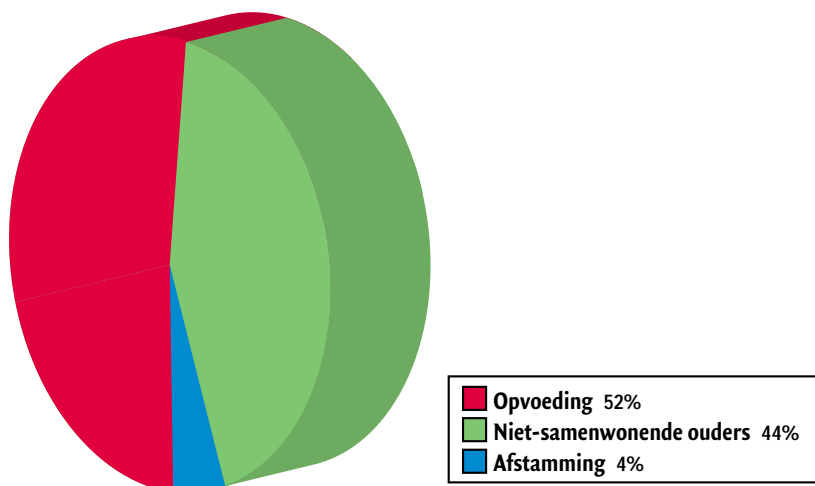
Deze thematieken zijn door hun beperktheid in aantal daarom niet minder belangrijk.

Tot slot werden nog 42 aanmeldingen ondergebracht in een restcategorie. Dit is een bundeling van aanmeldingen die naar thema slechts sporadisch werden gemeld: gewapende conflicten, geluidshinder, kindergeld, economische uitbuiting,...

4.1... GEZIN

Het thema gezin is een bundeling van alle aspecten van kinderrechten die zich kunnen voordoen in een gezinssituatie. Analyse van deze gegevens maakte het mogelijk om al deze aspecten onder te brengen in drie grote deelthema’s: niet-samenwonende ouders, opvoeding en de plaats van het kind in het gezin en afstamming.

Figuur 11: procentuele verdeling naar gezin (n=438)

Meer dan de helft van de aanmeldingen binnen gezinssituaties (227 aanmeldingen of 52%) betroffen een vraag, een advies of een klacht over de opvoeding van minderjarigen of de plaats van het kind binnen zijn gezinssituatie.

194 aanmeldingen (44%) handelen over de positie van kinderen waarvan de ouders niet-samenwonend zijn (o.a. naar aanleiding van echtscheiding).

17 aanmeldingen (4%) hadden betrekking op de afstammingsband ten aanzien van de ouders.

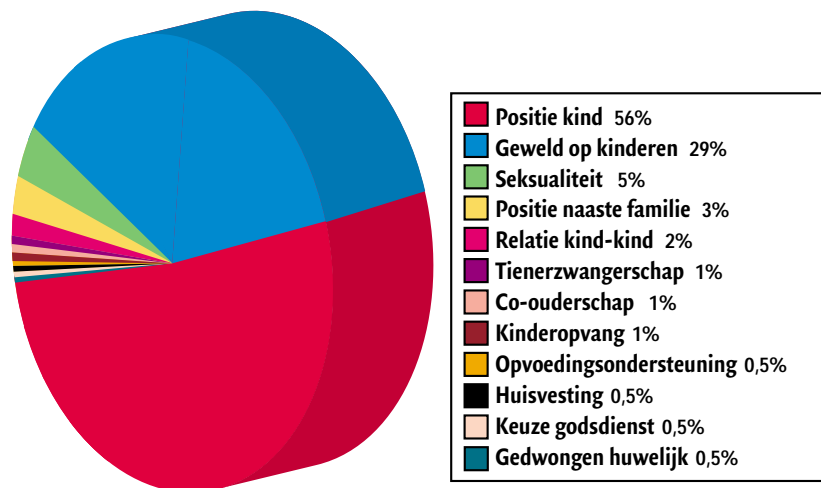
a. Opvoeding en de plaats van het kind in het gezin

Opvoeding is een thema dat ruim dient opgevat te worden. Dit thema heeft betrekking op alle interacties tussen ouders en kinderen in de thuissituatie. Nog nooit voorheen werd het thema opvoeding zo vaak aangemeld bij het Kinderrechtencommissariaat. Voor het eerst wordt het thema van ‘niet samenwonende ouders’ overtroffen in aantal.

Ten opzichte van vorig werkjaar zien we een verdubbeling in het aantal aanmeldingen over opvoeding. Opvoeding is een thema waar elk kind en de meeste volwassenen dagelijks mee geconfronteerd worden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat dit veel vragen en klachten genereert. Het leidt geen twijfel dat de ‘gezinscampagne’ van het Kinderrechtencommissariaat (zie Hoofdstuk 3: Communicatie) hier ook een grote rol in heeft gespeeld. De gezinscampagne bracht de rechten van kinderen in hun gezin onder de aandacht van zowel kinderen als volwassenen en heeft een diversiteit aan vragen en klachten uitgelokt. We ontvingen 183 vragen naar informatie en advies rond opvoeding, 43 klachten over de omgang van kinderen en hun ouders en 1 suggestie.

De onderstaande categorieën zijn de facto afgeleid uit de aangemelde onderwerpen.

Figuur 12: procentuele verdeling naar opvoeding (n=227)

127 aanmeldingen (56%) verwezen naar de **positie van het kind** in zijn gezin ten aanzien van zijn/haar ouders. Onder ‘ouders’ worden alle personen verstaan die instaan voor de opvoeding van de kinderen in gezinsverband, dus ook stiefouders, nieuwe partners,... Eerder geven wij deze groep melders de naam ‘eerst opvoeders’ (zie 3.7. De melders). In hoofdzaak bevatten deze aanmeldingen vragen en klachten over de participatierechten van kinderen in de gezinssituatie: inspraak krijgen bij belangrijke beslissingen, meningen mogen uiten, samen afspraken maken over huisregels,... Minderjarigen vragen zich af wat dat recht op inspraak inhoudt en hoe ze het kunnen uitoefenen of ze beklagen zich over het gebrek aan inspraak thuis. Volwassenen zijn meer dan ooit tevoren begaan met de wijze waarop ze inspraak kunnen geven aan hun kinderen en in welke mate dit kan.

Zowel bij ouders als bij kinderen blijkt er heel wat onduidelijkheid te bestaan over de invulling van 'inspraak' in het gezin. Via individuele ombudsmeldingen tracht het Kinderrechtencommissariaat hierin duidelijkheid te scheppen. Ook via de Megafoon 'Actietips voor kinderen en hun ouders. Hoe ouders en kinderen met elkaar kunnen omgaan' willen we dit recht in zijn juiste proporties weer geven. De gezinscampagne (zie Hoofdstuk 4: Communicatie) en het boek 'Kom je dat thuis eens vertellen' (zie Hoofdstuk 5: Onderzoek) bieden aan kinderen en ouders een ondersteuning in de opvoeding.

Daarnaast zijn zowel kinderen als ouders op zoek naar goede omgangsvormen met elkaar in het dagelijkse leven, conform met het Kinderrechtenverdrag: gelijke behandeling tussen kinderen onderling, omgaan met conflicten, het belang van het kind, bestraffing, ...

Opvallend is wel dat de meeste vragen en klachten van kinderen zelf komen.

Enkele voorbeelden uit de aanmeldingen van kinderen:

- Mijn moeder haalt geld van mijn spaarrekening zonder mijn toestemming.
- Mag ik zonder toestemming van mijn ouders verhuizen naar Amerika?
- Hoe kan ik gevoelige vragen bespreken met mijn ouders? Ik durf dat niet goed.
- Heb ik recht op zakgeld?
- Ik ben 17 jaar en mijn ouders bepalen nog steeds alles. Heb ik dan niets te zeggen?
- Mogen mijn ouders mij verplichten een test te ondergaan om te controleren of ik drugs gebruik?
- Mogen mijn ouders mijn post lezen?
- Ik mag geen GSM kopen van mijn eigen zakgeld. Daar doe ik toch mee wat ik wil zonder toestemming te moeten vragen aan mijn ouders.
- Kunnen mijn ouders mij verbieden om met mijn vrienden om te gaan?
- Mogen mijn ouders een camera in mijn kamer plaatsen?
- Mag ik mijn ouders antwoorden als we het niet eens zijn?
- Hebben we recht op privacy thuis?
- Mogen mijn ouders mij verbieden om te roken en te drinken? Ze doen het zelf toch ook.
- Ik krijg te weinig vrijheid van mijn ouders. Wat kan ik daar aan doen?
- Heeft de partner van mijn vader iets te zeggen over mij?
- Ik word gepest en geslagen door mijn broer en zus en mijn ouders zeggen niets.
- Hoe kan ik mijn papa doen stoppen met roken want ik heb daar veel last van.
- Ik zou zo graag met mijn vrienden chatten maar ik mag niet van thuis. Heb ik daar recht op?
- Mogen mijn ouders mij verbieden om softdrugs te gebruiken, ook al zou het toegelaten worden?
- Ik wil stoppen met de muziekschool maar mag niet. Wat kan ik doen?
- Kunnen mijn ouders mij verplichten om naar de kerk te gaan?
- Mag ik weigeren om Rilatine te nemen als mijn ouders mij dit geven?

Voorbeelden uit aanmeldingen van ouders:

- In welke mate mogen ouders hun kinderen bestraffen?
- Hoe oud moeten kinderen zijn om alleen thuis te mogen blijven?
- Is het zakgeld wettelijk geregeld? Mijn kinderen beweren dat dit een recht is, is dat zo?
- Er wordt voortdurend gesproken over kinderrechten in de opvoeding. Welke rechten hebben ouders dan nog ten overstaan van hun kinderen?
- Hoe geef je inspraak aan je kinderen in moeilijke of ingrijpende beslissingen?
- Moeten kinderen over alles kunnen meebeslissen als je hun rechten wil respecteren?

Na inspraak wordt **geweld op kinderen** (29%) het meest gemeld. We ontvingen 65 aanmeldingen, waarvan 47 vragen naar informatie en advies, 17 klachten en 1 suggestie. De aanmeldingen verwijzen naar kindermishandeling in al haar aspecten: lichamelijk geweld

(31 meldingen), intra-familiaal seksueel misbruik (16 meldingen), verwaarlozing (6 meldingen) en psychisch geweld (12 meldingen).

Zowel kinderen als volwassenen melden zich met vragen en klachten over kindermishandeling. Kinderen zijn het slachtoffer van mishandeling en zoeken hulp of stellen zich vragen of dergelijke handelingen wel kunnen. Zij melden ook dikwijls problemen die ze bij andere kinderen uit hun familie- of vriendenkring vaststellen. Volwassenen zoeken hulp voor hun eigen kinderen of kinderen uit hun naaste omgeving of stellen zich vragen bij grensoverschrijdend gedrag van anderen.

Naast het verlenen van informatie en advies, worden deze minderjarigen, gezien de complexiteit en gevoeligheid van deze meldingen doorverwezen naar gespecialiseerde hulpverleningsinstanties. Ook meldingen van volwassen melders worden doorverwezen, hetzij naar hulpverleningsdiensten, hetzij naar gerechtelijke instanties of politiebureaus. Klachten met betrekking tot kindermishandeling kunnen niet door de ombudswerkers onderzocht worden. Gezien kindermishandeling zich in de gemelde situatie afspeelt in de thuissituatie, kan het Kinderrechtencommissariaat hier geen klachtenonderzoek verrichten. Onderzoek en hulp bij deze problematiek hoort thuis in de hulpverlening of dient in extreme situaties via politiebureaus en gerechtelijke weg aangepakt te worden. Dientengevolge wordt ook bij klachten enkel informatie en advies verleend en worden de melders verder doorverwezen.

Enkele meldingen van kinderen:

- Mijn pa slaat mij regelmatig en streelt mij soms waar het niet gepast is. Waar kan ik terecht voor hulp?
- Mijn moeder gelooft niet dat ik door mijn vader misbruikt word. Hoe kan ik dit doorbreken?
- Mag mijn vader mij slaan met zijn handen of pantoffels?
- Mijn moeder werkt in het buitengewoon onderwijs. Daar worden veel kinderen door hun ouders geslagen. Wat kan zij hier aan doen?
- Mijn vriendin wordt thuis mishandeld. Hoe kan ik haar helpen?
- Mag mijn moeder mij in het openbaar een klap in mijn gezicht geven?

Enkele meldingen van volwassenen:

- Een vader die tot gevangenisstraf werd veroordeeld voor kindermishandeling komt binnenkort vrij. Kan men het kind dan nog bescherming bieden?
- Een meisje moet van haar moeder al het huishoudelijk werk verrichten, krijgt geen vrijheid en wordt dagelijks vernederd. Is dit kindermishandeling en wie kan haar helpen?
- Een kind zit met haar ouders in een sekte waar het op verschillende vlakken verwaarloosd wordt. Kan het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling hier iets aan doen binnen de bestaande wetgeving?
- Wat moet je doen bij vermoeden van seksueel misbruik?
- Wat staat er in het rapport 'ouderlijk tuchtigingsrecht'?
- De klacht over seksueel misbruik van mijn dochter door mijn man werd geseponeerd door gebrek aan bewijzen. Toch heeft mijn dochter duidelijke sporen van misbruik.
- Waar kan ik terecht met een melding over kindermishandeling?
- Mijn kleindochter vertoont lichamelijke tekenen van mishandeling. Mag ik dat zonder toestemming van de ouders bij mijn dokter laten nakijken?
- Het kind van de burens krijgt vaak slaag. Mag ik tussenkomen?

12 meldingen (5%) betreffen vragen over **seksualiteitsbeleving** van jongeren. We ontvingen enkel vragen naar informatie en geen klachten. Op 2 meldingen na waren alle vragen afkomstig van minderjarigen. Er blijkt bij jongeren en ouders nogal wat verwarring te bestaan over het feit of je als minderjarige al dan niet seksuele betrekkingen

mag hebben. Alle vragen werden beantwoord met correcte juridische informatie en waar nodig advies.

Enkele voorbeelden:

- Mag een 20-jarige een relatie hebben met een 14-jarige?
- Welke straf staat er op het hebben van seksuele betrekkingen met een minderjarige?
- Mijn vader aanvaardt mijn homoseksualiteit niet. Waar kan ik terecht voor hulp?
- Onze leerkracht zei dat we vanaf 14 jaar seks mogen hebben. Ik denk dat dit niet klopt. Hoe zit het nu juist?
- Mijn zoon van 15 jaar heeft een relatie met een vrouw van 27 jaar. Ik keur dit niet goed. Is dat niet strafbaar?
- Moet ik toestemming hebben van mijn ouders om de pil te mogen nemen?

Ook aanmeldingen over **tienerzwangerschappen** geven ons een zicht naar de manier waarop jongeren hun seksualiteit beleven. We ontvingen 3 vragen naar informatie en advies. 2 vragen werden na advies doorverwezen, 1 vraag kon met het louter verstrekken van informatie worden afgehandeld.

- Ik ben een 17-jarig meisje die zwanger is en zoek informatie over zwangerschap.
- Wat gebeurt er indien je zwanger bent en je bent nog minderjarig?
- Ik moet binnenkort bevallen maar ben nog maar 16 jaar. Mijn moeder wil niet dat ik mijn kind zelf opvoed, maar ik wil dat wel. Wat zijn mijn rechten?

6 aanmeldingen (3%) komen van **familieleden** van kinderen die zich vragen stellen over hun relatie tot het kind. Het gaat daarbij hoofdzakelijk om de relatie met de grootouders die het contact met hun kleinkinderen verloren hebben of dreigen te verliezen. We ontvingen 4 vragen en 2 klachten. Geen enkele klacht kon worden onderzocht omdat zij beide het resultaat waren van een rechterlijke beslissing.

Enkele voorbeelden:

- Kan de grootvader van onze kinderen het contact met hen afdwingen?
- Ik mag van mijn ouders mijn grootouders niet meer zien. Wat kan ik hier aan doen?
- Ik heb als grootvader via de rechtbank persoonlijk contact met mijn kleinzoon verkregen, maar zijn ouders leven de beslissing niet na. Wat moet ik doen?

Ook de onderlinge **relatie van kinderen uit hetzelfde gezin** werd bevestigd. We ontvingen 5 aanmeldingen (2%), allen vragen naar informatie en advies. Alle vragen kwamen van kinderen die hun ongenoegen uitten over hun relatie tot hun broer of zus. Hier hebben de ombudswerkers vooral advies moeten verlenen.

Voorbeelden:

- Ik word steeds gepest door mijn broer. Hoe kan ik dit stoppen?
- Ik vind dat mijn zus wordt bevoordeeld ten opzichte van mij. Zij zegt dat het niet waar is. Daar hebben we vaak ruzie over. Kan ik hier iets aan doen?

2 aanmeldingen hadden betrekking op **opvoedingsondersteuning** en waren afkomstig van ouders op zoek naar hulp in de opvoeding van hun kinderen. Deze ouders werden doorverwezen.

Nauw aansluitend bij dit thema ontvingen we 2 aanmeldingen over de **uitvoering van co-ouderschap in de praktijk**. Ook hier waren beide meldingen afkomstig van ouders die advies vroegen in de opvoeding van de kinderen, maar binnen de specifieke situatie van

niet-samenlevende ouders. Wanneer ouders niet samenwonen is het niet altijd evident om de opvoeding van de kinderen als ‘ouders’ voort te zetten en in elke situatie of onderling conflict het belang van de kinderen na te streven. Deze ouders wensten advies hoe zij dit in de toekomst konden waar maken. Na advies werden de ouders doorverwezen naar professionals in deze materie.

In 2 gevallen werden we gecontacteerd door personen betrokken in de buitenschoolse **kinderopvang**. Beide melders stelden zich de vraag hoe zij de rechten van kinderen konden integreren in hun werking. Beide melders werden na advies doorverwezen naar Kind & Gezin.

Tot slot behandelde de ombudswerkers nog 1 vraag over **gedwongen huwelijk**, 1 vraag over **huisvesting** en 1 klacht over de keuzevrijheid van **godsdienst**. De vragen werden met advies en informatie verstrekt afgehandeld. De klacht werd na advies doorverwezen naar een Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand.

- Een moeder van allochtone afkomst wil vermijden dat haar dochter door de vader wordt uitgehuwelijkt en vraagt zich af hoe ze haar dochter kan beschermen.
- Bestaat er wetgeving over de huisvesting in verband met kinderen? Meer specifiek, mogen kinderen ouder dan 12 jaar en van een verschillend geslacht samen op de kamer slapen?
- Ik heb met mijn ouders voortdurend ruzie over geloofsopvattingen, maar ik blijf protesteren, ik volg hun geloofsovertuiging niet. Nu wordt het echt wel ernstig, we kunnen bijna niet meer samenleven. Dat moet stoppen.

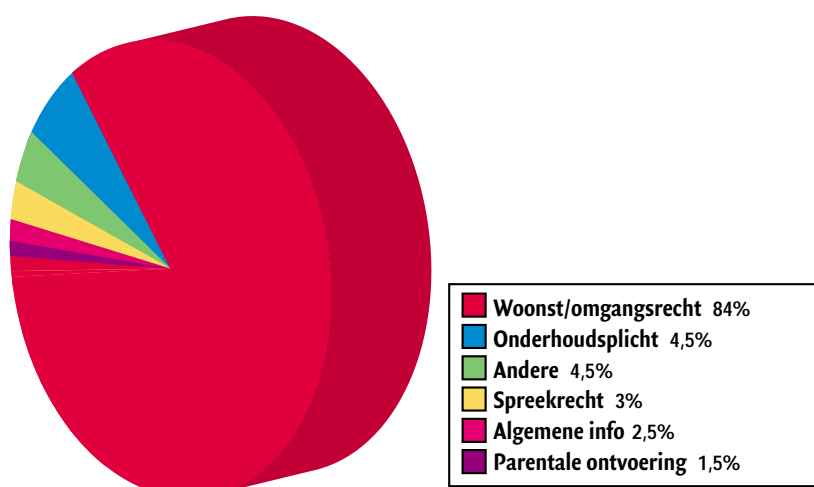
Opmerkelijk bij de aanmeldingen over opvoeding zijn het grote aantal zeer gepersonaliseerde vragen en klachten, waarbij van de ombudswerkers pedagogisch advies wordt verwacht. De ombudswerkers hebben bij de behandeling van deze meldingen vooral vanuit kinderrechteneoogpunt advies en informatie verstrekt aan de melder. Het Kinderrechtencommissariaat heeft immers niet tot opdracht een eerste lijnshulpverleningsfunctie te vervullen. Daarom werden ook bijna alle melders na advies geïnformeerd over het bestaan van diensten in de eerste en tweede lijnshulpverlening (Kinder- en Jongerentelefoon, JAC's, de Opvoedingslijn, Vertrouwenscentra Kindermishandeling, C.A.W., D.G.G.Z,...) of werden rechtstreeks doorverwezen. Uit de behandeling van de aanmeldingen en gesprekken met de melders hebben we kunnen vaststellen dat voor heel wat kinderen, jongeren en volwassenen de weg vinden naar de hulpverlening geen evidente zaak is. Melders zijn onvoldoende op de hoogte van het aanbod, melders weten niet welke dienst voor welke problemen kan aangesproken worden,... De bekendmakingscampagnes van het Kinderrechtencommissariaat, de kinderrechtendorpen, de gezinscampagnes,... hebben gemaakt dat melders een kanaal werd aangeboden waar ze zich met vragen en klachten over opvoeding kunnen richten. Dit heeft geleid tot de grote toevloed aan vragen en klachten over dit thema. Idealiter horen zij gericht te worden aan de daartoe bestemde diensten. De nood is reëel om de bestaande basisvoorzieningen in kaart te brengen, ze beter bekend en toegankelijker te maken voor het publiek en mogelijke hiaten op te vullen. Dit zal een prioritair aandachtspunt worden voor het tweede mandaat van de Kinderrechtencommissaris.

b. Niet-samenwonende ouders

Bewust hanteren we hier niet de termen ‘chtscheiding’ of ‘scheiding’. Deze termen laten immers veronderstellen dat de biologische ouders van het kind op één of ander ogenblik, zij het zelfs maar kortstondig, een gezin hebben gevormd of op zijn minst een enigszins stabiele relatie hebben gekend. Wij worden echter ook geconfronteerd met situaties waarbij een kind werd verwekt buiten de context van een relatie. De term ‘niet-samenwonende

ouders' dekt eveneens die situaties. Al deze situaties worden, net als scheidingssituaties, gevat in regelgeving omtrent omgangsrecht, ouderlijk gezag, afstamming e.d.

Figuur 13: procentuele verdeling naar niet-samenwonende ouders (n=194)

Het **recht op persoonlijk contact** met beide ouders en regelingen omtrent de **hoofdverblijfplaats** van het kind leidt tot heel wat ontevredenheid, spanningen en vragen bij ouders en kinderen. We ontvingen hierover 162 meldingen, waarvan 119 vragen naar informatie en advies, 41 klachten en 2 suggesties tot verbetering van de positie van kinderen. Vorig jaar stelden we reeds vast dat deze categorie doorheen de werkjaren een steeds groter aandeel uitmaakt. Ook dit jaar stellen we opnieuw vast dat de overgrote meerderheid (84%) van de meldingen bij niet-samenwonende ouders over het verblijfs- of omgangsrecht handelen.

Dit is de problematiek die het meest door minderjarigen bevroegd wordt. Zij willen vooral weten of ze aan de bestaande regeling iets kunnen veranderen en hoe en zoniet, of ze verplicht kunnen worden de regeling na te leven. Daarnaast hebben ze heel wat vragen over het verloop van echtscheidingsprocedures, hun positie binnen de procedure, de mogelijkheden om inspraak te krijgen,... Wij stellen uit deze vragen vast dat heel wat minderjarigen niet of weinig bij de voorbereidingen van de scheiding betrokken worden, waardoor zij in een grote mate van onzekerheid over de toekomst leven. Het verschaffen van informatie over het verloop van procedures, inspraakmogelijkheden, voorbeelden van omgangsregelingen e.d. geeft minderjarigen terug wat greep op hun toekomst, maar leidt ook tot grote teleurstellingen. Meer dan eens worden kinderen bevestigd in hun gevoel dat met hun mening geen of te weinig rekening wordt gehouden. Minderjarigen bekleden in (scheidings)procedures een zeer zwakke positie, door de vaak minimale uitoefeningsmogelijkheden van hun spreekrecht.

Minderjarigen contacteren ons ook wanneer zij het gevoel hebben gebruikt te worden als speelbal in het conflict tussen hun ouders. Zij vragen advies om deze situatie zelfstandig te kunnen aanpakken.

In al deze vragen en klachten leggen minderjarigen vooral de nadruk op hun beleving en de beperkingen die zij ondervinden bij de opgelegde omgangs- en verblijfsregeling. De meest aangrijpende verhalen zijn deze van minderjarigen die tegen hun wil gedwongen worden tot persoonlijk contact met één van de ouders. Dikwijls halen minderjarigen ook zeer tastbare redenen aan voor hun weigering. Dit zijn doorgaans ook de situaties waarin minderjarigen het meest machteloos staan. Vaak worden zij daarenboven onder druk gezet door de mogelijke veroordeling die de andere ouder kan opgelegd worden bij niet naleving van de opgelegde regeling.

Aanmeldingen van volwassenen zijn hoofdzakelijk afkomstig van ouders, stiefouders, de huidige partner van één van de ouders en grootouders. Er zijn drie situaties die geregeld voorkomen:

- ouders wensen uit elkaar te gaan en informeren naar het verloop van procedures, hoe het belang van het kind nastreven bij een scheiding,...;
- de ouder, waarbij het kind zijn hoofdverblijfplaats heeft, beschrijft onder meer de ontevredenheid van het kind over de omgang met de andere ouder tijdens het bezoek, de angst van het kind om op bezoek te gaan, de onwil van het kind om mee te gaan wanneer het wordt opgehaald, de eigen onmacht ten aanzien van de beleving en wens van het kind omtrent de omgangs- en verblijfsregeling,...;
- de ouder waarbij het kind zijn hoofdverblijfplaats niet heeft, klaagt over het niet naleven van de afspraken omtrent de uitvoering van de omgangsregeling, de manipulaties van de andere ouder naar het kind toe, het tekort in tijdsperspectief aan persoonlijk contact met het kind en het gebrek aan informatie over het kind (medisch, school,...).

De teneur in de vragen en de klachten over omgangs- en verblijfsregelingen is dezelfde. Allen vertrekken ze vanuit een ongenoegen, een angst voor de toekomst of een conflict. Het verschil zit hem enkel in het feit of de melder al dan niet een tussenkomst vraagt van het Kinderrechtencommissariaat. Alle klachten omtrent omgangs- en verblijfsregeling werden aangemeld in de loop van een gerechtelijke procedure of waren het resultaat van een rechterlijke beslissing. Aangezien het Kinderrechtencommissariaat niet de bevoegdheid heeft om tussen te komen in lopende procedures of beslissingen van rechtbanken, werden deze klachten als niet ontvankelijk beschouwd. Wel kregen klagers, net zoals bij de vragen naar informatie over dit onderwerp, duidelijke informatie over hun situatie, het verloop van procedures, inspraakmogelijkheden (spreekrecht), ... Na advies werden klachten geuit door volwassenen doorverwezen naar hun raadsman. Minderjarigen werden doorverwezen naar de raadsman van één van de ouders en de Kinderrechtswinkels.

Voorbeelden van vragen en klachten:

- Een jongen wil zijn zieke vader bezoeken buiten de omgangsregeling, maar mag niet van zijn moeder.
- Vader heeft omgangsrecht met zijn kind, maar de moeder is verhuisd zonder adres na te laten. Hoe kan hij in contact komen met zijn kind?
- Vader mishandelt de kinderen, dit werd ook opgenomen in het verslag van het sociaal onderzoek en toch krijgt hij 'bezoekrecht' ondanks de tegenkantingen van de kinderen.
- Mag ik vanaf 12 jaar kiezen of ik nog op bezoek ga?
- Ik wil na de scheiding van mijn ouders niet bij mijn vader of bij mijn moeder gaan wonen, ze leggen allebei teveel beslag op mij, mag ik bij mijn grootouders gaan wonen?
- Een 10-jarig kind wordt verplicht tot persoonlijk contact met zijn vader die voor hem tot dan een onbekende was. Het kind wilt niet maar de rechter houdt geen rekening met de mening en gevoelens van het kind.
- Mag ik bij mijn vader gaan wonen omdat mijn moeder niet goed voor mij zorgt?
- Kan het belijden van de islam een argument zijn voor de rechter om afspraken rond de omgangsregeling te wijzigen?
- Is er spreekrecht voor een 7-jarig kind bij een beroepsprocedure?
- Kan ik als kind een eigen advocaat nemen om de omgangsregeling te betwisten?
- Ik kan mijn plechtige communie niet doen omdat ik tijdens dat weekend bij mijn papa verblijf en de viering en het feest gaat door in de parochie waar mama woont.
- De vakantieplannen die ik met papa had gemaakt worden door mama verhinderd. Ze geeft mij geen toestemming om met hem naar het buitenland te reizen, heb ik die toestemming wel nodig?

- De vader van mijn kinderen wordt verdacht van incest, toch krijgt hij ‘bezoekrecht’ in een bezoekeruimte. Daar wordt hij met de kinderen alleen gelaten, kan dat?
- Ik zou liever bij mijn vader gaan wonen, maar hoe moet ik dat aan mijn moeder zeggen zonder haar te kwetsen?
- Kan mijn moeder gestraft worden omdat ik weiger op bezoek te gaan bij mijn vader?
- Kan een kind na het overlijden van zijn moeder bij de stiefvader of partner van moeder blijven wonen of moet hij naar zijn vader?
- Mijn kinderen willen hun vader zien, maar hij komt ze nooit halen. Kunnen zij dit afdwingen?

Opvallend bij deze aanmeldingen is dat ouders en minderjarigen blijven gebruik maken van de in onbruik geraakte wetgeving en termen ‘hoederecht’ en ‘bezoekrecht’.

Nauw samenhangend met de omgangsregeling is de onderhoudsplicht (4,5%) van ouders ten aanzien van hun kinderen. We ontvingen 9 aanmeldingen, waaronder 3 klachten. Vaak leggen ouders een verband tussen het recht op persoonlijk contact en de verplichting onderhoudsgeld te betalen voor hun kinderen. Juridisch gezien is hier geen verband, aangezien de onderhoudsplicht voortvloeit uit een afstammingsband met het kind en de omgangsregeling wordt getoetst aan de invulling van het belang van het kind. Geen recht hebben op het ene sluit de plicht van het andere niet uit. En omgekeerd geeft het voldoen aan de onderhoudsplicht niet automatisch recht op persoonlijk contact. Alle klachten en meer dan de helft van de vragen hadden betrekking op dit misverstand. Andere vragen waren:

- Ik ben het geruzie beu over wie nu de schoolreis moet betalen, het vonnis zegt dat de vader die moet betalen, maar hij vindt een schoolreis geen schoolkost. Is dat zo?
- Hoe lang moet mijn vader onderhoudsgeld betalen, want hij wil dat ik stop met studeren, zodat hij niet meer moet betalen?
- Mijn moeder komt haar deel van de onderhoudsverplichting niet na, waardoor mijn vader mijn hobby (paardrijden) niet meer kan betalen. Kan ik dat zelf afdwingen als 15-jarige?

6 aanmeldingen (3%) hadden betrekking op het **spreekrecht** van minderjarigen in gerechtelijke procedures. We ontvingen 3 vragen, 2 klachten en 1 suggestie. Uiteraard kwam ook bij de behandeling van de vragen naar omgangs- en verblijfsregeling het spreekrecht van kinderen meermaals aan bod. Het betreft hier enkel die meldingen waarbij melders specifiek dit recht bevragen of er een klacht rond formuleren. Enkele voorbeelden:

- Als ik gehoord word door de rechter, komen mijn wensen dan uit?
- Ik werd uitgenodigd door de rechter, maar dat was louter als formaliteit, want buiten mijn naam heb ik niets mogen zeggen. Kan u hier iets aan doen?
- Tijdens de uitoefening van haar spreekrecht werd mijn dochter belachelijk gemaakt door de rechter, hij zei: “je hebt het lesje van je mama goed nagedreund, elk vogeltje zingt zoals het gebekt werd”. Kan u hem terechtwijzen?

Naast specifieke juridische vragen over omgangs- en verblijfsregeling, onderhoudsplicht, spreekrecht,..., ontvingen we 5 aanmeldingen (2,5%) waarin meer **algemene informatie** gevraagd werd met betrekking tot scheidingen.

Bijvoorbeeld:

- Welke rechten hebben kinderen bij een echtscheiding?
- Hoe betrek je een kind het best in een scheiding? Wie kan ons hierbij helpen?

In 3 meldingen (1,5%) werd gewag gemaakt van een **parentale ontvoering**. De meldingen waren afkomstig van ouders. Opvallend bij de 3 meldingen was dat ouders geen weet hebben waar ze in dergelijke situaties terecht kunnen. Bij alle meldingen werden de gerechtelijke instanties en politionele diensten reeds ingeschakeld, maar deze konden volgens de melder geen aanvaarbare oplossing bieden. In alle gevallen hadden de melders ook al contact genomen met Child Focus. Het Kinderrechtencommissariaat heeft hier geen onderzoeksbevoegdheid en weinig of geen mogelijkheden ter kennis om dit soort situaties te kunnen doorverwijzen, waardoor klagers het gevoel kregen nergens geholpen te worden.

- Een Belgisch gezin woont in het buitenland. Moeder is tijdens de scheidingsprocedure zonder medeweten van vader met de kinderen teruggekeerd naar België. Is hier sprake van ontvoering?
- Een vader is met zijn kinderen vertrokken naar het buitenland terwijl het vonnis een verbod inhield om met de kinderen het land te verlaten. Wat nu?

Tot slot ontvingen we 9 meldingen (4,5%) die niet konden ondergebracht worden onder de eerder beschreven aspecten. Het betrof in hoofdzaak vragen naar advies en informatie:

- Een ambtenaar van de dienst bevolking weigert gegevens te verstrekken aan een gescheiden ouder omdat de kinderen hun verblijfplaats niet bij hem hebben en hij een strafblad heeft voor geweldpleging ten aanzien van zijn kinderen en hun moeder. De ambtenaar zelf vraagt zich af of hij wel op een wettige manier gehandeld heeft.
- Moet mijn moeder mijn persoonlijke bezittingen meegeven indien ik verhuis naar mijn vader?
- Het sociaal onderzoek dat werd uitgevoerd bevat grove leugens aan mijn adres en dat van de kinderen. Wat kan ik daaraan doen?
- Mijn ex-man stalkt ons gezin. De kinderen zijn bang. Kan ik contactverbod vragen?

Het behandelen van meldingen omtrent niet-samenlevende ouders is een heel delicate zaak. Enerzijds dient de ombudswerker zeer neutraal en objectief te blijven in zijn advies. Hij hoort tenslotte geen oordeel te vellen en kan enkel adviseren op basis van het verhaal van één partij. Ook wanneer het verhaal gebracht wordt door het kind zelf dient de nodige objectiviteit gegarandeerd te worden. Anderzijds zijn verhalen soms zo schrijnend dat het soms moeilijk is om afstand te nemen. Het hoofdcriterium in elk advies blijft uiteraard het belang van het kind.

Het spreekt ook voor zich dat het Kinderrechtencommissariaat, binnen de toegekende bevoegdheden, klachten die handelen over beslissingen van rechtbanken en hoven en bejegeningen door rechters en parketmagistraten, als niet-ontvankelijk beschouwt. De behandeling van deze meldingen beperkt zich dientengevolge tot het geven van advies, het verstrekken van informatie en het gericht doorverwijzen naar bevoegde personen en instanties.

c. Afstamming

In 17 meldingen werd verwezen naar de biologische afstamming van het kind. We ontvingen 10 vragen naar informatie of advies en 7 klachten.

11 meldingen, waaronder 8 vragen en 3 klachten gingen over het **recht van het kind op een identiteit**. Zowel minderjarigen als volwassenen hadden hierover vragen:

- Kan ik mijn naam veranderen als ik hierdoor gepest wordt?
- Kinderen hebben toch het recht om hun natuurlijke ouders te kennen? Hoe kan je als

- kind zelf op zoek gaan naar je natuurlijke vader als je moeder zijn naam niet wil geven?
- Een van mijn vriendinnen is zwanger en ik ben de vader. Ik wil het kind erkennen omdat ik vind dat een kind zijn vader moet kennen, ook als de ouders geen relatie hebben met elkaar. Kan u mij adviseren?

De 3 klachten gingen over conflicten rond de naamgeving van het kind met gemeentelijke diensten.

- De gemeentelijke ambtenaar weigert de erkenning van mijn kind te noteren.
- De gemeentelijke ambtenaar aanvaardt de naamgeving van mijn kind door mijn nieuwe partner niet omwille van fouten gebeurt tijdens de echtscheidingsprocedure.
- Mijn zoon kreeg onterecht de naam van mijn vroegere echtgenoot.

Al deze klachten werden al door de melder aanhangig gemaakt bij de rechtbank, waardoor het Kinderrechtencommissariaat niet bevoegd was de klacht te onderzoeken. Daarenboven betreffen zij federale materies. Uit de gesprekken met de melders is gebleken dat zij van de ombudswerkers vooral de verwachting hadden dat deze de ellenlange procedures konden versnellen.

Ook aanmeldingen over **adoptie** vallen onder dit thema. We ontvingen 4 klachten en 1 vraag over buitenlandse adopties en 1 vraag over een binnenlandse adoptie. Een stel kandidaatadoptieouders vraagt zich af aan welke voorwaarden zij dienen te voldoen om een kind uit het buitenland te adopteren. Een ander paar vraagt zich af hoe een binnenlandse adoptieprocedure verloopt.

In de klachten over buitenlandse adopties werd tweemaal de werking van een zelfde adoptiebemiddelingsdienst aangeklaagd.

Daarnaast melden adoptieouders volgende problemen:

- De administratie rond de adoptie is in orde maar de ambassade van het land van oorsprong weigert toelating te geven aan het kind om het land te verlaten.
- Adoptieouders meenden een weeskind geadopteerd te hebben maar dit blijkt nu niet te kloppen. Ze krijgen geen informatie over de biologische ouders van het kind.

Gezien de bevoegdheidsbeperkingen konden deze klachten niet worden onderzocht.

4.2... ONDERWIJS

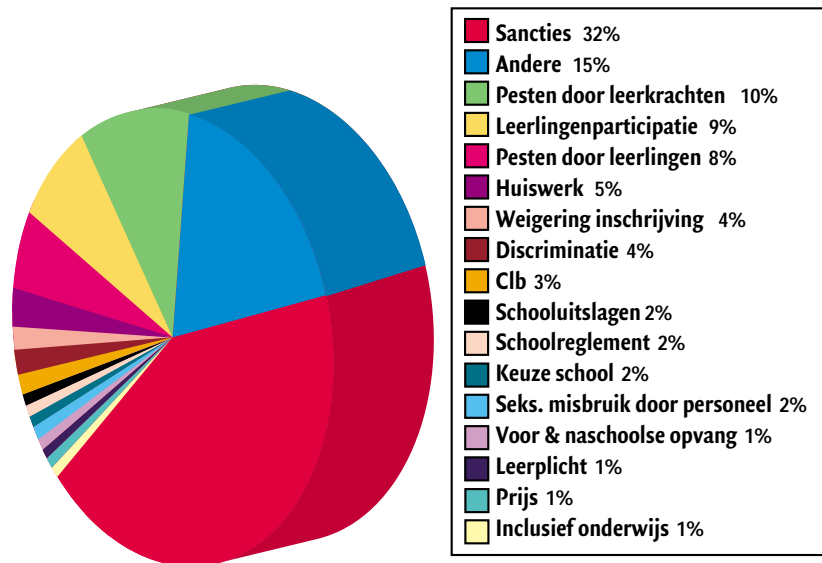
Sinds de opstart van het Kinderrechtencommissariaat zagen we jaarlijks een geleidelijke stijging van het aantal aanmeldingen met betrekking tot het thema onderwijs. Ook dit jaar was het niet anders. We zien voor de 5 opeenvolgende jaren volgende aantallen:

- 1998-1999: 65 aanmeldingen
- 1999-2000: 64 aanmeldingen
- 2000-2001: 150 aanmeldingen
- 2001-2002: 167 aanmeldingen
- 2002-2003: 183 aanmeldingen

Meer dan de helft van de aanmeldingen zijn klachten (101), 80 aanmeldingen zijn vragen naar informatie en advies. Daarnaast ontvingen we 2 suggesties.

Rond het thema onderwijs wordt een variëteit aan onderwerpen gemeld. Om het geheel aan vragen en klachten overzichtelijk te maken worden de gemelde onderwerpen gegroepeerd en afzonderlijk besproken.

Figuur 14: procentuele verdeling naar onderwijs (n = 183)

In grote lijnen worden kinderrechten in onderwijs op twee manieren aangemeld: het recht van kinderen OP onderwijs en de rechten van kinderen IN het onderwijs. Waar het ene aspect eerder verwijst naar de toegang tot onderwijs als basisvoorziening, verwijst het andere naar de inhoudelijke invulling van het onderwijsgebeuren. Vooral dat laatste wordt door melders bevestigd of aangeklaagd.

De onderwerpen worden chronologisch besproken naar frequentie van voorkomen. Het al dan niet vaak gemeld worden van bepaalde problematieken zegt niets over de ernst of het belang dat eraan dient gehecht te worden.

a. Sancties

Eén derde van de meldingen over onderwijs (58 meldingen of 32%) had betrekking op het sanctiebeleid van een school of het gebrek aan inspraak- en beroepsmogelijkheden van de leerling en zijn ouders tegen een opgelegde sanctie. We ontvingen 32 klachten en 26 vragen naar informatie of advies. Meldingen waren voornamelijk afkomstig van minderjarigen en hun ouders. Minderjarige melders contacteerden het Kinderrechtencommissariaat altijd met medeweten van hun ouders of zelfs op hun advies. Dat was niet zo met vragen en klachten over opvoeding. Daar kwam het initiatief meestal van de minderjarige zelf, zonder medeweten van zijn/haar ouders.

‘Sancties’ is een ruim begrip. Toch kunnen we aan de hand van een analyse van de meldingen een aantal probleemsituaties onderscheiden en groeperen:

vragen en klachten over de inhoud van de sanctie (19 meldingen);

- het gebruik van lichamelijk of psychisch geweld als sanctie (14 meldingen);
- schorsing of definitieve uitsluiting van leerlingen (11 meldingen);
- onrechtmatig sanctioneren (8 meldingen);
- discrepantie in de verhouding tussen de sanctie en de reden waarvoor ze werd toege-
diend (6 meldingen).

Alle aanmeldingen vloeiden voort uit een persoonlijke ervaring van een leerling na een conflict op school. Het was dan ook erg moeilijk om vragen en klachten van elkaar te kunnen onderscheiden. Enkel aan de manier waarop de melder het probleem formuleerde kon er een opdeling worden gemaakt. Deze opdeling lijkt ons echter erg kunstmatig.

De meeste vragen en klachten hadden betrekking op de **inhoud van de sanctie**. Melders stellen de verkregen sanctie in vraag of klagen over te zware of vernederende sancties. Bij de behandeling van vragen geven de ombudswerkers naast informatie of de inhoud van de straf al dan niet toelaatbaar is, ook advies over mogelijk te ondernemen stappen om dergelijke sancties in de toekomst te vermijden. Het gebeurt dat melders hiervoor dan weer de hulp van het Kinderrechtencommissariaat inroepen. Aangezien de sanctie al heeft plaatsgehad, waardoor rechtzetting niet meer mogelijk is, kunnen de ombudswerkers vaak niet meer doen dan schooldirecties op hun verantwoordelijkheden wijzen en hun aandacht vestigen op de rechten van kinderen bij het toedienen van sancties. Ook klachten kunnen vaak enkel op die manier benaderd worden. Enkel indien een opgelegde sanctie nog dient uitgevoerd te worden in de nabije toekomst, kan een bemiddeling opgezet worden. Tijdens de bemiddeling betwisten de ombudswerkers in geen geval de reden van sanctionering. Enkel de inhoud van de sanctie wordt besproken. Het Kinderrechtenverdrag, de Vlaamse regelgeving en de Belgische wetgeving bieden voldoende toetsingspunten om een sanctie te beoordelen naar toelaatbaarheid.

Enkele voorbeelden van vragen:

- Mag de school de Gsm van mijn zoon voor twee weken in beslag nemen?
- Mogen leraren punten aftrekken als strafmaatregel?
- Mag onze juf onze middagspeeltijd afnemen omdat we gepraat hebben in de refter?
- Mag een leerkracht een brief die ik aan het schrijven was tijdens de les afnemen en hem voorlezen voor heel de klas? Ook al was ik inderdaad niet aan het opletten, dat was nog geen reden om mij te vernederen.
- Welke sancties mogen leerkrachten opleggen en welke niet?
- Als wij spijbelen, wie wordt er dan gestraft, wij of de volwassenen?
- Mag de school mij verplichten na te blijven als sanctie en mij dan klusjes laten opknappen, zoals de speelplaats of de toiletten kuisen, de vuilbakken leeg maken, ...?
- Mag de persoon die toezicht heeft tijdens de maaltijden ons een sanctie geven omdat we op de verkeerde plaats gingen zitten?
- Mag een leerkracht een computerprogramma vernietigen dat je gemaakt hebt?

Enkele voorbeelden van klachten:

- Tijdens de schoolreis werd ik naakt buiten gezet als straf omdat we 's nachts teveel lawaai maakten.
- Mijn zoon mag niet deelnemen aan de lessen omdat hij een contract niet ondertekent.
- In mijn school roept de directeur elke dag tijdens de speeltijd alle namen van de leerlingen die gestraft zijn om met een microfoon. Dit is heel vernederend voor de leerlingen.
- Naar aanleiding van een conflict tijdens een schoolreis naar het buitenland werd mijn 15-jarige zoon zonder geld en begeleiding naar huis teruggestuurd per vliegtuig. Dit is onverantwoord ook al verdiende hij wel een straf.

In 14 aanmeldingen is er sprake van **lichamelijk geweld** tegenover leerlingen. De aanmeldingen gaan over het gebruik van lijfstraffen zoals: slaan, op de knieën zitten, aan de haren trekken, knijpen, 14 aanmeldingen betekent niet dat 14 leerlingen het slachtoffer waren van geweld door hun leerkracht, wel dat 14 leerkrachten geweld hebben gebruikt tegenover een groep van leerlingen.

Ook hier was het moeilijk om vragen en klachten van elkaar te onderscheiden. De grens is

heel vaag. In de behandeling van klachten werd door de melder niet altijd een tussenkomst van het Kinderrechtencommissariaat gevraagd, uit angst voor mogelijke represailles van de leerkracht tegenover het kind. Waar mogelijk werd bemiddeld. In extreme situaties van systematische geweldpleging ten aanzien van leerlingen werden ouders geadviseerd verdere stappen te ondernemen of heeft het Kinderrechtencommissariaat zelf de inrichtende macht en de inspectiediensten van het departement Onderwijs op de hoogte gebracht van de situatie met de vraag hier verder gevolg aan te geven. Onderzoek naar dergelijke klachten is delicaat, zowel voor de leerling als voor de betrokken leerkracht. Vorig jaar al stelden we vast dat het verhelpen van het probleem bij gegronde klachten zeker geen evidentie is. De stap naar een tuchtprocedure ten aanzien van een personeelslid lijkt voor sommige inrichtende machten te groot. Het lijkt eenvoudiger de veiligheid van de leerlingen te garanderen door het betrokken personeelslid een nieuwe opdracht toe te kennen of met ziekteverlof te sturen. Ook in ernstige situaties wordt nog steeds geopteerd voor deze handelswijze, wat te betreuren valt.

Enkele voorbeelden:

- Mijn meester trekt mij altijd aan de haren en knijpt in mijn hals als ik niet onmiddellijk kan antwoorden.
- Als mijn leraar mij nog eens slaat, mag ik dan terugslaan?
- De lerares van mijn dochter geeft dagelijks lijfstraffen. Vele ouders hebben het al gemeld aan de directeur, maar die doet niets. Mijn dochter durft nu niet meer naar school.
- Als we gestraft worden moeten we naar de directeur en die slaat ons dan.
- We hebben klacht ingediend bij het parket voor slagen en verwondingen door een leerkracht. De zaak werd geseponeerd door gebrek aan bewijzen. Het geweld blijft doorgaan en er zijn nog ouders en leerlingen bereid om te getuigen. Kan u ons helpen?
- De meester slaat ons met zijn lat. Ik durf het zelf thuis niet te vertellen want ik ben bang van hem. Kunnen jullie mij helpen?
- Waar kunnen wij als ouders terecht met klachten over geweld door leerkrachten?

Een sanctie met grote gevolgen voor de verdere schoolloopbaan van de leerling is de **definitieve uitsluiting** uit de school. Het is een sanctie die dan ook niet lichtzinnig kan opgelegd worden en enkel mag uitgesproken worden in die situaties waarbij het normale schoolleven verstoord wordt door de aanwezigheid van de leerling. Een definitieve uitsluiting kan dan ook enkel op grond van de in de regelgeving omschreven tuchtprocedure. Dat de tuchtprocedure niet altijd correct wordt opgevolgd, bewijzen de 2 vragen en 9 klachten die we hierover ontvingen.

Alle 9 klachten werden onderzocht en de meeste hebben aanleiding gegeven tot een bemiddeling. 1 klacht werd ongegrond bevonden, 1 klacht deels gegrond en deels ongegrond. De andere klachten waren gegrond. Opvallend dit jaar is het aantal definitieve uitsluitingen waarbij zelfs geen tuchtprocedure werd gestart. Op één na gingen alle klachten hierover. In bijna alle gevallen werden de ouders mondeling of per gewone briefwisseling ervan op de hoogte gebracht dat hun kind niet langer welkom is op de school. Dit gebeurde vooral in de loop van het schooljaar. Bijna alle klachten ontvingen we in de maanden februari, maart en april. Na bemiddeling werden 2 uitsluitingen herzien, 3 uitgesteld tot het einde van het schooljaar, 2 tuchtprocedures werden opgestart en in 1 situatie was de leerling niet langer welkom in de lessen maar kreeg wel het lesmateriaal ter beschikking en mocht zijn eindexamens afleggen.

In de overblijvende klacht werd wel een tuchtprocedure gestart, maar kregen de ouders voorafgaandelijk geen tijd om het tuchtdossier in te kijken, waardoor zij niet in staat waren om zich voldoende voor te bereiden op het gesprek met de directie van de school. Na contactname met de school kregen de ouders de tijd om met hun raadsman het dossier in te kijken in functie van de beroepsprocedure.

Enkele veelzeggende vaststellingen vloeiden voort uit de behandeling van deze klachten. Sommige schooldirecties toonden een gebrek aan respect voor de tuchtprocedures, anderen handelden eerder uit gebrek aan kennis over deze procedure. Ouders en leerlingen worden onvoldoende geïnformeerd over hun rechten tijdens deze procedures en over de interne en externe beroepsmogelijkheden. In de regelgeving over tuchtsancties en de beroepsmogelijkheden bekleden leerlingen een erg zwakke positie. De externe beroepsprocedures zijn verschillend per net, wat mogelijks een ongelijkheid kan creëren en verwarring schept bij de klager. Leerlingen en ouders krijgen weinig of geen begeleiding bij het zoeken naar een nieuwe school. Uitsluitingen rond de paasperiode hypothekeren de schoolloopbaan van de leerling ernstig. Weinig scholen tonen zich bereid om na deze periode nog leerlingen toe te laten. Ouders vertellen ons tevens dat ze weinig steun krijgen wanneer zij aankloppen bij het betrokken Centrum voor Leerlingenbegeleiding.

Opnieuw bewijzen deze aangemeldingen dat dringend werk dient gemaakt te worden van een waardige rechtspositie voor de leerling.

In 8 aangemeldingen vonden leerlingen en ouders dat de opgelegde sanctie onrechtmatig werd toegekend, hetzij omdat er sprake was van willekeur (niet iedereen wordt voor éénzelfde feit gesanctioneerd of krijgt dezelfde sanctie), hetzij omdat de leerling niet verantwoordelijk was voor het feit waarvoor de sanctie werd toegediend. We ontvingen 6 klachten met de vraag tussen te komen. In dergelijk soort onderzoeken is het vaak moeilijk om een eindoordeel te vellen. Meestal valt niet te achterhalen wat de ware toedracht van de feiten is geweest. De ombudswerkers kunnen enkel trachten het conflict op te lossen via bemiddeling. Meestal is het voldoende om de communicatie tussen ouders en leerling enerzijds en de school anderzijds terug op gang te brengen.

De vragen over onrechtmatige sancties waren vragen naar advies om zelf stappen te kunnen ondernemen.

Enkele voorbeelden van klachten:

- Mijn zoon wordt onterecht beschuldigd van diefstal. Daarenboven wordt hij 1 dag geschorst omdat hij niet wil zeggen wie het wel heeft gedaan.
- Ik vertelde aan mijn leerkracht dat ik verliefd ben op hem en ik werd hiervoor gestraft.
- Ik kreeg onterecht een strafstudie. Ik kreeg geen enkele kans om mij te verdedigen, dus heb ik geweigerd om te gaan. Nu is de hele zaak geëscaleerd en de directeur weigert nog steeds om ook naar mijn versie te luisteren.

Tot slot ontvingen we 6 aangemeldingen waarbij melders zich beklagden over het feit dat de **sanctie niet in verhouding** is tot de daad waarop ze betrekking heeft. Ook hier weer is onderzoek zeer moeilijk te voeren en kan vaak geen eindoordeel gevormd worden. Er zijn immers weinig toetsstenen voorhanden waaraan men de maat van een straf kan af meten, tenzij aan enkel pedagogische principes.

Een vaststelling in het onderzoek naar klachten in onderwijsdossiers is dat de decretale onderzoeksbevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat soms door directies wordt genegeerd. Bij elk klachtenonderzoek wordt nochtans in het eerste contact met schooldirecties deze onderzoeksbevoegdheid vermeld. Desondanks gebeurt het dat directies de ombudswerkers geen toegang verlenen tot de gevraagde informatie of medewerking weigeren. Directies worden dan opnieuw zeer expliciet gewezen op de onderzoeksbevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat.

b. Bejegening door leerkrachten

18 meldingen (10%) verwezen naar een negatieve houding van een leerkracht ten aanzien van de leerlingen. Het gaat hier niet om het gebruik van lijfstraffen (hierover rapporteerden we al eerder), wel om de intimidaties, pesterijen, bedreigingen, manipulaties en de denigrerende of discriminerende opmerkingen waarvan leerlingen het slachtoffer zijn. Deze houding staat ook los van het geven van een sanctie.

16 meldingen waren klachten. Net zoals bij de behandeling van klachten over sancties, leidt het klachtenonderzoek vaak niet tot een eindoordeel. Slechts uitzonderlijk wensten klagers ook een diepgaand onderzoek. Klagers waren erg onzeker over het feit dat hun klacht ernstig zou worden genomen door de schooldirectie en of er consequent zou worden opgetreden. De meeste melders hadden hun klacht immers al voorgelegd aan de schooldirectie, maar zonder verder gevolg. Daarenboven waren ouders en leerlingen bang voor represailles vanwege de betrokken leerkracht. Opvallend is dat de meeste klachten komen van leerlingen uit het basisonderwijs. Dit jaar ontvingen we voor het eerst ook klachten uit het kleuteronderwijs (3 meldingen).

Ouders merken terecht op dat dit soort bejegeningen door leerkrachten zeer nefast is voor de emotionele ontwikkeling van hun kind en dat ze vaak machteloos staan tegenover dit soort problemen. Pesterijen zijn moeilijk aan te tonen, het duurt vaak lang vooraleer kinderen er thuis iets over durven vertellen, er heerst vaak een sfeer van ongelof, ... Meestal zijn ouders wel tevreden over de school in het algemeen, waardoor men vooral wil dat het probleem wordt aangepakt en niet van plan is om als oplossing de school te verlaten. Kinderen wensen dit immers ook niet, ze willen bij hun vrienden blijven.

Waar mogelijk en wenselijk hebben de ombudswerkers getracht te bemiddelen.

Naast de meldingen over pesterijen ontvingen we 3 vragen om advies over grensoverschrijdend seksueel gedrag door leerkrachten ten aanzien van leerlingen. 2 meldingen waren afkomstig van ouders, 1 melding kwam van een leerkracht die bezorgd was over de omgangswijze van een collega met zijn leerlingen. In alle meldingen vroegen melders zich af hoe ze met dergelijke situaties moeten omgaan. De melders werden na advies doorverwezen naar het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling voor meer gespecialiseerd advies of hulpverlening.

c. Leerlingenparticipatie

We ontvingen 17 meldingen (9%) met vragen naar informatie over participatie van leerlingen, zowel in het basis- als secundair onderwijs. De meeste vragen verwezen naar leerlingenraden (hoe kan men een leerlingenraad oprichten, welke rechten heeft een leerlingenraad, welke reglementering is van toepassing, ...?). Dergelijke vragen zijn afkomstig van leerkrachten en leerlingen. Het Kinderrechtencommissariaat heeft in de loop der jaren een ruime ervaring opgedaan wat participatie van leerlingen betreft. De 'Schoolparticipatie-busactie' en de 'Blauwe Megafoon' (zie jaarverslag 2001-2002) waren een succes. Nog steeds vragen scholen ons hierover informatie.

Daarnaast hadden leerlingen eerder persoonsgerichte vragen naar inspraak in de dagelijkse werking van de school.

Aanmeldingen over leerlingenparticipatie werden afgehandeld met het verstrekken van informatie en advies en waar nodig eveneens doorverwezen naar organisaties met een ruime praktijkervaring op het vlak van leerlingenparticipatie (Steunpunt Leerlingenparticipatie, Vlaamse Scholierenkoepel, ...).

Enkele voorbeelden van vragen van leerlingen naar inspraak in het schoolleven:

- Onze speelplaats is saai, wat kunnen we doen om onze ideeën over de speelplaats aan de directeur voor te leggen.
- In de lessen voedselbehandeling leren we over het belang van vlees in de voeding. Als vegetariër wil ik dat ook de vegetarische voedselpiramide besproken wordt.
Hoe doe ik dat?
- Hoe kan je je recht op een eigen mening uitoefenen in de school?
- Hoe kan ik een clubhuis krijgen op school?
- Als schoolopdracht moesten we geld inzamelen voor Broederlijk Delen. Mogen wij eisen dat ze ons bewijzen dat het geld wel voor die bestemming werd gebruikt?
- Mijn school gaat fusioneren met een andere school. Wij zijn hier als leerlingen zeer ontevreden over. Wat kunnen we doen?

d. Pesten door leerlingen

In 14 meldingen werd verwezen naar het pesten van leerlingen onder elkaar. We ontvingen vooral vragen naar informatie over efficiënte manieren om pestproblemen op school aan te pakken of vragen naar advies over het aanpakken van een pestprobleem bij de leerkracht of directie. Daarnaast ontvingen we enkele klachten over het niet optreden van scholen na melding van pesten. Melders hebben het vooral moeilijk met het minimaliseren van het probleem door leerkrachten en directies. Daarenboven begrijpen ze deze houding niet na alle anti-pestcampagnes en informatief materiaal dat over pesten werd verspreid.

We ontvingen 13 klachten en 1 vraag naar informatie. Pesten wordt zowel in het basis- als in het secundair onderwijs gemeld.

Bij de meeste klachten volstond het verstrekken van advies, waardoor melders de situatie zelf konden aanpakken. 5 keer werd een bemiddeling opgestart, waarbij ook het CLB betrokken werd. In 2 meldingen werd geadviseerd klacht neer te leggen ten aanzien van de betrokken leerling, gezien de ernst van de situatie en het reële gevaar voor de gepeste leerling.

Enkele voorbeelden van meldingen:

- Mijn dochter wordt gepest door medeleerlingen. Ze sturen dagelijks e-mailberichten met bedreigingen en scheldwoorden. Sommige berichten worden zelfs verstuurd van op de computer op school. Ik heb het gemeld maar de directeur zegt dat hij hier niets kan aan doen.
- Mijn broer is slachtoffer van ‘mobbing’ op school. Dagelijks wordt hij bedreigd en geslagen. Ik ben naar de directeur en de politie gestapt, maar beide zeggen dat ze niets kunnen doen.
- Mijn zoon wordt in de kleuterklas voortdurend geslagen door de andere kinderen, ze nemen zijn eten af, gooien met voorwerpen naar hem, trekken aan zijn kleren en haren,... De kleuterjuf zegt dat hij maar moet leren van zich afbijten, dan stopt het wel vanzelf. Ze weigert om zelf tussenbeide te komen.
- Ik word voortdurend gepest door twee meisjes uit de klas. Ik heb het gezegd aan de meester maar die reageert er niet op. Ik moet het zelf oplossen, zegt hij.
- Op de school van mijn kinderen is er een groot pestprobleem. Wij willen hier als ouder- raad iets aan doen. Hebt u informatie of tips?

e. Huiswerk

9 kinderen en jongeren (5%) meldden zich met vragen over huiswerk. De meldingen hadden zowel betrekking op het basis- als op het secundair onderwijs. Alle melders kregen de nodige informatie en eventueel advies hoe ze het probleem van huiswerk kunnen aanpakken.

Enkele voorbeelden:

- Waarom geven sommige scholen huiswerk en anderen niet?
- Ik vind dat we geen huiswerk moeten krijgen. Kan dat?
- Wij moeten veel te veel leren en taken maken thuis. Soms ben ik er wel drie uur mee bezig. Staat er in het Verdrag hoeveel huiswerk een school mag geven?
- Hoe vertel je een leerkracht dat hij teveel huiswerk geeft?
- Onze leerkracht leeft de afspraken die we in de klas maken over huiswerk niet na. Wat kunnen we hier aan doen?
- Als huistaak moeten we naar een tentoonstelling buiten de schooluren, kan dat?

f. Discriminatie

In 8 meldingen (4%) gaven melders aan dat hun kinderen gediscrimineerd werden op school, hetzij omwille van hun etnische afkomst of geloof, hetzij door financiële problemen, hetzij als gevolg van vigerende regelgeving.

Betreffende etnische afkomst of geloofsovertuiging ontvingen we onderstaande klachten:

- Mijn dochter wordt ongelijk behandeld op school omdat we getuigen van Jehova zijn.
- Mijn dochters mogen geen hoofddoek dragen op school.
- Een aantal leerlingen werd betrapt op spijbelen en door de leerkracht terug naar school gebracht. De leerkracht weigerde twee kinderen van illegale ouders mee te nemen. Die moesten hun plan trekken.

Ouders met financiële problemen meldden volgende problemen:

- Mijn kind krijgt haar schoolboeken niet omdat we een deel van de rekening van vorig schooljaar nog aan het afbetalen zijn.
- Ik kan de dure skireis niet betalen, dus kan mijn zoon niet mee. Mijn zoon moet die hele week alleen op school doorbrengen. Door zulke reizen te organiseren op school worden kinderen uit armere gezinnen gediscrimineerd. Ze stellen wel een afbetalingsplan voor, maar dat is geen oplossing.

Ook regelgeving kan er voor zorgen dat minderjarigen niet allemaal dezelfde kansen krijgen:

- Mijn nichtje woont in Roemenië waar ze ondanks haar hoge capaciteiten geen toegang krijgt tot het secundair onderwijs. Alle scholen zijn volzet en er is een wachtlijst. We hebben ervoor gezorgd dat ze bij ons kan verblijven om haar secundair onderwijs af te maken, maar dat blijkt nu niet te kunnen omdat ze geen asielzoeker is. Klopt dat?
- Ik ben asielzoeker en nu zegt men mij dat mijn zoon volgens de wet geen recht heeft op een getuigenschrift van de studies die hij gevolgd heeft.
- Mijn dochtertje van 3 jaar kon niet worden ingeschreven in de school waar haar zusje gaat op basis van het nieuwe Gelijke Kansen decreet.

Alle klachten werden onderzocht, waar nodig werd bemiddeld. Drie klachten werden niet gegrond bevonden. De klachten over regelgeving zijn nog in behandeling.

g. Weigering inschrijving

In 8 meldingen (4%) werd melding gemaakt van een weigering door de school om een leerling in te schrijven. Hiervan waren 6 meldingen klachten en 2 meldingen vragen naar informatie en advies.

In tegenstelling tot de voorbije jaren ontvingen we dit jaar geen meldingen van weigeringen tot inschrijving van kinderen van allochtone afkomst.

Ontvangen klachten:

- De school weigert mijn kind volgend jaar terug in te schrijven omdat hij ADHD heeft.
- Mijn zoon kreeg vorig jaar op de laatste schooldag te horen dat de school hem volgend jaar niet opnieuw zal inschrijven. Volgens de school is het geen tuchtsanctie.
- Wij zijn een Nederlandstalig gezin dat in het centrum van Brussel woont. Toen ik mijn zoon wou inschrijven in het Nederlandstalig onderwijs bleken alle scholen volzet te zijn en werden wij geweigerd op basis van het Gelijke Kansen decreet. De Nederlandstalige scholen zitten vol met Franstalige kinderen. Dat kan wel, maar wij moeten nu een school gaan zoeken in de randgemeenten.
- Tijdens het laatste oudercontact zegt de directeur mij dat hij weigert mijn kind volgend jaar in te schrijven omdat er dit jaar teveel problemen zijn geweest met zijn gedrag.
- Een kind van 7 jaar wordt overal geweigerd omdat hij hyperkinetisch is. Hij behoort in een type 3 onderwijsvorm, maar werd er na een conflict uitgewezen. Alle type 3 onderwijsvormen zijn volzet. Andere scholen zeggen dat ze dat probleem niet aankunnen en weigeren hem in te schrijven. Het kind zit noodgedwongen al enkele weken thuis.
- Een jongen werd in een basisschool geweigerd wegens gedragsmoeilijkheden en mogelijks ook omdat hij besmet is met het HIV-virus.

Vragen naar informatie:

- De school wil mijn zoon niet inschrijven in het derde leerjaar als we het advies van de directeur niet volgen over extra naschoolse begeleiding. Mag een school mijn zoon onder die voorwaarde weigeren?
- Een 17-jarige jongen die hier twee jaar geleden toekwam als alleenstaande minderjarige asielzoeker heeft vorig schooljaar zijn humaniora afgemaakt. Hij wil nu het hoger onderwijs aanvatten. Hij wordt nu niet meer beschermd door de wet op de leerplicht. Kan een school hem op deze basis weigeren in te schrijven?

Opvallend is dat de meeste weigeringen gebeurden omwille van persoonlijkheidskenmerken, eigen aan het kind. Scholen geven aan een bepaalde problematiek niet aan te kunnen of wensen er niet verder mee geconfronteerd te worden. We stellen eveneens vast dat 3 meldingen betrekking hadden op een nieuwe of eerste inschrijving in een school, terwijl daarnaast 5 meldingen een weigering tot herinschrijving van een kind betroffen. 5 meldingen kwamen van ouders, 3 meldingen van hulpverleners (een CLB-medewerker, een zelfstandige psychologe en een medewerker uit een centrum dat hulp biedt aan asielzoekers). Vanuit de contacten met deze hulpverleners werd ons gewezen op de weerstand van scholen om kinderen met bepaalde problemen in te schrijven, waardoor deze kinderen gedurende geruime tijd geen onderwijs kunnen genieten.

De vragen van melders werden beantwoord met informatie over de regelgeving met betrekking tot hun vraag. Alle klachten werden onderzocht. 2 klachten zijn nog in behan-

deling. 2 klachten werden deels gegrond en deels ongegrond bevonden. De twee overige klachten waren gegrond. Klagers werden op de hoogte gebracht van het bestaan van de Commissie leerlingenrechten. 2 klachten zijn op dit ogenblik in behandeling bij de Commissie. Voor 2 kinderen werd na bemiddeling een oplossing gevonden.

h. Leerlingenbegeleiding

In 5 meldingen (3%) werd de werking van het Centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) bevestigd.

- Een JAC-medewerker vraagt welke richtlijnen er bestaan rond het beroepsgeheim van het CLB.
- Een CLB-medewerker zoekt informatie over de rechten van kinderen om dit beter te kunnen integreren in de werking.
- Mag het CLB een vertrouwelijke brief die ik aan mijn leerkracht heb geschreven, tonen aan mijn ouders?
- Ben ik verplicht om mijn lichaam volledig te tonen tijdens het medische schooltoezicht indien ik het niet wil?
- Kunnen wij als ouders klacht indienen tegen een CLB wanneer we niet akkoord gaan met hun beslissing voor buitengewoon onderwijs voor ons kind?

Alle melders werden verder geholpen met informatie en advies.

i. Schoolreglement

4 meldingen (2%) verwezen naar bepalingen uit het schoolreglement. We ontvingen 2 vragen en 2 klachten.

Vragen:

- Mag het schoolreglement bepalingen bevatten over kleding als er in die school geen verplicht uniform wordt gedragen?
- Het schoolreglement zegt dat we verplicht zijn om op het terrein van de school te blijven tot de bus (openbaar vervoer) komt. Mogen ze dat verplichten?

Klachten:

- Een nieuwe regeling verbiedt ons nu om te praten in de eetzaal. De leerkrachten mogen het wel.
- Ons schoolreglement bevat een verbod voor leerlingen om alleen te wonen. Binnen enkele weken ga ik Begeleid Zelfstandig Wonen maar nu zegt de directeur dat dit niet mag.

De vragen werden met informatie en advies afgehandeld. Bij de klachten werd aan de melders juridische informatie gegeven en advies hoe zij in eerste instantie het probleem zelf kunnen aanpakken.

j. Schoolresultaten

Dit jaar ontvingen we zo goed als geen meldingen over schoolresultaten. Slechts 3 meldingen werden behandeld. Vorig jaar nog ontvingen we hierover 15 meldingen.

- Kan ik na de beroepsprocedure een schoolresultaat toch nog betwisten. De klassenraad hield immers geen rekening met een vakantietaak die ze zelf opgelegd hadden?
- Hoe kan ik een C-attest betwisten?
- Ik volg sportschool en moet nu door een operatie mijn jaar overdoen terwijl ik voor de meeste vakken geslaagd was. Kan ik dat betwisten?

Alle vragen werden afgehandeld met informatie en adviesverlening.

k. Andere

Naast de bovenvermelde onderwerpen die werden aangemeld en konden gegroepeerd worden, ontvingen we nog tal van andere aanmeldingen i.v.m. onderwijsthema's. Door het sporadisch voorkomen van de hieronder beschreven aanmeldingen werden zij niet opgenomen in een subthema. Deze groep bevat 35 aanmeldingen (15%). We trachten de verscheidenheid aan vragen en klachten te illustreren.

Klachten:

- Aan de schoolpoort van de basisschool staat geen bewaking tijdens het brengen en ophalen van de leerlingen door hun ouders. Dit creëert een zeer onveilige situatie.
- Ik wil ASO volgen maar mijn moeder heeft mij in het TSO ingeschreven omdat ze denkt dat ik het niet aankan.
- Op school hebben wij allemaal een persoonlijk dossier dat door de leerkracht bijgehouden wordt. Nu stel ik vast dat mijn leerkracht gegevens uit mijn dossier heeft doorverteld aan zijn dochter die een medeleerlinge van mij is.
- De leerlingen van wie de ouders in de ouderraad zitten krijgen een voorkeursbehandeling. Zij worden veel minder gestraft.
- Mijn ex-echtgenoot heeft onze 4-jarige dochter ingeschreven in een andere school, waardoor ze nu in twee scholen is ingeschreven. De ene week gaat ze naar de kleuterschool in mijn gemeente, de andere week naar de school waar haar vader haar heeft ingeschreven. Het Ministerie van Onderwijs, de onderwijsinspectie, de schooldirectie zeggen allemaal dat ze dit niet kunnen oplossen.
- De onderwijsleerplannen van het basisonderwijs en het secundair onderwijs zijn niet op elkaar afgestemd, met alle gevolgen vandie voor de leerlingen.

Vragen:

- Kunnen ouders en leerlingen inspraak krijgen bij de samenstelling van de klassen wanneer er met parallelklassen gewerkt wordt?
- Waarom bestaat de school?
- Ik ben verliefd op mijn leerkracht. Geconcentreerd de les blijven volgen is moeilijk. Wat moet ik doen?
- Kunnen mijn ouders mij een opleiding van mijn keuze weigeren?
- Bestaat er een richting of een school waar Frans geen verplicht vak is, want ik heb het daar ontzettend moeilijk mee?
- De fiets van mijn zoon werd op school ernstig beschadigd. De school blijkt hiervoor geen verzekering te hebben. Is dit niet verplicht?

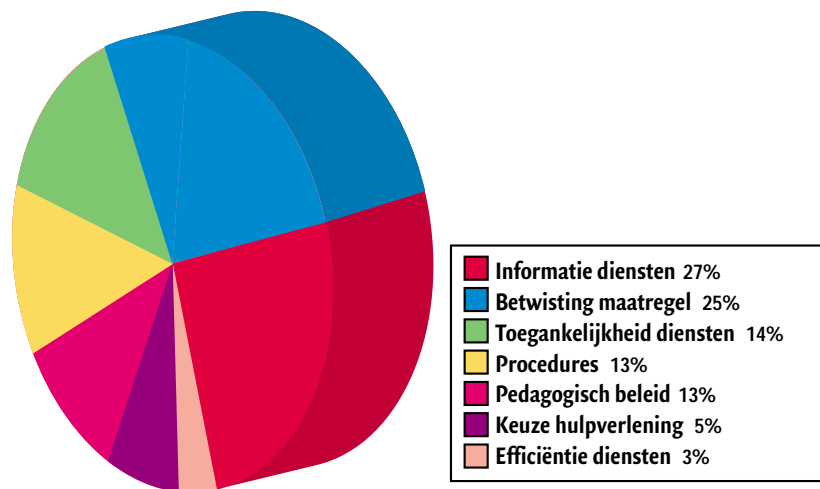
Door de grote verscheidenheid van deze aanmeldingen is het moeilijk een overzicht te geven van de wijze van afhandeling. Vragen werden uiteraard afgehandeld door het verstrekken van informatie en advies. Waar nodig en mogelijk werd eveneens doorverwezen naar diensten en organisaties werkzaam op het terrein van het onderwijs. Klachten werden onderzocht, doorverwezen of een bemiddeling werd uitgevoerd.

4.3... JEUGDHULPVERLENING

Jeugdhulpverlening omvat elke vorm van hulpverlening ter bevordering, ondersteuning of herstel van het welzijn van minderjarigen. Jeugdhulpverlening vertaalt zich in de ombudsdossiers sectoraal vooral naar het algemeen welzijnswerk en naar de Bijzondere Jeugdbijstand.

We ontvingen 77 aanmeldingen, waarvan 40 vragen naar informatie en advies en 37 klachten. Ook hier konden een aantal onderwerpen gegroepeerd worden om ons in staat te stellen een analyse te maken van de problemen en hiaten in de jeugdhulpverlening.

Figuur 15: *percentuele verdeling naar Jeugdhulpverlening (n = 77)*

a. informatie over hulpverleningsdiensten

21 aanmeldingen (27%) waren specifieke vragen over de organisatie van de Jeugdhulpverlening: de waaier aan bestaande hulpverleningsdiensten in het algemeen en informatie over diensten en voorzieningen binnen de Bijzondere Jeugdbijstand in het bijzonder. De ombudswerkers maken melders, op basis van hun verhaal, wegwijst doorheen het bestaande aanbod aan hulpverleningsdiensten en/of informeren hen over de doelstellingen van Comit es voor Bijzondere Jeugdzorg, Bemiddelingscommissies en Jeugdrechtbanken.

- Wat kan ik doen als ik thuis weg wil?
- Welke beslissingen kan het Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand nemen?
- Vanaf wanneer mag je begeleid zelfstandig wonen?
- Mijn vriendin doet aan automutilatie. Waar kan ik met haar terecht voor hulp?
- Waar kan ik terecht? Ik ben al 7 dagen van huis weg en ik wil niet dat mijn ouders weten waar ik ben.
- Mijn vriendin is 16 jaar en wil bij mij komen wonen omwille van problemen bij haar thuis. Welke dienst kan ons hierbij helpen?
- Ik heb vaak zelfmoordgedachten. Waar kan ik terecht voor hulp?
- Wie kan mij informatie geven over anticonceptie, want naar onze huisarts wil ik niet?
- Hoe kan je begeleid zelfstandig wonen?
- Als ik conflicten heb met mijn ouders, waar kan ik dan terecht?
- Ik voel me vaak erg eenzaam en verdrietig. Met wie kan ik hierover praten?
- Kan ik zomaar voor alles en nog wat naar de Kinder- en Jongeren telefoon bellen?

b. Betwistingen van maatregelen Jeugdrechtbank en Bijzondere Jeugdbijstand

Ouders en minderjarigen betwisten zowel maatregelen opgelegd door de jeugdrechter als maatregelen in het kader van de vrijwillige hulpverlening. We ontvingen hierover 19 klachten. Dat maatregelen opgelegd door een jeugdrechtbank vaak betwist worden zal niemand verbazen. Het gaat immers om een vorm van gedwongen hulpverlening, waar ouders en kinderen weinig of geen inspraak in hebben. Maatregelen binnen de vrijwillige hulpverlening zijn daarentegen gebaseerd op het principe dat cliënten zich akkoord verklaren met de geboden hulpverlening en zich hierover in samenspraak met het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg (CBJ) beraden. Toch voelen zowel minderjarigen als ouders deze hulpverlening niet altijd als ‘vrijwillig’ aan. De stap naar de gedwongen hulpverlening wordt soms als een stok achter de deur gehanteerd.

Klachten over betwistingen van maatregelen genomen door de jeugdrechter konden door de ombudswerkers niet ten gronde onderzocht worden, gezien de onbevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat om tussen te komen in rechterlijke beslissingen. Op basis van het verhaal van de melder kon in de meeste gevallen wel informatie of advies verleend worden over de rechten van de melder, mogelijke procedures en inspraakmogelijkheden. Daarnaast werden melders doorverwezen naar de JO-lijn. Hoewel ook de JO-lijn geen bevoegdheid heeft tot onderzoek van dergelijke klachten, kunnen melders er wel terecht voor informatie en advies over hun persoonlijke situatie.

Onderzoek van conflicten met CBJ's werden door de ombudswerkers uitgevoerd indien de melder aandrang op een bemiddeling. In andere gevallen werd informatie en advies verleend en/of doorverwezen naar de JO-lijn, tenzij klagers al eerder advies hadden ingewonnen bij de JO-lijn.

Concreet handelen de klachten ondermeer over:

- Ik ben geplaagd door het CBJ en ik vind dat het nu wel mag stoppen. Mijn consulent zegt dat het niet kan, maar mij wordt wel verteld dat ik hier vrijwillig zit.
- Ik woon al jaren in een pleeggezin en wil er ook blijven. Maar nu is mijn moeder verhuisd naar Nederland en zegt de jeugdrechter dat ik hier waarschijnlijk niet kan blijven.
- Ik mag terug naar mijn vader, maar dat moet trapsgewijs gebeuren. Toen ik hier werd geplaagd kon het wel onmiddellijk. Ik wil even snel terug naar huis.
- De jeugdrechter heeft mij contactverbod gegeven met mijn vriend omdat ik nu zwanger ben.
- Als arts stel ik vast dat Jeugdrechters steeds vaker kinderen voor geruime tijd in ziekenhuizen plaatsen, als tussenoplossing voor gebrek aan plaats in de voorzieningen. Een ziekenhuis is geen plaats voor een kind dat niet ziek is.
- Ik heb een psychiatrische problematiek, maar word voortdurend van de ene instelling naar de andere overgebracht. Nu zit ik in een gesloten instelling en krijg helemaal geen aangepaste hulp.
- De jeugdrechter heeft bepaald dat ik mijn kind maar 2 uur per vier weken mag zien. Straks kent mijn kind mij niet meer.
- De plaatsing van mijn kinderen gebeurde onterecht, de sociale dienst was niet objectief in haar onderzoek, waardoor de jeugdrechter geen goed vonnis heeft geveld.

c. Toegankelijkheid van diensten

We ontvingen 11 meldingen, 10 klachten en 1 vraag naar informatie. In bijna alle klachten was het de wens van de melder dat het Kinderrechtencommissariaat zou tussenkomen in de aanwijzing van een gepaste hulpverleningsvorm. Bijna alle meldingen wijzen echter op een structureel tekort aan plaatsen en diensten, waardoor na onderzoek van de klacht een doorverwijzing of bemiddeling niet mogelijk was. Structurele antwoorden dringen zich hier op.

De klachten handelen ondermeer over:

- Een OOCO klaagt aan dat een kind geen toegang krijgt tot de hulpverlening die ze nodig heeft door het gebrek aan hulpverleningsdiensten.
- Als vrijwilliger help ik minderjarigen met problemen. Ik help hen de weg te vinden naar de juiste hulpverlening. Door de lange wachtlijsten, vooral in gespecialiseerde hulpverlening, kunnen kinderen en jongeren bijna nergens terecht, waardoor hun problemen escaleren.
- Een meisje kan na een verblijf in een OOCO niet terecht in een psychiatrische kliniek waardoor ze noodgedwongen naar huis moet.
- Na melding van kindermishandeling zijn we al zo vaak doorverwezen om steeds weer op het zelfde punt te belanden. Nergens.
- Pleegzorg en een verlijf in een MPI zijn onverenigbaar.
- Ik krijg als gescheiden vader geen informatie over de thuisbegeleiding die voor mijn kinderen bij hun moeder werd opgestart. Hoe kan ik hen dan helpen?
- Er is een groot tekort aan opvang voor alleenstaande minderjarige asielzoekers.

d. Procedures in de Bijzondere Jeugdbijstand

10 meldingen (13%) hadden betrekking op de procedures die gehanteerd worden in de Bijzondere Jeugdbijstand en door de Jeugdrechter. We ontvingen 9 vragen naar informatie over het verloop van procedures en 1 klacht. Alle vragen werden beantwoord en melders werden geïnformeerd over het bestaan van de JO-lijn.

- Wat is de relatie van een consulent van de jeugdrechtbank tot de minderjarige?
- Als mijn ouders zouden sterven mag ik dan bij mijn grootouders gaan wonen of moeten ze mij eerst adopteren?
- Hoe kan ik een bemiddeling door het CBJ omzeilen om onmiddellijk uit huis geplaatst te kunnen worden?
- Kan een 14-jarige meisje dat zwanger is zelf beslissen om een abortus te laten uitvoeren of moet dit via de jeugdrechter? Worden ouders dan ingelicht?

e. Pedagogisch beleid in voorzieningen

Soms hebben melders, vooral minderjarigen zelf, vragen of klachten over het pedagogisch beleid dat gevoerd wordt in een residentiële voorziening van de Bijzondere Jeugdbijstand. Melders hebben vragen of klagen over het gebrek aan inspraak in de dagelijkse bezigheden in de voorziening, opgelegde sancties en bepalingen uit het huishoudelijk reglement. We ontvingen 10 meldingen, 8 vragen naar informatie en 2 klachten.

De vragen zijn:

- Hoe kunnen we de rechten van kinderen integreren in ons CKG?

- Mogen de begeleiders onze post openmaken?
- Welke beslissingen mag ik zelf nemen in een tehuis? Heb ik inspraak?
- Mogen wij binnen ons begeleidingstehuis jongeren sanctioneren met een geldboete?
- Volgens het huishoudelijk reglement van de instelling waar ik zit is het bezit van een gsm verboden en wordt hij tijdelijk in beslag genomen. Is dit een schending van mijn rechten?
- Mag een 'psy' of een andere hulpverlener mijn dagboek lezen zonder mijn toestemming?
- Als luizenremedie wil men in de instelling mijn haren kort knippen. Mag ik dat weigeren?

Klachten zijn:

- In ons tehuis wordt alle vertrouwelijke informatie die we aan onze begeleiders vertellen doorgegeven aan onze ouders.
- Eigenlijk moet mijn zoon opgevangen worden in de kinderspsychiatrie, maar daar kan hij niet terecht door gebrek aan plaats. In de instelling waar hij verblijft wordt hij dan maar in de isoleercel gestopt als het moeilijk gaat.

Alle vragen werden afgehandeld met het verstrekken van informatie over het wettelijke kader. Vaak werd de melder ook geadviseerd hoe hij dit probleem ter sprake kan brengen in de voorziening. De twee klachten werden onderzocht. De eerste klacht bleek ongegrond, de tweede deels gegrond en deels ongegrond. Daarenboven kregen alle melders informatie over de JO-lijn.

f. Inspraak in het hulpverleningsaanbod

4 melders (5%) vroegen zich af of minderjarigen zelf kunnen kiezen bij welke vorm van hulpverlening zij het meest baat hebben, welke hulpverlener hen zal begeleiden, of zij een hulpverlening mogen stoppen of in de loop van een hulpverleningsproces voor een andere vorm kunnen opteren. Deze vragen werden zowel gesteld naar algemene welzijnsvoorzieningen als naar de Bijzondere Jeugdbijstand.

g. Efficiëntie van diensten

In 2 meldingen (3%) was er sprake van de efficiëntie van de hulpverlening die geboden werd. Men klaagde over het niet naleven van afspraken, negatieve bejegening door hulpverleners, onzorgvuldig dossierbeheer,...

- Wij krijgen als Vlaams pleeggezin geen vergoeding voor de pleegzorg omdat het kind bij ons werd geplaatst door de 'Service d'aide a la jeunesse' van de Franse Gemeenschap.
- Ik heb een consulent toegewezen gekregen, maar ik zie hem nooit. Hij behartigt meer de belangen van mijn ouders.

Beide klachten werden onderzocht, gegrond bevonden en konden na bemiddeling tot een oplossing komen.

4.4... VRIJE TIJD

33 aanmeldingen hadden betrekking op de vrijetijdsbesteding van minderjarigen. Daarvan waren 28 aanmeldingen vragen naar informatie en 5 klachten. Minderjarigen stellen vooral vragen over de invulling van hun vrije tijd en het wettelijke kader waarbinnen zij bepaalde activiteiten kunnen of mogen uitoefenen. Zij bevragen zeer verschillende domeinen zoals sport, arbeid, uitgaan, ruimte voor vrijetijdsbeoefening,...

12 van de aanmeldingen hadden betrekking op de **arbeidssituatie van minderjarigen**. 10 daarvan handelden over de mogelijkheden om als jobstudent aan het werk te mogen gaan. Daarnaast hadden nog 2 aanmeldingen betrekking op kinderarbeid, waaronder 1 klacht.

De vragen over studentenarbeid handelen ondermeer over:

- Hoe oud moet ik zijn voor een studentenjob?
- Ik wil op een kindje passen tijdens mijn schoolvakantie en ik zou er voor betaald worden. Mag dat?
- Hoelang mag ik als student werken? Hoeveel mag ik maximaal verdienen?
- Welke gevolgen heeft mijn vakantiejob fiscaal voor mijn ouders?
- Mag ik een studentenjob doen als ik het 2de jaar van de humaniora niet heb afgemaakt maar wel 16 jaar ben?

Aanmeldingen over kinderarbeid:

- Hoe kan ik als 13-jarige een centje bijverdienen?
- De wet verbiedt mij om mijn ouders te helpen op hun kersenplantage omdat ik nog maar 12 jaar ben. Maar ik wil het zelf, anders verveel ik me en het werk is leuk tussen al die jobstudenten.

De vragen werden behandeld met het verstrekken van informatie. Tegelijkertijd werd doorverwezen naar het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid voor hun brochures over studenten- en kinderarbeid. De klacht over kinderarbeid werd onderzocht, gegrond bevonden en na bemiddeling werd een oplossing aangereikt.

7 aanmeldingen betroffen het **uitgaansleven** van minderjarigen. Alle aanmeldingen waren vragen over wat voor minderjarigen toegelaten is en wat niet. Op alle vragen werd met informatie en advies geantwoord.

- Bestaat er in België een avondklok voor jongeren zoals in Duitsland?
- Vanaf welke leeftijd mag je binnen in discotheken?
- Mag ik als 14-jarige onder begeleiding naar een fuif voor 16+ers?
- Ben ik strafbaar als ik uitga op 15 jaar?
- Mijn ouders vinden me op 14 jaar nog te jong om uit te gaan. Heb ik het recht om naar een fuif te gaan?

In 5 aanmeldingen vroegen kinderen ons naar meer **ruimte** om te spelen in hun buurt. De aanmeldingen werden met informatie en advies naar mogelijke zelfstandige actie beantwoord.

- Wat moeten we doen om een speelstraat te krijgen tijdens de vakantie?
- Ik wil een skateparking in mijn gemeente.
- Er is helemaal geen plaats meer om te spelen in ons dorp.
- Hoe kunnen we bekomen dat er een speeltuin wordt aangelegd in onze wijk?

In 3 aanmeldingen vroegen minderjarige zich af of zij het **recht hebben om zelf hun vrije tijd in te vullen**.

- Heb ik het recht om een instrument te bespelen en naar de muziekschool te gaan als mijn ouders er tegen zijn?
- Mag ik wettelijk op reis met een meerderjarige zonder toestemming van mijn ouders?
- Mag ik als 16-jarige zelf een reis boeken of moeten mijn ouders dit voor mij doen?

Ook **jeugdwerkers en jeugdbewegingen** hadden vragen in verband met de vrijetijdsbesteding van minderjarigen binnen hun werking. We ontvingen 3 vragen.

- Hebben verenigingen van allochtone jongeren, op basis van het Kinderrechtenverdrag, recht op subsidiëring van de overheid, ook al voldoen ze niet aan het criterium ‘Nederlandse taal’?
- Aan welke kwaliteitscriteria moet onze jeugdwerking voldoen om tegemoet te komen aan de rechten van kinderen?
- Als jeugdgroep van de kerk willen we een jongerencafé openen. Waar moeten we rekening mee houden?

2 klachten hadden betrekking met de aansluiting van jongeren bij **sportverenigingen**.

- Mijn zoon van 13 kan al twee jaar na elkaar de voetbalploeg niet verlaten wegens ‘contractuele’ verbintenissen.
- Mijn kind werd uitgesloten uit de voetbalploeg omdat ze hem niet goed genoeg vonden.

Tot slot ontvingen we nog 1 klacht die handelde over een disproportioneel optreden van de monitoren van de **speelwerking** na een conflict met een kind.

4.5... DE MINDERJARIGE ALS DADER OF SLACHTOFFER VAN EEN MISDRIJF

We ontvingen 21 aanmeldingen waarbij minderjarigen betrokken waren als slachtoffer van een misdrijf of zelf dader waren. Deze aanmeldingen handelen over bejegening van minderjarigen door politiebeamten en procedures waarin de minderjarige betrokken is. Bij deze aanmeldingen waren er 10 klachten en 11 vragen naar advies of informatie.

Merk op dat minderjarigen als slachtoffers van intrafamiliaal geweld hierbij niet werden opgenomen. Zij zijn terug te vinden onder het thema ‘gezin’.

15 aanmeldingen verwezen naar de **positie van minderjarigen in procedures**, zowel als slachtoffer van een misdrijf dan als dader er van. We ontvingen 8 vragen naar informatie en 7 klachten. De klachten konden niet worden onderzocht, gezien de onbevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat op federale materies. De klachten werden voor onderzoek doorverwezen naar een advocaat, de Hoge Raad voor Justitie of het Comité P. Wel kregen de klagers een eerste juridisch advies en informatie over het wettelijke kader met betrekking tot hun probleemsituatie.

Een aantal vragen waren:

- Kunnen kinderen tot de dood veroordeeld worden?
- Wat zijn de rechten van mijn zoon wanneer hij beticht wordt van diefstal door de politie?

- Mag ik als moeder aanwezig zijn bij het verhoor van mijn 13-jarige dochter die slachtoffer was van aanranding?

Concreet gingen de klachten ondermeer over:

- Mijn zoon werd beticht van brandstichting op school, maar krijgt voor de jeugdrechter niet de kans om aan te tonen dat hij onschuldig is.
- Mijn kind is slachtoffer van misbruik door onze buurman maar wordt niet eens ondervraagd. De klacht werd door de rechter onmiddellijk geseponneerd.
- Mijn dochter zit in de gevangenis wegens poging tot doodslag op haar kind en ik voed als grootmoeder haar kind op. Het kind vraagt nu om meer op bezoek te mogen bij haar moeder, maar wordt niet gehoord.
- De zaak van verkrachting van mijn dochter sleept al zolang aan dat mijn dochter nu volledig ontspoord is als gevolg hiervan. Inmiddels moest ze geplaatst worden om haar tegen zichzelf te beschermen.

In 6 meldingen werd de bejegening door politiediensten bevestigd of aangeklaagd. Ook hier weer diende de ombudswerkers in geval van klachten door te verwijzen naar een raadsman of het Comité P.

- Mag de politie een 15-jarige meenemen voor ondervraging?
- Mag de politie de dossiers van jongeren in ons gezinsvervangend tehuis komen inkijken?
- Een politiemann weigert het bewijs van goed zedelijk gedrag van mijn zoon te geven. Mag dat?
- Een groep 15-jarige jongeren werd aangehouden tijdens een betoging en opgesloten gedurende 7 uur zonder dat de ouders op de hoogte gebracht werden.
- Mijn zoon van 16 werd door de politie meegenomen, urenlang ondervraagd, bedreigd en verplicht om namen te noemen van medeleerlingen die op school drugs verkopen.
- De gerechtelijke politie ondervroeg mijn 3-jarige dochter en stelde heel suggestieve vragen.

4.6... LEEFWERELD VAN MINDERJARIGEN

Naast informatievragen over kinderrechten, leven bij kinderen en jongeren ook heel wat vragen die te maken hebben met hun persoonlijke leefwereld, maar niet rechtstreeks kunnen gelinkt worden aan bepaalde kinderrechten. Gelet op de algemene opdracht van het Kinderrechtencommissariaat betreffende het informeren, sensibiliseren en onderzoek voeren naar de levensomstandigheden van kinderen, kwamen ook deze vragen bij de ombudswerkers terecht. We ontvingen 16 vragen naar advies en één suggestie.

We noteerden een enorme diversiteit aan vragen, gaande van advies over verliefdheden, ruzies met vrienden,... tot zeer ernstige vragen en verhalen van jongeren die emotioneel erg in de knoei zitten. Alle vragen werden beantwoord en tegelijk werden de melder doorverwezen naar eerstelijnsdiensten (Kinder- en Jongerentelefoon, JAC, Tele-Onthaal,...), meer gespecialiseerde telefonische hulplijnen (Centrum Zelfmoordpreventie, Aidstelefoon, Druglijn, Halebifoon,...) of meer gespecialiseerde hulpverlening (Dienst Geestelijke Gezondheidszorg,...).

Enkele voorbeelden:

- Wat is het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat over piercings en tatoeages bij minderjarigen?
- Wat kan ik doen als ik word uitgelachen over mijn gewicht?
- Hoe moet ik een meisje kussen?
- Als een vriendin mij heeft toevertrouwd dat ze niet meer verder wil leven, mag ik dan een andere persoon hierover inlichten?
- Ik wil mijn vriendin helpen, maar die weigert alle hulp. Hoe moet ik het aanpakken?
- Ik heb het vertrouwen van mijn vriendin geschonden? Hoe kan ik het weer goed maken?
- Ik heb nog geen maandstonden, is dit normaal?
- Ik durf de jongen waarop ik verliefd ben niet te contacteren.
- Ik heb geen vrienden en voel me erg eenzaam.

Eén melder suggereerde dat in het onderwijs in de lessen biologie, moraal, godsdienst, ... niet alleen aandacht moet besteed worden aan de lichamelijke ontwikkelingen van kinderen, maar ook aan de emotionele veranderingen die hiermee gepaard gaan, zoals schaamte, verliefdheden, omgaan met verdriet enz. Het zou heel wat jongeren inderdaad veel leed kunnen besparen.

4.7... VLUCHTELINGEN

11 meldingen hadden betrekking op de problematiek van minderjarige vluchtelingen, al dan niet met een wettige verblijfsvergunning. We onderscheiden de situatie van niet begeleide minderjarigen (asielzoekers of zonder papieren), kinderen van asielzoekers en kinderen van personen zonder papieren.

2 meldingen waren klachten, de negen andere waren vragen naar informatie of advies. De 11 meldingen waren afkomstig van personen die zich het lot aantrokken van een kind of een gezin uit hun omgeving, of die beroepsmatig met vluchtelingen in contact kwamen.

7 meldingen hadden betrekking op gezinnen met kinderen die illegaal in ons land verblijven of uitgeprocedeerde vluchtelingen die dreigen te worden uitgewezen.

- Kan een kind van ouders die illegaal in België verblijven een verblijfstitel krijgen op basis van noodzakelijke logopedische behandeling?
- De politieke asielaanvraag van een vrouw uit Colombia werd verworpen, kan er nog iets via het kind bereikt worden?
- Een familie waarvan de kinderen bij ons schoollopen wordt uitgewezen. Wat kan de school doen? Hoe leggen we dit uit aan de andere leerlingen?
- Niettegenstaande aantoonbare ondergane folteringen in het land van herkomst, wordt een gezin toch uitgewezen.

3 vragen hadden betrekking op alleenstaande minderjarige asielzoekers.

- Kan een alleenstaande minderjarige asielzoeker uitgewezen worden?
- In welke zaken moet het OCMW financieel tussenkomen bij alleenstaande minderjarige asielzoekers?
- Wat gebeurt er precies wanneer een alleenstaande minderjarige vluchteling in ons land wordt aangetroffen?

Alle negen vragen werden met informatie en advies afgehandeld. Waar mogelijk werd doorverwezen naar bevoegde diensten of instanties voor meer gespecialiseerd advies. De twee klachten konden niet worden onderzocht, gezien deze buiten onze bevoegdheid vielen. Deze klagers werden geïnformeerd over bevoegde diensten en instanties waar ze hun klacht kunnen voorleggen.

4.8... GEZONDHEIDSZORG

9 aanmeldingen hadden te maken met het verlenen van gezondheidszorg aan minderjarigen. We onderscheiden volgende onderwerpen: de patiëntpositie van de minderjarige (5 aanmeldingen), tussenkomst van de sociale zekerheid in de gezondheidszorg aan minderjarigen (2 aanmeldingen), de bejegening van de arts ten aanzien van de minderjarige (1 aanmelding) en 1 vraag aangaande tussenkomst van het Vlaams Fonds voor Integratie van personen met een handicap.

Voorbeelden van vragen over de patiëntenrechten van minderjarigen:

- Welke rechten hebben minderjarigen bij opname in het ziekenhuis?
- Mag de arts van het medisch schooltoezicht onderzoek doen naar geslachtsrijpheid?
- Mag ik zelf mijn huisarts kiezen?

Aanmeldingen over sociale zekerheid:

- Er is een grote ongelijkheid in tussenkomst wanneer je als ouders besluit om een ziek kind dat zware zorgen nodig heeft thuis te verzorgen in plaats van het in het ziekenhuis te laten opnemen.
- Kunnen wij als grootouders tussenkomst krijgen voor een noodzakelijke medische ingreep bij ons kleinkind, wanneer dit kind bij ons werd achtergelaten en er officieus verblijft?

Andere:

- In de subsidiëring van een MPI door het Vlaams Fonds is geen zakgeld voorzien voor jongeren. Mag de instelling van de 2/3 van het kindergeld een bedrag hieraan besteden?
- Mijn huisarts heeft alles wat ik hem in vertrouwen over mijn problemen heb verteld aan mijn ouders doorverteld. Kan dat zomaar?

In de mate van het mogelijke werden de vragen beantwoord. Voor meer gespecialiseerd advies werden zij doorverwezen naar ziekenfondsen, het RIZIV en zo meer.

4.9... MINDERJARIGEN ALS MEDEBURGERS

Dit jaar zien we een zeer klein aantal aanmeldingen over inspraak van minderjarigen op beleidsniveau. We ontvingen slechts 6 vragen naar informatie. Opvallend was dat alle aanmeldingen afkomstig waren van overheidspersoneel, op zoek naar manieren om aan minderjarigen meer inspraak te geven in het beleid. 5 aanmeldingen verwezen naar inspraak op gemeentelijk niveau, 1 aanmelding betrof informatie over het kinderparlement.

In de periode van de laatste gemeenteraadsverkiezingen registreerden de ombudswerkers rond dit thema 33 meldingen, voor het overgrote deel afkomstig van minderjarigen. Ook de publicatie van onze gele Megafoon, met tips voor inspraak in de gemeente, dateerde van die periode. Toen is gebleken dat kinderen op zoek waren naar inspraakvormen in hun gemeente, maar ook veel gemeenten zelf aandacht toonden voor inspraak van minderjarigen in hun beleid. De aandacht bij volwassenen is zeker nu nog aanwezig. We hebben voorlopig geen verklaring voor de afwezigheid van meldingen door minderjarigen.

4.10... MEDIA

Deze categorie bundelt vragen en klachten over de media in ruime zin (televisie, krant, tijdschrift, internet,...). Als onderwerpen onderscheiden we vragen over minderjarigen als object in de media en vragen over de relatie van het kind tot de media. In totaal ontvingen we 6 meldingen.

- Hoe kan ik op een veilige manier van het internet gebruik maken?
- Waar kan ik kinderporno op het net melden?
- Wat is het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat over 'Eurosong for Kids'?
- Wat kan ik doen als ik op Ketnet een ander aanbod wil?
- Een meisje uit onze voorziening werd herkenbaar voorgesteld in de pers, welke rechtschending is dit?

4.11... VERKEER

Nog opmerkelijker dan het beperkte aantal vragen over medeburgerschap van minderjarigen is de bijna afwezigheid van vragen over verkeersveiligheid. Jaar na jaar daalt het aantal vragen en klachten hierover. Dit jaar registreerden we maar 2 vragen naar advies. We kunnen hopen dat dit het gevolg is van meer aandacht voor verkeersveiligheid door de betrokken overheden en weggebruikers.

- Kan u ons tips geven voor het opstarten van een veiligheidsproject in de buurt van onze school?
- Is het verantwoord dat kinderen van 11 jaar zonder begeleiding de trein nemen naar school over een redelijk verre afstand? Bestaat hier wetgeving over?

4.12... REST

De restcategorie bevat een diversiteit aan onderwerpen die niet gegroepeerd konden worden onder één thema, omdat het onderwerp slechts 1 maal werd aangemeld. Onder deze categorie vallen 42 meldingen, waaronder 33 vragen naar advies en 9 klachten. Een bespreking van de onderwerpen afzonderlijk zou ons te ver leiden. We trachten daarom een zicht te geven op de gemelde vragen en klachten door middel van enkele voorbeelden.

Voorbeelden van vragen:

- Beschikt u over informatie over de invloed van de verandering van winter- naar zomer- uur op kinderen?
- Welk standpunt heeft het Kinderrechtencommissariaat over de chipinplanting bij minderjarigen?
- Ik ben een minderjarig Turks meisje dat wil huwen met een jongen in Turkije. Hoelang duurt het om hiervoor toestemming te krijgen van de jeugdrechter?
- Vanaf welke leeftijd moet je jouw identiteitskaart bij hebben op straat?
- Kunnen minderjarigen een rechtszaak inspannen tegen hun ouders?
- Ik ben als 12 -jarige een verwoede sterrenkijker, maar door de lichtverontreiniging zie ik bijna nooit iets. Waar kan ik met deze klacht terecht?
- Wat zegt de wet over verkoop van tabak en alcohol aan minderjarigen?
- Bestaat voogdij nog als je nog één ouder hebt?
- Bestaan er assertiviteitstrainingen voor kinderen?
- Kunnen we het Kinderrechtenverdrag gebruiken om de oorlog in Irak te doen stoppen?
- Kan de naam van een doodgeboren kind veranderd worden?
- Ik moet zetelen in een kiesbureau maar vind geen kinderopvang. Kan ik hier het Kinderrechtenverdrag inroepen?
- Vanaf welke leeftijd mag je op de openbare weg met trekdieren?

Voorbeelden van klachten:

- Mijn dochter heeft geen recht op verhoogde wezenbijslag omdat ik nu samenwoon met een vriend.
- Mijn dochter van 11 jaar kreeg een brief met een betalingsformulier op haar naam vanwege een organisatie die geld inzamelt voor arme kinderen. Er was ook een zeer suggestieve inleidende brief bij die op mijn dochter veel indruk heeft gemaakt.
- Naast onze woonwijk werd een nieuwe weg aangelegd voor doorgaand verkeer. De kinderen klagen nu over geluidshinder, zowel overdag als 's nachts.
- De menukaart van een restaurant dat we recent hebben bezocht vermeld "Kinderen spelen in bossen, niet in het restaurant". Ik vind dit schandelijk.

hoofdstuk 3

C O M M U N I C A T I E

inhoud

81	1. INFORMEREN EN SENSIBILISEREN
82	1.1. Sensibiliseringscampagnes en -projecten
82	a. Sensibiliseringscampagne 'ook kinderen hebben rechten in hun gezin'
84	b. Sensibiliseringsproject 'participatie op de basisschool'
85	1.2. Gedrukte informatiedragers
85	a. Bekendmakingsfolders
87	b. Jongerenjaarkrant 2002
87	c. Informatiebrochures over het Kinderrechtenverdrag
88	1.3. Mediawerk
88	a. Doelgroepmedia
88	b. Actualiteitsmedia
89	c. Tijdschriften van professionele organisaties
89	1.4. Publiciteit
90	1.5. Websites
90	a. De website 'www.kinderrechten.be'
92	b. De nieuwe website 'www.kinderrechtendorp.be'
92	1.6. Evenementen
92	a. Massa-evenementen voor kinderen
94	b. Bemande infostands
95	2. NETWERKING
95	2.1. Overheid
95	a. Vlaams Parlement
95	b. Vlaamse regering, ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en Vlaamse overheidsorganen
100	c. Federale overheid
102	d. Andere overheden
102	2.2. Met het middenveld
102	a. Kinderrechtencoalitie
102	b. What do you think?
103	c. Prinses Mathilde fonds
103	d. Redacties
104	e. De Kliksons
104	f. Diverse stuurgroepen en contacten
106	g. Varia
107	2.3. Studiedagen en congressen
110	2.4. Activiteiten met kinderen en jongeren
110	2.5. Internationaal
110	a. ENOC

1 INFORMEREN EN SENSIBILISEREN

Informereren en sensibiliseren werd ook in het werkjaar 2002-2003 door het Kinderrechtencommissariaat gerealiseerd door laagdrempelige en toegankelijke massacommunicatie. Deze was gericht naar kinderen en jongeren, maar ook naar de doelgroep volwassenen.

Het Kinderrechtencommissariaat streefde in zijn informerings- en sensibiliseringswerk van het afgelopen werkjaar opnieuw naar continuïteit, maar ook naar integratie en een verduurzamend effect.

Continuïteit

Het informeren over het Kinderrechtencommissariaat, zijn ombudsfunctie en het kinderrechtendiscours werd verder gezet. Dat gebeurde via de massale verspreiding van nieuwe gedrukte infodragers, via de permanente updating van de website en via gericht mediawerk.

De sensibiliseringscampagne 'ook kinderen hebben rechten in hun gezin' richtte zich, net als de twee vorige campagnes (over rechten van kinderen in hun buurt en op school), op de participatierechten van kinderen in hun directe leefwereld. Via de geëigende ingrediënten (verspreiding Megafoonbrochure, sensibiliseringstournees) werden kinderen en hun ouders aangezet tot overleg binnen het gezin.

Integratie

Het Kinderrechtencommissariaat was de voorbije jaren medeorganisator van het Kinderrechtenfestival. Dit was een manier om kinderen via face to face communicatie in contact te brengen met het kinderrechtenverhaal en kinderrechtenorganisaties. Mede op basis van een evaluatie van dit festival werd het afgelopen jaar beslist om het geweer van schouder te veranderen. Er werd geopteerd voor een aanpak die stoelt op een integratie van deze communicatievorm in bestaande structuren. Daarom werd het afgelopen jaar geen afzonderlijk Kinderrechtenfestival meer georganiseerd. Samen met de Kinderrechtencoalitie werd het nieuwe aanbod - een kinderrechtendorp - geïntegreerd in het bestaande evenementenaanbod.

Verduurzamend effect

Met zijn sensibiliseringscampagnes van de voorbije jaren wilde het Kinderrechtencommissariaat kinderen inspireren en stimuleren om gebruik te maken van hun rechten. Het waren tijdelijke en naar vorm éénmalige 'campagnes'. De belangrijkste informatiedragers van die campagnes, de Megafoonboekjes, zijn producten die nu en in de toekomst in aangepaste versie permanent opvraagbaar blijven en telkens opnieuw actief gedistribueerd worden. De boekjes geven kinderen actietips om hun rechten uit te oefenen in hun buurt, op school en in hun gezin.

Om het verduurzamend effect van de campagnes verder te realiseren bereidt het Kinderrechtencommissariaat, wat participatie op de basisschool betreft, een project voor met het Steunpunt Leerlingenparticipatie. Het Steunpunt Leerlingenparticipatie is de partner bij uitstek om de duurzame opvolging van het project te garanderen. Het Kinderrechtencommissariaat en het Steunpunt bereiden samen onder meer een participatiemap voor leerkrachten voor.

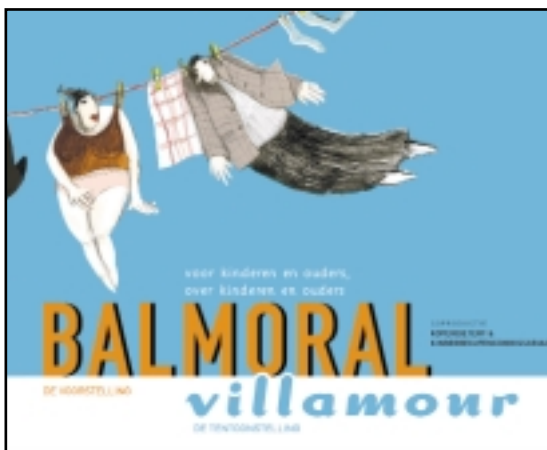
1.1... DE SENSIBILISERINGSCAMPAGNES EN -PROJECTEN

a. Sensibiliseringscampagne 'ook kinderen hebben rechten in hun gezin'

Op 9 september 2002 lanceerde het Kinderrechtencommissariaat de sensibiliseringscampagne 'ook kinderen hebben rechten in hun gezin'.^[1] Belangrijke onderdelen van die campagne waren de theatertournee Balmoral, de tentoonstellingstournee Villamour en de verspreiding van het sensibiliseringsboekje Megafoon.

Affiche en flyer Balmoral

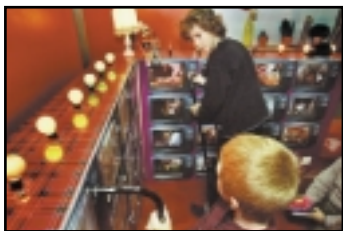
Het theaterstuk ging op 18 oktober 2002 in première in de Kopergieterij in Gent. Het stuk werd tot 16 maart 2003 in totaal 29 keer opgevoerd in theaters en culturele centra in Gent, Brussel, Mechelen, Tongeren, Roeselare, Tielt, Leuven, Geel, Lokeren, Dendermonde, Knokke-Heist, Mortsel, Deurne, Brugge, Houthalen-Helchteren. De tentoonstelling Villamour bezocht 8 verschillende locaties: Gent, Brussel, Roeselare, Tielt, Geel, Dendermonde, Deurne, Brugge. Theatervoorstelling en tentoonstelling werden samen door enkele duizenden kinderen en ouders bezocht.

^[1] Zie KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2002), *Jaarverslag 2001-2002*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 73-79.

Het Megafoonboekje 'ook kinderen hebben rechten in hun gezin' geeft aan kinderen en hun ouders actietips over hoe ze in hun gezin met elkaar kunnen overleggen. Het Megafoonboekje werd gratis ter beschikking gesteld aan de bezoekers van Balmoral en Villamour. Het werd daarenboven verspreid via de departementen Onderwijs, Jeugd en Welzijn van de Vlaamse Gemeenschap.^[2]

Foto's Balmoral en Villamour

Om het doelpubliek van de campagne zo breed mogelijk te bereiken werd de sensibiliseringscampagne samen uitgewerkt met de campagnepartners Kind & Gezin en de Gezinsbond. Zij werkten mee aan de ruime bekendmaking van de boodschap van de campagne, en meer specifiek van de theatertournee, tentoonstellingstournee en Megafoonboekje. De theatertournee werd mee gepromoot door de Jonge Gezinnenactie van De Bond en werd eveneens opgenomen in het Tinteltenten-aanbod van de Gezinsbond.^[3]

De sensibiliseringscampagne werd tijdens haar hele duur ondersteund door radiospots op Radio2, nationale en regionale advertenties in Jommekeskrant, Het Nieuwsblad en Het Volk. De jeugdzender van de publieke omroep, Ketnet, verzorgde tijdens de looptijd van de campagne een deelsite vanaf de homepage van zijn website. Het doelpubliek werd in het najaar 2002 aangesproken door promotionele advertenties in 'Klasse voor Ouders' en 'Yeti'.

^[2] Zie KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2002), *Jaarverslag 2001-2002*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p.76-79.

^[3] "Tinteltenten is een kinder-kunsten-feest voor kinderen-in-gezinsverband...Er is theater,..., tentoonstelling...zorgvuldig geselecteerd op kwaliteit en toegankelijkheid..."

De theatertournee Balmoral werd om praktische en financiële redenen - ondanks vragen vanuit het veld - niet verder gezet na 16 maart 2003. Omtrent de tentoonstelling sloten het Kinderrechtencommissariaat en de Kopergietery op 27 juni 2003 een overeenkomst die bepaalt dat de Kopergietery de tentoonstelling tot juni 2005 verder kan blijven exploiteren. De Megafoonboekjes van het Kinderrechtencommissariaat worden onder meer op die manier verder verspreid.

b. Sensibiliseringsproject 'participatie op de basisschool'

Tijdens het schooljaar 2001-2002 voerde het Kinderrechtencommissariaat een sensibiliseringscampagne om participatierechten van leerlingen ingang te doen vinden op de basisschool. Om dat te bereiken werden twee informatiedragers aangemaakt: een Megafoonboekje voor leerlingen en een Leerkrachtenkant voor leerkrachten. Beide infodragers werden toen massaal en gratis verspreid naar alle basisscholen in Vlaanderen.

b.1. Promotieproject 'wij beslissen mee'

Om de promotie rond participatierechten van kinderen verder te zetten, stapte het Kinderrechtencommissariaat het afgelopen werkjaar (2002-2003) mee in een multimediale campagne van Jeugd en Vrede, de provincie Limburg, de provincie West-Vlaanderen, de provincie Antwerpen, en de bioscoopgroep Kinopolis. Dat project kreeg de naam 'wij beslissen mee!'.

Duizenden kinderen keken in de periode van februari tot mei 2003 in bioscoopvestigingen in Hasselt, Gent, Antwerpen, Kortrijk, Leuven en Brussel naar de kinderrechtenfilm 'Selma en Johanna', en bezochten een tentoonstelling over kinderrechten. Deelnemende leerlingen ontvingen het Megafoonboekje 'ook jij hebt rechten op school' van het Kinderrechtencommissariaat. In totaal werden op die manier ongeveer 5.000 Megafoonboekjes verspreid.

b.2. Vervolgproject 'participatie op de basisschool'

Pilootproject 2001-2002

Het Kinderrechtencommissariaat organiseerde bij de lancering van de 'kinderrechten op school'-campagne in 2001 een pilootproject omtrent inspraak, in dertig Vlaamse basisscholen. Leerlingen en leerkrachten legden in de betrokken scholen samen een inspraaktraject af. Het Kinderrechtencommissariaat kondigde toen aan dat het alle Vlaamse basisscholen op termijn wilde laten delen in de ervaringen en bevindingen van de dertig pilootscholen.

Enkele bevindingen uit het pilootproject

In het kader van dat pilootproject werd aan de leerlingen van de derde graad van de 30 pilootscholen zowel voor als na het project een vragenlijst voorgelegd. Hieruit blijkt dat in de meeste van de betrokken scholen het schoolklimaat duidelijk toenam aan kwaliteit wanneer de participatiegraad steeg.

De bevraging leert dat participatie op school alleszins de relatie tussen leerlingen en de school versterkt. Leerlingen ervaren dat ze van 'de' school 'hun' school kunnen maken. Ze voelen dat ze mogen meewerken aan 'hun' ideale schoolcontext en ze zijn meer op de hoogte van wat er zich buiten de klasmuren afspeelt. Participatie op school brengt ook een opener relatie met de directeur met zich mee. De leerlingen durven gemakkelijker hun ideeën over de school aan de directeur vertellen, ze merken dat de directeur open staat voor

hun ideeën en ze voelen dat de directeur ook rekening houdt met hun voorstellen. Ook in de relatie met de leerkracht ervaren ze meer betrokkenheid. Ze merken dat deze open staat voor andere meningen en er ook interesse voor toont. Ze durven gemakkelijker hun mening zeggen en ze merken dat hun zoektocht naar oplossingen op prijs wordt gesteld.

Vervolg participatieproject

Samen met het Steunpunt Leerlingenparticipatie werd in 2003 een participatiemap voor leerkrachten voorbereid. Deze map en een herwerkte versie van de Megafoon-school (zie verder), zullen onder meer putten uit het ervaringsmateriaal van het participatieproject en uit het ervaringsmateriaal van het Steunpunt. Op die manier wil het Kinderrechtencommissariaat zijn belofte naar de Vlaamse basisscholen waarmaken.

Het Steunpunt Leerlingenparticipatie heeft ervaring opgebouwd in het stimuleren van leerlingenparticipatie. In die zin is het de partner bij uitstek om de permanente opvolging van het project te garanderen. Het Steunpunt biedt aan basisscholen en aan secundaire scholen die hierom vragen ondersteuning op maat aan. Gedrukt informatiemateriaal dat scholen inspireert en methodieken aanreikt om zelfstandig aan het werk te gaan met participatie, ontbrak totnogtoe in het aanbod van het Steunpunt.

Het Kinderrechtencommissariaat (eveneens in samenwerking met het Steunpunt) werkt ook aan een vernieuwde versie van het Megafoonboekje voor leerlingen.

In het voorjaar 2004 zullen de map en de vernieuwde Megafoon verspreid worden in alle Vlaamse basisscholen met ondersteuning van de Vlaamse overheid (Departement Onderwijs). Scholen die nadien specifieke ondersteuning willen bij de implementatie van participatie kunnen zich inschrijven in het vaste aanbod van het Steunpunt (individuele begeleiding, vormingsdagen,...). Het Steunpunt kan scholen doorverwijzen naar andere organisaties die een aanbod hebben dat naar vorm of thema dichter aansluit bij de specifieke vraag van de school.

1.2... GEDRUKTE INFORMATIEDRAGERS

a. Bekendmakingsfolders

Het Kinderrechtencommissariaat heeft een belangrijke directe dienstverlening aan kinderen: zijn ombudsdienst. Kinderen kunnen met vragen en klachten in verband met hun rechten terecht bij het Kinderrechtencommissariaat. Om die ombudsdienst ruim te blijven bekendmaken bij kinderen en jongeren in Vlaanderen maakte het Kinderrechtencommissariaat voor beide doelgroepen nieuwe bekendmakingsfolders aan.

De bekendmakingsfolders voor kinderen en jongeren werden respectievelijk gedrukt op een oplage van 190.000 en 130.000 exemplaren. Het grootste deel van die oplagen werden in de tweede helft van april 2003 verspreid via de departementen Onderwijs, Jeugd en Welzijn van de Vlaamse Gemeenschap.

De verspreiding werd ondersteund door een advertentiecampagne in tijdschriften. Deze tijdschriften werden gekozen om een optimaal bereik van de beoogde doelgroep te realiseren. Dat leidde tot advertenties in de weekbladen Joepie, Humo en Flair.

b. Jongerenjaarkrant 2002

In 2002 werd de vierde jaarlijkse editie van de jongerenjaarkrant aangemaakt. De jongerenjaarkrant was ook het afgelopen werkjaar inhoudelijk gekoppeld aan het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat. De jongerenjaarkrant is een jaarlijkse momentopname van relevant kinderrechtenbeleids- en ombudsnieuws voor jongeren.

Jongerenjaarkrant 2002

De redactie van de jongerenjaarkrant werd afgewerkt in oktober 2002. De jongerenjaarkrant werd gedrukt op een oplage van 50.000 exemplaren en verspreid door de departementen Onderwijs, Welzijn en Jeugd van de Vlaamse Gemeenschap.

c. Informatiebrochures over het Kinderrechtenverdrag

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind staat uiteraard centraal in het kinderrechtendiscours. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt regelmatig vragen over kinderrechten in het algemeen en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind in het bijzonder. Bij deze vragen zijn hoe langer hoe meer schoolopdrachten. De antwoorden op deze vragen konden de afgelopen jaren onder meer op de website van het Kinderrechtencommissariaat gevonden worden.

Omdat de vraag naar een uitgebreide, toegankelijke en gedrukte vertaling van het Kinderrechtenverdrag bleef bestaan, werkte het Kinderrechtencommissariaat het afgelopen jaar aan een brochure voor de doelgroep kinderen. Deze brochure wil niet enkel kennis overdragen, ze wil die informatie ook inzichtelijk maken. Zo wordt bijvoorbeeld door gerichte invalshoeken de lezer geconfronteerd met het niet vanzelfsprekende karakter van die rechten.

De redactie van de informatiebrochure voor kinderen werd afgewerkt in september 2003. De brochure zal in het najaar 2003 gedrukt worden op een oplage van 20.000 exemplaren.

Het Kinderrechtencommissariaat werkt daarnaast ook aan een jongerenversie van dergelijke brochure. Deze zal in 2004 uitgebracht worden.

Met beide brochures wordt bovendien een antwoord geboden op de toenemende informatievragen in het kader van schoolopdrachten.

1.3... MEDIAWERK

De standpunten van het Kinderrechtencommissariaat inzake de meest uiteenlopende kinderrechtentema's werden in de periode van 1 oktober 2002 tot en met 30 september 2003 in het totaal 165 keer in de media vermeld. Er waren 131 items in actualiteitsmedia, 4 items in kinder- en jongerenmedia, 30 items in tijdschriften van professionele organisaties (zie bijlage 3: Media-output). Meer en meer wordt het Kinderrechtencommissariaat ook door de media zelf gecontacteerd om duiding en uitleg te geven met betrekking tot kinderrechtentema's en -problemen.

a. Doelgroepmedia

Ook tijdens het werkjaar 2002-2003 werkte het Kinderrechtencommissariaat in het kader van zijn sensibiliseringscampagne samen met 'klassieke' kindermedia als de jeugdzender van de openbare omroep - Ketnet - en de kinderkrantbijlage de 'Jommekeskrant'.

Het Kinderrechtencommissariaat werd 4 keer vermeld in audiovisuele en gedrukte kindermedia. Dat is 2,4 % van de totale mediaoutput.

b. Actualiteitsmedia

Het Kinderrechtencommissariaat maakte ook in het afgelopen werkjaar standpunten en campagnes bekend aan actualiteitsmedia. Dat gebeurde onder meer via persconferenties, persberichten en interviews.

Het Kinderrechtencommissariaat organiseerde of nam actief deel aan de volgende persconferenties en media-events:

- 18 oktober 2002: *Persvoorstelling Kinderrechtencommissariaat.*
Lancering van de theater- en tentoonstellingstournee in het kader van de sensibiliseringscampagne 'ook kinderen hebben rechten in hun gezin'.
- 4 oktober 2002: *Participatie aan persconferentie van ENOC (European Network Ombudsmen for Children).*
Afsluiting jaarvergadering ENOC.
- 20 november 2002: *Persconferentie Kinderrechtencommissariaat.*
Voorstelling van het jaarverslag en de jongerenjaarkrant van het Kinderrechtencommissariaat.
- 20 maart 2003: *Participatie aan persconferentie van Jeugd en Vrede.*
Voorstelling van het boek 'Blij u te leren kennen' (boek over vluchtelingkinderen).
- 25 april 2003: *Participatie aan persconferentie van de Liga voor Mensenrechten en de Defence des Enfants International.*
Everberg: stand van zaken na één jaar werking en het verloop van de procedure voor het Arbitragehof.

- 16 juni 2003: *Participatie aan persconferentie van het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies.*
Voorstelling van het boek *Tienertijd. Communicatie, opvoeding en welzijn in context*'.
- 29 september 2003: *Participatie aan persconferentie Welzijnszorg Vzw.*
Voorstelling van de jeugdboeken 'Kermis voor Sam', 'Een meisjes van karton' en 'Bloemen op de muur' in kader van sensibilisering van kinderen rond armoede en sociale uitsluiting in onze samenleving.

Overige persberichten:

- 26 februari 2003: Ankie Vandekerckhove ook volgende 5 jaar Kinderrechtencommissaris.
- 30 mei 2003: Regeerakkoord zonder kinderrechtenagenda miskent de belangen van een kwart van de Belgische bevolking.
- 11 juni 2003: Jongeren vanaf 16 jaar naar de strafrechter: Kinderrechtencommissaris met verstomming geslagen.
- 24 juni 2003: Kinderrechtenfestival geeft fakkel door. Kinderrechtendorp wil deze zomer op 6 massa-evenementen 100.000 kinderen bereiken.

Het Kinderrechtencommissariaat kwam 131 keer aan bod in de audiovisuele en gedrukte actualiteitsmedia. Dat is bijna 80 % van de totale mediaoutput.

c. Tijdschriften van professionele organisaties

Het Kinderrechtencommissariaat werkt op gezette tijdstippen samen met de tijdschriften 'Klasse' van het departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap.^[5] Deze tijdschriften realiseren een bijzonder hoog bereik onder de doelgroepen (leerlingen, leerkrachten en ouders) en onderschrijven de principes van het Kinderrechtenverdrag (zo wordt bvb. 'Yeti' mee door kinderen zelf geschreven).

Het Kinderrechtencommissariaat is lid van de redactie van het Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten, en is sedert januari 2003 ook lid van de redactie van de Nieuwsbrief Jeugdrecht. Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee aan de redactie van de Jongeregids 2003.

Het Kinderrechtencommissariaat werd 30 keer vermeld in tijdschriften van professionele organisaties. Dat is 18 % van de totale mediaoutput.

1.4... PUBLICITEIT

Ook tijdens het werkjaar 2002-2003 werd publicitaire zichtbaarheid gekocht in publicaties van derden. Dat gebeurde prioritair naar de doelgroep jongeren. Dat is de doelgroep die niet door de sensibiliseringscampagnes bediend wordt. Die publicitaire zichtbaarheid werd telkens toegespitst op de bekendmaking van de ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat.

Het Kinderrechtencommissariaat brengt de advertenties voornamelijk in publicaties die rechtstreeks bij jongeren terechtkomen. Zo werd geadverteerd in:

.....
[5] Klasse voor Leerkrachten, Klasse voor Ouders, Maks en Yeti

- De Jongerengids 2003 van In Petto, Jeugddienst voor Informatie en Preventie (170.000 exemplaren).
- H2O, Houders van Ouders van In Petto, Jeugddienst voor Informatie en Preventie (10.000 exemplaren).
- De Scholierenagenda 2003-2004 van de Vlaamse Scholierenkoepel (5.000 exemplaren).

Bekendmakingsadvertentie

1.5... WEBSITES

a. De website 'www.kinderrechten.be'

a.1. 'De website ter ondersteuning van de sensibiliseringscampagne 'ook kinderen hebben rechten in hun gezin' en het kinderrechtendorp

De digitale versie van de Megafoonbrochure werd beschikbaar gesteld op de website. Die bevatte ook alle relevante informatie over de theater- en tentoonstellingstournee.

a.2. Vernieuwing en updating van de website

De grondige vernieuwing van de website die vorig jaar in gang werd gezet, werd afgewerkt (zie vorig jaarverslag). Daarnaast werden nieuwe documentatiepakketten toegevoegd aan de deelsites kinderen en jongeren. De mogelijkheid om uitgebreid links te leggen naar relevante kinderrechtensites werd gesystematiseerd en gebruiksvriendelijk geoperationaliseerd. De e-mailformulieren werden 'hertaald' om bezoekers aan te sporen eerst zo mogelijk zelf een antwoord op hun vraag te zoeken op de website, alvorens een formele ombudsvraag te stellen. Op de deelsite 'documenten' werden de aanvullende protocollen van het Kinderrechtenverdrag toegevoegd en werd het overzicht van adviezen permanent up to date gehouden.

Voorbeelden van vernieuwde en upgedate webpagina's

a.3. Kwantitatieve bezoekgegevens website

PERIODE	AANTAL BEZOEKEN
oktober 2002	5.936
november 2002	5.821
december 2002	4.359
januari 2003	4.954
februari 2003	4.486
maart 2003	3.774
april 2003	4.211
mei 2003	5.175
juni 2003	3.139
juli 2003	2.687
augustus 2003	2.651
september 2003	5.724
totaal	52.917

Tabel 1: bezoekgegevens van de website

In totaal werd de website in de periode van oktober 2002 tot en met september 2003 52.917 keer bezocht door 19.837 unieke bezoekers. Dat zijn gemiddeld 4.409 bezoeken door 1.653 bezoekers per maand.

In totaal werden tijdens het afgelopen werkjaar 957 e-mailformulieren verstuurd naar het Kinderrechtencommissariaat via zijn website. Dat gebeurde 269 keer via de deelsite kinderen, 545 maal via de deelsite jongeren, en 143 maal via de deelsite volwassenen.

b. De nieuwe website 'www.kinderrechtendorp.be'

Het Kinderrechtencommissariaat werkte een webproject uit met de kinderrechtenorganisaties die ook het fysieke 'kinderrechtendorp' mee realiseerden (zie verder).

De nieuwe website 'www.kinderrechtendorp.be' is bedoeld om kinderen via de site kennis te laten maken met relevante organisaties uit het kinderrechtenveld. De site mikte in de eerste plaats op kinderen die de evenementen in het kinderrechtendorp bezochten, dan wel die de specifieke websites van de betreffende evenementen bezochten en zo konden doorschakelen naar www.kinderrechtendorp.be. Door links tussen de kinderrechtendorp-site en de sites van de deelnemende kinderrechtenorganisaties werd ook het bezoekersverkeer tussen die sites gestimuleerd.

Homepagina www.kinderrechtendorp.be

De website 'www.kinderrechtendorp.be' staat sinds half juni 2003 on-line. Ze werd vanaf dat moment tot 30 september 2003 in totaal 10.117 keer bezocht door 4.213 unieke bezoekers.

De website zal in de toekomst verder uitgebouwd worden als forum voor tijdelijke en duurzame samenwerkingsprojecten. De URL is eigendom van het Kinderrechtencommissariaat en werd o.m. gepromoot door lanyards en gadgets (voor de bezoekers van het kinderrechtendorp).

1.6... EVENEMENTEN

a. Massa-evenementen voor kinderen

Van 1999 tot en met 2002 organiseerde het Kinderrechtencommissariaat jaarlijks in samenwerking met de vzw Kids&Co het Kinderrechtenfestival. Diverse organisaties - onder meer leden van de Kinderrechtencoalitie - gaven op de derde zaterdag van september aan kinderen de kans om op een actieve manier iets te doen met hun rechten. De festivals legden achtereenvolgens de klemtoon op de participatierechten van kinderen in hun buurt, op school en in hun gezin. De edities lokten telkens 5.000 tot 10.000 kinderen naar het Provinciaal Recreatiecentrum De Schorre in Boom.

In die periode begonnen ook diverse provinciale jeugdinstellingen een waaier van zeer laagdrempelige massa-evenementen voor de doelgroep kinderen uit te bouwen. Het bestaan van die evenementen is een relatief nieuw gegeven in het Vlaamse kinderlandschap.

Het Kinderrechtencommissariaat besliste in die gewijzigde context geen eigen Kinderrechtenfestival meer te organiseren.

Samen met de Vlaamse Kinderrechtencoalitie werd een concept uitgewerkt en gerealiseerd om de directe bekendmaking van het kinderrechtenverhaal een nieuwe vorm te geven. Er werd beslist om een kinderrechtendorp te creëren op bestaande massa-evenementen voor kinderen.

In het Kinderrechtendorp kregen kinderen de mogelijkheid om op een aangename manier in contact te komen met het kinderrechtenverhaal en met het aanbod en de dienstverlening van diverse organisaties.

De kinderrechtenorganisaties kozen voor evenementen die laagdrempelig zijn voor kinderen. Het gaat om evenementen die bezocht worden in schoolverband, via het jeugdwerk, of door individuele kinderen en hun ouders. Er werd daarbij gezocht naar een goede geografische spreiding over Vlaanderen. De geselecteerde evenementen worden op één na allemaal georganiseerd door provinciale jeugddiensten. Uiteindelijk bleek dat enkel in de provincie West-Vlaanderen geen evenement kon geselecteerd worden. De totale publieksoptocht voor de zes evenementen wordt geschat op 100.000 kinderen en volwassenen.

Kinderrechtendorp

Het Kinderrechtendorp is een samenwerking tussen het Kinderrechtencommissariaat, de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, Kinderrechtswinkels, Unicef België/What Do You Think?, Kinder- en Jongerentelefoon, Vlaamse Scholierenkoepel, Crefi, Vives, Plan België/Foster Parents Plan, Opvoedingswinkel, Opvang vzw, Vereniging Kind en Adoptiegezin en Kitsch4Kids. De operationele coördinatie was in handen van het Kinderrechtencommissariaat en de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen. De logistieke uitwerking van het Kinderrechtendorp werd uitbesteed aan het evenementenbureau Avant Garde.

Het kinderrechtendorp was aanwezig op de volgende evenementen:

WAT	WANNEER	WIE	WAAR
Popeiland	25/06/03	Prov. Jeugddienst	Domein Puyenbroeck, Wachtebeke
Pennenzakkenrock	26/06/03	Prov. Jeugddienst	Domein Zilvermeer, Mol
Grabbeldag	08/07/03	Prov. Jeugddienst	Provinciedomein, Kessel-Lo
Speeldoedag	25/07/03	Prov. Jeugddienst	Domein Bokrijk, Genk
Spruitenbal	27/08/03	Prov. Jeugddienst	Domein De Gavers, Geraardsbergen
Flikkendag	28/09/03	Stad Gent	Gentse binnenstad

Tabel 2: Evenementen

b. bemande infostands

Het Kinderrechtencommissariaat werd in het afgelopen jaar regelmatig gevraagd om informatiemateriaal voor het publiek beschikbaar te stellen op studiedagen, congressen, e.d. In die gevallen werd geen bemande infostand georganiseerd maar werd wel informatiemateriaal ter beschikking gesteld. Het Kinderrechtencommissariaat was wél met een bemande informatiestand aanwezig op een aantal publieksevenementen en beurzen voor een specifiek doelpubliek.

- **Studiedag Mijn Gedacht**

Op 1 februari 2003 organiseerde het Kinderrechtencommissariaat een infostand op de studiedag 'Mijn Gedacht'. Die studiedag over jeugd, gemeente en inspraak werd georganiseerd door de Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten (VVJ) en de Jeugddienst van de provincie Vlaams-Brabant.

- **Educabeurs Gent**

Van 27 tot en met 29 maart 2003 was het Kinderrechtencommissariaat aanwezig op de Educabeurs in Gent. Dat is een druk bezochte informatiebeurs voor leerkrachten uit het basis- en secundair onderwijs.

- **Vlaanderendag Brussel**

Op 27 april 2003 organiseerde het Kinderrechtencommissariaat een bemande infostand op de opendeurdag van het Vlaams Parlement.

- **Scholierenparlement Brussel**

Op 9 mei 2003 had het Kinderrechtencommissariaat een infostand op de beleidsontmoetingsdag voor scholieren uit het secundaire onderwijs. Die dag werd georganiseerd door de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK).

Het Kinderrechtencommissariaat doet inspanningen om het kinderrechtenbeleid steeds verder en diepgaander uitgebouwd te krijgen. Dit gebeurt in eerste instantie via adviezen aan het Vlaams Parlement, maar ook informeel kan het Kinderrechtencommissariaat op het beleid wegen door samenwerking met het beleid enerzijds en met het middenveld anderzijds. In dit hoofdstuk worden voornamelijk de overlegmomenten besproken. De inhoudelijk inbreng in een aantal dossiers wordt besproken in het volgende hoofdstuk (Hoofdstuk 4: Adviezen).

2.1... OVERHEID

a. Vlaams Parlement

Het grootste deel van de adviesverlening van het Kinderrechtencommissariaat is uiteraard gericht aan het Vlaams Parlement en verloopt via de indiening van schriftelijke adviezen. De inhoudelijke bespreking daarvan vindt u terug in hoofdstuk 4: Adviezen. Hieronder worden aanvullend die momenten vermeld waarop het Kinderrechtencommissariaat deelnam aan commissievergaderingen in de vorm van hoorzittingen of gedachtewisselingen of aanwezig was op initiatieven van het Vlaams Parlement:

- 28 januari 2003: Vlaams Parlement - Commissie Welzijn, gedachtewisseling naar aanleiding van het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat en de jaarlijkse verslaggeving inzake kinderrechten van de Vlaamse regering aan het Vlaams Parlement en aan de Kinderrechtencommissaris;
- 6 februari 2003: Vlaams Parlement - Commissie Onderwijs, gedachtewisseling naar aanleiding van het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat;
- 12 maart 2003: officiële installatie van het project 'de Kracht van je Stem' in het Vlaams Parlement;
- 27 april 2003: Vlaanderendag;
- 8 mei 2003: Vlaams Parlement - Commissie Welzijn, hoorzitting naar aanleiding van het voorstel van decreet inzake gerechtelijke jeugdbijstand in hoogdringende gevallen.

b. Vlaamse Regering, ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en Vlaamse overheidsorganen

b.1. Integrale jeugdhulp - structuur en instrumenten^[6]^[7]

De Integrale Jeugdhulp is een verhaal van lange adem. Dit is ook logisch gezien het een fundamentele hervorming van de jeugdhulp betreft, op vraag van het Vlaams Parlement, en gezien er zes sectoren bij betrokken zijn, die voorheen allen naast elkaar functioneerden. Het is dan ook geen eenvoudig proces, dat door middel van diverse werkinstrumenten

[6] Alle informatie over werkgroepen, adviezen van de Centrale Commissie, verloop van experimenten in de pilootregio's e.d. is raadpleegbaar op www.wvc.vlaanderen.be/jeugdhulp/

[7] Voor inhoudelijke bespreking zie Hoofdstuk 4: Adviezen.

begeleid wordt. Het is belangrijk om duidelijk te stellen welke positie het Kinderrechtencommissariaat hier bekleedt. De belangrijkste organen zijn de Centrale Commissie, die adviezen levert aan de minister, en de verschillende thematische werkgroepen die de bakens van het concept Integrale Jeugdhulp verder uittekenen. In die structuren zijn telkens de administraties en vertegenwoordigers van de sectoren betrokken. Het Kinderrechtencommissariaat neemt daarin een specifieke positie in als externe deelnemer. Het Kinderrechtencommissariaat maakt nl. geen deel uit van de Vlaamse regering of administratie en vertegenwoordigt evenmin een bepaalde sector. De Kinderrechtencommissaris volgt de werkzaamheden op met het oog op de bescherming van de rechten van de minderjarige gedurende de uittekening van de Integrale Jeugdhulp.

Voor wat betreft het hele hoofdstuk Integrale Jeugdhulp dient gesteld te worden dat het Kinderrechtencommissariaat nog geen formele adviezen indiende bij het Vlaams Parlement omdat het uiteindelijke ontwerpdecreet Integrale Jeugdhulp nog niet op tafel lag. In principe zou dit wel moeten gebeuren voor het einde van deze legislatuur. In de vorige jaarverslagen werd wel telkens bericht over datgene wat vanuit het Kinderrechtencommissariaat werd ingebracht. Indien echter onvoldoende rekening zou worden gehouden met de inbreng van het Kinderrechtencommissariaat, zullen we niet nalaten daarop te wijzen in de op te maken adviezen aan het Vlaams Parlement. Deze strategie hebben we zo ook uitgelegd tijdens de hoorzitting bij de bespreking van de Integrale Jeugdhulp.^[8]

De Kinderrechtencommissaris volgt de vergaderingen van de Centrale Commissie^[9] op als waarnemer, niet als lid van de Centrale Commissie. De adviezen die deze commissie opmaakt voor de minister, zijn derhalve geen adviezen van de Kinderrechtencommissaris en het Kinderrechtencommissariaat behoudt daarmee ook de vrijheid om op een later moment nog steeds - ook andersluidende - adviezen aan het Vlaams Parlement te geven.

Daarnaast werkt de Kinderrechtencommissaris ook mee in één van de werkgroepen als inhoudelijk expert. Het betreft de werkgroep 'positie van de minderjarige in de jeugdhulp'^[10]. In deze werkgroep wordt geprobeerd een volwaardig statuut voor de minderjarige uit te werken, rekening houdend met de rechten van andere betrokkenen in de hulpverlening. In dit statuut wordt een zo volledig mogelijke vertaling doorgevoerd van de relevante bepalingen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Dit is zeker geen eenvoudige oefening, weze het nog maar vanwege de mogelijks conflicterende belangen van bijvoorbeeld ouders en minderjarigen. Voor het Kinderrechtencommissariaat is het van belang dat dit statuut in een op zich staand decreet gegoten wordt, ongeacht de vooruitgang (of vertraging) in het Integrale Jeugdhulp-dossier. Ongeacht de concrete organisatie van de jeugdhulp is een dergelijk geheel van rechten en verantwoordelijkheden zeker geen overbodige luxe. Deze werkgroep verricht, net als de andere thematische werkgroepen, het voorbereidend inhoudelijk werk voor de Centrale Commissie die uiteindelijk de adviesbevoegdheid heeft.

In de loop van juni 2003 werd een eerste ontwerptekst afgerond die in de periode juli-september zal worden getoetst bij minderjarigen, zowel binnen als buiten de hulpverlening.

b.2. Aanspreekpunten kinderrechten

De samenwerking en het overleg met de aanspreekpunten werd verder gezet op het elan van de vorige jaren. Naast inhoudelijke gesprekken over de toepassingsmogelijkheden van kinderrechten met de verscheidene aanspreekpunten, werd met de coördinator van de

[8] Hoorzitting op 6 juni 2002 in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen van het Vlaams Parlement. Verslag van deze hoorzitting: *Parl.St. Vl.Parl.*, 2001-2002, nr. 1211/3.

[9] De CC vergaderde op 11 oktober 2002, 5 november 2002, 13 december 2002, 27 februari 2003, 28 april 2003, 20 mei 2003, 23 juni 2003 en 16 september 2003.

[10] Deze werkgroep kwam bijeen op 19 november 2002, 15 januari 2003, 14 maart 2003, 8 en 22 april 2003, 13 mei 2003, 3, 12 en 17 juni 2003 en 9 september 2003.

aanspreekpunten ook nader ingegaan op de op til zijnde wijzigingen in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid. Voor een deugdelijk kinderrechtenbeleid is niet enkel een doorgedreven verticaal beleid nodig, maar zeker ook een horizontaal beleid. De vraag is momenteel waar dergelijke horizontale coördinatie een plaats zal krijgen binnen de vernieuwde structuren. Voor het Kinderrechtencommissariaat is het alvast niet evident dat dit behouden zou moeten blijven binnen het bevoegdheidsdomein Welzijn, gezien dit indruist tegen het comprehensieve karakter van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Andere opties zijn de inbedding van de coördinatie kinderrechten bij minister van Jeugd of bij de minister-president. In ieder geval dient voorzien te worden in voldoende ondersteuning in de vorm van personeel en (opleidings- en bijscholings)middelen. Daarnaast zijn intussen ook verscheidene aanspreekpunten Jeugd aangesteld. Uitklaring is vereist over hun relatie en overleg met de aanspreekpunten Kinderrechten. Tot slot blijft de vraag, sinds jaren, of aan de aanspreekpunten voldoende tijd en middelen gegarandeerd worden om hun functie stevig uit te bouwen.

b.3. Opuolging United Nations Special Session on Children (UNSSC)

Het slotdocument 'A world fit for children' van de Special Zitting van de VN over Kinderen in New York (mei 2002), roept alle lidstaten op tot de opmaak van een Nationaal Actieplan Kinderrechten. In Vlaanderen is het aan de coördinerende minister Kinderrechten om hierbij het voortouw te nemen. De opmaak van het actieplan kwam onder meer al ter sprake bij de behandeling van het kinderrechtenrapport van de regering in de commissie Welzijn op 28 januari 2003. Daar beloofde toenmalig minister M. Vogels de oprichting van een werkgroep waar ook leden van het Vlaams Parlement, de Kinderrechtencommissaris, het middenveld en minderjarigen zelf deel van zouden uitmaken. Tot op heden werden enkelen daarvan in vergadering bijeen geroepen op 18 maart 2003, maar verder is het voor het Kinderrechtencommissariaat onduidelijk hoever Vlaanderen staat met de invulling van het actieplan.

b.4. Jury Buitenschoolse Kinderopvang

Voor de derde keer fungeerde de Kinderrechtencommissaris als voorzitter van de Jury voor de prijs 'Geïntegreerde Buitenschoolse Opvang'. Omwille van andere verplichtingen kon de Kinderrechtencommissaris echter niet zelf op de prijsuitreiking aanwezig zijn. Op 18 juni 2003 had deze uitreiking plaats tijdens een studiedag over kwaliteit in de buitenschoolse opvang, ingericht door Kind & Gezin. Drie laureaten werden vooraf genomineerd en op 18 juni 2003 werd de prijs toegekend aan het project XYZ te Brussel.

b.5. Jury Participatie go!

De Kinderrechtencommissaris was lid van de deeljury voor het lager onderwijs in de prijs 'Participatie Go!' van het gemeenschapsonderwijs. Zij werd daarvoor gevraagd als gevolg van het pilootproject rond participatie in het basisonderwijs dat vorig schooljaar door het Kinderrechtencommissariaat werd opgezet. Op 6 december 2002 werd te Leuven de prijs (3700 euro) voor het basisonderwijs uitgereikt aan de leefschole van Oogappel uit Gent, met hun plannen voor de uitbouw voor het maandelijks leerlingenforum. Aanmoedigingsprijzen (elk 1250 euro) waren er voor basisschool De Buurt in Brussel en voor de Balderschool uit Berlaar.

Bij het secundair onderwijs ging de hoofdprijs (3700 euro) naar het KTA II Groenkouter in St.-Amandsberg met hun leerlingenfestival. De aanmoedigingsprijzen werden verdeeld (elk 625 euro) over vier scholen die volgens de jury elk evenwaardige participatie-initiatieven ontplooiden: KTA Mol, KA Boom, KA Leuven en KA Gent.

Deze wedstrijd kon op veel bijval rekenen en de RAGO (Raad van het Gemeenschapsonderwijs) plant dan ook een vervolg.

b.6. Interdepartementale Commissie Etnisch-culturele Minderheden (ICEM) ^[11]

Wat betreft de rechtspositie van minderjarige vluchtelingen (asielzoekers of illegalen) nam het Kinderrechtencommissariaat ook in het werkjaar 2002-2003 deel aan de vergaderingen van de werkgroep 'Opvangbeleid' van de Interdepartementale Commissie Etnisch-culturele Minderheden.^[12] Tijdens dit werkjaar werd bovendien een ad hoc werkgroep opgericht.

De aanleiding van deze werkgroep was het beleid (met bijbehorende dienstnota) van het Parket van Antwerpen ten aanzien van minderjarigen zonder geldige verblijfsdocumenten die een als misdrijf omschreven feit plegen. Op de vergaderingen van 7 januari 2003, 6 februari 2003 en 4 april 2003 werkte de werkgroep een standpunt uit ten aanzien van de vernoemde dienstnota van het Parket van Antwerpen en de corresponderende nota de Dienst Vreemdelingenzaken. Op 24 april 2003 werd dit standpunt door de algemene vergadering van de ICEM goedgekeurd en overgemaakt aan de minister van Welzijn van de Vlaamse regering.^[13]

Naast de in deze werkgroep behandelde problematiek kwamen op de algemene vergadering van ICEM nog de volgende onderwerpen aan bod die betrekking hebben op minderjarigen: recht op onderwijs van minderjarigen zonder papieren (zowel het probleem van het 'oppakken' van de kinderen op school, als het probleem van de leercontracten), huisvesting en opvang, geboorteregistratie.

b.7. Jeugdhulpverlening - bijkomende plaatsen

Begin oktober 2002 lanceerde de Vlaamse minister van Welzijn een persbericht waarin werd aangekondigd dat er bijkomende opvangplaatsen (halfopen) in de bijzondere jeugdbijstand zouden worden gecreëerd in Antwerpen. Naar aanleiding van dit persbericht schreef het Kinderrechtencommissariaat de minister aan. De voornaamste vraag van het Kinderrechtencommissariaat betrof de vraag naar objectief cijfermateriaal om deze beslissing te staven. Er werden immers al een aantal plaatsen bij gecreëerd en in het kader van de uitstroom uit de gesloten instellingen zouden nog eens plaatsen moeten vrijkomen. Het Kinderrechtencommissariaat was dan ook verbaasd om deze plotse bijkomende plaatsen. Op welke nood was dit gebaseerd? Betekende dit dat een deel van het beleid van de minister, nl. de uitstroom, faalde?

Op 19 november 2002 werd de Kinderrechtencommissaris ontvangen door het kabinet en de administratie van de Vlaamse minister van Welzijn. Op deze vergadering werd toelichting gegeven bij de specifieke beslissing van de minister om bijkomende plaatsen te creëren in Antwerpen. Er werd eveneens een toelichting gegeven bij de lopende initiatieven inzake uitstroom en de kwalitatieve verbetering van de jeugdhulpverlening. In dit kader werd de aandacht niet alleen gericht op de gesloten opvang, maar ook op de inspanningen van de minister op het vlak van de andere vormen van hulpverlening.

Het geheel van de jeugdhulp blijft een prangend probleem en de plaatsing van minderjarigen, in open, halfopen of gesloten instellingen gebeurt nog steeds niet altijd als ultimum remedium zoals het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind voorschrijft. Het Kinderrechtencommissariaat blijft aandringen op zwaardere investeringen in vroegtijdige ambulante hulpverlening. Het blijft tegelijk wachten op de resultaten in de piloot-regio's Integrale Jeugdhulp om na te gaan of dit nieuwe concept beter voldoet aan de eisen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

In juli 2003 berichtte de minister van Welzijn dat er nog bijkomend geïnvesteerd zal worden in meer ambulante vormen van jeugdhulp en in het verhogen van plaatsen voor specifieke doelgroepen (bvb. K-diensten en opvang voor NBM).

[11] Voor inhoudelijke bespreking zie Hoofdstuk 4: Adviezen.

[12] Vergaderingen op 14 november 2002, 24 april 2003 en 20 juni 2003.

[13] Voor een inhoudelijke bespreking zie Hoofdstuk 4: Adviezen.

b.8. Kindeffectrapport (KER) ^[14]

In 2000 werd op initiatief van de Vlaamse Overheid, departement WVC, een werkgroep opgezet voor de opmaak van een eenvormige methodiek en hanteerbaar schema inzake Kindeffectrapportage. In deze fase werd vooral de link met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind centraal gesteld bij de KER-opmaak. Het Kinderrechtencommissariaat nam enkel als waarnemer deel aan deze werkgroep, gezien de opmaak van een KER de bevoegdheid en verantwoordelijkheid is van de betrokken minister. Ondertussen werd de KER-verplichting van toepassing op alle Vlaamse bevoegdheidsdomeinen.^[15] Eind 2002 werd besloten om deze werkgroep opnieuw op te starten met als doel de methodiek en de Kindeffectrapporten tot dan, te evalueren en te verfijnen. Ook deze keer was het Kinderrechtencommissariaat daarbij betrokken. Deze werkgroep kwam samen op 8 november 2002 en 21 februari 2003. Verder bouwend op het bestaande stramien werd geprobeerd om de feitelijke beoordeling bij de kindeffectrapportage meer tot uiting te brengen.

b.9. VLOR - werkgroep Gelijke Kansen

De Kinderrechtencommissaris neemt deel aan de vergaderingen^[16] binnen de VLOR waarin toegezien wordt op de toepassing van het Gelijke Kansendecreet. Vanuit deze werkgroep wordt ondersteuning geboden aan onderwijsinstellingen en aan de Lokale Overlegplatforms. In dit kader werd op 19 februari 2003 een Engagementsverklaring ondertekend door alle onderwijskoepels, de minister van Onderwijs, de Kinderrechtencommissaris, de VSK en de ouderverenigingen. Hierbij ging ieder de verbintenis aan om, binnen de perken van de eigen bevoegdheden, al het mogelijke te doen om het Gelijke Kansendecreet in de praktijk uit te voeren.

b.10. Project Milieuzorg Op School (MOS)

MOS is een samenwerking tussen AMINAL (Cel NME&I), de Provinciale NME (Natuur- en Milieueducatie) diensten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. MOS helpt scholen een eigen milieuzorgsysteem uit te bouwen. Zij biedt praktische en educatieve ondersteuning. MOS tracht scholen aan te zetten om hun milieuzorg vorm te geven samen met alle schoolbetrokkenen. Vanuit deze invalshoek werd beroep gedaan op de expertise van het Kinderrechtencommissariaat inzake participatie van leerlingen. De ondersteuning gebeurt meer specifiek doorheen het verzorgen van enkele vormingssessies i.s.m. het Steunpunt Leerlingenparticipatie aan leerkrachten en directies van MOS-scholen.

b.11. Kleurrijk Vlaanderen

Het Kinderrechtencommissariaat zetelde, op vraag van het departement Onderwijs, in de jury van de participatiewedstrijd voor scholen, een wedstrijd uitgeschreven door het project Kleurrijk Vlaanderen met als werktitel 'Op zoek naar een Zweeds model'. De methodeschool 'De Buurt' uit Gent sleepte de prijs in de wacht. Deze basisschool kreeg een trip naar Zweden, één van de voorlopers op het gebied van leerlingen- en ouderparticipatie. 60 scholen werden drager van een participatielabel.

De prijs werd op 3 februari 2003 uitgereikt. Voorafgaandelijk was er in het Vlaams Parlement een publiek debat over participatie. Ruim 600 mensen, waaronder voornamelijk leerlingen, leerkrachten en schooldirecties, namen hieraan deel. De bevindingen werden verzilverd in de publicatie 'Participatie op school'.

[14] Voor inhoudelijke bespreking zie Hoofdstuk 4: Adviezen.

[15] Tot november 2002 werden er 17 Kindeffectrapporten opgesteld (zie www.wvc.vlaanderen.be/kinderrechten). Niet alle KER's getuigen evenwel van evenveel kwaliteit.

[16] De vergaderingen gingen door op 8 januari, 5 en 13 februari, 12 maart, 4 juni en 10 september 2003.

b.12. Vlaamse Jeugdraad en Steunpunt Jeugd

Sinds de hervorming van de Jeugdraad en de oprichting van het Steunpunt Jeugd onderhoudt het Kinderrechtencommissariaat nauwe contacten met beide organisaties. De Kinderrechtencommissaris zat in de stuurgroep van en nam actief deel aan het eerste Jeugdcongres 'Klets! 2002' op 23 november 2002. De Jeugdraad was bovendien één van de partners^[17] voor het memorandum dat het Kinderrechtencommissariaat opmaakte in het kader van de federale verkiezingen op 18 mei 2003. Verder was er ook overleg omtrent de Ronde Tafel inzake Jeugdsanctierecht die in het federaal parlement gehouden werd op 24 september 2003 en waar de Kinderrechtencommissaris in het panel zat.

b.13. Focusgroep participatie

De Vlaamse overheid plant een colloquium omtrent 10 jaar Lokaal Jeugdwerk en stelde daarvoor ter voorbereiding diverse werkgroepen samen, o.a. over participatie van minderjarigen in het algemeen en in het jeugdwerk in het bijzonder. De Kinderrechtencommissaris nam deel aan de focusgroep Participatie op 20 mei 2003, op 2 en op 16 juni 2003. Deze werkzaamheden resulteerden in een sneuveltekst als basis voor het colloquium dat op 11 oktober 2003 zal plaatsvinden in De Schelp (Vlaams Parlement).

c. Federale overheid

c.1. Senaat - werkgroep kinderrechten

Op 16 oktober 2002 werd het Kinderrechtencommissariaat uitgenodigd door de werkgroep Kinderrechten van de Senaat. Naast het Kinderrechtencommissariaat was die dag ook dhr. Claude Lelièvre, Délégué général aux droits de l'enfant van de Franse Gemeenschap, uitgenodigd. Tijdens deze hoorzitting gaf de Kinderrechtencommissaris een uiteenzetting over de rechten van niet-begeleide minderjarigen en het belang van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind voor deze minderjarigen. Eén van de aanbevelingen had betrekking op de noodzaak om een voogdijregeling uit te werken voor deze kwetsbare minderjarigen. De conclusies van deze werkgroep werden neergeschreven in een verslag.^[18]

Intussen werd voorzien in een wettelijke voogdijregeling voor minderjarigen in asielcontext (opgenomen in de zgn. Programmawet). Bijna een jaar na de publicatie van deze regeling (B.S. 31 december 2002) is deze nog steeds niet in werking getreden.

c.2. Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers (Fedasil)

In het verlengde van de activiteiten van het Kinderrechtencommissariaat op het vlak van minderjarigen asielzoekers, bracht een vertegenwoordiging van het Kinderrechtencommissariaat op 18 februari 2003 een bezoek aan het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers. In 2002 werd beslist de organisatie van de opvang van asielzoekers niet meer door de administratie te laten doen, maar een onafhankelijk agentschap op te richten. Dit agentschap ving zijn activiteiten eind 2002 aan.

Gezien het belang van deze materie en het groot aantal minderjarigen dat betrokken is in een asielprocedure bezocht het Kinderrechtencommissariaat deze organisatie. Er was een overleg met de algemeen directeur van dit agentschap, dhr. Bob Pleysier.

.....
[17] De Jeugdleden van de Vlaamse, Franstalige en Duitstalige gemeenschappen, de Kinderrechtencoalitie, de Coördination des ONG pour les droits de l'enfant en WDYT.

[18] Parl.St. Senaat, 2002-2003, nr. 2-1199/1.

Het Kinderrechtencommissariaat ontving informatie over de werking van dit agentschap en meer specifiek over de werking en de acties naar de opvang van minderjarigen toe.

c.3. Scheepvaartpolitie

Op 27 juni 2003 was het Kinderrechtencommissariaat aanwezig op een uiteenzetting van de Federale politie - Scheepvaartpolitie omtrent de problematiek van 'Illegalen op doorreis'. In deze uiteenzetting werd een schets gegeven van de werking van de scheepvaartpolitie en de opvang van illegalen die aangetroffen worden in Zeebrugge.

c.4. (Uitwijzing van) Niet Begeleide Minderjarigen

Midden oktober 2002 verschenen in de media verontrustende berichten omtrent een geval van uitwijzing van een vijfjarig Kongolees meisje. Naar aanleiding van dit geval schreef het Kinderrechtencommissariaat de minister van Binnenlandse zaken, de Dienst Vreemdelingenzaken en het Commissariaat Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen aan. Met dit schrijven wenste het Kinderrechtencommissariaat deze diensten enerzijds te wijzen op hun verdragsrechtelijke plichten in het kader van de opvang en repatriëring van minderjarigen, alsook wenste het Kinderrechtencommissariaat te informeren naar de praktijk van deze instanties bij het uitwijzen van minderjarigen.

Meer in het algemeen werd door het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding samen met het Kinderrechtencommissariaat en de Délégué général aux droits de l'enfant een verklaring opgesteld omtrent de positie van niet-begeleide minderjarigen in België. In deze tekst werd nadruk gelegd op de noodzaak voor onthaal en opvang van minderjarigen en dit aangepast aan hun leeftijd en los van hun verblijfsstatuut. Er werd opgeroepen dat de respectievelijke Gemeenschappen een centrale rol zouden spelen op het vlak van informatie, oriëntatie en coördinatie bij het vinden van geschikte opvang voor minderjarigen. Hiertoe zouden door de Gemeenschappen informatie-, oriëntatie- en coördinatiecellen opgericht moeten worden.^[19]

c.5. Tatoeages en piercings voor minderjarigen ^[20]

Op 31 maart 2003 werd de Kinderrechtencommissaris uitgenodigd op een werkgroep op het kabinet van minister Tavernier, minister van Volksgezondheid. Samen met betrokkenen uit de sector werd daar de laatste hand gelegd aan een kwaliteitslabel voor tatoeages en piercings. Gezien dit meer en meer deel uitmaakt van een eigen subcultuur onder jongeren werd de Kinderrechtencommissaris om advies gevraagd. De Kinderrechtencommissaris bracht bedenkingen van inhoudelijke en pragmatische aard aan. Met deze opmerkingen werd echter geen rekening meer gehouden gezien de werkzaamheden zich reeds in een slotstadium bevonden. Kort nadien werd het kwaliteitslabel ingevoerd, o.i. meer ter bescherming van de sector van tatoeëerders en piercers dan van de belangen van minderjarigen zelf.

c.6. Gesloten instelling 'De Grubbe' te Everberg

Op 7 april 2003 bracht de Kinderrechtencommissaris een bezoek aan de gesloten instelling 'De Grubbe' te Everberg. De Kinderrechtencommissaris kreeg er een rondleiding en had een onderhoud met de directeur en enkele medewerkers van de pedagogische equipe van de Vlaamse Gemeenschap.

[19] Zie ook CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSSEN EN RACISMEBESTRIJDING (2003), *Jaarverslag 2002. Op stap naar diversiteit*, Brussel, CGKRB, p. 114-115.

[20] Voor een inhoudelijke bespreking zie Hoofdstuk 4: Adviezen.

Goed één jaar na het aannemen van de zgn. Everberg-wet werd door de Liga voor Mensenrechten, la Ligue des Droits de l'Homme en Défence des Enfants International een persconferentie gehouden. Met deze persconferentie werd een stand van zaken gegeven wat betreft de door hen ingeleide procedure voor het Arbitragehof tegen de Everberg-wet. Er werd een overzicht gegeven met betrekking tot één jaar Everberg en het debat rond het jeugdsanctierecht. De Kinderrechtencommissaris gaf op deze persconferentie een korte uiteenzetting over de evaluatie van één jaar Everberg, zoals die werd voorgelegd aan het Vlaams Parlement.

d. Andere overheden

d.1. Provincie Oost-Vlaanderen

Het Kinderrechtencommissariaat zit adviserend in de stuurgroep die opgestart werd om de eerste Kinderprovincieraad in Oost-Vlaanderen vorm te geven. Het Kinderrechtencommissariaat gaf zowel feedback over de voorbereiding en de vormgeving van de dag zelf, als over de opvolging ervan. Op 16 november 2002 vond de eerste Kinderprovincieraad plaats. 83 kinderen gingen in debat met de politici van het provinciebestuur. Ter opvolging verscheen een Kinderprovincieraadskrant met een bundeling van de voorstellen van de kinderen en een omschrijving van wat het provinciebestuur met de voorstellen doet.

2.2... MET HET MIDDENVELD

a. Kinderrechtencoalitie

Van alle partners op het veld is de Kinderrechtencoalitie wellicht de meest voor de hand liggende. Deze koepel verzamelt verschillende NGO's die allen de uitwerking van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind op de agenda hebben staan. Sinds het begin van het Kinderrechtencommissariaat wordt dan ook nauw samengewerkt met de coalitie.

Het voorbije jaar nam het Kinderrechtencommissariaat deel aan de verschillende open fora van de coalitie^[21], werd samen het concept uitgewerkt voor het Kinderrechtendorp (dat het Kinderrechtenfestival vervangt vanaf 2003) en werd een gezamenlijk memorandum opgemaakt in het kader van de federale verkiezingen. Daarnaast is er op regelmatige basis overleg tussen de coalitie en het Kinderrechtencommissariaat om op de hoogte te blijven van elkanders activiteiten.^[22]

b. What do you think?

Het Kinderrechtencommissariaat maakt deel uit van de stuurgroep van het 'What do you think?'-project. Dit project, gecoördineerd door UNICEF België, betreft jongeren bij het rapporteringproces naar het VN Comité voor de Rechten van het Kind. De verslaggeving van de debatten van 20 november 2002 werd gebundeld in een publicatie 'Kinderen en jongeren hebben recht op inspraak' (februari 2003). Tijdens de stuurgroepvergaderingen brengt het Kinderrechtencommissariaat informatie in over participatie-initiatieven met jongeren

[21] Zie de lijst studiedagen en congressen, verder in dit hoofdstuk.

[22] Overleg op 20 maart 2003, 2 juni 2003 en 12 september 2003.

waarvan het op de hoogte is. Daarnaast onderzoekt het Kinderrechtencommissariaat op welke wijze thema's die door jongeren worden aangebracht en onderzocht meer slagkracht kunnen krijgen. Op 19 november 2003 vonden opnieuw debatten plaats tussen jongeren en politici.

c. Prinses Mathildefonds

Ook dit voorbije werkjaar was de Kinderrechtencommissaris lid van het bestuur van het Prinses Mathildefonds^[23], in de schoot van de Koning Boudewijnstichting. Het thema van het jaar 2003 was 'Kinderen en verlies' en de oproep voor de prijs werd gericht aan diverse projecten rond dit delicate onderwerp. Op 4 december 2002 werd de jaarlijkse prijs van dit fonds toegekend aan *Cancer et psychologie (association pour l'accompagnement psychologique des personnes confrontées à la maladie grave, de leurs proches et soignants)*. Dit gebeurde op een plechtige zitting op het Koninklijk paleis. Op 16 juni 2003 werd rond dit thema een studienamiddag gehouden, in aanwezigheid van de prinses, waar ook andere genomineerde projecten hun werking konden voorstellen.

De Kinderrechtencommissaris was lid van het bestuur gedurende de eerste drie jaar, gezien in die periode thema's m.b.t. minderjarigen aan bod zouden komen. In de komende jaren zijn minderjarigen niet langer de doelgroep en zal het bestuur ook een andere samenstelling krijgen.

d. Redacties

d.1. Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten

Het Kinderrechtencommissariaat zit in de redactieraad van het Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten. Ook in het werkjaar 2002-2003 werd in elk nummer van dit tijdschrift een rubriek door het Kinderrechtencommissariaat verzorgd. Meestal gaat het hierbij om beleidsadviezen. Op deze manier krijgen deze beleidsadviezen een groter bereik dan enkel het Vlaams Parlement.

d.2. Nieuwsbrief Jeugdrecht

Het was de bedoeling vanaf 2002 de Nieuwsbrief Jeugdrecht onder de vleugels van Intersentia Uitgevers te brengen. Om deze nieuwsbrief een bredere verspreiding te geven werd besloten een nieuwe kernredactie samen te stellen. Het Kinderrechtencommissariaat maakt sinds 2002 deel uit van deze kernredactie. De uitgeverij haakte echter af zodat de inbedding en toekomst van de Nieuwsbrief Jeugdrecht opnieuw op de helling komen te staan. De praktische en geüpdate info van de Nieuwsbrief wordt fel gesmaakt door jeugdwerkers, advocaten en anderen die professioneel met minderjarigen bezig zijn en het zou bijzonder jammer zijn mocht deze praktische infobron verdwijnen. Vanuit het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk wordt dan ook naarstig verder gezocht naar alternatieven.

d.3. Jongerengids

In februari 2003 werd de nieuwe Jongerengids 2003 voorgesteld. Ook bij deze editie van de Jongerengids was het Kinderrechtencommissariaat nauw betrokken. Het Kinderrechtencommissariaat maakte deel uit van de kernredactie van de Jongerengids. In de loop van augustus en september 2002 kwam de kernredactie vier maal samen om de Jongerengids

.....
 [23] Vergaderingen op 11 oktober 2002, 7 februari 2003 en 23 mei 2003.

inhoudelijk bij te werken.^[24] Het Kinderrechtencommissariaat maakte eveneens deel uit van de adviesgroep die op 3 oktober 2002 samenkwam. De leden van deze adviesgroep verzorgde inhoudelijk ondersteuning van de redacteurs en het nalezen van hun teksten.

e. De Kliksons ^[25]

Teneinde zicht te krijgen op de vrijetijdsbesteding van jongeren en hun behoeften daarbij trad het Kinderrechtencommissariaat toe tot een samenwerkingsverband voor de uitwerking van De Kliksons.^[26] De partners in dit project zijn, naast het Kinderrechtencommissariaat, Jeugd en Stad, de Vlaamse Vereniging voor Jeugddiensten en -consulenten en de Provinciale jeugddienst Limburg.

Het Kinderrechtencommissariaat stond o.m. in voor een grondige vernieuwing en verdieping van de vragenlijst en volgde ook de opmaak van de interactieve cd-rom op. De bedoeling is dat de resultaten op verschillende bestuursniveaus zullen worden verwerkt (lokaal, provinciaal) waarbij het Kinderrechtencommissariaat zal instaan voor de analyse en bekendmaking van de gegevens op Vlaams niveau. In dit onderzoek^[27] wordt niet enkel nagegaan wat kinderen en jongeren doen in hun vrije tijd en welke voorzieningen zij daarvoor hebben, maar vooral ook wat hun wensen en behoeften op dit vlak zijn. Op die wijze worden de onderzoeksresultaten tevens een relevante bron voor lokale overheden bij de opmaak van de lokale jeugd(werk)beleidsplannen.

f. Diverse stuurgroepen en contacten

f.1. Vlaamse Vereniging Geestelijke Gezondheid

De Vlaamse Vereniging Geestelijke Gezondheid werd uitgenodigd om een bijdrage voor de KinderrechteniDS (KIDS) te maken. Deze bijdrage zou handelen over de positie van de minderjarige in de geestelijke gezondheidszorg. Het Kinderrechtencommissariaat werd door de VVGG uitgenodigd om, met het oog op deze publicatie, deel uit te maken van de werkgroep Rechten van de Cliënt. Op deze wijze zou het Kinderrechtencommissariaat de werkgroep inhoudelijk kunnen ondersteunen. Op de vergaderingen van deze werkgroep op 12 november 2002, 14 januari 2003, 11 maart 2003 en 13 mei 2003 verzorgde het Kinderrechtencommissariaat de benadering vanuit het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind. Dit gaf, naast een eventuele publicatie in de KinderrechteniDS, de mogelijkheid om op het domein van de geestelijke gezondheidszorg, het kader en de implicaties van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind voor te stellen.

f.2. Child Focus ^[28]

In september 2002 kwam in de pers uitgebreid aan bod hoe een arts bij een elfjarig Brits meisje een chip wilde inplanten. Dit was bedoeld om het meisje te beschermen in geval van ontvoering. Naar aanleiding van dit krantenbericht kregen zowel het Kinderrechtencommissariaat als Child Focus hierover verschillende vragen. Om een onderbouwd en gedragen standpunt naar voren te kunnen brengen, besliste Child Focus om op 1 oktober 2002 een

[24] Op 29 augustus 2002, 5 september 2002, 12 september 2002 en 19 september 2002

[25] Zie ook Hoofdstuk 5: Onderzoek.

[26] Een eerste Kliksonderzoek werd enkele jaren terug reeds uitgevoerd door Jeugd en Stad: G. KAESEMANS (2002), *Tienerkliks. Het verhaal van het Vlaamse Kliksonderzoek*, Leuven: Garant, 119p.

[27] Zie ook Hoofdstuk 5: Onderzoek.

[28] Zie ook Hoofdstuk 4: Adviezen.

debat te organiseren met als titel 'Van veiligheidstip tot ingeplante chip'. Het Kinderrechtencommissariaat nam deel aan dit debat en behandelde deze problematiek vanuit kinderrechtenperspectief.

Op 18 juni was de Kinderrechtencommissaris aanwezig op de academische zitting op het Koninklijk paleis voor de viering van het vijfjarig bestaan van Child Focus.

f.3. Permanent Armoedeoverleg

Het Kinderrechtencommissariaat zetelt in de stuurgroep van het Permanent Armoede Overleg.

Een Vlaams Actieplan Armoedebestrijding werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering in 2001. Om het overleg over een complexe en multi-aspectuele problematiek als armoede te maximaliseren is dit permanent armoedeoverleg noodzakelijk. Het dient het debat en de samenwerking te stimuleren tussen alle mogelijke betrokkenen van één beleidsdomein (= verticaal overleg) en tussen de beleidsdomeinen onderling (= horizontaal overleg).

In het kader van de goedkeuring van het ontwerp van decreet betreffende de armoedebestrijding werden een aantal geplande samenkomsten geannuleerd.

f.4. XYZ-project

De stuurgroep van het XYZ-project 'Schoolkinderopvang in de stad' rondde de werkzaamheden af. In opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en het SIF-Actieplan werd gezocht naar een stedelijk model voor buitenschoolse opvang. Het project lokaliseert zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waarbij men probeert een schoolopvang op te zetten in een tweetal SIF-wijken in concrete samenwerking met bestaande jeugdwerkingen en opvanginitiatieven. Vanuit de stuurgroep werden reflecties aangebracht op het praktijkproject om te komen tot een hanteerbaar model.

Het verloop van het project en de redactie van het eindrapport werd gecoördineerd door het Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind (VBJK).

f.5. Kwaliteitslabel kinderopvang

De afdeling 'kinderopvang' van Kind en Gezin nodigde het Kinderrechtencommissariaat uit om deel uit te maken van de 'Referentiegroep Kwaliteitslabel'. Die groep had de opdracht mee sturing te geven aan de ontwikkeling van een meetinstrument voor de opvang in en door scholen. Het doel is om na te gaan in welke mate scholen mee een aanbod kunnen bieden in de buitenschoolse opvang van kinderen. Het aanbieden van een kwaliteitslabel zou dan scholen aanmoedigen om te investeren in de kwaliteit van hun opvang.

Onder de wetenschappelijke leiding van het Centrum voor Gezinspedagogiek en het Onderzoekscentrum Kleuter en Lager Onderwijs werd dit meetinstrument voor de opvang in en door Vlaamse basisscholen aangemaakt en werd een eindrapport geredigeerd. Door de overhandiging van dit eindrapport aan de Raad van Bestuur van Kind & Gezin, beëindigde deze referentiegroep haar werkzaamheden.

f.6. Zorgcongres 2003: 'Zorgen voor morgen?!'

A. Byttebier, minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, organiseert op 11 december 2003 een congres over zorg. In het kader van de voorbereiding van dit congres werden drie themacommissies opgericht: de psychosociale dimensie van zorg, de juridisch-ethische dimensie van zorg en de materieel-economische dimensie van zorg. De samenstelling van deze themacommissies is heel divers. Vertegenwoordigers van verschillende velden van de zorgsector, academici, afgevaardigden van het middenveld alsook het Kinderrechtencommissariaat werden uitgenodigd om deel te nemen aan de discussies.

De themacommissie ‘Psychosociale dimensie van zorg’, waarvan het Kinderrechtencommissariaat deel uitmaakt, focust op de sociale en psychologische aspecten van formele en informele zorgverlening. Deze themacommissie kwam drie keer samen, telkens rond één thema: (1) waardering van zorg en zorgverstrekker, (2) de relatie zorgvrager - zorgverlener in maatschappelijk perspectief en (3) geslachtverschillen en sociale determinanten van hulp bij ziekte. Elk van deze bijeenkomsten werd ingeleid door een expert inzake het behandelde thema, resp. Prof. Dr. Cuyvers, Prof. Dr. De Bie en Prof. Dr. Bracke.

De discussiepunten, besluiten en aanbevelingen van de drie thematische bijeenkomsten werden samengebracht in een synthesesetext. De synthesesetext geeft de visie weer van de themacommissie ‘Psychosociale dimensie van zorg’. Het schetst de opvattingen van de themacommissie over het zorgbeleid dat de komende jaren zou moeten gevoerd worden.

f.7. Steunpunt Gelijke Kansenbeleid ^[29]

Het Kinderrechtencommissariaat werd gevraagd om deel te nemen aan een expertenseminarie voor de bespreking van een kortlopend onderzoek naar de leefsituatie van kinderen (0-12 j.) van bepaalde doelgroepen in het gelijke kansenbeleid. In dit onderzoek stond niet de vraag centraal of kinderen, louter omwille van de minderjarigheid, als dusdanig risico lopen op achterstand of bepaalde problemen. Wel werden bepaalde indicatoren van de leefsituatie onderzocht van kinderen van kansarmen, allochtonen, mensen met een handicap en holebi's. Het Kinderrechtencommissariaat pleitte ook hier voor meer onderzoek naar de levensomstandigheden van kinderen en jongeren als dusdanig, ongeacht de status van hun ouders. In dergelijk onderzoek worden minderjarigen nl. veeleer als accessorium van de ouders beschouwd en niet als subject van onderzoek.

f.8 Jongeren en wonen in Vlaanderen ^[30]

Het Kinderrechtencommissariaat zat in de stuurgroep van het PBO-onderzoek ‘woonsituatie, woonbehoeften en woonwensen van kinderen tot 18 jaar in Vlaanderen’ (Universiteit Antwerpen), dat in 2003 afgesloten werd. De resultaten van dit onderzoek werden voorgesteld op een studiedag op 26 maart 2003 waar ook de Kinderrechtencommissaris aan deelnam.

g. Varia

g.1. Minor Ndako

In mei 2003 draaide het opvang- en begeleidingstehuis voor buitenlandse niet-begeleide minderjarigen Minor Ndako ruim een half jaar. De praktijk leerde evenwel dat er op vele vlakken in de opvang en begeleiding van deze doelgroep, knelpunten en problemen zijn. Om deze reden organiseerde Minor Ndako op 5 mei 2003 een overlegvergadering met verscheidene verantwoordelijken uit het veld van o.m. de bijzondere jeugdzorg. In deze eerste vergadering werd een bilan gemaakt van de verschillende knelpunten waarmee men in de praktijk bij de opvang van niet-begeleide minderjarigen te maken krijgt.

[29] Zie ook Hoofdstuk 5: Onderzoek.

[30] Zie ook Hoofdstuk 5: Onderzoek.

g.2. Vlaams Overleg Straathoekwerk (Vlastrou)

Sinds begin 2003 is de Kinderrechtencommissaris lid van de ‘denktank’^[31] van het Vlaams Overleg Straathoekwerk. Deze werd opgericht als discussieforum rond het vergroten van het maatschappelijk draagvlak van het straathoekwerk en rond de toekomst van het straathoekwerk en de diverse straathoekwerkprojecten in Vlaanderen. Deze werkingen vertrekken steeds nadrukkelijker vanuit een rechtendiscours en ook kinderrechten zijn daarbij vanzelfsprekend aan de orde. Omgekeerd is het voor het Kinderrechtencommissariaat een kanaal om meer te vernemen over een groep minderjarigen, zogenaamde restgroepen, die tot op heden zelden of nooit de weg naar het Kinderrechtencommissariaat vinden. Deze groep minderjarigen is voor reguliere voorzieningen en diensten erg moeilijk bereikbaar. Door de bespreking van hun problemen en vragen in het kader van de stuurgroep krijgt het Kinderrechtencommissariaat een beter zicht op de behoeften van die moeilijk bereikbare minderjarigen.

g.3. Délégué général aux droits de l'enfant

Op 25 augustus 2003 nam het Kinderrechtencommissariaat deel aan een vergadering georganiseerd door de Délégué général aux droits de l'enfant van de Franse Gemeenschap. Deze vergadering betrof de vraag naar kwaliteitscriteria voor de opvang van kinderen op vakantie uit de Tsjernobil-regio.

Een aantal verenigingen houdt zich bezig met het organiseren van vakanties voor kinderen uit de streken getroffen door de ramp in de kerncentrale van Tsjernobil. De Délégué ontving echter een aantal klachten omtrent wantoestanden (opvanggezinnen die het kind wensten te adopteren, mishandeling). Naar aanleiding van deze dossiers besloot de Délégué rond de tafel te gaan zitten met een aantal betrokkenen (organisaties, F.O.D. Buitenlandse zaken, Franse gemeenschap, etc.). Na een eerste vergadering hadden een aantal deelnemers de vraag om ook het Kinderrechtencommissariaat uit te nodigen.

Na de vergadering van 25 augustus 2003 werd besloten dat de diensten van de Délégué général aux droits de l'enfant een voorstel zouden formuleren op basis waarvan dan verder kan worden gediscussieerd. Het Kinderrechtencommissariaat volgt deze vergaderingen verder op gezien de conclusies hiervan ook nuttig zouden kunnen zijn voor minderjarigen in Vlaanderen.

2.3... STUDIEDAGEN EN CONGRESSEN

Het Kinderrechtencommissariaat wordt regelmatig gevraagd om op studiedagen en congressen een toelichting te geven over hetzij de eigen werking en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, hetzij over meer specifieke thema's m.b.t. minderjarigen.

Hieronder geven we kort weer aan welke studiedagen of congressen het Kinderrechtencommissariaat een bijdrage leverde:

- 1 oktober 2002: Child Focus, Debat 'Preventiemaatregelen inzake de verdwijning van kinderen', Brussel;
- 9 oktober 2002: Défence des Enfants International, Debat 'Application directe de la convention des Droits de l'Enfant', Brussel;
- 23 oktober 2002: Markant, Vorming 'Kinderrechten', Gent;

.....
^[31] Vergaderingen op 16 januari 2003, 26 maart 2003 en 17 juni 2003.

- 15 november 2002: NIZW, Expertmeeting 'Ombudswerk', Amsterdam;
- 15 november 2002: Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, Congres 'Vaders in soorten', Schaarbeek;^[32]
- 20 november 2002: CBGS en In Petto, Publieksdag 'Opvoedingsondersteuning en bijzondere jeugdzorg', Leuven;
- 21 november 2002: Raad van Europa, Symposium 'Corporal punishment', Straatsburg;
- 23 november 2002: Vlaamse Jeugdraad, Congres 'KLETS! 2002', Antwerpen;
- 28 november 2002: V.V.J., Vorming 'Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind', Beveren;
- 4 december 2002: VCLB, Navorming 'Kinderrechten en hulpverlening', Brussel;
- 5 december 2002: Leeftijdningen, Voordracht 'Kinderrechten', Antwerpen;
- 10 december 2002: Universiteit Gent, Criminologie, Lezing 'Kinderrechten', Gent;
- 11 december 2002: Universiteit Leuven, Orthopedagogiek, Vorming 'Kinderrechten en de grondslagen van orthopedagogiek', Leuven;
- 16 januari 2003: Steunpunt Leeftijd, Voorstelling expertenrapport, Antwerpen;
- 31 januari 2003: Interuniversitair Centrum Onderwijsrecht, Studiedag 'Het leerlingenstatuut', Gent;
- 19 februari 2003: CLB-werkgroep Deontologische Code, Gedachtewisseling 'Deontologische code en kinderrechten', Brussel;
- 26 maart 2003: Universiteit Antwerpen., 'Woonsituatie, woonbehoeften en woonwensen van kinderen tot 18 jaar in Vlaanderen', Antwerpen;
- 3 april 2003: NIZW, Congres 'Barometers voor lokaal jeugdbeleid. Jongeren en ouders als participerende burgers', Zwolle;
- 9-12 april 2003: K.U.L., Internationaal congres EUSARF 'Opvoeden en opvoedingsproblemen in een intercultureel perspectief', Leuven;
- 7 mei 2003: vzw Schulden op School, 'Beurs voor goedkoper onderwijs', Aalst;
- 11-14 juni 2003: Roskilde University, Danish Centre for Youth Research, International Conference 'NYRIS 8: Youth-voice and noise', Roskilde;
- 14 mei 2003: Vlaamse Ombudsdienst, Vorming 'Werking van het Kinderrechtencommissariaat', Brussel;
- 16 juni 2003: Uit De Marge, Studiedag 'Jeugd(sanctie)recht', Brussel;
- 3 juli 2003: Departement Onderwijs, Stuurgroepvergadering 'Vorbereiding Studiedag Welbevinden', Brussel;
- 18 september 2003: UNICEF, Ronde tafel over 'Child maltreatment deaths in rich nations', Brussel;
- 24 september 2003: Vlaamse Jeugdraad, Ronde tafel omtrent Jeugdsanctierecht 'Straffe Gasten', Brussel.

Daarnaast woonden de teamleden van het Kinderrechtencommissariaat zelf ook studiedagen e.d. bij om op de hoogte te blijven van o.m. relevant onderzoek of nieuwe wetgeving met betrekking tot minderjarigen.

- 1 oktober 2002: UNICEF, Studiedag 'Kinderen in oorlog', Brussel;
- 4 oktober 2002: U.I.A.-C.B.R., Studiedag 'Burgerlijk recht', Antwerpen;
- 11 oktober 2002: K.U.L.-I.F.J.R., Studiedag 'De betekenis van de mensenrechten voor het personen- en familierecht', Leuven;
- 18 oktober 2002: Platform 'Mineurs en exil', Voltallige vergadering, Brussel;
- 18 oktober 2002: U.I.A.-C.B.R., Studiedag 'Gerechtelijke jeugdbescherming', Antwerpen;
- 19 oktober 2002: Vlaamse Scholierenkoepel, Congres 'Participatie', Brussel;
- 25 oktober 2002: VUB-TOR, Studiedag 'De symbolische samenleving', Ternat;
- 8 november 2002: U.I.A.-C.B.R., Studiedag 'Buitengerechtelijke jeugdbescherming', Antwerpen;

.....
 [32] Zie ook VAN CROMBRUGGE, H. e.a. (2002), *Vaders in soorten en maten, gewikt en gewogen*, Tielt: Lannoo, 307p.

- 15 november 2002: U.I.A.-C.B.R., Studiedag 'Sociale zekerheid', Antwerpen;
- 20 november 2002: Vlaams Netwerk Kindvriendelijke Steden, i.s.m. provincie en stad Antwerpen, Symposium 'Publieke ruimte voor kinderen en jongeren', Antwerpen;
- 22 november 2002: KIDDO & Grandir à Bruxelles, Europese conferentie 'Buitenschoolse opvang. De grenzen wegwerken', Brussel;
- 28 november 2002: Ministerie van Economische zaken, Colloquium 'Jongeren en handelspraktijken', Brussel;
- 29 november 2002: U.I.A.-C.B.R., Studiedag 'Internationaal Publiekrecht', Antwerpen;
- 3-4 december 2002: Vlaamse Gezondheidsconferentie 2003, 'Preventie van zelfmoord en depressie', Antwerpen;
- 4 december 2002: Interdisciplinair Centrum voor Ombudsmanstudies, Studiedag 'De ombudsman in België na een decennium: een zoektocht naar de meerwaarde van de ombudsfunctie in een samenleving', Brussel;
- 6 december 2002: U.I.A.-C.B.R., Studiedag 'Internationaal Privaatrecht', Antwerpen;
- 11 december 2002: UNICEF, Academische zitting 'We, the Children', Brussel;
- 1 februari 2003: Provincie Vlaams-Brabant en de Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten en -Consulenten, Studiedag 'Mijn gedacht', Wemmel;
- 20 februari 2003: F.O.D. Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, Colloquium 'Bescherming van de jonge consument: concrete acties', Brussel;
- 3 maart 2003: Kinderrechtencoalitie, Open Forum 'Stemrecht op 16?', Brussel;
- 12 maart 2003: Vlaams Parlement, Voorstelling 'Kracht van je stem', Brussel;
- 14 maart 2003: Federale Overheidsdiensten Buitenlandse zaken en Justitie. 'interministeriële rondetafelconferentie inzake parentale ontvoeringen en transnationaal bezoekrecht', Brussel;
- 22 maart 2003: Provincie Limburg, KSJ-KSA-VKSJ, KLJ, VVKSM en Chiro, Vormingsdag over toegankelijkheid in het jeugdwerk 'Mixed-up', Hasselt;
- 24 maart 2003: La Ligue des droits de l'Homme en Défence des Enfants International, Debat 'Quelles politiques publiques en matière de protection de la Jeunesse?', Brussel ;
- 25 maart 2003: Raad van Europa, 'Children's ombudswork', Straatsburg;
- 26 maart 2003: Vlaamse Juristenvereniging i.s.m. Jeugdpermanentie Balie Antwerpen, Debat 'Jeugdsanctierecht. Heropvoeding of bestraffing: is het water veel te diep?', Antwerpen;
- 2-4 april 2003: EUROMET, Congres 'Jeugdvoorzieningen', Brugge;
- 5 mei 2003: Minor Ndako, Overlegvergadering 'Niet begeleide minderjarigen', Brussel;
- 9 mei 2003: Provincie Limburg, Debat 'Rondhangende jongeren', Hasselt;
- 27 mei 2003: VSO, Studiedag 'Zorg en recht', Gent;
- 4 juni 2003: U.I.A.-C.B.R. en K.U.L.-I.F.J.R., Studiedag 'Nieuwe wetgeving inzake Personen en Familierecht', Leuven;
- 18 juni 2003: Child Focus, Academische zitting '5 jaar Child Focus', Brussel;
- 20 juni 2003: KUL, HIVA, Kind & Gezin en de Federatie Pleegzorg, Studiedag 'Van private gezinsplaatsing naar gezinsondersteunende pleegzorg?', Wijgmaal;
- 27 juni 2003: Scheepvaartpolitie Zeebrugge, Werkbezoek 'Illegalen op doorreis', Zeebrugge;
- 31 juli 2003: Koning Boudewijnstichting, Colloquium 'Mensenhandel', Brussel;
- 10 september 2003: OCMW Halle en Federatie Pleegzorg, Studienamiddag 'Het OCMW: uw loket voor pleegzorg. De samenwerking tussen het OCMW en de pleegzorg in de opvang van niet begeleide buitenlandse minderjarigen', Halle;
- 16 september 2003: JINT, Vlaamse Jeugdraad en Afdeling Jeugd en Sport, Informatie- en discussiedag 'Wie geeft het Europese witboek kleur?', Brussel;
- 17 september 2003: VSK, Studiedag 'Leerlingenraden in Vlaanderen: een stand van zaken', Brussel.

2.4... ACTIVITEITEN MET KINDEREN EN JONGEREN

Meer en meer verlopen de rechtstreekse contacten met minderjarigen via de site (met name het prikbord) en vooral via het ombudswerk. Daarnaast organiseert het Kinderrechtencommissariaat ontmoetingen met minderjarigen of wordt deelgenomen aan activiteiten waar ook minderjarigen aanwezig zijn.

In de loop van 2003 werd, ter vervanging van het Kinderrechtenfestival, het concept van het Kinderrechtendorp uitgetekend en op 6 gelegenheden ook uitgevoerd:

- 25 juni 2003: Popeiland, Wachtebeke;
- 26 juni 2003, Pennezakkenrock, Mol;
- 8 juli 2003: Grabbeldag, Kessel-Lo;
- 25 juli 2003: Speelgoedag, Bokrijk;
- 27 augustus 2003: Spruitenbal, Geraardsbergen;
- 28 september 2003: Flikkendag, Gent.

Daarnaast vonden ook nog volgende activiteiten en representaties plaats:

- 26 november 2002: bezoek met minister Vanderpoorten aan de basisschool 'De Beuk' in Aalter, n.a.v. de oprichting van de leerlingenraad;
- 5 december 2002: bezoek op het Kinderrechtencommissariaat van het 5e en 6e leerjaar van het MPI Oase uit Gent;
- 16 december 2002: bezoek aan de leefgroep meisjes (14-18 jaar) in de residentiële jeugdvoorziening Steevliet in Heusden;
- 13 februari 2003: bezoek op het Kinderrechtencommissariaat van het 5e leerjaar van de basisschool 'De Bron' uit Lovendegem;
- 25 maart 2003: gesprek met aanwezige jongeren op het colloquium over kinderombudswerk van de Raad van Europa;
- 9 juni 2003: lezingen over kinderrechten aan twee vierdejaarsklassen van het St.-Jozefcollege in Tielt;
- 27 juni 2003: aanwezigheid op de theatervoorstelling 'Tegentjok' van minderjarigen uit de Gemeenschapsinstelling De Zande (Beernem en Ruiselede).

2.5... INTERNATIONAAL

a. ENOC

a.1. Vergaderingen

De jaarlijkse bijeenkomst van de ENOC-leden^[33] werd in oktober 2002 georganiseerd te Brussel. Zoals gewoonlijk werd ter gelegenheid van de algemene ledenvergadering een nieuwe voorzitter verkozen voor het komende jaar. Dhr. Claude Lelièvre, Délégué général aux droits de l' enfant voor de Franse gemeenschap, werd als voorzitter aangesteld.

[33] Naast 2 leden uit België groepeerde ENOC Kinderrechtencommissarissen uit Denemarken, Frankrijk, Georgië, Groot-Brittannië (Wales), Hongarije, Litouwen, Macedonië, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Russische Federatie, Spanje (Madrid en Barcelona), Slovenië, IJsland en Zweden.

Op de agenda stond opnieuw de goedkeuring van de statuten. Op de vorige ledenvergadering in Parijs (oktober 2001) kon het ontwerp van statuten namelijk niet goedgekeurd worden omwille van enkele inhoudelijke discussiepunten die niet uitgeklaard waren. In de aanloop naar de vergadering van 2002 had een werkgroep binnen ENOC het nodige werk verricht om deze knelpunten uit te klaren en op te lossen, zodat de statuten ditmaal wel konden goedgekeurd worden met unanimité van stemmen. De praktische uitvoering ervan, en meer bepaald de organisatie en locatie voor een secretariaat voor het netwerk, leveren nog wel wat vragen op en worden verder onderzocht door de interne werkgroep. Er is met name onenigheid over de locatie: zowel Genève (VN-Comité), Straatsburg (link naar mensenrechten) als Brussel (EU-hoofdstad) kwamen daarbij ter sprake. Een definitieve beslissing daaromtrent werd nog niet genomen en is mede afhankelijk van de ondersteuning die zou kunnen geboden worden. Gesprekken daarover zijn lopende met zowel de Raad van Europa als met de Europese Unie.

Opvallend hierbij was het uiteenlopend standpunt van de twee Belgische leden van het netwerk. Dhr. Lelièvre, Délégué général aux droits de l' enfant, verdedigt Brussel als ideale standplaats voor ENOC, terwijl de Vlaamse Kinderrechtencommissaris een principiële voorkeur heeft voor Genève en subsidiair voor Straatsburg. Deze stellingname is vooral gebaseerd op het feit dat het territorium van ENOC zich uitstrekt over alle lidstaten bij de Raad van Europa en nu reeds leden heeft uit landen die geen lid zijn van de EU. Tegelijk is voor de Kinderrechtencommissaris een inhoudelijke link met kinderrechten, of mensenrechten, van doorslaggevend belang.

Intussen werden door de voorzitter wel reeds stappen ondernomen en werd de vraag omtrent het ENOC-secretariaat reeds op de agenda gebracht van de Interministeriële Conferentie van Ministers van Buitenlandse Zaken. De Vlaamse minister heeft zich op die gelegenheid aangesloten bij de consensus die er zou zijn inzake ondersteuning van een secretariaat te Brussel. Vanuit het netwerk is echter nog geen beslissing genomen.

Inhoudelijk werd ingegaan op de werking van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg en de procedurele mogelijkheden die minderjarigen daar hebben, alsook op de diverse interne wetgevingen inzake jeugddelinquentie en lijfstraffen. Tevens werd nog ingegaan op de opvolging van het slotdocument van de Speciale Zitting omtrent kinderen die gehouden werd door de VN te New York. Zoals steeds werd bovendien een persmededeling opgemaakt en de vergadering werd afgesloten met een persconferentie op 4 oktober 2002.

Op de vergadering waren tevens waarnemers aanwezig uit Tunesië, Quebec en Griekenland om geïnformeerd te worden over de mogelijkheden van inhoudelijke ondersteuning bij het opzetten van een kinderoombudsdienst in hun land.

a.2. Representaties vanuit ENOC

Nu de Kinderrechtencommissaris geen deel meer uitmaakt van het voorzitterschap van ENOC^[34], is de vraag naar representaties duidelijk afgenomen. Als gevolg van eerdere contacten, was de Kinderrechtencommissaris nog wel aanwezig op een expertenseminarie rond kinderoombudswerk in Amsterdam op 15 november 2002.

Op dergelijke gelegenheden wordt het steeds duidelijker dat het Vlaamse decreet met betrekking tot het Kinderrechtencommissariaat een voorbeeldrol begint te spelen; daar waar voorheen het Noorse model als prototype gold. Vooral de onafhankelijkheid en de positionering op parlementair niveau (i.t.t. het niveau van de uitvoerende macht) gelden als uitermate positief. Het Vlaamse model werd er reeds voorgesteld in de schoot van de Raad van Europa en bij geïnteresseerde parlementsleden uit Nederland en Griekenland.

.....
 [34] Telkens de vorige, huidige en opvolgende voorzitter.

a.2.1. Raad van Europa

De tijdelijke werkgroep 'Focus on Families' binnen de Raad van Europa hield bijeenkomsten waar ook de Kinderrechtencommissaris op uitgenodigd werd.

Op 21 november 2002 nam de Kinderrechtencommissaris deel aan een panelgesprek omtrent de wenselijkheid van een wettelijk verbod op lijfstraffen. De Kinderrechtencommissaris benadrukte daarbij dat dit reeds in vele landen het geval is, gezien in de meeste strafwetten de notie 'slagen en verwondingen' bevatten. Dit wordt echter zelden toegepast op de gevallen van fysiek geweld op kinderen binnen de opvoeding. Uitdrukkelijke verbodsbepalingen dienaangaande zullen bovendien ook steeds vergezeld moeten worden door acties die inwerken op de mentaliteit en de attitudes van volwassenen.

Op 25 maart 2003 was de Kinderrechtencommissaris aanwezig op een debat inzake kinderombudswerk binnen de lidstaten van de Raad van Europa.

a.2.2. Europese Unie

Totnogtoe werd op het vlak van kinderrechten weinig ondernomen richting EU. Wel onderhoudt het Kinderrechtencommissariaat contacten met Euronet, een koepel van Europese NGO's, die ijveren voor meer aandacht voor kinderrechten binnen de EU. Via dit netwerk blijft het Kinderrechtencommissariaat op de hoogte van de werkzaamheden omtrent de opmaak van de Europese Conventie. In de tekst die in juli 2003 werd voorgesteld, maar nog moet worden goedgekeurd, wordt in de bepalingen over grondrechten van de Europese burger ook nadrukkelijk melding gemaakt van de rechten van het kind.

hoofdstuk 4

A D V I E Z E N

inhoud

117	1. FORMELE ADVIESVERLENING
118	1.1. Formele adviezen uit het werkjaar 2002-2003
118	a. Kinder- en Jongerentelefoon
119	b. Vlaamse ondersteuning voor de bezoekerimtes
120	c. Tuchtprocedures en -sancties in het onderwijs
121	d. Toerisme voor Allen
123	e. Verzoekschrift van 'Zit Stil'
124	f. Eurosong for Kids
125	g. Verzoekschrift betreffende de bescherming van geesteszieken en hun kinderen
125	h. Topsport in de Basisschool
127	1.2. Opvolging formele adviezen 1998-2002
127	a. Adviezen aan het Vlaams Parlement
134	b. Adviezen aan de Vlaamse Regering
135	c. Adviezen aan andere overheden
139	2. BELEIDSDOSSIER EN INFORMEEL ADVIESWERK
139	2.1. Jeugdhulpverlening - Integrale jeugdhulp
140	2.2. Niet-begeleide minderjarigen
141	2.3. Leerlingenparticipatie en leerlingenstatuut
141	2.4. Tatoeages
142	2.5. "Beveiligde kinderen"
144	2.6. Lijfstraffen
145	2.7. Kindeffectrapportage

1 FORMELE ADVIESVERLENING

Op grond van het decreet houdende oprichting van het Kinderrechtencommissariaat en de instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris is het de taak van het Kinderrechtencommissariaat om de rechten van kinderen te verdedigen en hun de belangen te behartigen.^[1] Meer bepaald treedt het Kinderrechtencommissariaat op als vertolker van de rechten, belangen en noden van het kind. Het Kinderrechtencommissariaat ziet toe op de naleving van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en bevordert via diverse kanalen de implementatie ervan. Zo worden adviezen gericht aan het Vlaams Parlement en, waar gevraagd, ook aan andere overheden. Deze adviezen worden opge maakt op verzoek van het Vlaams Parlement, van individuele parlementsleden of op eigen initiatief. Adviezen aan andere overheden worden enkel opgesteld op uitdrukkelijke vraag van de betrokken overheid.

De adviezen komen voornamelijk tot stand naar aanleiding van een ontwerp of voorstel van decreet, dan wel een resolutie.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft zoals gezegd de mogelijkheid om op eigen initiatief adviezen uit te brengen aan het Vlaams Parlement. Bij de beslissing dit te doen, worden de volgende criteria in acht genomen:

- Het thema valt binnen de toepassingsfeer van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind;
- Dit thema situeert zich binnen de bevoegdheden van het Kinderrechtencommissariaat;
- Het thema is relevant;^[2] en
- Er moet voldoende materiaal beschikbaar zijn om een gefundeerd advies te kunnen uitbrengen.

In dit deel vindt u een bespreking terug van de adviezen die het Kinderrechtencommissariaat dit werkingsjaar heeft opgesteld.

Bij de bespreking van deze adviezen wordt de problematiek eerst gesitueerd. Daarna volgt een korte weergave van de inhoud van het advies. De integrale versie van deze adviezen is terug te vinden op de website van het Kinderrechtencommissariaat. Indien het advies als parlementair stuk of op enige andere plaats werd gepubliceerd, geven we eveneens de verwijzing naar deze publicatieplaats weer. Waar mogelijk wordt ook de stand van zaken in het dossier weergegeven.

Aan een aantal adviezen (uit het parlementaire jaar 2001-2002, maar ook uit vroegere jaren) werd nog geen aanwijsbaar gevolg verleend door het Vlaams Parlement. De betreffende initiatieven (voorstellen, ontwerpen) werden nog niet besproken of afgehandeld. Het spreekt voor zich dat het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat de initiatieven die een positieve evolutie zouden betekenen voor de rechtspositie van het kind, spoedig worden goedgekeurd.

.....
 [1] Art. 4 van Decr.Vl.Parl. 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris, B.S. 7 oktober 1997.

[2] Deze relevantie wordt beoordeeld aan de hand van de inhoud van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, ombudsvragen, actualiteit, etc.

1.1... FORMELE ADVIEZEN UIT HET WERKJAAR 2002-2003

a. Kinder- en Jongerentelefoon ^[3]

Situering

Dit advies kwam er naar aanleiding van een parlementaire vraag van de heer Jan Roegiers. In 2002 stelde de Kinder- en Jongerentelefoon zijn planning voor 2002-2004 voor aan de raad van beheer van Kind & Gezin. De Kinder- en Jongerentelefoon is een laagdrempelige telefoondienst voor kinderen en jongeren en wordt (financieel) ondersteund door Kind & Gezin. Een essentieel punt in deze planning was de invoering van een gratis nummer, zodat het gebruik van deze dienst voor de minderjarige in kwestie effectief anoniem en kosteloos zou zijn.^[4] Deze planning bleek echter niet realiseerbaar binnen de bestaande inbedding en financiële ondersteuning van de Kinder- en Jongerentelefoon. De parlementaire vraag van de heer Jan Roegiers betrof de toekenning van het gratis nummer en de bijkomende middelen die daarvoor nodig zijn.

Advies

Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat de Kinder- en Jongerentelefoon een basisvoorziening is voor kinderen en jongeren. Het is een invulling van het recht van kinderen en jongeren op vrije meningsuiting en het recht op informatievergaring. Het bestaansrecht van deze dienst staat buiten kijf. De vraag moet wel gesteld worden hoe en waar een dienst als de Kinder- en Jongerentelefoon structureel moet ingebed worden.

De vraag van de Kinder- en Jongerentelefoon om een gratis telefoonnummer is ten zeerste gerechtvaardigd. Ten eerste wordt zo de bescherming van de privacy van de minderjarige beter gegarandeerd. Nu is dat namelijk een probleem gezien het huidige 078-nummer nog op de factuur verschijnt.^[5] Ten tweede zou een gratis nummer de dienst financieel nog laagdrempeliger en dus toegankelijker kunnen maken. Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat dit gratis telefoonnummer best de vorm aanneemt van een 0800-nummer. Een dergelijk nummer brengt evenwel bijkomende kosten met zich mee (oproepen zijn ten laste van de dienst, uitgebreidere permanenties), voor dewelke een bijkomende ondersteuning nodig is.

Stand van zaken

In de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen werd op 24 oktober 2002 deze parlementaire vraag besproken. De Vlaamse minister van Welzijn ging bij haar antwoord enerzijds in op het toekomstplan van de Kinder- en Jongerentelefoon. Dit en de positionering van de Kinder- en Jongerentelefoon (bvb. bij welzijn of jeugd) zou het onderwerp vormen van een rondetafel.

Wat de eigenlijke vraag betreft was de minister van oordeel dat een gratis nummer de vorm zou moeten aannemen van een 0800-nummer. Een nummer als bijvoorbeeld 102 leek haar niet aangewezen gezien de Kinder- en Jongerentelefoon naar haar mening geen hulpverlenings- of nooddienst is. Op budgettair vlak stelde de minister echter dat er op de begroting 2003 geen extra geld voorzien was voor de Kinder- en Jongerentelefoon.

.....
[3] Advies 2002-2003/1, niet gepubliceerd.

[4] Nu reeds wordt een lage tarifiering toegepast, maar verschijnt het telefoonnummer wel op de factuur van de ouders. Anonimiteit en kosteloosheid zijn echter belangrijke kwaliteitseisen van een dergelijke dienst.

[5] Regeling ter bescherming van de consumenten die voortvloeit uit het EU-recht.

Op 12 december 2002 was er op het kabinet van toenmalig Vlaams minister van Welzijn M. Vogels een overleg met diverse kinderrechteninstanties voor de bespreking van de verdere uitbouw van het kinderrechtenbeleid in Vlaanderen. De specifieke problematiek van de Kinder- en Jongerentelefoon kwam daar echter niet als zodanig aan bod. Momenteel is het dus nog steeds wachten op een blijvende en structurele inbedding van de diensten van de Kinder- en Jongerentelefoon. Dergelijke inbedding is nochtans vereist: de Kinder- en Jongerentelefoon is nu reeds enkele jaren actief zonder enig duidelijk toekomstperspectief.

b. Vlaamse ondersteuning voor de bezoekruimtes ^[6]

Situering

Bij de begrotingsbesprekingen op federaal niveau in september 2002 werd op een aantal budgetten fors bespaard. Eén van deze budgetten betrof het budget voor de bezoekruimtes die instaan voor de begeleiding van het recht op persoonlijk contact tussen kinderen en volwassenen (bvb. ouder).^[7] Door deze beslissing zullen de bezoekruimtes hun dienstverlening niet meer optimaal kunnen verzekeren en bestaat het risico dat er opnieuw aanzienlijke wachtlijsten zullen ontstaan. Om deze redenen besloot het Kinderrechtencommissariaat een advies op te maken aan het Vlaams Parlement.

Advies

Het uitgangspunt van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is dat de primaire opvoedingsverantwoordelijken de ouders zijn. De overheid heeft een ondersteunende rol (art. 5). In verscheidene bepalingen van dit verdrag wordt de band tussen beide ouders en kind benadrukt (art. 8, 9 en 18). De bezoekruimtes hebben in dit kader dus een belangrijke opdracht te vervullen. Deze rechten worden in het gedrang gebracht door de mogelijke afbouw van de dienstverlening van de bezoekruimtes.

Hoewel het hier in eerste instantie om een federale materie lijkt te gaan (justitie, steun bij de uitvoering van gerechtelijke uitspraken), is het Kinderrechtencommissariaat van oordeel dat ook de Vlaamse Gemeenschap een rol kan spelen. Vanuit de bevoegdheden voor de bijstand aan personen kunnen deze bezoekruimtes vanuit Vlaamse hoek ondersteund worden. Zo zouden ze formeel kunnen worden ingebed in het Vlaamse welzijnsveld. Het Kinderrechtencommissariaat verzocht het Vlaams Parlement dan ook na te gaan in hoeverre deze ondersteuning vanuit Vlaamse hoek zou kunnen georganiseerd worden.

Stand van zaken

Bij brief van 13 januari 2003 reageerde de Vlaamse minister van Welzijn, M. Vogels, op het advies van het Kinderrechtencommissariaat. De minister stelde het eens te zijn met de bemerkingen van het Kinderrechtencommissariaat dat dergelijke neutrale bezoekruimtes van fundamenteel belang zijn, en zij betreurt eveneens de afbouw van de werkingsmiddelen voor deze bezoekruimtes. De minister is evenwel van oordeel dat, omdat de meerderheid van de verwijzingen justitiële verwijzingen zijn, het niet aan de gemeenschappen is om deze bezoekruimtes te subsidiëren. Hiervoor bestaat geen decretale basis. Dit neemt echter niet weg dat er plaats is voor samenwerkingsakkoorden op dit punt. Op initiatief van de minister van Justitie werd overleg georganiseerd met de gemeenschappen met het oog op

.....
^[6] Advies 2002-2003/2, niet gepubliceerd

^[7] De rechter kan een begeleiding door een dergelijke bezoekruimte bevelen zo het persoonlijk contact tussen de volwassene en het kind problematisch is, bvb. na beschuldigingen van misbruik.

een eventueel samenwerkingsakkoord. In afwachting van een definitieve regeling heeft de Vlaamse minister van Welzijn het standpunt ingenomen dat een verdere afbouw van de werkingsmiddelen uit den boze is.

In juni 2003 kwam dit thema zeer abrupt terug op de agenda. Na overleg tussen de Vlaamse Gemeenschap en de F.O.D. Justitie werd er een ontwerp van Koninklijk Besluit opgesteld waarin de financiering van de neutrale bezoekenruimtes werd opgenomen in afwachting van een oplossing. In zijn advies nr. 32.417/2 was de Raad van State, afdeling wetgeving, evenwel van oordeel dat het ondersteunen van de neutrale bezoekenruimtes een gemeenschapsbevoegdheid is. Hierop werd door de minister van Justitie besloten deze subsidiëring stop te zetten met ingang van 1 oktober 2003.

De bezoekenruimtes trokken onmiddellijk aan de alarmbel. Vanuit het Kinderrechtencommissariaat werden de leden van de Commissie Welzijn en de minister van Welzijn aangeschreven en door verscheidene leden van de Commissie Welzijn werden interpellaties gericht aan de minister van Welzijn. Tot besluit van deze interpellaties werden drie voorstellen van motie ingediend.^[8]

Begin juli 2003 deelde mevr. A. Byttebier, Vlaams minister van Welzijn mee de nodige gelden te voorzien om de continuïteit van de dienstverlening van de neutrale bezoekenruimtes te verzekeren.^[9] Met de F.O.D. Justitie zou verder overleg zijn gepland om een aantal probleempunten wat betreft de raakvlakken tussen de respectievelijke bevoegdheden uit te klaren.

c. Tuchtprocedures en -sancties in het onderwijs ^[10]

Situering

Op 20 november 2002 stelde het Kinderrechtencommissariaat zijn vierde jaarverslag voor. Uit de cijfers van het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat bleek dat ook in het werkjaar 2001-2002 de meldingen betreffende het sanctioneringsbeleid in onderwijsinstellingen aanzienlijk toenamen in vergelijking met vorige jaren.^[11] Daarnaast bleek dat deze klachten inhoudelijk terug te voeren waren tot een gebrek aan regelgeving omtrent het statuut van leerlingen. Om deze redenen besloot het Kinderrechtencommissariaat om ongeveer gelijktijdig met het jaarverslag 2001-2002 een advies omtrent tuchtprocedures en -sancties in het onderwijs in te dienen bij het Vlaams Parlement, Commissie Onderwijs.

.....

[8] Voorstel van met redenen omklede motie tot besluit van de op 1 juli 2003 door mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jan Roegiers en mevrouw Marijke Dillen in commissie gehouden interpellaties tot mevrouw Adelheid Byttebier, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, respectievelijk over het tekort aan en de subsidiëring van neutrale bezoekenruimtes voor gescheiden ouders en hun kinderen, over de toekomst van de neutrale bezoekenruimtes voor gescheiden ouders en hun kinderen en over de financiering van de neutrale bezoekenruimtes voor gescheiden ouders en hun kinderen (mevr. M. Dillen), *Parl.St. VI.Parl., 2002-2003, nr. 1779*; Voorstel van met redenen omklede motie tot besluit van de op 1 juli 2003 door mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jan Roegiers en mevrouw Marijke Dillen in commissie gehouden interpellaties tot mevrouw Adelheid Byttebier, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, respectievelijk over het tekort aan en de subsidiëring van neutrale bezoekenruimtes voor gescheiden ouders en hun kinderen, over de toekomst van de neutrale bezoekenruimtes voor gescheiden ouders en hun kinderen en over de financiering van de neutrale bezoekenruimtes voor gescheiden ouders en hun kinderen (mevr. T. Merckx-Van Goey, mevr. S. Becq, mevr. R. Van Cleuvenbergen, mevr. I. Van Kessel en mevr. I. Van Eetvelde), *Parl.St. VI.Parl., 2002-2003, nr. 1786*.

[9] *Hand. VI.Parl., 2002-2003, 1 juli 2003, p. 1-10.*

[10] *Advies 2002-2003/3, niet gepubliceerd. Opgenomen in T.J.K. 2003, p. 190.*

[11] *KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2002), Jaarverslag 2001-2002, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 49-51.*

Advies

In het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is een specifieke bepaling opgenomen in verband met de tucht binnen het onderwijs. In artikel 28.2 valt te lezen dat “De staten die partij zijn, [...] alle passende maatregelen [nemen] om te verzekeren dat de wijze van handhaven van discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag”. De overheid moet zorgen dat de regelgeving conform deze bepaling is en moet toezien op de naleving van deze principes.

Anno 2002 was de regelgeving in verband met tucht binnen het onderwijs zeer minimaal, althans wat betreft de leerlingen. In een aantal gevallen heeft dit tot gevolg dat de rechten van de leerling met voeten worden getreden. Het Kinderrechtencommissariaat haalt in het advies een reeks treffende voorbeelden aan die in het werkjaar 2001-2002 werden gemeld in het kader van het ombudswerk.

Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat deze situatie vereist dat er snel werk wordt gemaakt van een eenvormig leerlingenstatuut. In dit leerlingenstatuut moet de nodige aandacht worden besteed aan de regels die van toepassing zijn ingeval tuchtmaatregelen worden genomen ten aanzien van leerlingen. Het Kinderrechtencommissariaat roept sinds jaren het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering op werk te maken van dit leerlingenstatuut. In afwachting van dit leerlingenstatuut is het aangewezen om de fundamentele beginselen die het tuchtrecht beheersen op te nemen in een omzendbrief. Het Kinderrechtencommissariaat roept de Vlaamse Regering ook op om op een meer (pro)actieve wijze toezicht uit te oefenen op het tuchtbeleid in onderwijsinstellingen.

Stand van zaken

Dit advies werd gedurende het werkjaar 2002-2003 niet besproken door de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid van het Vlaams Parlement. Dit advies betreft een onderwerp dat een onderdeel zou moeten zijn van het toekomstige leerlingenstatuut. Aan deze toekomstige regelgeving werd gedurende 2002-2003 gewerkt door de minister van Onderwijs. Ook het Kinderrechtencommissariaat heeft in deze fase reeds feedback kunnen geven op de eerste teksten. Dit wordt verder besproken in het volgende onderdeel van dit hoofdstuk.

Het Kinderrechtencommissariaat blijft bezorgd om het uitblijven van een leerlingenstatuut, ondanks de beloftes van de minister van Onderwijs.^[12] Aan het eind van het parlementaire jaar 2002-2003 werd nog steeds geen ontwerp van decreet hierover ingediend.

d. Toerisme voor Allen ^[13]

Situering

In november 2002 werd door de Vlaamse regering het ontwerp van decreet betreffende de verblijven en verenigingen die een werking uitoefenen in het kader van ‘Toerisme voor Allen’ ingediend in het Vlaams Parlement. Aan dit ontwerp, waarmee men het sociaal toerisme in

[12] In de beleidsbrief Onderwijs en Vorming voor 2001-2002 lezen we: “Het is mijn bedoeling het decreet op de bescherming van de rechtspositie van de leerling dit werkjaar af te ronden”. *Parl.St. VI.Parl., 2001-2002, nr. 903/1, p. 22.* In de beleidsbrief 2002-2003 lezen we: “In de tweede helft van het lopende schooljaar (2002-2003) zal worden gewerkt aan een decreet op de rechtspositie van de leerlingen. Voorop staat de bedoeling om het Kinderrechtenverdrag en het recht op onderwijskwaliteit op een concrete manier in de onderwijspraktijk te vertalen.” *Parl.St. VI.Parl., 2002-2003, nr. 1402/1.*

[13] Advies 2002-2003/4, *Parl.St. VI.Parl., 2002-2003, nr. 1461/2.*

een eigentijds regelgevend kleedje wil stoppen, werd gedurende lange tijd door het kabinet van de bevoegde minister R. Landuyt gewerkt. Naar aanleiding van alarmerende berichten uit het veld, over de impact van dit ontwerp op de sector jeugdtoerisme, besloot het Kinderrechtencommissariaat een advies in te dienen.

Advies

De uitgangspunten van het Kinderrechtencommissariaat zijn enerzijds het recht van minderjarigen op recreatieve bezigheden passend bij hun leeftijd en anderzijds de plicht van de overheid om de veiligheid en het welzijn van de kinderen te waarborgen. Uit het laatste principe vloeit voort dat de overheid normen dient vast te leggen in verband met veiligheid en hygiëne, zodat de verblijfsaccommodatie voor minderjarigen veilig is. Anderzijds volgt uit het eerste dat er op de overheid een zekere plicht tot ondersteuning rust zodat alle minderjarigen in de mogelijkheid zijn te kunnen genieten van een vakantie.

Onder meer de Vlaamse Jeugdraad wees er reeds bij het voorontwerp van decreet op dat de voorgestelde regeling nefast zou zijn zowel voor de capaciteit van als voor de diversiteit in de sector van het jeugdtoerisme. Het opleggen van bijkomende normen en verplichtingen, zonder het bijhorende (voldoende) ondersteuningsbeleid zou desastreus zijn voor de sector. Het Kinderrechtencommissariaat betreurde in de eerste plaats dat in de memorie van toelichting noch werd ingegaan op deze argumenten, noch het advies van de Jeugdraad mee werd opgenomen. Bovendien viel ook in het kindeffectrapport geen woord te lezen over deze problematiek. Vanuit het principe dat in toenemende mate minderjarigen moeten betrokken worden bij het beleid en dat minstens actief moet rekening gehouden worden met hun positie, valt deze handelswijze te betreuren.

Wat het ontwerp van decreet zelf betreft, is het Kinderrechtencommissariaat van oordeel dat het de plicht is van de overheid toe te zien op minimumnormen betreffende verblijfsaccommodatie voor minderjarigen. Deze normen dienen evenwel opgesteld te worden rekening houdend met het doelpubliek. In het licht van het behoud van deze accommodatie is het evenwel ook de plicht van de overheid om de sector voldoende te ondersteunen. Vooral dit laatste lijkt niet gegarandeerd in dit ontwerp van decreet.

Stand van zaken

Op 4 en 6 februari 2003 vonden er hoorzittingen plaats in de Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme van het Vlaams Parlement. Op deze hoorzittingen waren onder meer vertegenwoordigers uit de sector van het jeugdtoerisme en de Vlaamse Jeugdraad aanwezig.

Het besproken ontwerp van decreet werd gestemd op 8 juli 2003. Aan één van de belangrijke kritiekpunten van de Jeugdraad werd tegemoetgekomen doordat het principe van de ‘vergunning’, werd omgezet in een ‘erkenning’. Het cruciale punt blijft evenwel de budgetten die zullen vrijgemaakt worden voor de sector van het jeugdtoerisme. In de plenaire bespreking in het Vlaams Parlement stelde minister R. Landuyt, dat één van de ‘trendbeuken’ die dit decreet wil betekenen is, *“de inhaalbeweging inzake jeugdtoerisme. We willen investeren in een verhoging van het aantal jeugdcentra en in het bereiken van minimale kwaliteitseisen”*^[14] Specifiek voor het jeugdtoerisme is er een Decreet Jeugdtoerisme gepland.

[14] Hand. (Beknopt Verslag) VI.Parl. 2002-2003, 8 juli 2003, nr. 69, p. 6.

e. Verzoekschrift van 'Zit Stil' [15]

Situering

Op 17 december 2002 werd in het Vlaams Parlement een verzoekschrift ingediend door de directrice van 'Zit Stil', een kenniscentrum voor ouders van kinderen en jongeren met aandachtsstoornissen, impulsief en overbeweeglijk gedrag. Met dit verzoekschrift werd een eisenpakket voorgelegd aan het Vlaams Parlement. Gezien dit verzoekschrift de rechten van minderjarigen raakt, vroeg de Commissie Welzijn van het Vlaams Parlement het Kinderrechtencommissariaat om een advies.

Advies

Zoals steeds vertrok het Kinderrechtencommissariaat bij dit advies vanuit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De problematiek van ADHD kan gekoppeld worden aan een aantal bepalingen in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind die betrekking hebben op het recht van het kind op de ruimst mogelijke mate van overleven en ontwikkeling (art. 6) en het recht op hulpverlening en gezondheidszorg (art. 24 en 27). Ook dient te worden gewezen op de primaire rol die ouders hebben als opvoeders en de taak van de overheid om ouders hierbij te ondersteunen.

Vooraleer in te gaan op het verzoekschrift werd de problematiek van ADHD ruimer gekaderd. We leven immers in een samenleving waar ruimte (zowel fysiek als psychisch) meer en meer schaars wordt. Jong en oud worden meer en meer verwacht zich te conformeren naar de normen en het ritme van de samenleving. Dit leidt er toe dat de tolerantie voor 'afwijkend' of beter 'niet-conform' gedrag alsmäär kleiner wordt en de druk op individuen groter. Het Kinderrechtencommissariaat roept in de eerste plaats op tot het respecteren van de eigenheid en de diversiteit van kinderen en jongeren. Men mag hen niet al te snel bestempelen als bvb. hyperactief...

De problematiek die werd aangekaart in het verzoekschrift werd door het Kinderrechtencommissariaat opgedeeld in drie knelpunten: de hulpverleningsknelpunten, de administratieve knelpunten en de opleidingsknelpunten.

De hulpverleningsknelpunten hebben betrekking op de diagnosestelling en behandeling. Het Kinderrechtencommissariaat pleit hier voor een grotere zorgvuldigheid door bij de diagnosestelling meer multidisciplinair en geprotocolleerd te werken. Ook de behandeling en opvolging dienen in dit kader te gebeuren. Op heden zien we dat al te snel wordt teruggegrepen naar een louter medicamenteuze behandeling.

De administratieve knelpunten hebben betrekking op de erkenning door het Vlaams Fonds, de attestering, terugbetaling, revalidatie en maximumfactuur. Het Kinderrechtencommissariaat legt hierbij vooral de nadruk op een niet-categoriale behandeling. Met automatisch labelen en toepassen van attesten moet voorzichtig omgesprongen worden.

Wat betreft de opleidingsknelpunten is het Kinderrechtencommissariaat van oordeel dat leer- en gedragsstoornissen een ruimere plaats dienen te krijgen in het curriculum van o.m. leerkrachten, huisartsen, ... Deze personen dienen zich vooral bewust te zijn van hun signaleringsfunctie (waarna een meer multidisciplinaire diagnosestelling kan volgen). De oprichting van een kenniscentrum zou alvast helpen om de problematiek meer gestructureerd in kaart te brengen.

[15] Advies 2002-2003/5, Parl.St. VI.Parl., 2002-2003, nr. 1694/1, p. 23.

Stand van zaken

De behandeling van dit verzoekschrift werd afgesloten met het voornemen een nieuw voorstel van resolutie in te dienen. Dit voorstel zou dan het reeds bestaande voorstel van resolutie vervangen en beschouwd worden als de conclusie van de commissie. Op 15 mei 2003 werd dan ook een voorstel van resolutie ingediend betreffende de detectie, begeleiding en behandeling van personen met ADHD.^[16] In deze resolutie wordt ingegaan op een aantal knelpunten die ook werden besproken in het advies. We denken bijvoorbeeld aan de moeilijkheden bij diagnosestelling en de standaardisering ervan, de aanwezigheid van voldoende hulpverlening, ...

f. Eurosong for Kids ^[17]

Situering

Naar aanleiding van de tv-spots van KETNET voor het Eurovisiesongfestival voor kinderen werden een aantal parlementaire vragen gesteld in de Commissie Welzijn en in de Commissie Cultuur, Media en Sport. Een aantal leden van het Vlaams Parlement hebben ernstige vragen bij de mogelijke negatieve gevolgen voor minderjarigen van muziekwedstrijden van de omvang als het Eurovisiesongfestival. De Commissie Welzijn besloot om hieromtrent het advies te vragen van het Kinderrechtencommissariaat.

Advies

De kritiek op het Eurovisiesongfestival voor kinderen komt er vooral vanuit de bezorgdheid voor het welzijn van de deelnemers. Daar waar er inderdaad op de overheid de verplichting rust om beschermend op te treden voor minderjarigen, laat het verdrag zich niet tot dit enkele aspect herleiden. Een aantal artikelen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind leggen immers het recht van het kind op participatie en deelname een culturele en artistieke activiteiten vast (art. 13 en 31). Vanuit dit principe is het Kinderrechtencommissariaat van oordeel dat de organisatie van een Eurovisiesongfestival voor kinderen niet per definitie strijdig is met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, het ligt zelfs in het verlengde van dit verdrag. Dit neemt evenwel niet weg dat men maatregelen dient te nemen om de deelnemers afdoend te begeleiden, rekening houdend met hun leeftijd en draagkracht, en dat de overheid hierop moet toezien.

In dit dossier bleek dat de openbare omroep reeds een aantal stappen had ondernomen om de mogelijke problemen te ondervangen. Zo is er een charter met uitgangspunten en maatregelen opgesteld. Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat hiermee een stap in de goede richting is gezet, maar het Kinderrechtencommissariaat roept de openbare omroep ook op om zo snel mogelijk werk te maken van een verdere en meer concrete uitwerking van dit charter.

Stand van zaken

Dit advies werd in het werkjaar 2002-2003 niet besproken door het Vlaams Parlement.

[16] Voorstel van resolutie betreffende de detectie, begeleiding en behandeling van personen met ADHD (mevr. R. Van Den Heuvel, mevr. S. Becq, dhr. K. Helsen, dhr. J. Van Duppen en dhr. J. Roegiers), *Parl.St. VI.Parl.*, 2002-2003, nr. 1728/1.

[17] Advies 2002-2003/6, niet gepubliceerd. Dit advies werd opgenomen in T.J.K. 2003, p. 122.

g. Verzoekschrift betreffende de bescherming van geesteszieken en hun kinderen ^[18]

Situering

Op 21 februari 2003 werd bij het Vlaams Parlement een verzoekschrift ingediend betreffende de bescherming van geesteszieken en hun kinderen. Op basis van de regelgeving op de verzoekschriften werd het Kinderrechtencommissariaat gevraagd een advies uit te brengen over dit verzoekschrift.

Advies

Vanuit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind worden de ouders als eerste opvoedingsverantwoordelijke aangeduid. De overheid heeft een secundaire taak: het ondersteunen van de ouders in hun opdracht en de bescherming van kinderen. Gezien de specifieke situatie van kinderen wier ouder gedwongen werd opgenomen in een psychiatrische inrichting kunnen beide opdrachten van de overheid hierbij vorm krijgen. De overblijvende ouder of het kind kunnen bijvoorbeeld bijkomende ondersteuning nodig hebben. Daarnaast blijven de andere rechten van het kind ook in deze situatie van toepassing. Zo heeft het kind recht op informatie en heeft het recht op persoonlijk contact met de opgenomen ouder.

De meeste aspecten van het verzoekschrift betroffen probleempunten die tot het federale bevoegdheidsdomein behoren. Toch raakt het verzoekschrift ook de Vlaamse bevoegdheid van jeugdhulpverlening. De algemene opdracht en principes in het kader van jeugdhulpverlening zullen immers van toepassing zijn op die kinderen van wie een ouder gedwongen werd opgenomen. Gezien echter de veelheid aan mogelijke feitelijke situaties, acht het Kinderrechtencommissariaat het niet opportuun om een specifiek hulpverleningstraject vast te leggen voor deze kinderen. Op basis van de algemene principes moet de gepaste hulpverlening in iedere specifieke situatie gezocht worden (zoals ook voorgesteld in de hervorming van de jeugdhulpverlening naar meer ‘zorg op maat’).

Stand van zaken

Dit advies werd gedurende het werkjaar 2002-2003 niet besproken door het Vlaams Parlement.

h. Topsport in de Basisschool^[19]

Situering

In bepaalde topsporten is er een trend naar alsmaar jongere atleten (-s). Eén van de topsporten waar dit het duidelijkste in te erkennen valt, is de gymnastiek. De leeftijd waarop atleten in deze discipline ‘pieken’, komt alsmaar lager te liggen. Om de doorstromingskansen van Belgische gymnasten niet te hypothekeren is het volgens de Gymnastiek Federatie Vlaanderen nodig dat kinderen al op lagere schoolleeftijd de mogelijkheid krijgen zich voor te bereiden op een topsportcarrière. Hiertoe werd een proefproject opgesteld, in samenwerking met twee Oost-Vlaamse scholen. Getalenteerde kinderen uit het 4de, 5de en 6de leerjaar zouden in deze scholen de mogelijkheid krijgen om driemaal per week de eerste

[18] Advies 2002-2003/7, nog niet gepubliceerd.

[19] Advies 2002-2003/8, niet gepubliceerd.

twee lesuren uit te trekken voor gymnastiektraining. Om met dit project van start te gaan is evenwel de instemming van de Vlaamse minister van Onderwijs nodig. In het kader hiervan werd door de Vlaamse minister van Onderwijs en de Vlaamse minister van Sport een advies gevraagd van het Kinderrechtencommissariaat.

Advies

Ook in dit dossier diende een afweging gemaakt te worden tussen de zgn. participatierechten van minderjarigen enerzijds, en de beschermingsrechten anderzijds.

Uit de literatuur op het vlak van topsport voor kinderen merken we vooral een waarschuwing voor al te eenzijdige en zelfs ongezonde sportbeoefening indien deze te sterk op topsport en competitie is gericht. Er wordt gewaarschuwd voor de nefaste fysieke en psychische gevolgen van op te lage leeftijd te intensief en eenzijdig aan topsport te doen.

Het projectvoorstel haalt deze gevaren en risico's tot op zekere hoogte ook aan en het wil hier in zekere zin een antwoord op zijn. Gezien echter de vaagheid van deze 'beschermde' benadering en de mogelijke gevaren, is het Kinderrechtencommissariaat van oordeel dat het project in zijn huidige vorm niet in overeenstemming is met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Hiertoe moet in eerste instantie duidelijker in kaart worden gebracht wat de mogelijke gevolgen zijn van een topsportopleiding op deze lage leeftijd, en er moet werk worden gemaakt van concrete beschermingsmaatregelen.

Het Kinderrechtencommissariaat erkent dat alle kinderen het recht hebben zich zo optimaal mogelijk te ontplooiën. Kinderen met een talent voor topsport hebben dus het recht om zich op dat vlak te vervolmaken. Dit geldt echter ook voor kinderen met andere, bvb. artistieke, talenten. Naast de hoger genoemde bezwaren, is het Kinderrechtencommissariaat ook van oordeel dat een zo ruime soepele regeling enkel en alleen voor (toekomstige) topsporters (gymnasten) een ongelijke behandeling met andere kinderen inhoudt. Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat er dus een ruimer en meer algemeen debat moet gevoerd worden over de 'modulering' van een deel van de lessenrooster naar de talenten en interesses van kinderen.

Stand van zaken

In het werkjaar 2002-2003 werd dit advies niet verder besproken.

1.2... OPVOLGING FORMELE ADVIEZEN 1998-2002

Een jaarverslag biedt niet enkel de gelegenheid om te rapporteren over de activiteiten van het voorbije werkjaar. Het kan ook dienen als instrument voor de opvolging van de opge- maakte adviezen uit de voorgaande werkjaren. De adviezen van het Kinderrechtencommissariaat zijn niet bindend en kunnen op zich evenmin de politieke agenda bepalen. Eens een advies werd ingediend, kan het Kinderrechtencommissariaat enkel nog nagaan wat ermee gebeurde. Werden ze opgevolgd of niet? Hebben ze de besluitvorming beïnvloed of niet? Is er omtrent een bepaalde thematiek überhaupt wel iets beslist, gestemd, veranderd?

Bij sommige onderwerpen zullen we in herhaling moeten vallen omdat bijvoorbeeld een bepaald decreet maar niet gestemd raakt of omdat er rond bepaalde onderwerpen geen initiatieven werden genomen. We overlopen hieronder de adviezen omtrent de meest urgente of relevante kwesties inzake kinderrechten.

a. Adviezen aan het Vlaams Parlement

a.1. Scheidingsbemiddeling ^[20]

Vanaf het eerste werkjaar reeds heeft het Kinderrechtencommissariaat de problematiek inzake (echt)scheidingen aangekaart.^[21] Het blijft schrijnend hoeveel kinderen gekneld raken in het conflict tussen hun ouders. Tegelijk weten we nochtans dat kinderen niet per definitie slachtoffer moeten worden van een scheiding, maar dat dit in de praktijk nog steeds te vaak gebeurt, vooral bij de zgn. ‘vechtscheidingen’. Het Kinderrechtencommissariaat blijft dan ook overtuigd van het nut van bemiddeling in functie van het welzijn van het kind, zowel tijdens als na de scheiding. Het is voor het kind immers niet alleen van belang om op korte termijn niet in het conflict te worden betrokken, maar ook om op lange termijn in staat te blijven een goed contact te onderhouden met beide ouders. Een (echt)scheiding is het einde van een huwelijk of een samenwoning van volwassen partners. Het zou niet het einde mogen zijn van hun ouderschap.

Het is dan ook een goede zaak dat de scheidingsbemiddeling de voorbije jaren steeds meer bekend en gehanteerd wordt.

Op federaal niveau werd de bemiddeling in familiezaken intussen reeds ingevoerd in de procedureregeling^[22], zij het dat dit niet verplicht is voor ouders met kinderen^[23]. De bevoegdheid van de Vlaamse regelgever ligt veeleer in de bewaking van de kwaliteit van de geboden dienstverlening, of meer concreet in het opzetten van een erkenningsregeling voor bemiddelaars, het bepalen van de voorwaarden inzake vorming, deontologie, e.d. Ondanks het feit dat de federale regelgeving al dateert van begin 2001 heeft het Vlaams Parlement in deze nog geen stappen ondernomen.

[20] Advies 1999-2000/11, Parl.St. VI.Parl., 1999-2000, nr. 223/2 en 340/2. Zie Wet 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken, B.S. 3 april 2001. Deze wet betreft niet enkel bemiddeling in het kader van een (echt)scheiding. Op Vlaamse niveau: Voorstel van decreet houdende scheidingsbemiddeling (mevr. S. Becq c.s.), Parl.St. VI.Parl., 1999-2000, nr. 223 en Voorstel van decreet houdende organisatie van scheidingsbemiddeling (dhr. G. Swennen), Parl.St. VI.Parl., 1999-2000, nr. 340.

[21] KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2002), *Jaarverslag 2001-2002*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 133; KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 124; KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2000), *Jaarverslag 1999-2000*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 111 en KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (1999), *Jaarverslag 1998-1999*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 87.

[22] Wet 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken, B.S. 3 april 2001.

[23] In Noorwegen zijn ouders met kinderen tot 15 jaar verplicht tenminste één bemiddelingssessie te proberen vooraleer zij kunnen procederen. Deze sessie is gratis voor de ouders en wordt door de overheid gefinancierd.

Ondanks verscheidene voorstellen van decreet, telkens met advies van het Kinderrechtencommissariaat, werd er geen vooruitgang geboekt op Vlaams niveau. Het Kinderrechtencommissariaat herhaalt eens te meer de vraag om hier regelgevend op te treden zodat niet enkel de bemiddeling mogelijk wordt, maar dat deze tevens kwaliteitsgaranties zou bevatten.

a.2. Jeugdzorg ^[24]

Met het decreet van 19 juli 2002 betreffende de integrale jeugdhulp^[25] werd aan de Vlaamse regering de ruimte verleend om de integrale jeugdhulp verder uit te werken. Op 13 december 2002 werd daartoe een besluit opgesteld, dat werd ingediend ter bekrachtiging door het Vlaams Parlement.^[26] Dit gebeurde bij decreet van 13 juni 2003.^[27]

In het vernoemde besluit staat het totaalconcept van de integrale jeugdhulp uitgewerkt, alsook reeds een gedeeltelijke invulling van de rechten van de minderjarige gebruiker ervan. Het gaat hierbij evenwel nog niet om een definitieve uitwerking van de nieuwe jeugdhulpverlening, noch van het statuut van de minderjarige daarin. Deze reglementering geeft enkel de nodige rechtsbasis voor het verdere verloop van de pilootprojecten. Deze reglementering heeft dan ook een beperkte geldingstermijn.

Tijdens een hoorzitting op 6 juni 2002 lichtte het Kinderrechtencommissariaat toe waarom een formeel advies in dit stadium niet opportuun lijkt. Dit zou pas gebeuren op het moment dat het eigenlijke ontwerpdecreet integrale jeugdhulp zal worden ingediend bij het Vlaams Parlement. Dit zou zeker voor het einde van deze legislatuur moeten gebeuren.

Voor de verder activiteiten van het Kinderrechtencommissariaat op het vlak van de jeugdzorg, verwijzen we naar het volgende deel van dit hoofdstuk.

a.3. Participatie in onderwijs

Wat betreft het dossier Leerlingenparticipatie verwijzen we ook naar het volgende onderdeel in dit hoofdstuk.

Participatie van leerlingen in het onderwijs vereist meer dan een decreet op de leerlingengraden. In discussies omtrent participatierechten valt het op dat de overheid vaak veeleer huiverig staat tegenover het opleggen van verplichtingen in deze materie. Nochtans is de toepassing van participatierechten een even dwingende opdracht uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind als bijvoorbeeld het garanderen van de toegang tot de onderwijsvoorzieningen. Het is inderdaad zo dat niemand kan worden verplicht om te participeren. Dit wil echter niet zeggen dat de overheid niet moet ingrijpen. Het is aan de overheid om de nodige kanalen en omkadering aan te bieden of om bijvoorbeeld participatieinitiatieven te stimuleren en/of te versterken. Dit moet niet beperkt blijven tot het secundair onderwijs^[28].

[24] Voor het hele voortraject in dit dossier verwijzen we naar vorige jaarverslagen: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 81-82, 125; KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2000), *Jaarverslag 1999-2000*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 75-77, 116 en KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (1999), *Jaarverslag 1998-1999*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 89. Zie ook advies 2001-2002/2, *Parl.St. VI.Parl.*, 2001-2002, nr. 755/2.

[25] Decr.VI.Parl. 19 juli 2002 betreffende de integrale jeugdhulp, B.S. 27 augustus 2002.

[26] Besl.VI.Reg. 13 december 2002 betreffende de integrale jeugdhulp, B.S. 29 januari 2003.

[27] Decr.VI.Parl. 13 juni 2003 tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse regering van 13 december 2002 betreffende de integrale jeugdhulp, B.S. 1 juli 2003.

[28] Voor meer informatie: zie de campagne van het Kinderrechtencommissariaat en VAN DINTER, F. (1995), *Jouw school is onze school. Naar een leerlingbetrokken school*, Brussel: Koning Boudewijnstichting.

Het is eveneens zo dat leerlingenraden niet de enige manier zijn om participatierechten in de praktijk om te zetten. De overheid kan bijvoorbeeld door middel van haar toezichtsfunctie op de onderwijsinstellingen nagaan in hoeverre er een participatief klimaat heerst op school of niet. Participatie en inspraak kunnen ook positief worden beïnvloed door het uitwerken van een leerlingenstatuut, waarin de rechten en de verantwoordelijkheden van de leerling duidelijk uitgewerkt zijn. Daarnaast kan de overheid instrumenten aan de scholen leveren om zelf met participatie aan de slag te gaan en de ‘koudwatervrees’ te overwinnen.

Het belang van de invulling van participatierechten werd door het Kinderrechtencommissariaat ook ingebracht op de rondetafelconferentie onderwijs bij de bespreking van de kwaliteit van het onderwijs.

Naast het garanderen van de rechten op onderwijs, dient de overheid er ook op toe te zien dat de participatierechten van de leerling vorm krijgen in de praktijk. Het Kinderrechtencommissariaat dringt er op aan dat werk gemaakt wordt van het beloofde participatiedecreet en het leerlingenstatuut.

a.4. Rechten van gebruikers van welzijnsvoorzieningen ^[29]

Dit thema is het voorwerp van drie voorstellen van decreet, allen met een advies van het Kinderrechtencommissariaat. Over geen enkel voorstel werd totnogtoe gestemd. Voor de minderjarige gebruiker bevatten deze voorstellen nochtans elementaire principes die ook van groot belang zullen zijn binnen de jeugdhulpverlening.

Voor wat betreft de Integrale Jeugdhulp wordt momenteel gewerkt aan een meer globaal statuut van de minderjarige in de jeugdhulpverlening. Hierin wordt reeds rekening gehouden met de inhoud van gebruikersrechten. Dit statuut is echter ook fundamenteeler van aard en handelt ook in functie van het recht OP hulpverlening. De gebruikersrechten treden enkel in werking eens men IN de hulpverlening zit. Bovendien worden niet alle jeugdhulpvoorzieningen gevat door de initiatieven inzake gebruikersrechten. Tot op heden werd enkel een heel partiële regeling opgenomen in het Besluit inzake de Integrale Jeugdhulp.^[30]

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt opnieuw met aandrang deze materie in behandeling te nemen en aldus de positie van de minderjarige gebruiker van welzijnsvoorzieningen te versterken.

a.5. (Interlandelijke) adoptie

In het werkjaar 2002-2003 werd de fundamentele hervorming van de adoptie op federaal niveau goedgekeurd en gepubliceerd.^[31] Het zou de bedoeling zijn deze regelgeving eind 2004 in werking te laten treden. Hiertoe dienen echter nog een aantal uitvoeringsbesluiten

[29] Zie op Vlaams niveau: Voorstel van decreet houdende de regeling van de rechten van gebruikers in de welzijnsvoorzieningen (mevr. S. Becq c.s.), *Parl.St. VI.Parl.*, 1999-2000, nr. 99; Voorstel van decreet houdende de rechtsbescherming en de inspraak van gebruikers van welzijnsvoorzieningen (mevr. R. Van Den Heuvel), *Parl.St. VI.Parl.*, 1999-2000, nr. 104 en Voorstel van decreet houdende de rechtsbescherming en de inspraak van gebruikers van welzijnsvoorzieningen (mevr. R. Van Den Heuvel, mevr. P. Ceysens, dhr. G. Swennen, dhr. J. Roegiers en mevr. S. Becq), *Parl.St. VI.Parl.*, 2000-2001, nr. 783. Adviezen van het Kinderrechtencommissariaat: Advies 1999-2000/4, *Parl.St. VI.Parl.*, 1999-2000, nr. 99/2 en 104/2 en Advies 2001-2002/9, *Parl.St. VI.Parl.*, 2000-2001, 783/2. Dit laatste advies werd opgenomen in T.J.K. 2002, p. 140.

[30] *Besl.VI.Reg.* 13 december 2002 betreffende de integrale jeugdhulp, B.S. 29 januari 2003 bekrachtigd bij *Decr.VI.Parl.* 13 juni 2003 tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse regering van 13 december 2002 betreffende de integrale jeugdhulp, B.S. 1 juli 2003.

[31] Wet 13 maart 2003 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de adoptie betreft, B.S. 16 mei 2003 en Wet 24 april 2003 tot hervorming van de adoptie, B.S. 16 mei 2003.

genomen te worden en er dient een samenwerkingsakkoord met de gemeenschappen afgesloten te worden. In het licht van deze nieuwe regelgeving inzake adoptie, dient ook het Vlaams Parlement de bestaande decreten inzake (interlandelijke) adoptie af te stemmen op de federale wetgeving opdat deze regelingen goed op elkaar zouden aansluiten en de Vlaamse gemeenschap haar bevoegdheden ter zake optimaal kan invullen.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft reeds zowel op federaal als op Vlaams niveau duidelijke standpunten ingenomen.^[32]

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een correcte afstemming van de regelgeving. Deze regelgeving moet het mogelijk maken een hervormd adoptiebeleid te voeren conform de internationale verplichtingen ter zake.

a.6. Kosteloos onderwijs ^[33]

In het decreet betreffende het onderwijs XIII was het uitermate fundamentele punt van de kosteloosheid aan de orde. Het moet intussen duidelijk zijn dat niet enkel de toegang tot onderwijs kosteloos moet zijn, maar ook de beschikbaarheid van het onderwijs zelf. Alle middelen die leerlingen nodig hebben om te voldoen aan de eindtermen, moeten m.a.w. gratis beschikbaar zijn.^[34]

Onder het mom van ‘meer transparantie naar ouders toe’ werd in dit decreet afbreuk gedaan aan het principe van de kosteloosheid.

Zowel het Kinderrechtencommissariaat als de Raad van State hebben in hun adviezen omstandig uitgelegd hoe dit decreet indruist tegen internationale verplichtingen uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (art. 28) én het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (art. 13.2). Bovendien moet vermeld worden dat wetenschappelijk onderzoek uitwijst dat uitgerekend de kosten van en binnen het onderwijs de ongewenste dualisering van het onderwijs in stand houden en zelfs vergroten.^[35]

Met geen van beide adviezen werd echter rekening gehouden door het Vlaams Parlement. De kosteloosheid van het onderwijs is in Vlaanderen dan ook niet langer een gegarandeerd recht.

Enkele maanden later werd in ditzelfde Vlaams Parlement dan weer een resolutie ingediend inzake kosteloosheid van het onderwijs.^[36] Hierin werd verwezen naar de principes uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Deze resolutie werd aangenomen en vraagt de regering om ‘kosteloosheid van het onderwijs’ te definiëren. Dit is nog niet gebeurd...

.....
[32] Zie o.m. de adviezen uit het parlementaire jaar 2001-2002: Advies 2001-2002/4 (Kamer van Volksvertegenwoordigers) en Advies 2001-2002/6 (Vlaams Parlement), *Parl.St. VI.Parl.*, 2001-2002, nr. 956/2. Beide adviezen werden toegelicht tijdens hoorzittingen in resp. de Kamer en het Vlaams Parlement. Zie ook Advies 2000-2001/2, *Parl.St. VI.Parl.*, 2000-2001, nr. 409/2.

[33] Advies 2000-2001/11, *Parl.St. VI.Parl.*, 2000-2001, nr. 729/4. Dit advies werd opgenomen in T.J.K. 2002, p. 36.

[34] Dit is ook al jaren het principe binnen de Commissie Laakbare Praktijken (enkel bevoegd voor het basisonderwijs).

[35] I. Nicaise concludeert in een studie dat het onderwijs er niet in geslaagd is de sociale ongelijkheid weg te werken. In tegendeel, ons onderwijssysteem lijkt deze ongelijkheid zelfs te versterken. Zie o.m. NICAISE, I. (2000-2001), “Onderwijs en sociale achterstelling: opnieuw ontwaken uit een al te mooie wensdroom?”, T.O.R.B., p. 383-392 en NICAISE, I en GROENEZ, S. (2002), “Het onderwijs versterkt de sociale ongelijkheid”, *Ter-Zake*, nr. 3, p. 6-9.

[36] Het voorstel van resolutie betreffende de kosteloosheid van het basisonderwijs (dhr. C. Vandenbroeke, dhr. K. Van Dijk, dhr. D. De Cock, dhr. G. Van Baelen, dhr. F. Ramon en mevr. H. Claes) werd op 27 maart 2002 aangenomen door het Vlaams Parlement. In deze resolutie, die enkel het basisonderwijs betreft, vraagt men de regering “de kosteloosheid van het leerplichtonderwijs nog in de loop van deze legislatuur te definiëren, zodat in ieder geval het basisonderwijs in de toekomst effectief kosteloos wordt”. Zie *Parl.St. VI.Parl.*, 2001-2002, nr. 942.

Het Kinderrechtencommissariaat betreurt ten zeerste deze afbrokkeling van één van de belangrijkste basisrechten van minderjarigen.

a.7. Tegemoetkoming in de kosten van het vervoer naar een vrije basisschool conform artikel 25 van het Decreet basisonderwijs ^[37]

In het werkjaar 2001-2002 stelde het Kinderrechtencommissariaat een advies op naar aanleiding van een verzoekschrift omtrent de regeling van het gesubsidieerde leerlingenvervoer. In grote lijnen kwam het advies hierop neer. Om te kunnen genieten van de tussenkomst in de vervoerskosten naar een vrije basisschool moet aan een aantal voorwaarden voldaan zijn. Eén van deze voorwaarden is dat men school moet lopen in de dichtstbijzijnde vrije basisschool van het betreffende type. Indien men niet schoolgaat in de dichtstbijzijnde school dan verliest men het volledige recht op een toelage. Dit laatste werd in het verzoekschrift aangeklaagd als disproportioneel en de verzoeker was van oordeel dat minstens een tussenkomst tot de dichtstbijzijnde basisschool moet worden verstrekt.

In het betreffende advies betwijfelt het Kinderrechtencommissariaat in eerste instantie of de betwiste voorwaarde een wettelijke basis heeft. En zelfs zo dit mocht zijn, dan nog lijkt de regeling dat iedere tegemoetkoming wegvalt disproportioneel.

Bij de eerste bespreking van het verzoekschrift werd de procedure geschorst gezien in deze zaak eveneens een verzoekschrift hangende was bij de Raad van State. Nadat de verzoekers de procedure voor de Raad van State hadden stopgezet, werd de behandeling van het verzoekschrift terug opgenomen door het Vlaams Parlement. De Commissie Onderwijs van het Vlaams Parlement volgt in ondubbelzinnige bewoordingen het advies van het Kinderrechtencommissariaat en concludeert dat er bij de Vlaamse Minister van Onderwijs per brief zal worden aangedrongen dat het advies van het Kinderrechtencommissariaat wordt opgevolgd.

a.8. Everberg-wet ^[38]

In maart 2002 werd de Everberg-wet goedgekeurd en met het Decreet van 19 juli 2002 volgde de goedkeuring van het Vlaams Parlement met het samenwerkingsakkoord dat nodig was voor de Everberg-wet. ^[39]

Tegen de Everberg-wet werd een annulatie- en schorsingsberoep ingesteld bij het Arbitragehof door de Liga voor de Rechten van de Mens, la Ligue des Droits de l'Homme en Défence des Enfants International. Op 13 november 2002 deed het Arbitragehof uitspraak over de vordering tot schorsing. Deze vordering werd afgewezen (zonder uitspraak te doen over de grond van de zaak). Het Arbitragehof was van oordeel dat de verzoekende partijen zelf geen ernstig en moeilijk te herstellen nadeel ondervinden, zodat er geen belang is tot een schorsing. ^[40] De pleidooien over de vordering ten gronde werden gehouden op 16 juli 2003. Op diezelfde dag verscheen trouwens in het Belgisch Staatsblad de vermelding dat ook het Hof van Beroep te Luik een prejudiciële vraag had gesteld aan het Arbitragehof over de Everberg-wet. Deze vraag betrof het probleem of het niet discriminerend is dat het onderscheid tussen jongens die wel of niet geplaatst worden in de instelling, enkel afhankelijk is van toevallige omstandigheden, nl. het al dan niet beschikbaar zijn van plaatsen in gemeenschapsinstellingen.

[37] Parl.St. VI.Parl., 2002-2003, nr. 1361/1.

[38] Advies 2001-2002/11, gepubliceerd Parl.St.. VI.Parl., 2001-2002, nr. 1224/2. Dit advies werd opgenomen in T.J.K. 2002, p. 209 (uittreksel).

[39] Decr.VI.Parl. 19 juli 2002 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, de Duitstalige Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap betreffende het gesloten centrum voor voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, B.S. 20 augustus 2002.

[40] Arbitragehof nr. 167/2002, 13 november 2002.

Ook in het Vlaams Parlement vond er in het parlementair jaar 2002-2003 een debat plaats over de werking van het centrum te Everberg.^[41] Dit debat vond plaats na het opstellen van een evaluatierapport door de Vlaamse Administratie voor de periode maart -september 2002. Wat in dit rapport vooral opviel is het feit dat de instelling voor Vlaanderen onderbezet bleef, maar voor Wallonië overbezet.

Uit het debat bleken twee opvallende dingen. Ten eerste, daar waar Everberg oorspronkelijk bedoeld was als een ‘noodwet’, een voorlopige oplossing, lijkt er nu de opvatting te zijn dat de instelling er is en dan ook maar moet blijven. Dit gaat in tegen het oorspronkelijke opzet. Ten tweede werd herhaald dat deze wet eigenlijk ‘de kar voor het paard spannen’ was. Er is nood aan een vernieuwd jeugd(sancctie)recht. Dit werd ook reeds aangehaald bij de bespreking van de goedkeuring van het samenwerkingsakkoord. Daarin werd zelfs een deadline vooropgesteld. De gebeurtenissen in de loop van 2003 (voor en na de verkiezingen en de regeringsvorming) wijzen echter uit dat een globale herziening van het jeugdrecht politiek niet haalbaar lijkt. Op deze wijze zal alvast de juridisch scheve situatie van de Everberg-wet blijven bestaan, tenzij het Arbitragehof er anders over beslist.

a.9. Opvolging van het Jaarverslag

Tijdens de eerste werkingsjaren werd het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat enkel behandeld in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement. Het jaarverslag wordt op deze vergadering besproken zonder verdere toelichting van het Kinderrechtencommissariaat.

Een bespreking in dialoog met het Kinderrechtencommissariaat is evenwel mogelijk, en wenselijk, in de parlementaire commissies.

Jaarlijks wordt aan alle leden van het Vlaams Parlement een jaarverslag bezorgd en wordt aan de commissievoorzitters meegedeeld dat het Kinderrechtencommissariaat bereid is daarover in gesprek te gaan met de commissieleden. Tot op heden zijn enkel de Commissies Welzijn en Onderwijs op deze uitnodiging ingegaan.

Ook in het werkjaar 2002-2003 vonden dergelijke gedachtewisselingen plaats.^[42]

Inmiddels werd ook het oprichtingsdecreet van het Kinderrechtencommissariaat gewijzigd bij decreet van 31 januari 2003.^[43] Naast de bepalingen inzake de evaluatie van de Kinderrechtencommissaris, werd hierbij een wijziging doorgevoerd aan de behandeling van het jaarverslag in de plenaire vergadering. Waar artikel 12, §1 van het decreet voorheen stelde dat het verslag in de plenaire vergadering werd besproken, stelt het gewijzigde artikel het volgende:

“Het verslag wordt door de bevoegde commissies van het Vlaams Parlement besproken, nadat de plenaire vergadering er kennis van genomen heeft. Na de bespreking door de bevoegde commissies kan de plenaire vergadering het verslag bespreken.”

Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat de rechten van kinderen alle bevoegdheidsdomeinen raken. De bespreking van het jaarverslag blijft dan ook best niet beperkt tot de Commissies Welzijn en Onderwijs.

[41] Gedachtewisseling met mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over het evaluatierapport Centrum De Grubbe-Everberg (maart-september 2002), *Parl.St. Vl.Parl., 2002-2003, nr. 1528/1*.

[42] Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen: 18 januari 2003 (Zie *Parl.St. Vl.Parl., 2002-2003, nr. 1600/1*). Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid: 6 februari 2003 (Zie *Parl.St. Vl.Parl., 2002-2003, nr. 42/3*).

[43] *Decr.Vl.Parl. 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissariaat en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse ombudsdienst, B.S. 13 februari 2003.*

a.10. Overige adviezen

Een aantal andere adviezen werden nog niet besproken ofwel volledig afgehandeld. Voor de inhoudelijke uitwerking van deze thema's verwijzen we naar de vorige jaarverslagen. Het gaat om:

- Kinderen en reclame: de vijf-minuten-regel bestaat nog steeds, op het vlak van mediaopvoeding werden nog geen formele initiatieven genomen.
- Non-discriminatie in het onderwijs en inclusief onderwijs^[44]: Gelijke Onderwijskansen-I werd gestemd en is in werking getreden. Voor de verdere uitwerking van het inclusief onderwijs is het vooral wachten op het aangekondigde vervolg op Gelijke Onderwijskansen-I, hoewel dit onderwerp eveneens aan bod komt in andere ontwerpen zoals de hertekening landschap basisonderwijs.
- Milieu en gezondheid^[45]: 'kleine kinderen-norm' werd opgenomen in de conclusies.
- Reclame en sponsoring in het onderwijs^[46].
- Eindtermen tweede en derde graad secundair onderwijs^[47]: Kinder- en Mensenrechteneducatie werd niet opgenomen als vakgebonden eindterm. Het Kinderrechtencommissariaat benadrukt nogmaals het belang van Kinder- en Mensenrechteneducatie.
- Pleegzorg^[48]: dit verzoekschrift werd behandeld en in de conclusies stelt de Commissie Welzijn dat moet bekeken worden hoe de verhouding tussen de verschillende partijen in de pleegzorg moet worden geregeld en er moet nagegaan worden in welke mate inspraak door pleegouders mogelijk is.
- Gerechtelijke jeugdbijstand in hoogdringende gevallen^[49]: dit dossier werd niet afgehandeld. Wel werd dit voorstel besproken op de hoorzitting van 8 mei 2003, waarop ook de Kinderrechtcommissaris aanwezig was.^[50]
- Kindeffectrapportage^[51]: het betreffende voorstel van decreet werd nog niet besproken.
- Jeugdbeleid^[52]: het Decreet op het Vlaamse Jeugdbeleid werd aangenomen en gepubliceerd.^[53]
- Concluding Observations^[54]: werd niet besproken door het Vlaams Parlement.

[44] Zie Advies 2001-2002/10, Parl.St. VI.Parl., 2001-2002, nr. 1143/2; Advies 2000-2001/3, opgenomen in KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 169-174 en Aanbeveling betreffende de non-discriminatieverklaring in het onderwijs, Parl.St. VI.Parl., 1999-2000, nr. 220/1.

[45] Advies 2000-2001/5, Parl.St. VI.Parl., 2000-2001, nr. 740/1 Bijlage, p. 155-164.

[46] Advies 2000-2001/9, Parl.St. VI.Parl., 2000-2001, nr. 729/2.

[47] Advies 2000-2001/10, Parl.St. 2000-2001, nr. 536/2.

[48] Advies 2001-2002/13, Parl.St. VI.Parl., 2002-2003, nr. 1346/1, p. 13-20.

[49] Advies 2001-2002/2, Parl.St. VI.Parl., 2001-2002, nr. 755/2.

[50] Verslag van deze hoorzitting: Parl.St. VI.Parl., 2000-2001, nr. 755/3.

[51] Advies 2001-2002/3, Parl.St. VI.Parl. 2002-2003, nr. 809/2.

[52] Advies 2001-2002/5, Parl.St. VI.Parl., 2001-2002, nr. 973/2.

[53] Decr.VI.Parl. 29 maart 2002 op het Vlaamse jeugdbeleid, B.S. 14 juni 2002.

[54] Advies 2001-2002/12, niet gepubliceerd.

b. Adviezen aan de Vlaamse Regering

b.1. Niet-begeleide minderjarigen

De status van niet-begeleide minderjarigen (NBM), alsook van alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA) blijft nog steeds precair.^[55] Ook hier liggen de verantwoordelijkheden verspreid over de federale en gemeenschapsoverheden.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de Richtlijnen van de Verenigde Naties omtrent minderjarigen in asielcontext stellen duidelijk één principe voorop: minderjarigen in asielcontext (of niet begeleide minderjarigen die (nog) geen asiel hebben aangevraagd) moeten in de eerste plaats als minderjarigen worden beschouwd en zijn aldus houder van alle rechten uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het verschil in behandeling of qua rechtspositie tussen AMA en NBM, is voornamelijk te wijten aan de bevoegdheidsverdeling in deze materie en raakt de grond van de zaak niet.

Er wordt reeds langer aangedrongen op verscheidene maatregelen die voor deze minderjarigen moeten worden getroffen. Op federaal vlak is er de vraag naar een uitgewerkt statuut voor deze minderjarigen, inclusief een specifieke voogdijregeling. Deze kinderen en jongeren bevinden zich in een uitermate risicovolle en onzekere situatie. Ze worden hierdoor makkelijk slachtoffer van malafide volwassenen, actief in de mensenhandel, prostitutie, drughandel en andere sectoren binnen de georganiseerde misdaad. Vaak worden zij dan ook nog op hun 'crimineel' gedrag aangesproken (en soms ook uitgewezen) terwijl de opdrachtgevers doorgaans buiten schot blijven. Daarnaast zijn ze vaak niet bij machte om zich toegang te verschaffen tot de bestaande dienst- en hulpverlening voor asielzoekers en vluchtelingen. Een specifieke voogdijregeling^[56] dringt zich hier op.

Binnen de dienst Vreemdelingenzaken werd reeds een afzonderlijke afdeling voor AMA's opgericht en het Klein Kasteeltje heeft sinds enige tijd een aparte kinder- en jongerenafdeling. De behandeling van de asielaanvraag blijft echter nog voor verbetering vatbaar: meer kindvriendelijke bevraging, bijstand van voogd en/of advocaat, e.d.

Naast het veiligstellen van de juridische belangen van deze jongeren, moet ook de opvang, de zorg en de toegang tot basisvoorzieningen (gezondheidszorg, huisvesting,...) nog meer uitgebreid worden. Het Kinderrechtencommissariaat stelt met genoegen vast dat in Vlaanderen werk wordt gemaakt van de uitbreiding van het aantal plaatsen voor NBM^[57], maar krijgt tegelijk toch nog meldingen over het nijpend tekort aan gepaste opvang voor deze minderjarigen. Vanuit kinderrechtenperspectief is het gehanteerde onderscheid tussen AMA's en NBM van secundair belang en komt het er vooral op aan dat elke bevoegde overheid het nodige doet om een menswaardig bestaan te garanderen voor deze minderjarigen.

De maatregelen die intussen genomen werden in deze materie dienen verder doorgevoerd en uitgebreid te worden. Er is nood aan een juridisch statuut, aan een effectieve voogdijregeling en aan de uitbreiding van volwaardige, kleinschalige en professioneel uitgebouwde opvang.

Voor een inhoudelijke bespreking van de acties die het Kinderrechtencommissariaat met betrekking tot deze problematiek verwijzen we naar het volgende onderdeel van dit hoofdstuk.

.....

[55] Zie KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 132; KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2000), *Jaarverslag 1999-2000*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 75 en KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (1999), *Jaarverslag 1998-1999*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 95. Ook het Comité voor de Rechten van het Kind had aandacht voor dit probleem in zijn Concluding Observations.

[56] Zoals die bijvoorbeeld in Nederland al sinds jaren is uitgewerkt.

[57] Concreet voor NBM zou het aantal plaatsen in 2002 verhoogd worden van 15 naar 40.

b.2. Stemrecht op 16 ^[58]

De discussie omtrent het voorstel om minderjarigen vanaf 16 jaar stemrecht te geven werd vorig werkjaar opgenomen in het eerste Vlaamse jeugdbeleidsplan.^[59] In het huidige werkjaar waren de federale verkiezingen van mei 2003 een aanleiding van verscheidene partijen om opnieuw een verlaging van de stemgerechtigde leeftijd te bepleiten.

In het licht van het advies dat het Kinderrechtencommissariaat hieromtrent in de loop van 2000-2001^[60] uitbracht, wordt dit positief onthaald. Principieel blijft het Kinderrechtencommissariaat voorstander van het opnemen van minderjarigen in het kiessysteem zoals dat ook voor volwassenen geldt (in ons geval dus met een opkomstplicht). Er zijn immers geen fundamentele argumenten voor de hypothese dat 16-18 jarigen per definitie minder (of meer?) betrokken zouden zijn bij de politiek dan de doorsnee volwassene. Principieel is er dus geen verantwoording te vinden voor een afwijkend systeem. Evenmin is er een verantwoording voor het stellen van bijkomende voorwaarden ten aanzien van minderjarigen (zoals 'politieke vorming'). Als stemmen een dermate fundamenteel recht is, wat het inderdaad ook is voor volwassenen, mag het aan geen bijkomende voorwaarden worden onderworpen. Dit betekent geenszins dat het Kinderrechtencommissariaat het belang van politieke vorming onderschat, wel integendeel, maar het mag geen voorwaarde zijn voor stemrecht.

Mocht een 'stemplicht' (beter: opkomstplicht) echter politiek onhaalbaar blijken, valt er omwille van pragmatische redenen wel iets te zeggen voor de invoering van een stemrecht. Op die manier krijgen jongeren een kanaal om te bewijzen dat velen onder hen wel degelijk geïnteresseerd zijn om op deze wijze deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Het feit dat een deel van hen daar niet op zit te wachten, is hier geen tegenargument. Ook wanneer de opkomstplicht voor volwassenen zou afgeschaft worden, zou een deel van hen ook niet langer naar het stemhokje gaan.

Het Kinderrechtencommissariaat is verheugd met de blijvende aandacht voor dit thema. We hopen dan ook dat deze discussie in de nabije toekomst aanleiding zal geven tot concrete actiepunten, zowel op federaal als op Vlaams niveau.

c. Adviezen aan andere overheden**c.1. Rechtspositie van de minderjarige** ^[61]

Het Kinderrechtencommissariaat is reeds lang pleitbezorger van een sterker uitgewerkte rechtspositie van de minderjarige. Op meer informele wijze onderhielden we daarover contacten op federaal niveau.

Net voor het zomerreces 2002, op 18 juli 2002, werden in de senaat drie uitermate belangrijke wetsvoorstellen aangenomen die de juridische positie van de minderjarige zullen versterken en die aldus een verdere implementatie beogen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het betreft de wetsvoorstellen omtrent de verbetering van

[58] Zie Advies 2000-2001/8, opgenomen in KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 201-208, zie ook p. 118-119.

[59] Jeugdbeleidsplan - Naar een volwaardig aandeelhouderschap, *Parl.St. VI.Parl.*, 2001-2002, nr. 1264/1.

[60] Advies 2000-2001/8, opgenomen in KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 201-208.

[61] Zie KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 134-135; KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2000), *Jaarverslag 1999-2000*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 120-121 en KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (1999), *Jaarverslag 1998-1999*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 97.

het spreekrecht, omtrent de instelling van jeugdadvocaten en omtrent de zelfstandige toegang tot de rechter.^[62]

Deze drie voorstellen kwamen dit jaar opnieuw aan bod in het Kinderrechtenmanifest en het Memorandum dat door het Kinderrechtencommissariaat, de Kinderrechtencoalitie (Vlaams en Franstalig) en de Jeugdreders (Vlaams en Franstalig) werd opgesteld naar aanleiding van de federale verkiezingen.

Deze voorstellen werden evenwel niet meer gestemd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers, ondanks aandringen van het Kinderrechtencommissariaat. We kunnen dan ook slechts terugdenken aan de woorden van het Comité voor de Rechten van het Kind bij de bespreking van het tweede Belgische Kinderrechtenrapport. In zijn aanbeveling naar België toe stelde dit Comité dat de loutere opmaak van dergelijke voorstellen geen aarde aan de dijk brengt indien deze voorstellen ook niet gestemd worden.

Het Kinderrechtencommissariaat wenst wel te benadrukken dat het voor minderjarigen (net als voor volwassenen) doorgaans beter is om eventuele conflicten via buitengerechtelijke weg af te handelen om escalaties en loyaliteitsconflicten te voorkomen. We zijn dan ook voorstander van alternatieve afhandeling van conflicten zoals bemiddeling in familie zaken, herstelbemiddeling, e.d. De praktijk wijst echter uit dat dit niet steeds volstaat en dat het juist in die gevallen is dat de fundamentele rechten van de minderjarige worden geschonden. Het kan dus geenszins de bedoeling zijn om via dergelijke wetgeving conflicten binnen gezinnen uit te lokken of te versterken of om kinderen nu ineens massaal te laten procederen. Wel is het zo dat minderjarigen (opnieuw, net als volwassenen) het recht moeten hebben om zich te wenden tot de rechter indien er geen andere uitweg meer is. Dit is evident voor volwassenen; door deze nieuwe wetgeving zou dit hopelijk even vanzelfsprekend kunnen worden voor de jongere burgers in deze rechtsstaat.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt er op aan dat de Kamer van Volksvertegenwoordigers besluit deze voorstellen aan te houden voor de volgende legislatuur en deze snel te behandelen.^[63]

c.2. Wegnemen en transplanteren van organen bij minderjarigen ^[64]

In 2000-2001 bracht het Kinderrechtencommissariaat een advies uit in verband met een voorstel van wijziging van de orgaantransplantatiewet. Dit voorstel werd aangenomen en na het verstrijken van de evocatietermijn voor de Senaat, bekrachtigd en afgekondigd op 7 december 2001. De publicatie van deze wetwijziging gebeurde in het Belgisch Staatsblad van 31 december 2002.^[65]

.....
[62] Wetsvoorstel tot instelling van advocaten voor minderjarigen (mevr. K. Lindekens), *Parl.St. Senaat*, 2001-2002, nr. 2-256, *Parl.St. Kamer*, 2002-2003, nr. 50-1976; Wetsvoorstel tot wijziging van verschillende bepalingen over het recht van minderjarigen om door de rechter te worden gehoord (mevr. S. de Bethune c.s.), *Parl.St. Senaat*, 2001-2002, nr. 2-554, *Parl.St. Kamer*, 2002-2003, nr. 50-1991 en Wetsvoorstel betreffende het recht van minderjarigen op toegang tot de rechter (mevr. M. Taelman c.s.), *Parl.St. Senaat*, 2001-2002, nr. 2-626, *Parl.St. Kamer*, 2002-2003, nr. 50-1975.

[63] De federale regering heeft twee wetsontwerpen ingediend waarbij de nietigheid van bepaalde ontwerpen (n.a.v. de ontbinding van de wetgevende kamers) zou opgeheven worden. De drie besproken ontwerpen die de rechtspositie van de minderjarige raken zijn hierin opgenomen: Wetsontwerp houdende opheffing van de nietigheid van sommige wetsontwerpen (I en II), *Parl.St. Kamer*, 2003, nr. 51-174 en 51-175.

[64] Zie Advies 2000-2001/6, opgenomen in KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 217-221 en Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 7 van de wet van 13 juli 1986 betreffende het wegnemen en transplanteren van organen (dhr. H. Brouns), *Parl.St. Kamer*, 2000-2001, nr. 50-77 en *Parl.St. Senaat*, 2001-2002, nr. 2-862.

[65] Voor een inhoudelijke bespreking verwijzen we naar het vorige jaarverslag: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2002), *Jaarverslag 2001-2002*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 145.

c.3. Euthanasie ^[66]

Op vraag van de toenmalige voorzitter van de Commissie Volksgezondheid (mevr. Y. Avontroodt) stelde het Kinderrechtencommissariaat een advies op over de problematiek van minderjarigen en euthanasie. Hoewel bij het opmaken van de euthanasiewet een aantal parlementairen amendementen indienden met het oog op het openstellen van euthanasie voor minderjarigen (vanaf 16), bleek dit politiek niet haalbaar. In principe zijn minderjarigen aldus uitgesloten van het toepassingsgebied van deze wet (behoudens in geval van ontvoogding). In juni 2003 lieten een aantal senatoren zich echter ontvallen dat het debat inzake minderjarigen en euthanasie opnieuw zou moeten worden gevoerd.

c.4. Ledenaantal van het Comité voor de Rechten van het Kind ^[67]

In het toezichtsmechanisme van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (artikelen 43-45) speelt het VN-Comité voor de Rechten van het Kind een belangrijke rol. Het is dit Comité van 10 onafhankelijke experts dat de rapporten van de lidstaten bespreekt en dat de nodige aanbevelingen formuleert voor een verder doorgedreven kinder-rechtenbeleid.

Gezien het succes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de quasi-wereldwijde ratificatie ervan, krijgt dit Comité meer en meer problemen om de ingediende rapporten ook tijdig te behandelen. Deze vorm van toezicht is op zich al relatief zwak^[68] en wordt door het tijdsverloop tussen het indienen en het bespreken van een rapport nog verder afgezwakt^[69]. Om hieraan te verhelpen werd een voorstel ingediend tot wijziging van art. 43.2 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, meer bepaald om het aantal leden van 10 op 18 te brengen. Voor een dergelijke wijziging van het verdrag is de instemming van tweederde van de lidstaten vereist. Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt dit voorstel en drong hier ook op aan bij de Minister van Buitenlandse Zaken.

De uitbreiding van het Comité voor de Rechten van het Kind is ondertussen een feit. Voldoende landen hebben deze wijziging van het Verdrag geratificeerd zodat het Verdrag op dit punt gewijzigd is. De Belgische overheid heeft hiertoe evenwel niet actief bijgedragen. De betreffende wijziging van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind werd nog niet geratificeerd door België. Technisch gezien is een dergelijke ratificatie nu niet meer nodig, ze heeft evenwel een belangrijke symbolische waarde.

c.5. Adoptie ^[70]

De fundamentele hervorming van de adoptiewetgeving die werd ingezet tijdens het parlementaire jaar 2001-2002, werd in 2003 afgewerkt. De nieuwe adoptiewet werd ondertussen gepubliceerd met inachtneming van diverse opmerkingen van het Kinderrechtencommissariaat, dat daarover in een hoorzitting geconsulteerd werd^[71]. De inwerkingtreding van deze wet zou voor 2004 gepland zijn.

[66] Advies 2001-2002/8, niet gepubliceerd. Wet 28 mei 2002 betreffende de euthanasie, B.S. 22 juni 2002.

[67] Zie ook hoger, Advies 2001-2002/12.

[68] In tegenstelling tot bijvoorbeeld verdragen waar de rechtsonderhorigen individuele rechtsschendingen kunnen aanklagen bij een gerechtelijke instantie.

[69] Het tweede Belgische rapport, handelend over de periode 1993-1998, werd bijvoorbeeld ingediend in de loop van 1999 en werd pas op 23 mei 2002 besproken.

[70] Advies 2001-2002/4, niet gepubliceerd. Een uittreksel uit dit advies werd opgenomen in T.J.K. 2002, p. 84.

[71] Zie KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2002), *Jaarverslag 2001-2002*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, p. 128-130.

c.6. Alleenstaande minderjarige asielzoekers

Het reeds lang gevraagde specifieke voogdijstatuut voor niet begeleide minderjarigen (al dan niet asielzoekers), werd opgenomen in de Programmawet die eind 2002 werd aangenomen.^[72] Deze regeling is nog (anno oktober 2003) niet in werking getreden.

Met deze regeling is één aspect van de problematiek van alleenstaande minderjarige vluchtelingen geregeld. Het is evenwel nog wachten op de inwerkingtreding.

c.7. Andere adviezen

Een aantal andere adviezen werden nog niet besproken, dan wel volledig afgehandeld. Voor de inhoudelijke uitwerking van deze thema's verwijzen we naar de vorige jaarverslagen. Het gaat om:

- Rechten van de minderjarige patiënt^[73]: in de wet op de patiëntenrechten werd een handelingsbekwaamheid voor minderjarige patiënten voorzien.
- Bepaling van de familienaam^[74]: de betreffende voorstellen werden niet verder behandeld.

[72] Art. 479 van Wet 24 december 2002 Programmawet (I), B.S. 31 december 2002.

[73] Zie Advies 2000-2001/4, opgenomen in KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 209-216 en Wetsontwerp betreffende de rechten van de patiënt, Parl.St. Kamer, 2001-2002, nr. 50-1642 en Parl.St. Senaat, 2001-2002, nr. 2-1250.

[74] Advies 2000-2001/12, opgenomen in KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2001), *Jaarverslag 2000-2001*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat, p. 221-229.

2 BELEIDSDOSSIER EN INFORMEEL ADVIESWERK

Naast de formele dossiers, die hoger werden beschreven, stelden we vast dat in een aantal dossiers ‘advies’ werd verleend door het Kinderrechtencommissariaat zonder dat dit (tot op heden) aanleiding gaf tot een geformaliseerd advies. Ook deze vorm van (beleids)-adviserend werk verdient een plaats in het jaarverslag. Twee dossiers nemen op dit vlak een belangrijkere plaats in. In beide dossiers heeft het Kinderrechtencommissariaat deelgenomen aan de betreffende discussies via allerhande kanalen, zoals werkgroepen, persoonlijke contacten met beleidsmensen, pers... Het betreft de ruime discussies omtrent de jeugdhulpverlening (voornamelijk Integrale Jeugdhulp) en niet-begeleide minderjarigen. Andere acties en tussenkomsten van het Kinderrechtencommissariaat worden hieronder ook vermeld en kort toegelicht.

Onder ‘Netwerking’ (zie hoger) werd reeds kort aangehaald welke thema’s werden behandeld en met welke instanties. In dit deel werken we een aantal van deze dossiers inhoudelijk uit.

2.1... JEUGDHULPVERLENING - INTEGRALE JEUGDHULP

De werkzaamheden binnen de Integrale Jeugdhulp werden ook het voorbije werkjaar verder gezet. De Kinderrechtencommissaris volgde als waarnemer de vergadering van de Centrale Commissie verder op^[75] en was voornamelijk actief in de werkgroep ‘positie van de cliënt’. Het uitklaren en juridisch vertalen van het statuut van de minderjarige in de (Integrale) Jeugdhulp is een complexe oefening gebleken. Enerzijds dient rekening gehouden te worden met wat er in de betrokken sectoren reeds decretaal is geregeld, anderzijds raakt dit ook aan federale bevoegdheden. De invulling van dit statuut dient ook gekoppeld te worden aan de inhoud van de decretale initiatieven inzake rechten van gebruikers van welzijnsvoorzieningen. Daarnaast botsten we voortdurend op mogelijke belangenconflicten tussen de minderjarige en de ouders, zeker in die precare situaties waar jeugdhulp zich opdringt. De positie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp is voor het Kinderrechtencommissariaat het belangrijkste onderdeel van deze hele vernieuwingsoefening van de jeugdhulp.

Intussen werd de Integrale Jeugdhulp in de pilootregio’s ingevoerd en zal binnen afzienbare tijd nagegaan moeten worden of het concept Integrale Jeugdhulp als dusdanig ook effectief toepasbaar is en - vooral - een verbetering voor de minderjarige inhoudt.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt er op aan dat het ontwerp van decreet Integrale Jeugdhulp en het ontwerp van decreet inzake het statuut van de minderjarige in de hulpverlening nog tijdens deze legislatuur kunnen worden behandeld en gestemd. Dit indien de ervaringen in de pilootregio’s positief resultaat opleveren. Zoniet dreigt het risico dat alle inspanningen van de voorbije jaren een maat voor niets zijn geweest en dat er met andere woorden geen gevolg werd gegeven aan de Maatschappelijke Beleidsnota Bijzondere Jeugdzorg^[76] van het Vlaams Parlement.

[75] Zie ook onder Hoofdstuk 3: Netwerking.

[76] Parl.St. VI.Parl., 1998-1999, nr. 1354/1

2.2... NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN

Een tweede beleidsdomein waar het Kinderrechtencommissariaat het afgelopen werkjaar op verschillende vlakken actief is geweest betreft de positie van minderjarige vluchtelingen, al dan niet legaal, al dan niet vergezeld. De acties van het Kinderrechtencommissariaat op dit punt betroffen onderscheiden probleempunten en bevoegdheidsdomeinen. Zoals in het deel Netwerking te lezen valt (zie hoger) was de Kinderrechtencommissaris aanwezig op een hoorzitting van de werkgroep Kinderrechten in de Senaat. Op deze hoorzitting werd een uiteenzetting gegeven van het belang van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind voor niet-begeleide minderjarigen. Het Kinderrechtencommissariaat schreef een aantal beleidsverantwoordelijken aan naar aanleiding van persberichten over repatriëringen van minderjarigen. Het Kinderrechtencommissariaat nam deel aan een vergadering georganiseerd door Minor Ndako omtrent de problemen in verband met opvang van niet-begeleide minderjarigen. En de Interdepartementale Commissie Etnisch-Culturele Minderheden (ICEM) werd verder opgevolgd. Binnen deze commissie werd een werkgroep opgericht die zich boog over het probleem van de repatriëring van minderjarigen zonder papieren die als misdrijf omschreven feiten plegen. Het advies van deze werkgroep werd goedgekeurd door de algemene vergadering van ICEM en overgemaakt aan de minister van Welzijn. Dit werkstuk zullen we hier kort bespreken.

In de zomer van 2002 haalden verschillende berichten van minderjarige zonder geldige verblijfsdocumenten die hier als misdrijf omschreven feiten pleegden meermaals de pers. Het ging voornamelijk om gevallen van parkeermeterkraak. Het parket van het arrondissement Antwerpen reageerde hierop door met een snelle procedure de minderjarige door de jeugdrechter (in het kader van de voorlopige maatregelen) het land te laten uitzetten. In de maand september werd deze procedure vastgelegd in een richtlijn van de Procureur des Konings. In oktober volgde een dienstnota van de minister van Binnenlandse zaken waarin de medewerking van binnenlandse zaken aan de vernoemde procedure van het parket te Antwerpen werd omschreven.

De manier van optreden en de 'snelrechtprocedure' riepen heel wat vragen op. De volgende punten van kritiek werden door de ICEM geuit. Het betreft hier in de eerste plaats een onzorgvuldige toepassing en oneigenlijk gebruik van de wet op de jeugdbescherming. Men gaat immers als voorlopige maatregel een maatregel nemen die de facto een definitieve draagwijdte heeft, nl. de terugvoering van de minderjarige naar zijn thuisland. Bovendien maakt de snelle procedure (24 u) het onmogelijk om de doelstellingen zelf van de wet op de jeugdbescherming te garanderen (een duurzame maatregel in het belang van de jongere). Door de snelle procedure en de onmiddellijke repatriëring wordt bovendien de facto het recht op hoger beroep van de jongere ernstig uitgehold (wat in strijd is met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind). Vervolgens kan de jongere, doordat de vreemdelingenwet terzijde wordt geschoven, ook niet genieten van de verschillende beschermingsmechanismen opgenomen in deze wet. In de uitgestippelde procedure is bovendien geen enkele verwijzing opgenomen naar de regelgeving inzake mensenhandel. De minderjarigen die ingezet worden door deze netwerken kunnen dus, ten gevolge van de snelle procedure, niet genieten van deze bescherming. De dienstnota's zijn bovendien (tot op heden) enkel van toepassing in het gerechtelijk arrondissement Antwerpen. Welke 'procedure' men zal volgen hangt dus af van de plaats waar de betrokkene voorkomt. Uit dit geheel kan afgeleid worden dat door deze procedure een inbreuk wordt gepleegd op de verplichtingen en zorgvuldigheid opgelegd door het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de richtlijn van de Europese Unie inzake niet-begeleide minderjarigen.

In het advies aan de minister benadrukt de ICEM de noodzaak tot samenwerking tussen welzijn en justitie. Bovendien zou de uitgewerkte 'snelrechtprocedure' moeten vervallen en dient men een standaardprocedure uit te werken waarbinnen de betrokken minderjarigen kunnen genieten van de bescherming van zowel het jeugdrecht als het vreemdelingenrecht.

2.3... LEERLINGENPARTICIPATIE EN LEERLINGENSTATUUT

Het Kinderrechtencommissariaat is, net zoals de Vlaamse Scholierenkoepel, sinds jaren vragende partij voor de opmaak van een 'leerlingenstatuut'. Daarom volgt het Kinderrechtencommissariaat met veel aandacht het moeizame verloop van dit dossier. Dit verloop is moeizaam te noemen, gezien het reeds enkele jaren terug werd aangekondigd in de beleidsbrief van de minister van Onderwijs, maar nog steeds niet decretaal vorm gegeven werd, laat staan uitgevoerd en toegepast.

De voorbije werkjaren hield het Kinderrechtencommissariaat reeds een warm pleidooi voor een volwaardig statuut voor de leerling. Dit pleidooi werd en wordt telkens weer gevoed door de verschillende ombudsdossiers waaruit de zwakke rechtspositie van de leerling blijkt^[77].

Op 30 januari 2003 lanceerde de minister van Onderwijs, o.m. via de media, eindelijk een voorontwerp betreffende het leerlingenstatuut. Uitgerekend op die dag congresseerde het ICOR (Interuniversitair Centrum voor Onderwijsrecht) over het leerlingenstatuut. Ook het Kinderrechtencommissariaat kreeg inzage in het voorontwerp, deed een eerste kritische lezing en formuleerde een aantal fundamentele bedenkingen ter zake. Enigszins ontgoocheld wordt vermoed dat er tot op heden geen enkele vooruitgang meer gerealiseerd werd in de opmaak van dit statuut. Het Kinderrechtencommissariaat hoopt alsnog dat de huidige minister van Onderwijs haar beloftes aangaande de invoering van een volwaardig statuut voor de leerlingen deze legislatuur nakomt. Desalniettemin zal het Kinderrechtencommissariaat de behandeling ervan in het Vlaams Parlement kritisch opvolgen en ook daar via de geëigende kanalen advies formuleren.

Het Kinderrechtencommissariaat blijft betreuren dat er, ondanks het voorbereidende werk van o.a. de Vlaamse Scholierenkoepel, zo weinig vooruitgang geboekt werd in dit toch wel belangrijke dossier.

Het voorontwerp van decreet betreffende de participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad is voor het Kinderrechtencommissariaat een stap voorwaarts in de regelgeving (en realisatie) van de participatierechten van leerlingen. Dit voorontwerp deed in onderwijskringen reeds heel wat stof opwaaien. Ook het Kinderrechtencommissariaat nam dit voorontwerp nauwgezet onder de loep en formuleerde twee grote kritieken. Deze kritische bedenkingen hebben hoofdzakelijk betrekking op enerzijds het volledig ontbreken van een visie op het inspraakproces zelf en anderzijds op de verenging van inspraak tot een 'vertegenwoordigermodel' op schoolniveau. Het voorontwerp negeert volgens het Kinderrechtencommissariaat het inspraakproces als kern van het inspraakgebeuren en koppelt inspraak nogal lineair aan een welbepaalde vooraf opgelegde structuur.

Ook ten aanzien van het voortbestaan van het Steunpunt Leerlingenparticipatie werden een aantal bezorgdheden geformuleerd.

Het Kinderrechtencommissariaat kijkt uit naar een grondige behandeling van het voorontwerp in het Vlaamse Parlement.

2.4... TATOEAGES

Op het kabinet van Volksgezondheid was reeds enige tijd een werkgroep actief met betrokkenen uit de sector van tatoeages en piercings m.b.t. de opmaak van een kwaliteitslabel voor deze sector. De zorg vanuit die sector betreft zowel de vereisten inzake

.....
 [77] Cfr. c. Tuchtprocedures en -sancties in het onderwijs eerder in dit hoofdstuk.

professionaliteit en hygiëne enerzijds, als het risico voor vervolging wegens slagen en verwondingen anderzijds. Aan het eind van die werkzaamheden werd de Kinderrechtencommissaris op een vergadering uitgenodigd voor een reactie en advies. Tattoos en piercings maken nl. meer en meer deel uit van de hedendaagse jongerencultuur en blijven niet langer beperkt tot een kleinere scène of subcultuur.

Positief aan het kwaliteitslabel zijn de criteria inzake informatie, veiligheid en hygiëne. Toch heeft het Kinderrechtencommissariaat ook bedenkingen bij dit label.

De regeling komt de facto neer op een verbod voor minderjarigen, zeker wat betreft de tatoeages, in mindere mate voor wat betreft de piercings. De leeftijdsgrens voor piercings komt op 16 jaar te liggen, voor tatoeages op 18. Dit gaat in tegen de steeds toenemende en juridisch erkende zelfbeschikkingsrechten van jongeren. Deze regeling gaat daarmee in tegen een evolutie binnen het recht waarbij, bijvoorbeeld voor medische ingrepen de handelingsbekwaamheid en toestemmingsvereiste van minderjarigen met voldoende onderscheidingsvermogen steeds vaker wordt erkend^[78]. Jongeren werden in deze bovendien niet gehoord.

Er is ook een inconsequentie merkbaar: ouders kunnen zo bijvoorbeeld nog steeds oorbelletjes laten zetten bij een baby of kleuter terwijl een 15-jarige niet langer een navelpiercing kan laten zetten. Aan de wens, laat staan toestemming, van de minderjarige wordt hier in beide gevallen volledig voorbijgegaan.

De bedoeling van deze regeling zou volgens de opstellers ervan voornamelijk liggen in het beschermen van minderjarigen. Het Kinderrechtencommissariaat vreest echter dat dit doel voorbijgeschoten zal worden. Piercers en tatoeëerders zijn nl. niet verplicht het kwaliteitslabel na te leven. Minderjarigen die een tatoeage of piercing wensen, zullen zich door dergelijk label niet laten tegenhouden en zich dan maar gaan richten tot diegenen die zich niet aan het label houden en dit met alle risico's van dien. Hun bescherming wordt met andere woorden zeker niet vergroot. Op dit punt kan de regeling dus contraproductief werken.

Tot slot wordt ook aan het doel zich te beschermen tegen strafrechtelijke vervolging evenmin voldaan. Dergelijke code vanuit de sector zelf staat nl. niet boven de strafwet.

Al bij al kan het Kinderrechtencommissariaat zich niet van de indruk ontdoen dat met dit kwaliteitslabel vooral aan de belangen van de sector werd voldaan en zeker niet aan die van de minderjarige consument.

Ondanks deze bedenkingen werd het kwaliteitslabel toch doorgevoerd in de loop van mei 2003.

2.5... “BEVEILIGDE KINDEREN”

Naar aanleiding van berichtgeving rond verdwijningen of misbruik van kinderen komen bepaalde ‘ondernemers’ op de proppen met ‘beveiligingssystemen’ voor kinderen. Het afgelopen werkjaar vormden twee van dergelijke initiatieven onderwerp van discussie. Allereerst was er de berichtgeving omtrent een Engelse arts die wou overgaan tot het inplanten van een ‘tracerchip’ bij een kind. Hiermee zouden ouders te allen tijde kunnen opsporen waar het kind zich bevindt. Nadien kwam er in de media aandacht voor een systeem van Alcatel waarbij de GSM van een kind zou worden uitgerust met een GPS. Deze zou een alarmsignaal naar de ouders versturen indien het kind van het vooraf uitgestippelde traject zou afwijken.

.....
[78] Zie bvb. ook de nieuwe patiëntenwetgeving.

Omtrent het probleem van de chip-implantaat nam het Kinderrechtencommissariaat deel aan een debat georganiseerd door Child Focus (zie Hoofdstuk 3: Netwerking). Het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat rond de traceer-GSM en de traceer-chip werd bekendgemaakt via de pers (zie Persoverzicht).

Het Kinderrechtencommissariaat stelde zich vanuit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind ernstige vragen bij beide initiatieven. De kritiek van het Kinderrechtencommissariaat was gebaseerd op enerzijds principiële argumenten en anderzijds pragmatische argumenten.

Wat het principiële aspect inzake kinderrechten betreft is het Kinderrechtencommissariaat in eerste instantie van oordeel dat beide systemen een ernstige inbreuk vormen op de bescherming van de *privacy* van minderjarigen. Ook minderjarigen hebben immers recht op bescherming van hun *privé*-leven. Indien een dergelijk systeem toch zou worden overwogen moet bovendien groot belang worden gehecht aan de *inspraak* van de minderjarige. Kinderen moeten volledig en correct worden ingelicht over het systeem en de consequenties ervan, ze moeten er ook mee instemmen. Wat betreft de traceer-GSM zouden we kunnen stellen dat indien de minderjarige volledig vrij hiermee heeft ingestemd, een dergelijk systeem geoorloofd zou zijn. Voor wat betreft de geïmplanteerde chip gaat deze redenering niet op. Het inplanten van deze chip is immers een inbreuk op de *fysieke integriteit* van de minderjarigen. Een dergelijke handeling valt, naar Belgisch recht, onder opzettelijke slagen en verwondingen, en is dus strafbaar ook al zou de minderjarige hebben ingestemd. Enkel indien het om een medische handeling zou gaan, wat hier niet het geval is, is een inbreuk op de fysieke integriteit geoorloofd naar Belgisch recht. Een laatste principiële overweging is het feit dat eens te meer *het slachtoffer de lasten dient te dragen* van problemen waar zij niet de oorzaak van zijn.

Naast deze principiële argumenten zijn er nog een aantal pragmatische argumenten om te stellen dat een dergelijk systeem in grote mate zinloos is en mogelijks *contraproductief* werkt. De zinvolheid van een dergelijk systeem kan worden betwijfeld vanuit de vaststelling dat de overgrote meerderheid van de feiten ten aanzien van minderjarigen (moord, mishandeling, aanranding, etc.) worden gepleegd door een bekende, iemand uit de familie- of kenniskring. Op dat moment zijn kinderen niet ‘verdwenen’ zodat het systeem niet gebruikt wordt. Een dergelijk systeem kan bovendien contraproductief werken op twee manieren. Ten eerste zal het een bestaand onveiligheidsgevoel niet wegnemen. Meer nog, ondernemers die dergelijke systemen aanprijzen, teren op deze gevoelens en buiten ze uit. Ouders en kinderen worden constant geconfronteerd met het gevoel van onveiligheid. Zullen ouders niet ongeruster worden? Wat als bijvoorbeeld een kind uitgerust met een traceer-GSM even langs de snoepwinkel loopt en zo van het traject afwijkt? Wat als het even wacht op een vriendje dat wat laat is? Omgekeerd kan ook bij ouders en kinderen een vals gevoel van veiligheid ontstaan, waardoor roekelozer gedrag ontstaat. Uiteindelijk kan een elektronische ‘beschermengel’ nooit de begeleiding door een volwassene vervangen... De ‘bescherming’ die een dergelijk systeem biedt (nl. het traceren) is immers zeer minimaal.

Uit al deze argumenten kan worden afgeleid dat het nut van een dergelijk systeem zeer beperkt is en er heel wat nadelen aan verbonden zijn.

In de media kwamen het voorbije jaar ook nog de drugstesten door ouders uitgevoerd en een ‘seksstest’ (die ouders de mogelijkheid geeft na te gaan of hun kind seks had) aan bod. Het Kinderrechtencommissariaat stelt aldus een steeds toenemend aantal controlerende ingrepen vast, terwijl een meer constructieve aanpak ongetwijfeld productiever is. Deze evolutie acht het Kinderrechtencommissariaat dan ook zorgwekkend.

2.6... LIJFSTRAFFEN

Reeds jaren verspreidt het Kinderrechtencommissariaat de boodschap dat het gebruik van lijfstraffen tegen kinderen niet door de beugel kan. Bepaalde vormen van 'klein geweld', de zgn. pedagogische tik (*contradictio in terminis*), worden echter nog steeds vrij ruim aanvaard bij de bevolking. De Belgische regelgeving is op dit punt dubbelzinnig. Hoewel een aantal bepalingen wel kunnen geïnterpreteerd worden als een verbod op het gebruik van fysiek geweld (hoe miniem ook) bij de disciplineren van kinderen, is deze regelgeving nog niet op dergelijke wijze geïnterpreteerd of aangebracht.^[79] Het Comité voor de Rechten van het Kind haalde in zijn Concluding Observations eveneens aan dat regelgeving op zich op dit punt onvoldoende blijft en er inspanningen moeten geleverd worden om te komen tot een mentaliteitswijziging.^[80]

Ook vanuit de Raad van Europa werd er aandacht besteed aan het uitbannen van lijfstraffen, zowel binnen scholen en andere voorzieningen, als binnen de privé-sfeer.^[81] Het Europese Comité voor de Sociale Rechten, dat toeziet op de naleving van het Europees Sociaal Handvest, is van oordeel dat het gebruik van lijfstraffen alsook vernederende straffen moet verboden worden en dat wetgevend ingrijpen ter zake vereist is. Dit Comité stelde hieromtrent een bijkomende vraag aan de Belgische regering. Het Comité wilde weten of de Belgische wetgeving een duidelijk verbod op lijfstraffen bevat. In april 2003 schreef het Kinderrechtencommissariaat de federale regering aan met de vraag op welke wijze op deze vraag van het Comité voor de Sociale Rechten zou worden geantwoord.

In juni ontving het Kinderrechtencommissariaat een antwoord van de toenmalige minister van Justitie, M. Verwilghen. De minister deelde mee dat deze informatievraag van het Comité voor de Sociale Rechten pas in 2004 zou worden beantwoord. De minister stelde de bezorgdheid omtrent de strijd tegen lijfstraffen t.a.v. kinderen te delen, doch acht een wijziging van de wet op dit punt niet nodig. Volgens minister Verwilghen zou de volgende regering wel gebruik kunnen maken van de rapportageverplichting in het kader van het Europees Sociaal Handvest om het bestaande strafrechtelijk verbod bekend te maken aan het grote publiek.

Van dit antwoord onthouden we vooral dat de minister van Justitie aldus van oordeel is dat het gebruik van lijfstraffen t.a.v. kinderen valt onder de strafrechtelijke bepalingen inzake slagen en verwondingen. De bezorgdheid om acties om de publieke opinie de boodschap over te brengen blijft evenwel bestaan. Strikt wettelijk worden slagen en verwondingen immers wel beteugeld, maar kinderen slaan wordt nog te vaak niet als mishandeling beschouwd. Tot een daadwerkelijke strafrechtelijke vervolging zal men slechts overgaan indien er sprake is van zware mishandeling. Bovendien kan men zich de vraag stellen in hoeverre een dergelijke vervolging opportuun zou zijn.^[82]

[79] Zie VAN BROECK, J. en VANDEKERCKHOVE A. (2001), "Is driemaal scheepsrecht, of toch weer niet? De Belgische wetgeving en lijfstraffen tegen kinderen", T.T.K., p. 203-234.

[80] § 24 van de Concluding Observations van het Comité voor de Rechten van het Kind naar aanleiding van de bespreking van het tweede Belgische kinderrechtenrapport, ref. CRC/C/15/Add.178.

[81] Aanbeveling nr. 90(2) van 15 januari 1990 inzake maatregelen betreffende geweld binnen de familie, van het Comité van Ministers van de Raad van Europa. Op 21 november 2002 nam de Kinderrechtencommissaris deel aan een ronde tafel rond 'Corporal punishment', georganiseerd door de Raad van Europa.

[82] Dit onderwerp kwam in 2003 kort in de media naar aanleiding van een Duitse vader die werd veroordeeld tot een boete van 900 euro, omdat hij zijn zoon een oorvijs had verkocht. Zie "Oorvijs zontje kost vader 900 euro", *Het Belang van Limburg* 5 april 2003, p. 5.

[82] Opnieuw ingediend door J. De Bethune, *Parl. St. Senaat*, nr. 3-149/1.

Het Kinderrechtencommissariaat is veeleer voorstander van het ‘Zweeds model’, bestaande uit enerzijds positief stimulerende wetgeving en anderzijds uit ondersteunende campagnes omtrent respectvol opvoeden. De wetgeving hoeft zelfs niet strafwettelijk van aard te zijn. Zo werd bvb. op federaal niveau reeds een wetsvoorstel ingediend tot invoering van art. 371 Bis in het Burgerlijk Wetboek, waarbij het principe van respectvol en dus geweldloos opvoeden centraal gesteld wordt^[83].

2.7... KINDEFFECTRAPPORTAGE

Sedert 1997 kent Vlaanderen het principe van de Kindeffectrapportage.^[84] Een ontwerp van decreet, in zoverre het kennelijk het belang van het kind rechtstreeks raakt, moet bij indiening in het Vlaams Parlement vergezeld zijn van een kindeffectrapport (KER). In een dergelijk rapport moet nagegaan worden wat de mogelijke effecten op kinderen zijn van de voorgenomen beslissing. Eventueel moeten ook alternatieven beschreven worden. Om het opstellen van de KER's te vergemakkelijken werd een methodiek opgesteld.^[85]

De kwaliteit van de opgestelde KER's^[86] is wisselend en eind 2002 werd besproken om de werkgroep die de KER-methodiek opstelde, opnieuw samen te roepen (zie hoger Hoofdstuk 3: Netwerking). Het was de bedoeling om de KER-methodiek bij te schaven zodat de bedoeling van het decreet meer tot uiting zou komen.

Het is van wezenlijk belang om de doelstelling van een KER correct in te schatten. Men loopt immers snel het risico te vervallen in een voornamelijk juridische toets (een afmeting aan het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind), zonder echter te proberen inschatten wat ook de feitelijke, reële effecten zijn op minderjarigen, van een maatregel. Het controleren op de conformiteit van een voorgenomen regeling met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is slechts één aspect van het KER^[87]. Een belangrijk en moeilijker onderdeel van het KER betreft het nagaan wat de feitelijke gevolgen zullen zijn van de voorgenomen beslissing op de levenssituatie van kinderen. Dit aspect wordt nogal eens uit het oog verloren.

Met dit in het achterhoofd werden een aantal veranderingen aan de KER-methodiek aangebracht. Er werd meer nadruk gelegd op de te verwachten effecten en de vergelijking van de voorgenomen regeling met de bestaande regeling. Uiteindelijk zal echter alles staan of vallen met de wijze waarop de administratie zich kwijt van haar taak.

[83] Opnieuw ingediend door J. De Bethune, *Parl. St. Senaat*, nr. 3-149/1.

[84] Decr.VI.Parl. 15 juli 1997 houdende instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind, B.S. 7 oktober 1997.

[85] Deze methodiek met uitleg is terug te vinden op www.wvc.vlaanderen.be/kinderrechten.

[86] Voor een overzicht van de opgemaakte KER's: www.wvc.vlaanderen.be/kinderrechten.

[87] Bovendien gebeurt deze toets bij ontwerp van decreet dan ook door het Kinderrechtencommissariaat op het moment dat het in behandeling is in het Vlaams Parlement.

hoofdstuk 5

O N D E R Z O E K

inhoud

149	—	1. ONDERZOEKSPROJECTEN
149	—	1.1. Kinderen, jongeren en hun gezin
150	—	a. Vaders in soorten
151	—	b. Tienertijd
153	—	c. Kom je dat thuis eens vertellen?
155	—	1.2. Kinderen, jongeren en hun vrije tijd
156	—	1.3. Kinderen, jongeren en hulpverlening
157	—	2. ONDERZOEKSSTUURGROEPEN
157	—	2.1. Steunpunt Gelijke Kansenbeleid
159	—	2.2. Jongeren en wonen in Vlaanderen

1 ONDERZOEKSPROJECTEN

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg bij decreet de opdracht mee, zicht krijgen op de omstandigheden waarin kinderen en jongeren in Vlaanderen opgroeien. Daartoe volgt het Kinderrechtencommissariaat zoveel mogelijk onderzoek over de leefsituatie van kinderen en jongeren op; bevraagt het Kinderrechtencommissariaat met partners of op eigen initiatief kinderen en jongeren over hun leefsituatie; gaat het Kinderrechtencommissariaat zoveel als mogelijk in op vragen van partners die zelf onderzoek bij kinderen en jongeren doen; en neemt het Kinderrechtencommissariaat deel aan stuurgroepen waarin onderzoek naar de leefsituatie van kinderen en jongeren centraal staat.

De voorbije werkjaren heeft het Kinderrechtencommissariaat onderzoek gedaan naar de gezinscontext, de ouder-kind relatie, het welbevinden van kinderen en jongeren en de manier waarop zowel kinderen, jongeren als hun ouders deze relatie beleven. In samenwerking met het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie ging in 2000 het CBGS/KRC Onderzoek 'Leefsituatie 10- 18-jarigen' van start, waarvan de resultaten te lezen vallen in 'Tienertijd'.^[1] In de aanloop naar de campagne 'Kinderrechten in het Gezin' startte het Kinderrechtencommissariaat in 2002 met het KRC Onderzoek 'Inspraak van elf- en twaalf-jarigen in het gezin' waarvan de resultaten, naast andere bijdragen, in het boek 'Kom je dat thuis eens vertellen?' aan bod komen.^[2]

Dit werkjaar (2002 - 2003) stapte het Kinderrechtencommissariaat mee in 'De Kliksons', een onderzoek naar de buurtbeleving, de vrijetijdsbeleving en de participatiemogelijkheden van 10- tot 16-jarigen in hun buurt. En naar aanleiding van vragen en klachten van het ombudswerk, heeft het Kinderrechtencommissariaat op eigen initiatief een onderzoek naar 'tijdelijke vrijheidsberoving en afzondering binnen de hulpverlening' opgestart.

1.1... KINDEREN, JONGEREN EN HUN GEZIN

In de aanloop naar 'Tienertijd' en 'Kom je dat thuis eens vertellen?' zijn gedurende de voorbije werkjaren al een aantal publicaties^[3] omtrent deze onderzoeksgegevens verschenen.

In december 2002 presenteerde Prof. Bracke - Universiteit Gent - de onderzoeksgegevens over depressiesymptomen bij Vlaamse kinderen en jongeren op de Gezondheidsconferentie:

[1] VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.) (2003), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevrraagd*, Antwerpen: Garant.

[2] ACKAERT, L., BRANTS, P., DE RYCKE, L. en VAN DEN BERGH, B., *Kom je dat thuis eens vertellen? Visies van ouders en kinderen op het dagelijkse leven in het gezin*, Leuven: Acco.

[3] ACKAERT, L. en VAN DEN BERGH, B. (2001), "Een zoekproces naar de prevalentie van 'geweld tegen kinderen in het gezin'. Resultaten van het CBGS-KRC onderzoek 'Leefsituatie jongeren (10-18jaar)", in Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en gezinnen (red.), *Geweld tegen kinderen in gezinnen*, p. 92-100.

STEVENS, V., VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (2001), *Belevingen van opinies van leerkrachten (1995-2000). Leerlingen met problemen, taakbelasting, opvoedingswaarden en (beleids) verantwoordelijkheid*, CBGS-Werkdocument, Brussel: CBGS.

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2002), *Kinderen over overleg. Dagelijkse beslissingen in het gezin. De wisselwerking tussen ouder(s) en kind door de ogen van het kind*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat. Dit document is terug te vinden op: www.kinderrechten.be/subsites/volvwassenen

Preventie van depressie en zelfmoord.^[4] De mate waarin Vlaamse kinderen en jongeren zichzelf al dan niet naar waarde schatten en zich betrokken voelen bij gezinsbeslissingen werd toegelicht op het Internationaal congres EUSARF 'Opvoeden en opvoedingsproblemen in een intercultureel perspectief' (april 2003)^[5] en op NYRIS 8: Youth - Voice and Noise (juni 2003).^[6] Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee aan twee bijdragen voor het boek 'Vaders in soorten'.^[7] Beide bijdragen werden toegelicht op het congres 'Vaders in soorten' van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (december 2002).^[8] Op 16 juni 2003 stelde het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie en het Kinderrechtencommissariaat 'Tienertijd. Communicatie, opvoeding en welzijn in context: 10- tot 18-jarigen, ouders en leerkrachten bevraged' aan de pers voor. En op 29 oktober 2003 organiseert het Kinderrechtencommissariaat een informatie- en discussiedag rond het boek 'Kom je dat thuis eens vertellen. Visies van ouders en kinderen op het dagelijkse leven in het gezin'. Zowel gegevens van het CBGS/KRC Onderzoek 'Leefsituatie 10-18-jarigen' als van het KRC Onderzoek 'Inspraak van elf- en twaalfjarigen in het gezin' komen in dit boek aan bod.

a. Vaders in soorten

Op 15 december 2002 organiseerde het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (HIG) een studiedag over de vaders van vandaag. Op basis van de bijdragen van een dertigtal auteurs wordt ingegaan op de vraag wat voor vaders men wil, hoe men vaders ziet in de hulpverlening en hoe vaders als zorgende figuren in gezin en maatschappij worden beschouwd. Op de vraag welke rol vaders in de opvoeding en in de relatie met de kinderen te vervullen hebben, heeft het Kinderrechtencommissariaat meegewerkt aan twee artikelen.

In een eerste bijdrage wordt stilgestaan bij de vraag hoe verschillend de communicatie is tussen vaders en moeders met hun kinderen^[9]. Uit de analyses blijkt dat 'vaderschap' en 'moederschap' opvallende verschillen vertonen, zowel vanuit het perspectief van ouders als van kinderen. Kinderen en jongeren hebben meer positieve en minder negatieve communicatie met hun moeder dan met hun vader. Moeders van hun kant geven aan meer positieve communicatie met hun kinderen te ervaren (in vergelijking met vaders). Tegelijkertijd ervaren ze ook meer negatieve communicatie met hun kinderen. Moeders beleven eveneens meer conflicten tussen de kinderen onderling. Dit alles kan onder meer verklaard worden door het feit dat moeders meer tijd doorbrengen met hun kinderen; waardoor ze een warmere relatie opbouwen met hun kinderen. Moeders voelen vaak een maatschappelijke druk om die rol op zich te nemen. Vraag is dan ook of, en zo ja tegen welke prijs, er gestreefd dient te worden naar een vaderschap welke een meer moederlijke rol op zich nemen?

In een tweede bijdrage wordt ingezoomd op de verschillen tussen vaders en moeders in bezorgdheden en waarden in de huidige opvoedingssituatie^[10]. Moeders blijken meer bezorgd te zijn dan vaders. Ze maken zich vooral zorgen over de mogelijkheid dat hun kind

[4] 3-4 december 2002: Vlaamse Gezondheidsconferentie 2003, 'Preventie van zelfmoord en depressie', Antwerpen.

[5] 9-12 april 2003: K.U.L., Internationaal congres EUSARF 'Opvoeden en opvoedingsproblemen in een intercultureel perspectief', Leuven.

[6] 11-14 juni 2003: Roskilde University, Danish Centre for Youth Research, International Conference 'NYRIS 8: Youth-voice and noise', Roskilde.

[7] VAN CROMBRUGGE, H. e.a. (2002), *Vaders in Soorten. Vaders in soorten en maten gewikt en gewogen*, Tielt: Lannoo.

[8] 15 november 2002: Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, Congres 'Vaders in soorten', Schaarbeek..

[9] VAN DEN BERGH, B., GOEDSEELS, E., LAENEN, A., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (2002), "Zo vader zo zoon, zo moeder zo dochter?", in VAN CROMBRUGGE, H. e.a., *Vaders in Soorten. Vaders in soorten en maten gewikt en gewogen*, Tielt: Lannoo, p. 131-146.

[10] VAN RANST, N., VAN DEN BERGH, B. en DE RYCKE, L. (2002), "Bezorgdheid en waarden in de huidige opvoedingssituatie", in VAN CROMBRUGGE, H. e.a., *Vaders in Soorten. Vaders in soorten en maten gewikt en gewogen*, Tielt: Lannoo, p. 147-155.

in aanraking komt met drugs. Daarnaast wekken de eetgewoonten van zoon- of dochterlief wel enige kopzorgen. Verder blijkt dat ouders een onderscheid maken tussen hun eigen kind en de jongeren in het algemeen. Criminaliteit, verkeersonveiligheid en milieuverontreiniging zijn zorgelijke maatschappelijke ontwikkelingen in de leefsituatie bij jongeren in het algemeen.

Wat betreft de waarden die ouders via de opvoeding aan hun kinderen willen meegeven, leggen vaders iets meer nadruk op ontwikkeling van de individualiteit van hun kinderen. Zij hechten meer belang aan het hebben van een eigen mening en aan het zelfstandig en onafhankelijk zijn. Prestaties leveren is ook voor hen belangrijker. Moeders hechten meer belang aan de affectieve band met hun kinderen. Ze vinden het belangrijk dat hun kind van hen houdt en respect voor hen heeft.

b. Tienertijd

Op 16 juni 2003 stelden het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie en het Kinderrechtencommissariaat *'Tienertijd. Communicatie, opvoeding en welzijn in context: 10- tot 18-jarigen, ouders en leerkrachten bevraged'* aan de pers voor.

Centrale vragen die in het boek worden behandeld, zijn: hoe ervaren tieners de verschillende sociale contexten waarin ze opgroeien; hoe ervaren zij de relaties met hun opvoeders; in welke mate staan deze ervaringen in verband met hun welzijn? Dit en andere vragen worden aan de hand van een surveyonderzoek bij 1955 tien- tot achttienjarigen (2000) en 1798 zes- tot twaalfjarigen (1995) in *'Tienertijd'* beantwoord.

In het boek vormt de relatie tussen tieners, opvoeders en maatschappij de rode draad. De beleving van tieners in diverse 'opvoedende' contexten staat centraal. De wijze waarop zij - via communicatie en opvoeding - de omgang met belangrijke anderen thuis en in school ervaren wordt in kaart gebracht. Het belang van deze omgang voor het welzijn van tieners wordt toegelicht en ter discussie gesteld. Zowel de belevingen van tieners als de belevingen van ouders en leerkrachten komen in *'Tienertijd'* aan bod.

Het boek is van 'binnenuit opgebouwd'. In de eerste hoofdstukken komt een analyse van de leefsituatie in het gezin - de microcontext - aan bod. Nadien staat een analyse van klas en school - de mesocontext - centraal en tot slot worden op een specifieke wijze een aantal elementen van de macrocontext geanalyseerd. Een historische analyse van de 'pedagogisering' van de maatschappij en een metatheoretisch model voor 'ontwikkeling'^[11] vormen samen met een beschrijving van het onderzoeksopzet^[12] de wegwijzer voor de hoofdstukken waarin de onderzoeksresultaten belicht worden. De hoofdstukken die los staan van het empirisch onderzoek, betreffen hoofdstukken 3 en 12. In Hoofdstuk 3 worden een aantal voor- en nadelen over het gebruik van pc's bij bevraging van tieners geschetst^[13].

Hoofdstuk 12 brengt een demografische analyse vanuit het perspectief van kinderen wat, gezien het gebruikelijke 'huishouden' - perspectief vernieuwend is^[14]. Tot slot worden in

[11] VAN DEN BERGH, B. (2003), "Opvoeding en ontwikkeling: historisch-maatschappelijk perspectief en metatheoretisch kader", in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevraged*, Antwerpen: Garant, p. 25-46.

[12] VAN DEN BERGH, B., DE RYCKE, L. en ACKAERT, L. (2003), "Opzet van het empirisch onderzoek en het boek. Concepten van communicatie en opvoeding, steekproef, methode van bevraging en overzicht van analyses", in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevraged*, Antwerpen: Garant, p. 47-64.

[13] DE LEEUW, E. en HOX, J. (2003), "Computergestuurd interviewen bij kinderen en adolescenten: een inleiding", in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevraged*, Antwerpen: Garant, p. 65-74.

[14] LODEWIJCK, E. en VERNAILLEN, N. (2003), "Kinderen in hun gezinnen: een socio-demografische schets", in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevraged*, Antwerpen: Garant, p. 299-322.

hoofdstuk 13 de belangrijkste resultaten samengevat en kritisch beschouwd, vnl. tegen de achtergrond van de ‘pedagogisering’ van de samenleving.^[15] Heel wat hoofdstukken eindigen met beleidssuggesties.

b.1. De leefsituatie van tieners in het gezin

De analyse van de leefsituatie van tieners in het gezin brengt o.m. aan het licht dat afwezigheid van negatieve relatiekenmerken tussen ouder en kind geen synoniem is voor aanwezigheid van positieve relatiekenmerken. Een minderheid van de Vlaamse tieners groeit op in een problematische opvoedingssituatie. Slechts de helft van de bevroegde tieners spreekt zich volmondig uit over een positieve communicatie met vader; met moeder is dat vijf à zes tieners op tien^[16]. Laten we ouders over deze communicatie aan het woord dan beoordelen zij de communicatie met hun kinderen positiever dan hun 10- tot 13-jarige en vooral hun 14- tot 18-jarige kinderen zelf^[17].

Een niet onbelangrijk aantal tieners groeit op in een gezin waar men het moeilijk heeft om eindjes aan elkaar te knopen - vooral tieners uit éénoudergezinnen ervaren financiële tekorten - en één ouder op vier vindt zijn dagtaak zwaar tot heel zwaar. Maar ondanks de zware dagtaak of het lagere inkomen van ouders uit een éénoudergezin slagen deze ouders erin om een even positieve relatie met hun kinderen op te bouwen. Tieners van zwaar belaste ouders omschrijven hun relatie met hun ouder niet noodzakelijk als negatiever dan kinderen van minder zwaar belaste ouders^[18]. Tieners uit éénoudergezinnen hebben evenveel positieve communicatie met en voelen zich evenveel aanvaard door hun ouder als tieners uit tweeoudergezinnen. De relatie met de (afwezige) vader is wel beduidend negatiever dan de vader-kind relatie in andere gezinnen^[19].

In het boek wordt ook nagegaan in welke mate de ouder-kind relatiekenmerken een risico dan wel een bescherming vormen voor het welzijn van tieners. Er wordt vastgesteld dat jongens een hogere zelfwaardering hebben dan meisjes en dat jonge tieners zichzelf en hun competenties meer naar waarde schatten dan 15- tot 17-jarigen^[20]. 25% van de tieners zegt dat ze soms depressiesymptomen bij zichzelf ervaren. 3 tot 17% van de tieners zegt dat ze heel vaak tot bijna altijd depressiesymptomen bij zichzelf ervaren^[21]. Wanneer tieners weten dat hun ouders hen aanvaarden zoals ze zijn, wanneer hun ouders betrokken zijn bij hun dagelijks doen en laten zonder dat de tiener zich daarom gecontroleerd voelt, wanneer ze binnen de ouder-kind relatie ook autonoom kunnen zijn en wanneer een sporadische

[15] VAN DEN BERGH, B. (2003), “Opvoeding en communicatie in gezinnen: moderne kunde, postmoderne kunst? Belangrijkste onderzoeksresultaten en reflectie”, in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 323-338.

[16] ACKAERT, L., STEVENS, V. en VAN DEN BERGH, B. (2003), “Kinderen, jongeren en ouders over hun gezin. Een zoektocht naar de omvang van de ‘onproblematische meerderheid en de ‘problematische minderheid’”, in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 75-108.

[17] VAN DEN BERGH, B. e.a. (2003), “Tijd, arbeid en communicatie in het gezin: de visie van moeders, vaders en tieners vergeleken”, in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 109-136.

[18] VAN DEN BERGH, B. e.a. (2003), “Tijd, arbeid en communicatie in het gezin: de visie van moeders, vaders en tieners vergeleken”, VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 109-136.

[19] VAN PEER, C. (2003), “Kinderen en echtscheiding. Verschillen in perceptie van de opvoedingscontext tussen kinderen in éénoudergezinnen en kinderen in andere gezinnen”, in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 137-166.

[20] DE RYCKE, L. en VAN DEN BERGH, B. (2003), “Communicatie, opvoeding en zelfwaardering. Invloed van perceptie van communicatie- en opvoedingskenmerken in het gezin op de zelfwaardering van kinderen en jongeren”, in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 167-198.

[21] ACKAERT, L. en VAN DEN BERGH, B. (2003), “Depressiesymptomen bij kinderen en jongeren. De relatie tussen depressiesymptomen bij kinderen en jongeren, sekse, leeftijd en ouder-kind relatiekenmerken”, in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 199-224.

ruzie met hun ouders geen weerslag heeft op hun positieve communicatie met hun ouders, dan schatten tieners zichzelf en hun competentie naar waarde in. Ook bij het uitblijven van depressiesymptomen spelen deze relatietekenen een rol. Anderzijds tonen de onderzoeksgegevens ook aan dat ouder-kind relatietekenen niet als 'de' oorzaak van een meer problematische vorm van een depressie bij tieners mag bestempeld worden. Bij een problematische vorm van depressie kan de sociale omgeving nog weinig doen, sterkere (externe) hulpmiddelen zijn dan nodig.

b.2. De leefsituatie van tieners in de school en de klas

De onderzoeksgegevens tonen o.m. aan dat de helft van de tieners het goed kan vinden met z'n leerkracht. Toch wil dit niet zeggen dat de betrokkenheid van de leerkracht en de inspraak van tieners in de klas niet beter kan. Meer dan de helft van de tieners zegt dat ze niet kunnen meebeslissen over de regels in de klas. Slechts één tiener op vijf is ervan overtuigd dat de leerkracht om hem geeft. Slechts één tiener op drie zegt dat iedereen in de klas op dezelfde manier gestraft wordt door de leerkracht^[22].

De meeste leerkrachten vinden nog steeds voldoening in hun job. Anderzijds vinden ze ook dat hun taak de laatste jaren zwaarder is geworden. Te veel opvoedingstaken worden naar hen doorgeschoven, zonder dat er voldoende ondersteuning is. Eén derde van de leerkrachten ervaart te weinig steun bij de begeleiding van leerlingen met leermoeieid, leermoeilijkheden, gedragsproblemen, leerlingen die thuis emotioneel verwaarloosd of mishandeld worden. 16% van de leerkrachten redt het ronduit niet^[23].

b.3. De leefsituatie van tieners in de samenleving

De analyse van de leefsituatie van tieners op macro-niveau brengt o.m. aan het licht dat het beleid meer aandacht moet hebben voor kinderen en jongeren. De helft van de bevroegde ouders vindt dat het beleid te weinig aandacht heeft voor kinderen en jongeren. Meer dan 80% van de ouders meent dat het beleid een beduidendere rol moet spelen in de verkeers- onveiligheid, de werkloosheid, de schending van de rechten van kinderen en de stijgende kosten voor het grootbrengen van kinderen. Meer dan 70% van de ouders zegt dat het beleid meer aandacht moet hebben voor kinderrechten, de problemen van voor- en naschoolse opvang en criminaliteit.^[24]

c. Kom je dat thuis eens vertellen?

In het werkjaar 2002-2003 werd de redactie van het boek 'Kom je dat thuis eens vertellen. Visies van ouders en kinderen op het dagelijkse leven in het gezin'^[25] voltooid. Naast twee beschouwende bijdragen over kinderrechten in het gezin, worden zowel gegevens van het CBGS/KRC 'Onderzoek Leefsituatie 10- tot 18-jarigen' als van het KRC onderzoek 'Inspraak van

[22] GOEDSEELS, E. en VAN DEN BERGH, B. (2003), "School en schoolbeleving: leerlingen bevroegd", in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 225-246.

[23] STEVENS, V. e.a. (2003), "Belevingen en opinies van leerkrachten (1995 en 2000): taakbelasting, leerlingen met problemen en opvoedingswaarden", in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 247-264.

[24] VAN DEN BERGH, B. en LAELEN, A. (2003), "De zorgwekkendheid van de maatschappelijke context en actoren die kunnen ingrijpen: de mening van ouders en leerkrachten in 1995 en 2000", in VAN DEN BERGH, B., ACKAERT, L. en DE RYCKE, L. (red.), *Tienertijd. Communicatie, Opvoeding en Welzijn. 10-18-jarigen, ouders en leerkrachten bevroegd*, Antwerpen: Garant, p. 265-298.

[25] ACKAERT, L., BRANTS, P., DE RYCKE, L. en VAN DEN BERGH, B. (2003), *Kom je dat thuis eens vertellen? Visies van ouders en kinderen op het dagelijkse leven in het gezin*, Leuven: Acco.

elf- en twaalfjarigen in het gezin' in het boek toegelicht. Op 29 oktober 2003 organiseerde het Kinderrechtencommissariaat een informatie- en discussiedag rond het thema van dit boek^[26].

In hoofdstuk 1 maakt Bea Van de Bergh (CBGS) een balans op van het veranderende maatschappelijk beeld van kinderen. Ouders worden uitgedaagd hun gidsende taak bij de opvoeding wat te durven loslaten en het opvoedingstraject niet zozeer te beschouwen als een vooraf vastgelegd parcours, maar veeleer als een boeiende verkenningstocht die ze samen met hun kinderen ondernemen^[27].

In hoofdstuk 2 wordt door pedagoog Peter Brants (Kinderrechtencommissariaat) de verbinding toegelicht tussen de rechten en de belangen van kinderen en het opvoedingsmandaat van de ouders. Alhoewel het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind geen kant-en-klaar opvoedingsrecept biedt, reikt het wel heel wat (dwingende) kapstokken aan waarmee we van de opvoeding een proces kunnen maken waarin ouders en kinderen respectvol met elkaar omgaan en waarin de dialoog centraal staat^[28].

In de hoofdstukken 3 en 4 komen aan de hand van enquêtegegevens zowel de belevingen van ouders als die van hun kinderen over hun onderlinge relatie aan bod. Beide hoofdstukken gaan in op de manier waarop kinderen en jongeren hun ouders beleven en hoe ouders zichzelf als ouder zien.

Zo wordt in hoofdstuk 3 door socioloog Lieven de Rycke (Kinderrechtencommissariaat) o.m. vastgesteld dat de helft van de ouders instemt met de stellingen: 'Ik heb het gevoel de opvoeding niet goed in de hand te hebben' en 'Het ouderschap is moeilijker dan ik dacht dat het zou zijn'. Toch staat deze onzekerheid het plezier van het ouder-zijn niet in de weg. Bijna alle ouders genieten er van ouder en opvoeder te zijn. Bijna alle ouders hebben vertrouwen in de verdere opvoeding van hun kinderen. Op de vraag wat ouders belangrijk tot zeer belangrijk vinden voor hun kinderen, komen vreugde in het leven, zelfvertrouwen en doorzettingsvermogen hebben op de eerste plaats. Een eigen mening hebben en verantwoordelijkheid kunnen dragen komen op de tweede plaats. Op de derde plaats komt onafhankelijkheid en zelfstandigheid. Anderzijds tonen de onderzoeksgegevens ook aan dat er een behoorlijke discrepantie schuilt tussen datgene wat ouders wensen en hoe ouders deze wensen verwezenlijken. Bijna één tiener op twee gaat bvb. akkoord met de stelling: 'Mijn vader/moeder staat erop dat ik precies doe wat er me gevraagd wordt'. Meer dan één tiener op vier gaat akkoord met de stelling: 'Mijn vader/moeder vindt het belangrijk om een heleboel regels te hebben en ze strikt na te leven'^[29].

In hoofdstuk 4 staat sociologe Leen Ackaert (Kinderrechtencommissariaat) stil bij kinderp participatie in gezinsbeslissingen. De analyse van de gegevens brengt o.m. aan het licht dat een minderheid van de kinderen zegt dat ze samen met hun ouder beslissen of naar oplossingen zoeken. Ouders zeggen vaker dan hun kinderen dat ze naar de mening van hun kinderen vragen en luisteren. Vragen we aan ouders of ze ook rekening houden met de mening van hun kinderen dan geven ze aan dat ze dat wat minder vaak doen dan hun kinderen zelf aanvoelen. Ook wordt vastgesteld dat kinderen zich meer van tel voelen wan-

[26] Het verslag daarover volgt in het volgende jaarverslag.

[27] VAN DEN BERGH, B. (2003), "Kinderen, opvoeders en maatschappij: verkenningstocht of verplichte wandeling", in ACKAERT, L., BRANTS, P., DE RYCKE, L. en VAN DEN BERGH, B., *Kom je dat thuis eens vertellen? Visies van ouders en kinderen op het dagelijkse leven in het gezin*, Leuven: Acco, p. 13-34.

[28] BRANTS, P. (2003), "Opvoeden vanuit respect voor rechten van kinderen", in ACKAERT, L., BRANTS, P., DE RYCKE, L. en VAN DEN BERGH, B., *Kom je dat thuis eens vertellen? Visies van ouders en kinderen op het dagelijkse leven in het gezin*, Leuven: Acco, p. 35-52.

[29] DE RYCKE, L. (2003), "Belevingen van het gezin: de relatie tussen ouders en kinderen", in ACKAERT, L., BRANTS, P., DE RYCKE, L. en VAN DEN BERGH, B., *Kom je dat thuis eens vertellen? Visies van ouders en kinderen op het dagelijkse leven in het gezin*, Leuven: Acco, p. 53-84.

neer ze participeren aan het beslissingsproces. Als ouders luisteren en vragen naar de mening van hun kinderen, als ouders samen met hun kinderen beslissen dan hebben kinderen het gevoel dat ze ook van tel zijn^[30].

1.2... KINDEREN, JONGEREN EN HUN VRIJE TIJD

Begin 2003 werd van start gegaan met de voorbereiding van een bevraging 'De Kliksons' bij kinderen en jongeren over hun buurt en vrijetijdsbeleving. Bedoeling is via een interactieve cd-rom 10- tot 16-jarigen vragen voor te schotelen over hun vrijetijdsbesteding en leefwereld. De multimedialook van 'De Kliksons' - met grappige geluidjes en bewegende animaties - breekt met de klassieke enquête en slaat erg aan bij de jongeren. Bovendien maakt het werken met computers een snelle en correcte verwerking van de resultaten mogelijk. Zo kunnen beleidsmakers en veldwerkers nog beter inspelen op de behoeften en vragen van tieners.

Helemaal nieuw is deze bevragingmethode 'De Kliksons' niet. De eerste versie werd ontwikkeld door de landelijke jeugdorganisatie Jeugd & Stad, die deze tienerbevraging al in 1999 afnam in Brussel. In 2001 lanceerde een breed samenwerkingsverband van landelijke jeugdorganisaties 'De Kliksons' in gans Vlaanderen. En met succes: ruim 170 gemeentebesturen en 30.000 tieners werkten mee. Het is de ambitie om het met de 'De Kliksons' in 2003-2004 minstens even goed te doen.

Hiervoor werd een samenwerkingsverband opgezet tussen de hoofdpartners Jeugd & Stad, De Vlaamse Vereniging voor Jeugddiensten en -consulenten (VVJ), de Jeugddienst provincie Limburg en het Kinderrechtencommissariaat. Zij staan in voor de aanmaak, promotie en financiering van 'De Kliksons'. Daarnaast wordt 'De Kliksons' gedragen door een breed samenwerkingsverband van Vlaamse jeugdorganisaties.

De vragenlijst van 'De Kliksons' werd grondig herwerkt. De vragenlijst vertrekt expliciet vanuit de wenselijkheid van hun buurtbeleving en vrijetijdsbesteding. Daarnaast worden er vragen gesteld over het gemeentelijke aanbod van deze vrijetijdsbesteding in de buurt waar de tieners wonen en worden hun opmerkingen bij de gemeentelijke infrastructuur (bvb. bibliotheek, zwembad of sportcentrum) en hun vrijetijdsbesteding in kaart gebracht.

Bovendien werd in de nieuwe Kliksons-versie de mogelijkheid voorzien om drie lokale vragen per gemeente in te voeren. Omdat 'De Kliksons' vooral via gemeentelijke jeugddiensten wordt afgenomen bieden de resultaten ook inspiratie voor het lokale jeugdbeleid en het gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan 2005-2007. Voor de verwerking op Vlaams niveau van de vragenlijst staat het Kinderrechtencommissariaat in.

De cd-rom is bruikbaar voor iedereen die met tieners werkt. In scholen, jeugdorganisaties of andere instellingen/organisaties kan de gratis cd-rom gebruikt worden om het jeugdbeleid in de gemeente mee te evalueren en te verbeteren.

[30] ACKAERT, L. (2003), "Kinderparticipatie in het gezin", in ACKAERT, L., BRANTS, P., DE RYCKE, L. en VAN DEN BERGH, B., *Kom je dat thuis eens vertellen? Visies van ouders en kinderen op het dagelijkse leven in het gezin*, Leuven: Acco, p. 85-120.

1.3... KINDEREN, JONGEREN EN HULPVERLENING

Via de vragen en klachten van het ombudswerk, maar ook via diverse contacten met tal van hulpverleningsvoorzieningen, werd het Kinderrechtencommissariaat de voorbije werkjaren meermaals geconfronteerd met de problematiek van ‘tijdelijke vrijheidsberoving en afzondering binnen de hulpverlening’. De problematiek betreft dan zowel de mogelijkheden en beperkingen, als de bestaande rechtsregels en toepassingen in de praktijk van tijdelijke afzonderingsmaatregelen ten aanzien van minderjarigen.

Ofschoon de verkennende studie van LUCAS^[32] reeds heel wat praktijkmateriaal blootlegde en zicht gaf op het gebruik van diverse vormen van vrijheidsbeperking in de gehandicaptenzorg en in de bijzondere jeugdzorg, laat deze studie nog een aantal blinde vlekken bestaan omtrent de specifieke toepassing van ‘tijdelijke afzonderingsmaatregelen’. Om op bestaande vragen te kunnen antwoorden en om helderheid te brengen in de gehanteerde uitvoering, hield het Kinderrechtencommissariaat een beperkte bevraging bij de (semi-) residentiële sector aangaande het gebruik van afzonderingsmaatregelen.

In de jeugdhulpverlening hanteren hulpverleners zeer diverse methoden en strategieën om kinderen en jongeren te behandelen en te begeleiden. Pedagogische concepten en therapeutische modellen reiken de hulpverleners handvatten aan bij het opstellen van een behandelingsplan. Het tijdelijk afzonderen van de cliënt is in de hulpverlening een gekende en relatief wijdverspreide aanpak. Deze aanpak heeft meerdere benamingen: totale afzondering van aandacht (TAVA), time-outkamer, isoleercel, ...

Het Kinderrechtencommissariaat wil met deze bevraging de diversiteit in aanpak van deze specifieke afzonderingsmaatregel inventariseren en onderzoeken op welke manier het gebruik van tijdelijke afzonderingsmaatregelen kan gestroomlijnd worden, in het belang van zowel de minderjarige cliënt als de hulpverlener. Op basis van deze inventarisatie van zowel knelpunten als ‘good practices’ wil het Kinderrechtencommissariaat, na dialoog met de hulpverstrekkers, het Vlaams Parlement daaromtrent informeren en adviseren.

[32] OPDEBEECK, S. en VAN AUDENHOVE, C (red.) (2001), *De regels van het huis. Omgaan met vrijheidsbeperking in de gehandicaptenzorg en in de bijzondere jeugdzorg*, Leuven: Acco, met een bijdrage van het Kinderrechtencommissariaat door Peter Brants en Dirk Vos.

2 ONDERZOEKSSTUURGROEPEN

Benevens de stuurgroepen vermeld onder netwerking (Hoofdstuk 3: Communicatie), nam het Kinderrechtencommissariaat ook actief deel aan enkele onderzoeksstuurgroepen rond de leefsituatie van kinderen en jongeren. Twee hiervan worden hierna meer in detail besproken.

2.1... STEUNPUNT GELIJKE KANSENBELEID

Begin 2002 is het Steunpunt Gelijkekansenbeleid (Universiteit Antwerpen in consortium met het Limburgs Universitair Centrum) officieel van start gegaan. Het is een onderzoeks- en expertisecentrum met wetenschappelijke en beleidsondersteunende ambities in verband met gelijke kansen. Vier onderzoekscellen (vrouwen, allochtonen, holebi's en leeftijd) concentreren zich rond de specifieke doelgroepen. Het steunpunt heeft tot doel bij te dragen tot structureel en lange termijnonderzoek op het vlak van gelijke kansen; het ondersteunen en bevorderen van de globale ontwikkeling en uitvoering van het gelijke kansenbeleid en het sensibiliseren van de doelgroepen en van de brede bevolking voor de gelijke kansenproblematiek.

De onderzoekscel Leeftijd concentreert haar activiteiten rond de leeftijdsgroep ouderen. Daarnaast vormen kinderen een tweede doelgroep, die omwille van de beperkte bezetting van de onderzoekscel minder ver reikt dan deze rond ouderen. Om die reden werd een korte beleidsgerichte onderzoeksopdracht uitbesteed tot het schrijven van een expertrapport, waarin de actuele situatie van kinderen (0-12 jaar) in zwakke posities in Vlaanderen wordt beschreven^[33]. Uitgangspunt was of kinderen van bepaalde doelgroepen (kinderen van kansarmen, allochtone kinderen, kinderen met een handicap, kinderen van holebi's en asielzoekers) gelijke kansen worden geboden in vergelijking tot andere kinderen in Vlaanderen. De zelfbeleving van het kind stond hierbij centraal.

De opbouw van het expertrapport vertrekt vanuit de invalshoek van de rechten van het kind. Zo worden cijfers m.b.t. het inkomen en de werking van voorzieningen m.b.t. gezondheid besproken onder provisierecten; net zoals informatie over onderwijs, kinderopvang en vrije tijd. Cijfers over kindermishandeling en verwaarlozing worden onder protectierechten geplaatst, terwijl er vanuit participatierecht gekeken wordt hoe kinderen in het gezin en op school participeren.

Algemeen stelt men vast dat er ongeveer 10 tot 20% van de kinderen het niet zo goed stellen. Dit houdt in dat er kinderen zijn die in een gezin leven dat moeilijk rondkomt met het beschikbare inkomen, zich ongelukkig, verdrietig, moe of eenzaam voelen in het gezin, die zich niet geliefd en vaak gestraft voelen, wiens ouders veel ruzie maken, die weinig speelruimte hebben, die weinig vrienden hebben, die zelden bij vrienden gaan spelen, die zich op school niet goed voelen, die vaak gepest worden. Kortom, allerlei factoren die een risico inhouden voor de ontwikkeling van het kind^[34].

[33] VERHOFSTADT-DENÈVE, L. en DEWULF, L. (2002), *Gelijke kansen van kinderen*. Rapport in opdracht van het Steunpunt gelijkekansenbeleid. Het rapport is terug te vinden op www.steunpuntgelijkekansen.be onder het punt 'leeftijd' - publicaties.

[34] VAN DEN BERGH, B. (1997), *Kindertijd. Kinderen en ouders over de leefsituatie op lagere schoolleeftijd in Vlaanderen*, Leuven: Garant.

Bedoeling was om aan de hand van dit rapport een visie en strategie uit te tekenen met betrekking tot de verdere activiteiten rond kinderen. Mede hierdoor werden in januari 2003 een aantal experts uitgenodigd aanvullingen te leveren bij het rapport^[35].

Verschillende van de uitgenodigde sprekers bevestigen dat er vooral met betrekking tot gezondheid nog erg grote sociale ongelijkheden bestaan. Vooral de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg blijft een groot probleem, ook wat geestelijke gezondheid betreft. 25% van de kansarme gezinnen hebben in geval van problemen geen enkele sociale ondersteuning of sociaal netwerk om op terug te vallen. De socio-economisch zwakkere groepen blijken volgens gegevens van Kind&Gezin ook erg weinig vooruitgang te boeken m.b.t. preventie inzake gezondheid. Zo blijkt uit cijfers dat het voorkomen van wiegendoed minder succesvol is bij deze zwakkere groepen. Ook inzake veiligheid en ongevallen thuis scoren dergelijke gezinnen hoger dan beter bemiddelde gezinnen.

Dergelijke sociale ongelijkheid stelt men ook vast in de kinderopvang en het onderwijs. Kinderen uit kansarme gezinnen en allochtone gezinnen zijn ondervertegenwoordigd wat betreft het gebruik van kinderopvang. Dergelijke kinderen ervaren ook meer problemen op school mede door gebrek aan steun vanwege hun ouders en omwille van financiële beperkingen. Dit leidt vaak tot een te snelle doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs. Er wordt binnen het seminarie voor gepleit om een specifieke doelgroepenbeleid af te bouwen omdat dit enkel geleid heeft een versnippering van middelen, inzet en doelstellingen. Hierbij wordt verwezen naar het gelijke kansendecreet waarbij een beleid ontwikkeld wordt dat de leer- en ontwikkelingskansen van alle kinderen wil bevorderen (met wel een focus op kansarme kinderen), dat uitsluiting en discriminatie wil tegengaan.

Verschillende dispuutanten houden trouwens een pleidooi om steeds alle kinderen in de te onderzoeken populatie op te nemen in plaats van de vastgelegde groepen vanuit de celstructuur van het Steunpunt (kansarmen, allochtonen, holebi's en kinderen met een handicap). Vraag is immers hoe men 'risicokinderen' zou moeten definiëren. Het 'doorsnee kind' bestaat immers niet. Beter is te kijken wat bedreigende en wat beschermende factoren zijn die de positie van kinderen kunnen bepalen.

De centrale doelstelling van het rapport, het weergeven van studies vanuit de beleving van kinderen, bleek moeilijk haalbaar. Vastgesteld wordt dat er erg weinig studies verricht worden vanuit de posities van kinderen. De verklaring zoekt men in de veronderstelling dat belevingsonderzoek bij jonge kinderen (0-12 jaar) niet mogelijk is. Andere methodieken worden evenwel niet of te weinig in overweging genomen. Enkele recente onderzoeken geven aan dat dit wel degelijk kan^[36]. Toch is het een gegeven dat er weinig belevingsonderzoek vanuit het perspectief van kinderen bestaat in Vlaanderen één van de belangrijkste conclusies uit het expertrapport. Dit is zeker het geval als het gaat over het bestuderen van participatierechten bij kinderen.

Het rapport geeft dan ook maar een gefragmenteerd beeld weer van de leefomstandigheden van het kind. Men komt zelf tot deze conclusie en beseft dat er momenteel weinig aandacht wordt geschonken aan 'kind'-onderzoek. Het wordt dan ook wenselijk geacht meer onderzoek te verrichten om een globaal zicht te krijgen op de leefsituatie van

[35] De aanwezige experts op het seminarie waren Prof. L. Denève-Verhofstadt en V. Dewulf (auteurs rapport, UG), R. De Cock (Kind&Gezin), Dr. B. Van den Bergh (CBGS - KUL), C. De Loof en G. Thijs (Administratie Vlaamse Gemeenschap, Dep. Onderwijs), Dr. L. Ferrant (Centrum voor Huisartsengeneeskunde, UIA), L. De Rycke (Kinderrechtencommissariaat), Prof. J. Van Acker (Opvoedingsadviezen), J. Van Aelst (Administratie Vlaamse Gemeenschap, Dep. Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur), J. Lamotte (KUL, Pedagogiek) en A. Baeckens (Kabinet Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking).

[36] VAN DEN BERGH, B. (1997), *Kindertijd. Kinderen en ouders over de leefsituatie op lagere schoolleeftijd in Vlaanderen*, Leuven: Garant.

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2002) *Kinderen over overleg. Dagelijkse beslissingen in het gezin. De wisselwerking tussen ouder(s) en kind door de ogen van het kind.*, Brussel: Kinderrechtencommissariaat.

kinderen. Daarnaast wordt er door de experts een sterke nood aan gevoeld tot coördinatie en opvolging van het bestaand en lopend onderzoek naar kinderen in Vlaanderen. Zowel goede informatie-uitwisseling tussen onderzoekers onderling, als tussen onderzoekers en personen uit beleid en praktijk lijkt dan ook aangewezen.

2.2... JONGEREN EN WONEN IN VLAANDEREN

Het hoofddoel van het Vlaams woonbeleid is het realiseren van het recht op wonen voor iedereen, waarbij de kwaliteit van de woning en de woonomgeving voorop staat. Met het doel de leefbaarheid van de woonwijken te verhogen, wil het Vlaamse woonbeleid bij zijn beleidsontwikkeling in de toekomst ook rekening houden met de wensen en behoeften van kinderen en jongeren. Wegens de geringe aandacht voor minderjarigen in het beleid is er weinig geweten over hun woonsituatie en -tevredenheid. Om aan de vraag tegemoet te komen werd in het kader van het Programma Beleidsgericht Onderzoek binnen het beleidsdomein huisvesting een ‘Onderzoek naar de woonsituatie, woonbehoeften en woonwensen van kinderen tot 18 jaar in Vlaanderen’ opgestart. Bijzondere aandacht ging uit naar kinderen en jongeren in de verstedelijkte woonomgeving, gezien de problematiek van de stadsvlucht. Het wordt noodzakelijk geacht dat er een meer aangename woonomgeving wordt gecreëerd zodat jonge gezinnen de stad meer als woonplaats zouden kiezen.

Op basis van de statistische analyse van de data van alle -19-jarigen op basis van de Algemene Volks- en Woningtelling (1991) blijkt dat er twee probleemgroepen kunnen onderscheiden worden^[37]. Allochtone kinderen in grote gezinnen en kinderen in éénoudergezinnen waarvan het gezinshoofd deeltijds werkt. Beide groepen wonen voor het grootste deel in arbeiderswoningen of kleine appartementen met dikwijls slechts één slaapkamer. Ruimtelijk situeren deze woningen zich in dezelfde buurten in en rond de negentiende-eeuwse wijken van de grote steden. Een actualisering van deze gegevens op basis van gegevens van het Rijksregister (1 januari 2001) geeft aan dat er in deze negentiende-eeuwse wijken het laatste decennium nog een toename is gekomen van het aantal kinderen (en dit ten nadele van de stadskernen). Dit doet sterk vermoeden dat er een verslechtering is opgetreden in de woonsituatie van een groot aantal kinderen.

Uit de bevraging blijkt dat de ondervraagde jongeren algemeen genomen meer tevreden zijn over hun woning dan over hun woonomgeving. Wat de woning betreft zijn ze minder tevreden over de (afwezigheid van de) tuin en het gebrek aan stilte in het huis. Jongeren wensen een voldoende grote woning, met een tuin en het noodzakelijke comfort. In de woonomgevingen zijn de grootste tekortkomingen het gebrek aan fietspaden, het gevaarlijk verkeer, de groenvoorziening en het gebrekkige aanbod aan ontspanningsmogelijkheden. Ze wensen dan ook vooral een veilige woonomgeving, met de nodige groenvoorzieningen en ontspanningsmogelijkheden.

De algemene tevredenheid van de jongeren over hun woning en woonomgeving varieert naargelang de buurt waarin ze wonen. Niet toevallig zijn hierbij de jongeren woonachtig in de hierboven vermelde negentiende-eeuwse gordel het minst tevreden over hun woonomgeving. Meer specifiek klagen ze over het gebrek aan privacy, tuin of koer en het type van woning. Ook zijn ze minder tevreden over de groenvoorziening, de speelruimte, de fietspaden, de netheid, de veiligheid en het verkeer in hun buurt. Anderzijds zijn ze meer tevreden over de aanwezigheid van voetpaden en het openbaar vervoer.

[37] VERHETSEL, A., WITLOX, F. en TIERENS, N. (2003), *Jongeren en Wonen: Een onderzoek naar de woonsituatie, woonwensen en woonbehoeften van jongeren (tot en met 18 jaar) in Vlaanderen*, Antwerpen: De Boeck.

Naar ontspanningsmogelijkheden blijken deze jongeren ook minder te beschikken over sportmogelijkheden, open terreinen, jeugdbewegingen en -verenigingen. In de voorsteden lijken de meest tevreden jongeren te wonen.

De bevindingen voor de woonomgeving wijzen op het belang voor meer propere buurten en meer (speel-) ruimte voor kinderen en jongeren in de stadskernen en de negentiende-eeuwse wijken. Voor de kinderen en jongeren in de gebieden buiten de steden is er meer nood aan meer ontspanningsmogelijkheden en groenvoorziening. Maar ondanks deze verschillen kan men stellen dat het merendeel van de jongeren net als volwassenen kiest voor een grote comfortabele woning met tuin in een groene, veilige en goed bereikbare omgeving. Wat ingaat tegen de visie neergeschreven in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

De onderzoekers pleiten dan ook voor het sensibiliseren van de toekomstige generatie stadsvluchtters om hen binnen de steden of dorpscentra te houden. Vele jongeren die in steden wonen geven trouwens aan dat wonen in de stad ook voordelen heeft. De nabijheid van allerlei diensten en voorzieningen is een duidelijke meerwaarde voor het wonen in een stad. Wel zal er meer aandacht dienen te gaan naar wat hierboven reeds werd aangekaart: meer speelruimte, veiligere fietspaden, minder druk verkeer, meer groenvoorzieningen. Probleem is dat de stad in feite vol zit: verdere verdichting van het binnenstedelijk gebied betekent nog minder vrije ruimte. De creatie van meer publieke ruimte bruikbaar voor jongeren en het ontsluiten van geprivatiseerde speelruimte van scholen en jeugdverenigingen moeten dan ook nader onderzocht worden.

Verder pleiten de auteurs voor een mobiliteitsbeleid waarbij een sensibilisering op gang komt over het belang om bij de woningkeuze rekening te houden met het aanbod van het openbaar vervoer in de omgeving. Ook bij het plannen en realiseren van woongebieden en bij het inplanten van nieuwe centrumfuncties zoals bioscopen dient men met het aanbod van het openbaar vervoer rekening te houden. Kortom, het is voor de onderzoekers duidelijk dat een geïntegreerd beleid noodzakelijk is. Samenwerking tussen verschillende partners is noodzakelijk. Gebiedsgerichte en projectmatige aanpak is te verkiezen. Hierbij zijn de onderzoekers zich terdege bewust van bepaalde problemen: zoals hoe de verschillende beleidsdomeinen integreren, hoe kunnen o.a. kinderen en jongeren betrokken worden in de besluitvorming, hoe kunnen we de effecten van het beleid bij jongeren inschatten...? Desondanks zijn de onderzoekers ervan overtuigd dat het belangrijk is dat de centrale overheid een deel van de verantwoordelijkheid overlaat aan lokale planners en ontwikkelaars. Dit betekent niet dat de centrale overheid geen bepaalde richtlijnen dient op te leggen, zodat vermeden wordt dat er te weinig aandacht gaat naar de echte probleemgebieden waarmee onder meer kinderen en jongeren in hun buurt geconfronteerd worden.

conclusies

ALGEMENE BESLUITEN & SUGGESTIES

inhoud

165	GEZIN
165	(Echt)scheiding
166	Geweld op minderjarigen in het gezin
166	Opvoedingsondersteuning en ouder-kind relatie
167	Adoptie
167	ONDERWIJS
167	Kosteloosheid van (basis)onderwijs
168	Participatie op school
168	Geweld op minderjarigen in het onderwijs
169	Tuchtsancties
169	Pesten door leerlingen
170	Betwisting schoolresultaten
170	Een leerlingenstatuut
170	Onderzoeksbevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat
171	HULPVERLENING
171	Integrale Jeugdhulp
171	Niet-begeleide minderjarigen
172	Minderjarigen en detentie, het samenwerkingsakkoord Everberg
172	RECHT OP INFORMATIE
173	OVERKOEPELEND KINDERRECHTENBELEID
173	Opvolging VN Kindertop, New York mei 2002
173	Aanbevelingen van het Comité voor de Rechten van het Kind
173	Behandeling jaarverslag Kinderrechtencommissariaat

Aan het eind van dit jaarverslag willen we nog eens de belangrijkste aandachtspunten voor het Vlaams Parlement op een rijtje zetten. Deze thema's blijven knelpunten in Vlaanderen en bleken uit de gehele werking van het Kinderrechtencommissariaat, zijnde het advieswerk, het ombudswerk, het opvolgen van leefsituaties van minderjarigen en de netwerking. We wijzen hieronder tevens op knelpunten die reeds in de loop van de voorbije jaren aangekaart werden bij het Vlaams Parlement maar vooralsnog zonder gevolg bleven.

Na een reeks thematische probleemdomeneinen, gaan we aan het eind van dit besluit ook in op de nood aan een meer overkoepelend kinderrechtenbeleid.

GEZIN

(ECHT)SCHEIDING

Net als de vorige jaren, blijft het aantal aanmeldingen betreffende de situatie van minderjarigen in de (echt)scheidingscontext onrustbarend hoog. In de betreffende aanmeldingen merken we op dat het kind vaak ook letterlijk 'het kind van de rekening' is. Dit lijkt deels inherent te zijn aan de (echt)scheidingen die procedureel gebaseerd zijn op het conflictmodel. In het federaal regeerakkoord wordt de invoering van de schuldloze echtscheiding in het vooruitzicht gesteld.

Het gaat hierbij meestal om een variatie van problemen zoals de gebrekkige inspraak van de minderjarige, discussies rond de verblijfs- of omgangsregeling, moeizame aanpassingen en de impact van ouderlijke beslissingen op het dagelijks leven van de kinderen, wederzijdse beschuldigingen tussen de ouders e.d.m.

Reeds vijf jaar lang houdt het Kinderrechtencommissariaat, o.m. via adviezen terzake, een pleidooi voor meer bemiddelend optreden bij gezinnen met problemen, met name in de context van een scheiding. Op federaal niveau werd de wetgeving reeds in die zin aangepast, maar op Vlaams niveau laat een regeling rond erkenning en kwaliteitseisen voor bemiddelaars nog steeds op zich wachten, ook al werden daarvoor reeds initiatieven ingediend. Het Kinderrechtencommissariaat diende hierover reeds twee adviezen in bij het Vlaams Parlement. Vooral het belang van het kind (I.V.R.K., art. 3), het recht om contact te blijven houden met beide ouders en de eigen inbreng van de minderjarige in de modaliteiten daarbij (I.V.R.K., art. 9 en 12) staan hier centraal.

Het Kinderrechtencommissariaat roept het Vlaams Parlement dan ook op om het dossier inzake familiale- en/of scheidingsbemiddeling opnieuw op te nemen en de vereiste regeling vast te leggen.

In het voorbije jaar stond de (federale) financiering van de neutrale bezoekeruimtes zonder aankondiging en met miskenning van eerdere afspraken, ineens op de tocht. Deze bezoekeruimtes dienen in gespannen situaties het omgangsrecht tussen ouders en kinderen te garanderen op een veilige manier. Kinderen die hun recht op persoonlijk contact met een van de ouders (I.V.R.K., art. 9) enkel kunnen uitoefenen in een neutrale bezoekerimte moeten daarenboven in veel gevallen rekening houden met wachttijden van zes maanden of meer. Dit leidt in de praktijk vaak tot menselijke drama's, uitgerekend in scheidings-situaties die reeds in een gespannen sfeer verlopen. Deze wachttijden zorgen in feite voor een tijdelijke onmogelijkheid om het recht op persoonlijk contact, zoals verdragsrechtelijk gegarandeerd, uit te oefenen. Verwijzend naar het advies terzake van het Kinderrechten-

commissariaat stellen we dat het hier een noodzakelijke basisvoorziening voor minderjarigen betreft. Deze zou in het kader van bijstand aan personen gevat kunnen worden in Vlaamse regelgeving.

Het Kinderrechtencommissariaat blijft bij het Vlaams Parlement aandringen op een duurzame organisatie en voldoende subsidiëring van de neutrale bezoekerimtes.

Uit de meldingen betreffende de verblijfs- en omgangsregeling van kinderen die niet (meer) bij beide ouders wonen, blijkt dat de beleving van het kind soms zeer weinig plaats krijgt in deze procedures en gerechtelijke beslissingen. Een versterking van het spreekrecht (I.V.R.K., art. 9 en 12), nu onvoldoende als recht gegarandeerd in de heersende regelgeving, dringt zich meer dan ooit op. Tegelijk moet opnieuw de aandacht gevestigd worden op het belang van initiatieven inzake jeugdadvocatuur en de mogelijkheid van een eigen rechtsingang voor minderjarigen. Bij de herziening van deze wetgeving lijkt de inbreng van expertise van hulpverleners, bemiddelaars en kinderpsychiaters ons onontbeerlijk.

Het Kinderrechtencommissariaat wijst het Vlaams Parlement op het belang van een degelijk uitgewerkt spreekrecht en vraagt oog te hebben voor de positie en de beleving van de minderjarige. Hoewel mogelijke wijzigingen terzake voornamelijk op federaal vlak dienen te gebeuren, vraagt het Kinderrechtencommissariaat aan het Vlaams Parlement om hier, waar mogelijk, op te wijzen.

GEWELD OP MINDERJARIGEN IN HET GEZIN

Uit de meldingen betreffende geweld tegen kinderen binnen de gezinscontext blijkt duidelijk dat geweld op verschillende manieren tot uiting komt. Fysiek geweld, psychisch geweld of verwaarlozing zijn vaak niet van elkaar los te koppelen. Toch blijkt dat vooral fysiek geweld aanleiding kan geven tot hulpverlening of gerechtelijk optreden. Hierdoor blijft een aanzienlijke groep kinderen verstoken van de noodzakelijke bescherming. Het verdrag (I.V.R.K., art. 19) legt betreffende geweldpleging in de gezinscontext de verplichting op aan de overheid om alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied te nemen, om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft. In veel gevallen wordt de geweldpleging wel opgemerkt door leerkrachten, artsen enz., maar vindt de minderjarige de weg niet naar de juiste hulp of opvang.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt het Vlaams Parlement om waar mogelijk binnen de eigen bevoegdheden regelgevende initiatieven hetzij op te zetten, hetzij op andere niveaus te bepleiten, om in de bestaande regelgeving lijfstraffen en verneederende behandeling explicieter te verbieden.

OPVOEDINGSONDERSTEUNING EN OUDER-KIND RELATIE

Zowel uit onderzoeksresultaten van het Kinderrechtencommissariaat, als uit de toename in meldingen inzake opvoedingsproblemen, valt een zekere opvoedingsonzekerheid bij vele ouders af te leiden. Ouders voelen zich vaak ongerust over zaken die echter een eigen

plaats hebben in elk opvoedingsproces. Bij momenten wordt die begrijpelijke ongerustheid en beschermende reflex ten onrechte gebruikt door bedrijven die daarop inspelen en controlemiddeltjes op de markt brengen zoals GSM-tracers, testkits voor druggebruik of seksuele activiteit. Vanuit het Kinderrechtencommissariaat bepleiten we veeleer de positieve weg van de dialoog, het vertrouwen en het wederzijds respect tussen ouders en kinderen. Bij deze soms zware opvoedingsverantwoordelijkheid hebben zowel ouders als kinderen recht op ondersteuning vanuit de overheid (I.V.R.K., art. 5 en 18).

De regelgeving inzake opvoedingsondersteuning is momenteel vooral organisatorisch van aard. Het legt dus de organieke basisvoorwaarden vast waaronder activiteiten van opvoedingsondersteuning een tegemoetkoming kunnen verkrijgen. Het Kinderrechtencommissariaat is van mening dat, naast deze regelgeving, ook expliciet het diversifiëren van dit aanbod naar verschillende doelgroepen van gezinnen, van ouders, van minderjarigen,... dient opgenomen te worden.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt het Vlaams Parlement de nodige inspanningen te doen opdat meer werk kan worden gemaakt van een recht op opvoedingsondersteuning, aangepast aan en gediversifieerd naargelang de noden van zowel ouders als kinderen en uitgaande van het belang van positieve dialoog, wederzijds respect en vertrouwen tussen ouders en hun kinderen.

ADOPTIE

Aanmeldingen uit het ombudswerk tonen aan dat de geldende regelgeving niet altijd voldoet om adoptiedossiers op een aanvaardbare wijze af te ronden. Inzake adoptie liggen de bevoegdheden over de verschillende niveaus verspreid. Het Vlaams Parlement is in deze bevoegd voor regelingen inzake voorbereiding, bemiddeling nazorg en de kwaliteitscontrole daarbij. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Haags Adoptieverdrag stellen daaromtrent het bindend kader vast. Het vertrekpunt is hier steeds de primauteit van het belang van het kind en het recht van het kind op een degelijke screening en voorbereiding van de adoptiefouders, op een wettelijk omkaderde procedure en op de nodige kwaliteitscontrole daarbij. Nu de federale wetgeving aangepast werd aan bovenvermelde verdragen, dient ook het Vlaamse luik van de regelgeving herzien te worden. Bovendien dringt het Kinderrechtencommissariaat aan op degelijk en voldoende toezicht op de naleving van bovenstaande regelgeving.

Het Kinderrechtencommissariaat roept het Vlaams Parlement op de nodige decretale initiatieven opnieuw te behandelen teneinde de adoptieregeling conform de hierboven vermelde verdragen te maken.

ONDERWIJS

KOSTELOOSHEID VAN (BASIS)ONDERWIJS

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de kostprijs voor onderwijs in sommige gezinnen een bijna onoverkomelijk probleem is. Nochtans dient zowel de toegang als de beschikbaarheid van het basisonderwijs kosteloos te zijn (I.V.R.K., art.28) Voor het secundair onderwijs is de kosteloosheid een na te streven doelstelling en dient erop toegezien te worden dat het in geen geval duurder wordt voor de gebruikers.

Het Kinderrechtencommissariaat betreurt dat het Vlaams Parlement dit principe deels heeft vrijgegeven. Dit heeft vooral nadelige gevolgen voor sociaal-economisch zwakkere gezinnen en/of gezinnen met meerdere schoolgaande kinderen. De vrije schoolkeuze dreigt in sommige situaties eerder een financieel-economische afweging te worden dan een weloverwogen keuze in het belang van het kind.

Bovendien heeft het Vlaams Parlement niet enkel de kosteloosheid opgegeven, maar werd tevens nagelaten om toe te zien op het verbod om de kostprijs van het secundair onderwijs te laten toenemen.

Het Kinderrechtencommissariaat verzoekt het Vlaams Parlement om het debat omtrent kosteloos onderwijs te willen heropenen en de heersende regeling, waardoor het principe van kosteloosheid niet langer onomstotelijk vaststaat, te willen herzien.

PARTICIPATIE OP SCHOOL

Binnen het ombudswerk werd meermaals het tekort aan participatiemogelijkheden voor leerlingen aangekaart. Nochtans hebben minderjarigen ook binnen de school recht op informatie en inspraak (I.V.R.K., art. 12 en 13). Anderzijds zit leerlingenparticipatie de laatste jaren duidelijk in de lift. Althans voor wat betreft de formele, organisatorische kant ervan en voor wat betreft het secundair onderwijs. Uit onderzoek is meermaals al gebleken hoe participatiekansen van alle schoolactoren, ook de leerling, de kwaliteit in het schoolleven kan verhogen, zowel voor wat betreft de leeromgeving als voor wat betreft de leefomgeving. Een ontwerpdecreet inzake participatie op school zou aan dit recht concreet vorm moeten geven. Het Kinderrechtencommissariaat gaf daarbij reeds de kritische bedenking mee dat dit participatiedecreet de leerlingenparticipatie dreigt te versmallen tot het installeren van formele overlegorganen op school en aldus te weinig oog heeft voor informele, participatieve omgangswijzen en processen, die zeker even belangrijk zijn.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt het Vlaams Parlement aan te dringen op het beloofde participatiedecreet. Bij de behandeling daarvan dient bij voorkeur nagegaan te worden of het voldoende inspeelt op de behoefte van leerlingen op laagdrempelige en informele vormen van participatie op school.

GEWELD OP MINDERJARIGEN IN HET ONDERWIJS

Hoewel het hanteren van lijfstraffen bij decreet verboden is (decreet GOK, art. III.1 § 2 en I.V.R.K. art. 19 en 28) noteert het Kinderrechtencommissariaat regelmatig meldingen betreffende dergelijke incidenten in het onderwijs. Hierbij is sprake van zowel fysiek als psychisch geweld. Zelfs na doorgedreven klachtenonderzoek leiden feiten die bewezen geacht kunnen worden zelden tot een tuchtprocedure ten aanzien van de betrokken personeelsleden. Het toekennen van een andere onderwijsopdracht of het betrokken personeelslid in ziekteverlof plaatsen, is een vaak gebruikte doch kwalijke praktijk. De betrokken leerkracht kan namelijk te allen tijde opnieuw voor de klas gaan staan. Wanneer enkel een andere opdracht zonder bijkomende ondersteuning wordt geboden, is dit geen echte oplossing en blijft het potentieel gevaar sluimeren. Bovendien bieden deze 'oplossingen' geen enkele rechts- en hulpgarantie aan de slachtoffers. Hier kan onder meer een uitgewerkte rechtspositie van de leerling mee aan verhelpen.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt het Vlaams Parlement om na te gaan hoe effectiever kan opgetreden worden in gevallen waar onderwijspersoneel zich schuldig

maakt aan grensoverschrijdende gedrag.

Tevens lijkt het uitwerken van buitengerechtelijke klachtenregeling ook hier aangewezen. Het Kinderrechtencommissariaat suggereert aan het Vlaams Parlement om een bevoegdheidsuitbreiding hiervoor te overwegen van de recent opgerichte Commissie Leerlingenrechten.

TUCHTSANCTIES

Uit analyse van de meldingen betreffende tuchtsancties weerhoudt het Kinderrechtencommissariaat de opmerkelijke vaststelling dat de decretale bepalingen betreffende het tuchtreglement onvoldoende garanties bieden op een tuchtprocedure met rechtsgaranties voor de leerling. Wanneer een leerling het schoolreglement niet naleeft, kan hij gesanctioneerd worden met een orde- of tuchtmaatregel. Dit kan in sommige gevallen leiden tot een definitieve schorsing uit de school. Wanneer de school evenwel hierbij haar eigen tuchtreglement met de voeten treedt, hebben de leerling of diens ouders hiertegen amper verweermogelijkheden. Tijdens de tuchtprocedure dient de leerling zich te schikken naar de gang van zaken, ook wanneer de school zelf haar reglement niet respecteert. Men kan wel terecht bij een beroepscommissie maar die wordt in de praktijk echter vaak geleid door de persoon die ook de initiële tuchtmaatregel oplegde. De gerechtelijke afhandeling van dergelijke conflicten draagt dan weer het probleem van een te lange termijn en te hoge kost met zich mee. Eer er een vonnis is, is de leerling in kwestie al één of meerdere schooljaren kwijt.

Dit probleem werd, samen met grensoverschrijdend gedrag, reeds in een advies aangekaart.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt er bij het Vlaams Parlement op aan een meer sluitende regeling uit te werken inzake tuchtprocedures.

Ook hier willen we tevens aandringen op een extern toezichtorgaan om op buitengerechtelijke wijze geschillen betreffende tuchtprocedures te beoordelen, bijvoorbeeld bij wijze van uitbreiding van bevoegdheden van de Commissie Leerlingenrechten.

PESTEN DOOR LEERLINGEN

Aanmeldingen betreffende pesten door leerlingen bereiken het Kinderrechtencommissariaat vaak pas wanneer de problematiek dermate geëscaleerd is dat het slachtoffer professionele hulp nodig heeft. In verschillende meldingen vindt de school geen adequate aanpak voor het pestprobleem. Slachtoffers vinden dan vaak ook geen gehoor wanneer zij remediërende maatregelen verwachten. Leerlingen worden wel doorverwezen naar het Centrum voor Leerlingenbegeleiding. Wanneer dit niet tot een adequate aanpak leidt, richten zij zich tot het Kinderrechtencommissariaat om het tekort aan opvang en begeleiding aan te kaarten. Ondanks de vele inspanningen die de laatste jaren reeds geleverd werden op het vlak van onderzoek, preventie en remediëring van het pestprobleem, merken wij dat dit nog niet altijd adequaat aangepakt wordt.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt het Vlaams Parlement dat onderzocht wordt in hoeverre preventieve en curatieve acties aangaande de problematiek van pestgedrag tot een efficiënt beleid kan leiden. Eveneens dient nagegaan te worden in hoeverre de Centra voor Leerlingenbegeleiding uitgerust zijn om bij pestproblemen efficiënt op te treden.

BETWISTING SCHOOLRESULTATEN

Opnieuw stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat leerlingen die hun schoolresultaten willen betwisten, onvoldoende op de hoogte zijn van de procedures die daaromtrent gelden op school. Deze procedure wordt wel vermeld in het schoolreglement, maar de ouders krijgen dit doorgaans slechts bij de eerste inschrijving. Reeds eerder stelde het Kinderrechtencommissariaat voor om deze bepalingen blijvend te hernemen in het jaarlijks rapport.

Bovendien dient bij een dergelijke procedure van de klassenraad ook het recht op informatie en op het inbrengen van de eigen mening van de leerling ingebouwd en gegarandeerd te worden (I.V.R.K., art 12 en 13). Dit veronderstelt een actieve informatieplicht van de school en dit op een voor de leerling en ouders begrijpelijke wijze.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt het Vlaams Parlement om de mogelijkheid te overwegen om de bepalingen betreffende betwisting van schoolresultaten systematisch te laten opnemen in het jaarlijks rapport van elke leerling.

EEN LEERLINGENSTATUUT

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind dient zijn weerslag te vinden in alle levensdomeinen van minderjarigen. Het onderwijs is daarbij één van de meest belangrijke. Ook op school hebben minderjarigen rechten. In dit statuut komen idealiter de provisie-, de protectie- en de participatierechten van de leerling op evenwichtige wijze aan bod. Dergelijk statuut zal de positie van de leerling proactief versterken en alzo de betrokkenheid van leerlingen bij de school kunnen vergroten. Tegelijk kan de leerling (en zijn ouders) op basis van dergelijk statuut meer ondernemen bij problematische situaties op school zoals hierboven meer specifiek uitgetekend.

Het Kinderrechtencommissariaat herhaalt zijn oproep aan het Vlaams Parlement om werk te maken van een volwaardig statuut voor de leerling, waarin een zo verregaande en zo pro-actief mogelijke vertaling van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind wordt vervat.

ONDERZOEKSBEVOEGDHEID VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

Niettegenstaande de decretaal bepaalde onderzoeksbevoegdheden van het Kinderrechtencommissariaat ondervindt het Kinderrechtencommissariaat dat klachtenonderzoek in het onderwijs niet altijd probleemloos verloopt. Sommige scholen stellen zich zeer terughoudend tot weigerachtig op bij het verstrekken van de informatie die nodig is om een degelijk onderzoek te voeren. Precies in dossiers waarbij termijnen gelden voor procedures kan dit voor de melder zeer nadelig zijn.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt aan het Vlaams Parlement om de nodige initiatieven te (laten) nemen, teneinde de decretaal verankerde onderzoeksbevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat te vrijwaren bij het klachtenonderzoek.

HULPVERLENING

INTEGRALE JEUGDHULP

De voorbije jaren werd, op vraag van het Vlaams Parlement, door de bevoegde minister gewerkt aan een fundamentele hervorming van de jeugdhulpverlening. Het is van groot belang dat de aandacht hierbij ook gaat naar jaarlijk laagdrempelige initiatieven en naar criteria inzake bereikbaarheid en toegankelijkheid.

De aanmeldingen bij het Kinderrechtencommissariaat blijven jaarlijks dezelfde pijnpunten blootleggen: onbekendheid van eerstelijnsdiensten, zeer lange wachtlijsten in de meer specifieke hulpverlening en een te zwakke positie van de minderjarige cliënt zelf.

Het Kinderrechtencommissariaat roept het Vlaams Parlement op om het (ontwerp)-kaderdecreet Integrale Jeugdhulp tijdig in behandeling te nemen opdat hierover nog diepgaand debat mogelijk is binnen het Vlaams Parlement. Daarnaast vragen we om de nodige aandacht te verlenen aan de regeling van de rechtspositie van de minderjarige in de hulpverlening. In dit kader pleit het Kinderrechtencommissariaat niet enkel voor rechten van de minderjarige in de hulpverlening maar zeker ook voor een recht van de minderjarige op hulpverlening.

Het veranderingsproces dat vereist is om kans te bieden aan de realisatie van de Integrale Jeugdhulp, geeft echter op zich nog geen antwoord op de prangende vragen die zich vandaag de dag stellen. Het Kinderrechtencommissariaat dringt dan ook aan op meer middelen voor een betere spreiding, bekendmaking en toegankelijkheid van eerstelijnsdiensten. Tevens dient nu al de problematiek van te lange wachtlijsten in de gehandicaptenzorg en de kinderpsychiatrie versneld aangepakt te worden, opdat vermeden zou worden dat minderjarigen met dergelijke behoeften terecht moeten komen in voorzieningen die opgericht noch uitgerust zijn om op die behoeften een adequaat hulpaanbod te kunnen bieden.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een fundamentele behandeling van de geplande hervorming van de jeugdhulp, met daarbij aandacht voor de rechtspositie van de minderjarige, het recht op hulp, de vereiste middelen voor toegankelijke eerstelijnsdiensten en voor het versneld verder wegwerken van de bestaande wachtlijsten.

NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN

Uiterekend in de onzekere context van asiel of illegaal verblijf, zijn minderjarigen uitermate kwetsbaar. Nochtans blijkt uit het verdrag (I.V.R.K., art. 22) en de VN-richtlijnen terzake dat deze kinderen en jongeren in eerste instantie beschouwd dienen te worden als minderjarigen, en dus houder van de rechten uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, en dan pas als persoon zonder papieren of vluchteling.

Ook deze problematiek ligt versnipperd over diverse bevoegdheidssterreinen. Zo kan de levenssituatie en de rechtsbeleving van een minderjarige aanzienlijk verschillen naargelang hij al of niet in een asielprocedure zit. Er blijft een tekort aan voldoende degelijke opvang en gespecificeerde hulpverlening. De concrete uitwerking van de federaal geregelde voogdij laat op zich wachten. De toegang tot basisvoorzieningen inzake gezondheid, huisvesting en vrije tijd, zijn niet altijd gegarandeerd.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt er bij het Vlaams Parlement op aan om voor deze groep kwetsbare minderjarigen een voldoende en kwaliteitsvol opvang- en hulpaanbod te creëren en een gecoördineerde aanpak te bepleiten met de federale overheid, dit met respect voor internationale rechtsregels en richtlijnen.

MINDERJARIGEN EN DETENTIE, HET SAMENWERKINGSAKKOORD EVERBERG

Naar aanleiding van het samenwerkingsakkoord voor Everberg, de Grubbe, maakte het Kinderrechtencommissariaat reeds duidelijk dat detentie van minderjarigen enkel kan in een juridisch correcte context en enkel als ultimum remedium (I.V.R.K., art 37 en 40). Doordat een waarlijk nieuw jeugd(sanctie)recht tot op heden niet gerealiseerd werd, blijft de Everbergwet juridisch op losse schroeven staan. Enkele fundamentele opmerkingen van het Kinderrechtencommissariaat blijven zodoende overeind, zoals bv. de vaststelling dat minderjarige jongens voor eenzelfde feit in Everberg dan wel in een gesloten instelling van Bijzondere Jeugdbijstand geplaagd kunnen worden en derhalve, zonder afdoende verantwoording, een verschillende regime kunnen ondergaan. Het Kinderrechtencommissariaat kijkt uit naar de evaluatie van het samenwerkingsakkoord in de zomer van 2004 en hoopt dat een fundamentele bespreking ervan mogelijk zal zijn, in het licht van de nieuwe geplande ingrepen op federaal niveau.

Het Kinderrechtencommissariaat verzoekt het Vlaams Parlement een grondige evaluatie van het samenwerkingsakkoord omtrent De Grubbe te Everberg te willen voeren en de verdere samenwerking met de federale overheid grondig en zorgvuldig te willen toetsen aan de internationaal geldende normen, zoals vervat in het I.V.R.K. en VN-richtlijnen inzake jeugddelinquentie.

RECHT OP INFORMATIE

Uit de vele infovragen die dagelijks bij het Kinderrechtencommissariaat binnenkomen, kunnen we absoluut afleiden dat zelfs de meest basale informatie over de meest uiteenlopende zaken voor vele minderjarigen onvoldoende toegankelijk of ontsloten is. Minderjarigen hebben nochtans recht op informatie over alle zaken die hen aanbelangen (I.V.R.K., art 13).

Het Kinderrechtencommissariaat staat in voor de infoverstrekking voor wat betreft kinderrechten. Het recht op informatie behelst echter zoveel meer: informatie omtrent vrijetijdsbesteding, onderwijs, seksualiteit, milieuzorg e.d.m. Er is een grote nood aan toegankelijke eerstelijnsvoorzieningen en beschikbare producten die kinderen en jongeren daarbij vooruit kunnen helpen. (Vb: een gratis en anonieme telefoonlijn, massale verspreiding van gratis jongereninformatie, bekendmaking van bestaande infodiensten die nog onvoldoende door de doelgroep worden bereikt.)

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor de uitbouw van een globaal, comprehensief en toegankelijk informatiebeleid voor minderjarigen. We dringen er bij het Vlaams Parlement op aan dat de Vlaamse overheid in alle beleidsdomeinen haar informatieplicht ten aanzien van minderjarigen actief opneemt.

OVERKOEPELEND KINDERRECHTENBELEID

OPVOLGING VN KINDERTOP, NEW YORK MEI 2002.

Het Kinderrechtencommissariaat roept het Vlaams Parlement op de nodige druk te willen zetten op de Vlaamse regering voor wat betreft de opmaak van het Vlaamse luik bij het Nationaal Actieplan Kinderrechten zoals gevraagd werd op de Kindertop van de Verenigde Naties in mei 2002.

Dit plan zou eind 2003 afgewerkt moeten zijn, dit i.s.m. de andere bevoegdheidsniveaus in België. Een bespreking van dit Nationaal Actieplan in het Vlaams Parlement is aangewezen, zodat nagegaan kan worden of op Vlaams niveau voldoende knelpunten aangepakt worden om conform het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind te zijn.

AANBEVELINGEN VAN HET COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND

Het Kinderrechtencommissariaat wijst nogmaals op de inhoud van de *Concluding Observations* van het VN Comité voor de rechten van het Kind, meer bepaald voor de onderwerpen die binnen de Vlaamse bevoegdheidssfeer vallen.

Verwijzend naar het advies omtrent deze *Concluding Observations*, pleit het Kinderrechtencommissariaat ervoor dat de opmerkingen van dit Comité ernstig genomen worden en dat deze thema's een plaats krijgen op de agenda van het Vlaams Parlement.

Concreet gaat dit over:

- Een coherent kinderrechtenbeleid over verschillende beleidsdomeinen heen;
- een verhoogde aandacht en een duidelijke plaats voor mensen- en kinderrechten-educatie in de eindtermen;
- het investeren in kindgericht onderzoek;
- het belang van campagnes die het verbod op discriminatie toelichten;
- het belang van campagnes en ondersteunende initiatieven om ouders duidelijk te maken dat fysieke straffen niet tolereerbaar zijn binnen de opvoeding;
- de rechten van minderjarige asielzoekers en niet begeleide minderjarigen (opvang, onderwijs, bescherming...);
- een menswaardige aanpak van minderjarigen die 'misdrijven' gepleegd hebben en het investeren in programma's en regelgeving die hun reïntegratie in de samenleving vooropstellen.

BEHANDELING JAARVERSLAG KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

Tot slot verzoekt het Kinderrechtencommissariaat het Vlaams Parlement om samen na te gaan hoe de *jaarverslagen van het Kinderrechtencommissariaat* zo ruim mogelijk behandeld en besproken kunnen worden in alle relevante commissies, zeker nu sinds de decreetwijziging van begin 2003 het jaarverslag niet langer verplicht in de plenaire vergadering wordt besproken.

bijlage 1

177

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

bijlage 2

193

Decreet van 15 juli 1997 houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en de instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris.

bijlage 3

197

Media-output oktober 2002 tot en met september 2003

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

PREAMBULE

Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest der Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de inherente waardigheid en van de gelijke en onvervreemdbare rechten van alle Leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen, Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven, zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status, Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand, Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezin, in een sfeer van geluk, liefde en begrip,

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest der Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Verenigde Naties in 1959, en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10 daarvan) en in de statuten en desbetreffende akten van de gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van 20 november 1959, het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na de geboorte,

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake sociale en juridische beginselen betreffende de bescherming en het welzijn van kinderen, in het bijzonder met betrekking tot plaatsing in een pleeggezin en adoptie, zowel nationaal als internationaal, van de standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de toepassing van recht op jongeren

(de Beijingregels), en van de Verklaring inzake de bescherming van vrouwen en kinderen in noodsituaties en bij gewapende conflicten,
Erkende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,
Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden van ieder volk voor de bescherming van het kind en voor zijn harmonische ontwikkeling,
Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, zijn het volgende overeengekomen

DEEL I

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn of haar ouder of wettige voogd. Discriminatie van kinderen is verboden.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de omstandigheden of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die Partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de

ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit snel te herstellen.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.
3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van een ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers en hun familieleden.
2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.
2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht landsgrenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
 - A. voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - B. ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van de ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk

is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid of de openbare veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- A. de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- B. internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- C. de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- D. de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- E. de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderopvang waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle ormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.
2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van degenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het verblijf in het gezin waartoe het behoort, moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitische recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- A. waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- B. erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;
- C. verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- D. nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen; bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomst, en spannen zich in om, in het kader daarvan, te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke

internationale of nationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.

2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.

2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.

3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.

De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij, gehandicapte kinderen, met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.

2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:

A. om baby- en kindersterfte te verminderen;

B. om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen

te waarborgen, met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
C. om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;

D. om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;

E. om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid van en de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;

F. om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.

4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationale recht.

2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.

2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.

3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.

4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de

financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe

- A. primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
- B. de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
- C. met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor eenieder naar gelang zijn capaciteiten;
- D. informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
- E. maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aanlegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijs methoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op:

- A. de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
- B. het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
- C. het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of hare;
- D. de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
- E. het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.

2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen, onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgestelde minimumnormen.

Artikel 30

In die Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd tezamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar eigen godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.

De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en recreatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.

2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:

- A. een minimum leeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
- B. voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
- C. passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikhandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- A. een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- B. kinderen worden geëxploiteerd in prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- C. kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of van de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle andere vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- A. geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vrijlating wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;
- B. geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- C. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
- D. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslissing ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelijkheden.
3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van: welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik; foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing; of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld ter zake van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het

kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.

2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:

A. geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld ter zake van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van handelen of nalaten;

B. ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:

1. dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;

2. dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;

3. dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;

4. dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à décharge op gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

5. indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;

6. dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikte taal niet verstaat of spreekt;

7. dat zijn of haar privé-leven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.

3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld ter zake van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:

A. de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

B. de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht; adviezen; jeugdreclassering; pleegzorg; programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- A. het recht van een Staat die partij is; of
- B. het in die Staat geldende internationale recht.

DEEL II

Artikel 42

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen.

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegane verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.
2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.
3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag een persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.
4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden voor de datum waarop een verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.
5. De verkiezingen worden gehouden tijdens vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantore van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.
6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de leden die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.
7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.
8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.
9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantore van de

Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.

11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.

12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:

A. binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;

B. vervolgens iedere vijf jaar.

2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.

3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.

4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.

5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.

6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat het Verdrag bestrijkt, aan te moedigen:

A. hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingssfeer van hun onderscheiden mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;

B. doet het Comité, naar hij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;

C. kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;

D. kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikel 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

DEEL III

Artikel 46

Dit Verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.

2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigd of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.

2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.

3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.
2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.
3. Een voorbehoud kan te allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht een jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend

20 november 1989

Decreet van 15 juli 1997 houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en de instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris.

HET VLAAMS PARLEMENT HEEFT AANGENOMEN EN WIJ, REGERING, BEKRACHTIGEN HETGEEN VOLGT:

ARTIKEL 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid.

ARTIKEL 2

In dit decreet wordt verstaan onder:

1. het Verdrag: het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989;
2. het Kinderrechtencommissariaat: de Kinderrechtencommissaris en het personeel dat hem bijstaat in de uitoefening van zijn opdrachten;
3. het Kind: elke minderjarige;
4. de administratieve overheid: de administratieve overheid in de zin van artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, afhankelijk van de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest;
5. de voorzieningen: alle door de Vlaamse regering of door de Vlaamse openbare instellingen erkende particuliere organisaties.

ARTIKEL 3

1. Het ambt van Kinderrechtencommissaris, hierna Commissaris genoemd, wordt ingesteld.
2. De Commissaris wordt benoemd door het Vlaams Parlement.
3. De personeelsformatie en het statuut van het personeel van het Kinderrechtencommissariaat worden door het Vlaams Parlement vastgesteld op voorstel van de Commissaris.

ARTIKEL 4

De Commissaris verdedigt de rechten en behartigt de belangen van het kind.

Daartoe:

1. ziet hij toe op de naleving van het Verdrag;
2. staat hij in voor de opvolging, de analyse, de evaluatie en de bekendmaking van de levensomstandigheden van het kind;
3. treedt hij op als vertolker van de rechten, de belangen en de noden van het kind.

ARTIKEL 5

Bij de uitoefening van de in artikel 4 bepaalde opdrachten besteedt de Commissaris, met het Verdrag als leidraad, in het bijzonder aandacht aan:

1. de dialoog met het kind en met de organisaties actief rond individuele en collectieve dienstverlening aan of belangenbehartiging van het kind;
2. de maatschappelijke participatie van het kind en de toegankelijkheid voor het kind van alle diensten en organisaties die met het kind te maken hebben;
3. het toezicht op de conformiteit met het Verdrag van de wetten, decreten, besluiten en verordeningen, met inbegrip van de procedurele regels welke een aangelegenheid regelen waarvoor de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest bevoegd is;

4. de verspreiding van informatie over de inhoud van het Verdrag, in het bijzonder ten behoeve van het kind.

De Commissaris kan hiertoe onder meer een beroep doen op de wetenschappelijke expertise en ervaring van het Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen, voor zover geen afbreuk gedaan wordt aan het geheel van de opdrachten van het Centrum.

ARTIKEL 6

Bij de uitoefening van de in artikel 4 bepaalde opdrachten is de Commissaris bevoegd om:

1. op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement een onderzoek in te stellen met betrekking tot de naleving van het Verdrag;
2. klachten die betrekking hebben op de niet-naleving van het Verdrag, te onderzoeken en zo mogelijk gericht door te verwijzen naar de voorzieningen.

Het onderzoek van een klacht wordt opgeschort wanneer omtrent die klacht een beroep bij de rechtbank of georganiseerd administratief beroep wordt ingesteld.

De administratieve overheid stelt de Commissaris in kennis van het ingesteld beroep. De indiening en het onderzoek van de klacht schorsen noch stuiten termijnen voor het instellen van beroepen bij de rechtbank of van georganiseerde administratieve beroepen. De Commissaris informeert de klager omtrent het gevolg dat aan de klacht werd gegeven.

ARTIKEL 7

§ 1. Bij de benoeming en de verdere uitoefening van zijn mandaat moet de Commissaris voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. de Belgische nationaliteit bezitten, zijn woonplaats hebben in het Vlaamse Gewest of het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en in het bezit zijn van een Nederlandstalig diploma;
2. van onberispelijk gedrag zijn;
3. de burgerlijke en politieke rechten genieten;
4. in het bezit zijn van een universitair of daarmee gelijkgesteld diploma;
5. minstens vijf jaar nuttige beroepservaring hebben, die dienstig is voor de uitoefening van het ambt;
6. beantwoorden aan het profiel zoals omschreven door het Vlaams Parlement.

§ 2. Het Vlaams Parlement benoemt de Commissaris voor een éénmalige hernieuwbare termijn van 5 jaar.

§ 3. Alvorens in functie te treden, legt de Commissaris in handen van de Voorzitter van het Vlaams Parlement de volgende eed af:

“Ik zweer getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgische volk.”.

ARTIKEL 8

§ 1. Het ambt van de Commissaris is onverenigbaar met elk ander mandaat, of ambt of elke andere functie, ook als die onbezoldigd zijn.

Drie jaar voor zijn benoeming mag de Commissaris geen bij verkiezing verleend openbaar mandaat hebben vervuld. Het is de Commissaris verboden, door het feit van zijn benoeming, om gedurende 3 jaar na het uitoefenen van zijn ambt, kandidaat te zijn voor een bij verkiezing verleend openbaar mandaat. Voor de toepassing van deze paragraaf wordt met een bij verkiezing verleend openbaar mandaat gelijkgesteld: het ambt van buiten de gemeenteraad benoemde burgemeester, een mandaat van bestuurder in een instelling van openbaar nut, het ambt van regeringscommissaris, het ambt van gouverneur, adjunct-gouverneur of vice-gouverneur.

§ 2. De Commissaris geniet hetzelfde statuut als een raadsheer van het Rekenhof. De wedde-regeling van de raadsheren van het Rekenhof, vervat in de wet van 21 maart 1964 betreffende de wedden van de leden van het Rekenhof, is van toepassing op de Commissaris.

§ 3. Binnen de grenzen van zijn bevoegdheid ontvangt de Commissaris van geen enkele overheid instructies. De Commissaris werkt in de uitoefening van het ambt volledig onafhankelijk. De Commissaris kan niet van zijn ambt worden ontheven voor meningen geuit of daden gesteld in de uitoefening van zijn ambt.

ARTIKEL 9

Het Vlaams Parlement kan in één van de volgende gevallen een einde maken aan het mandaat van de Commissaris:

1. op verzoek of met akkoord van de betrokkene;
2. wanneer de betrokkene de leeftijd van 65 jaar bereikt;
3. in een geval van onverenigbaarheid, zoals bepaald in artikel 8, § 1;
4. om zwaarwichtige redenen, onverminderd artikel 8, § 3.

ARTIKEL 10

§ 1. De overheid stelt de Commissaris alle informatie ter beschikking die voor het volbrengen van zijn opdrachten vereist is. Op eenvoudig verzoek van de Commissaris verstrekt zij alle dienstige inlichtingen en documenten.

§ 2. De Commissaris kan, in de uitvoering van zijn opdrachten, het advies inwinnen van de overheid.

§ 3. Onverminderd artikel 15 van de Grondwet, heeft de Commissaris vrije toegang tot alle overheidsgebouwen en tot de voorzieningen. De verantwoordelijken en de personeels-leden zijn ertoe gehouden aan de Commissaris de stukken en de informatie die hij noodzakelijk acht, mee te delen, met uitzondering van die welke door het medisch geheim beschermd zijn of waarvan ze kennis hebben genomen in hun hoedanigheid van noodzakelijke vertrouwenspersoon.

ARTIKEL 11

Art. 458 van het Strafwetboek is van toepassing op de Commissaris en zijn personeelsleden.

ARTIKEL 12

§ 1. De Commissaris brengt aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement jaarlijks verslag uit over de opdrachten zoals bepaald in artikel 4. Het verslag wordt door het Vlaams Parlement in plenaire vergadering besproken. Het verslag wordt openbaar gemaakt. Bovendien kan de Commissaris, wanneer hij dit nuttig acht, tussentijdse verslagen bezorgen aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement met het oog op een bespreking in plenaire vergadering.

§ 2. De Commissaris bezorgt zijn verslagen aan de federale overheid opdat deze ermee rekening zou kunnen houden bij het opstellen van het rapport dat België om de vijf jaar moet indienen bij het Comité voor de rechten van het kind, met toepassing van artikel 44 van het Verdrag. De Commissaris evalueert dat rapport.

ARTIKEL 13

Het Vlaams Parlement stelt jaarlijks op voorstel van de Commissaris de kredieten vast die nodig zijn voor de werking van het Kinderrechtencommissariaat.

ARTIKEL 14

Binnen zes maanden na zijn benoeming, stelt de Commissaris een voorstel van huishoudelijk reglement op. Dat reglement en de wijzigingen erin worden goedgekeurd door het Vlaams Parlement en bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Media-output oktober 2002 tot en met september 2003

MEDIA-ITEMS MET VERMELDING VAN HET STANDPUNT VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

ACTUALITEITSMEDIA

AUDIOVISUELE MEDIA

- 16/10/2002 **AVS**
Lancering theatervoorstelling "Balmoral"
- 19/10/2002 **VRT-TV1 (Nieuws)**
Lancering theatervoorstelling "Balmoral"
- 20/10/2002 **VRT - Radio 1 (De Wandelgangen)**
Lancering theatervoorstelling "Balmoral"
- 21/10/2002 **VRT - Radio 2**
Lancering theatervoorstelling "Balmoral"
- 20/11/2002 **Radio Klara**
Internationale dag van het kind
- 20/11/2002 **VTM (Nieuws)**
Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
- 20/11/2002 **VT4 (Nieuws)**
Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
- 20/11/2002 **VRT - TV1 (Journaal)**
Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
- 20/11/2002 **VRT - Radio 1 (Nieuws)**
Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
- 20/11/2002 **VRT - Radio 1 (Actueel)**
Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
- 21/01/2003 **VRT (Koppen)**
Het Kinderrechtenmanifest
- 16/02/2003 **VRT - Canvas (Lichtpunt)**
Alternatief sanctioneren van jongeren
- 25/03/2003 **VT4 (Nieuws)**
GSM-bewaking

- 27/05/2003 **VTM (Recht van Antwoord)**
Vondelingenschuif
- 16/06/2003 **VTM (Nieuws)**
Voorstelling boek "Tienertijd : Communicatie, opvoeding en welzijn in context"
- 16/06/2003 **4FM (Nieuws)**
Voorstelling boek "Tienertijd : Communicatie, opvoeding en welzijn in context"
- 16/06/2003 **VRT - Radio 1 (Nieuws)**
Voorstelling boek "Tienertijd : Communicatie, opvoeding en welzijn in context"
- 16/06/2003 **VRT - Radio 1 (Actueel)**
Voorstelling boek "Tienertijd : Communicatie, opvoeding en welzijn in context"
- 19/06/2003 **VRT - Radio 1 (Nieuws)**
Justitie - Bezoekruimtes: de federale regering betaalt niet langer de bezoekerimtes voor kinderen en hun gescheiden ouders
- 19/06/2003 **VRT - Radio 1 (Actueel)**
Justitie - Bezoekruimtes: de federale regering betaalt niet langer de bezoekerimtes voor kinderen en hun gescheiden ouders
- 26/06/2003 **VRT - Radio 1 (Nieuws)**
Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerchhove vindt het nieuwe jeugdrecht een gemiste kans
- 26/06/2003 **VRT - Radio 1 (Actueel)**
Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerchhove vindt het nieuwe jeugdrecht een gemiste kans
- 15/08/2003 **VTM (Nieuws)**
Sekstest - protest
- 04/09/2003 **4FM**
Jongeren en GSM-gebruik
- 15/09/2003 **VTM (Telefacts)**
"Koop een kind" : Telefacts-reportage over kinderhandel in Roemenië
- 15/09/2003 **VTM (Nieuws)**
Elk jaar belanden 2.000 kinderen in ons land via mensenhandel
- 19/09/2003 **VRT-Radio 1 (Voor De Dag)**
Kindersterfte door mishandeling in rijke naties
- 29/09/2003 **VRT-Radio 1 (De Wandelgangen)**
Vanderpoorten wil overleg plegen over proces Dutroux

PRINTMEDIA

- 16/10/2002 **De Financieel-Economische Tijd**
Rechten in het gezin
- 16/10/2002 **De Standaard (Zipp)**
Kinderrechten in de feestzaal
- 21/10/2002 **De Standaard**
Belerend Balmoral
- 22/10/2002 **De Morgen**
Alle dagen knuffels en friet. “Balmoral”, een voorstelling waarvan je meermaals de tranen in je ogen krijgt
- 30/10/2002 **Het Volk**
Gratis kaarten voor Erik en Balmoral
- 31/10/2002 **Brussel deze Week**
Hoogdagen voor kinderen tot 107 jaar.
- 09/11/2002 **Het Belang van Limburg**
“Wanneer begint mijn leven?”
- 09/11/2002 **De Standaard (De Wijde Wereld)**
De vakantiedilemma’s van Ankie Vandekerckhove
- 09/11/2002 **Gazet van Antwerpen**
“Wanneer begint mijn leven?”
- 12/11/2002 **De Standaard**
Wachten tot papa thuiskomt
- 14/11/2002 **Het Belang van Limburg**
Vrederechters willen adoptiezaken niet
- 14/11/2002 **Gazet van Antwerpen**
Vrederechters willen adoptiezaken niet
- 21/11/2002 **De Morgen**
“Min Min” is niet “Plus”
- 21/11/2002 **Het Laatste Nieuws**
Respect voor kinderrechten is ook kwestie van mentaliteit
- 21/11/2002 **De Financieel-Economische Tijd**
Kinderrechtencommissaris vraagt meer daden aan politici. Vandekerckhove pleit voor spreekrecht voor kinderen in echtscheidingsprocedures
- 21/11/2002 **Metro**
Kindercommissaris wil dat ministers beter luisteren
- 21/11/2002 **Het Nieuwsblad**
Kindercommissaris eist inspraak bij scheiding “Niemand luistert naar de kinderen”

- 21/11/2002 **De Standaard**
Overheden maken weinig werk van zaken die kinderen aanbelangen
- 21/11/2002 **Gazet van Antwerpen**
Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove in Jaarverslag: “Politiek negeert te vaak problemen van kinderen”
- 21/11/2002 **Het Laatste Nieuws**
Respect voor kinderrechten is ook kwestie van mentaliteit
- 21/11/2002 **Het Volk**
Kindercommissaris eist inspraak bij scheiding. “Niemand luistert naar de kinderen”
- 27/11/2002 **Knack**
Stem oefeningen. Ze moeten niet. Ze mogen zelfs niet. Maar willen ze wel ? En zouden ze het kunnen ? Stemmen vanaf 16 : een debat over kinderen en democratie
- 29/11/2002 **Het Belang van Limburg**
“Recht om te zeggen wat je lust”. Kopergieterij maakt voorstelling over rechten van kind
- 29/11/2002 **De Morgen**
Orde van Geneesheren roept artsen op kindermisbruik te melden. “Hopelijk stappen artsen niet meteen naar parket”
- 14/12/2002 **Het Nieuwsblad**
“Opvoeding van een kind trek je niet in stukjes”. Ankie Vandekerckhove wil geen contract dat zorg voor kinderen na scheiding regelt
- 14/12/2002 **Het Volk**
“Opvoeding van een kind trek je niet in stukjes”. Ankie Vandekerckhove wil geen contract dat zorg voor kinderen na scheiding regelt
- 21/12/2002 **De Standaard**
Zijn kinderen verantwoordelijk in het verkeer?
- 27/12/2002 **Het Nieuwsblad**
Kopergieterij (theatervoorstelling Balmoral)
- 28/12/2002 **De Standaard**
Ankie Vandekerckhove, Vlaams kinderrechtencommissaris heeft er straks een termijn van vier jaar opzitten en kan in 2003 herbenoemd worden
- 01/01/2003 **Plus Magazine**
Hoe goed overlegt u met uw (klein)kinderen ?
- 1/01/2003 **Goed Gevoel**
“Waarom die merkgevoeligheid bij kinderen problematiseren als alle volwassenen rondom mij ook liever met een BMW dat met een Subaru rijden ?”
- 20/01/2003 **Het Nieuwsblad**
Ankie Vandekerckhove wil geen onderscheid volwassene en minderjarige.
“Kindereuthanasie verdient zeker debat”

PRINTMEDIA

- 20/01/2003 **Het Volk**
Ankie Vandekerckhove wil geen onderscheid volwassene en minderjarige.
"Kindereuthanasie verdient zeker debat"
- 21/01/2003 **Het Belang van Limburg**
Het kan een scheel roske zijn dat wint
- 23/01/2003 **De Standaard**
Vanaf welke leeftijd kunnen kinderen alleen thuisblijven ? Twaalf jaar is scharnierleeftijd
- 24/01/2003 **Het Nieuwsblad**
Tragische val kleuters roept vragen op over veiligheid van alleen thuis zijn. Ouders moeten voelen wanneer kinderen alleen kunnen blijven
- 24/01/2003 **Het Volk**
Vanaf welke leeftijd kunnen kinderen alleen thuis blijven ? Kind moet gevaar leren kennen
- 07/02/2003 **De Standaard**
Mieke Vogels niet blij met "Eurosong For Kids"
- 07/02/2003 **Het Laatste Nieuws**
Theater in Diksmuide
- 08/02/2003 **Het Laatste Nieuws**
Mieke Vogels tegen "Eurosong For Kids". "Dat mag je die kinderen niet aandoen"
- 18/02/2003 **De Morgen**
Politieke druk tegen Kindersongfestival neemt toe
- 18/02/2003 **Het Volk**
Recht van Antwoord: Kinderliedjesfeest met valse noten
- 18/02/2003 **Het Nieuwsblad**
Recht van Antwoord: Kinderliedjesfeest met valse noten
- 19/02/2003 **Het Nieuwsblad**
Mediaminister wil controle op Eurosong for kids
- 19/02/2003 **Het Volk**
Mediaminister wil controle op Eurosong for kids
- 19/02/2003 **De Standaard**
"Eurosong for Kids" onder vuur in het Vlaams Parlement. Comité van deskundigen moet kinderen begeleiden
- 20/02/2003 **De Financieel-Economische Tijd**
Onderwijswereld ondertekent diversiteitsverklaring
- 20/02/2003 **Het Belang van Limburg**
Campagne over onderwijskansen

- 27/02/2002 **Het Belang van Limburg**
Kinderrechtencommissaris (verlenging mandaat)
- 27/02/2003 **De Financieel-Economische Tijd**
Mandaat Kinderrechtencommissaris verlengd
- 27/02/2003 **De Morgen**
Vandekerckhove blijft Kinderrechtencommissaris
- 27/02/2003 **De Standaard**
Vandekerckhove blijft Kinderrechtencommissaris
- 27/02/2003 **Gazet van Antwerpen**
Ankie blijft kinderrechtencommissaris
- 03/03/2003 **Het Volk**
Vragen bij nobele bedoelingen van Bush
- 04/03/2003 **De Standaard**
Stemrecht voor minderjarigen moet, ook zonder politieke les op school
- 04/03/2003 **Metro**
Pleidooi voor politieke vorming en stemrecht voor jongeren
- 05/03/2003 **Het Belang van Limburg**
Kinderrechten betekent niet ; kinderen baas
- 05/03/2003 **Gazet van Antwerpen**
Stemrecht op 16 jaar
Commissaris Ankie Vandekerckhove begint met veel goede voornemens aan tweede mandaat van vijf jaar
- 10/03/2003 **De Standaard**
Participatie is meer dan een schoolraad
- 26/03/2003 **Het Volk**
Telecomfirma Alcatel helpt bezorgde ouders met verkliksysteem. GSM houdt je kind in de gaten
- 26/03/2003 **Het Nieuwsblad**
Telecomfirma Alcatel helpt bezorgde ouders met verkliksysteem. GSM houdt je kind in de gaten.
- 29/03/2003 **De Standaard**
Liggen jongeren wakker van deze oorlog ?
- 05/04/2003 **Gazet van Antwerpen**
Oorvijg kost 900 euro
- 16/04/2003 **Knack**
Wie niet weg is, is gezien. Een asielbeleid voer je niet op de rug van kleine kinderen

PRINTMEDIA

- 07/05/2003 **De Morgen**
Wat we in onze Vrije tijd doen, is onze zaak
- 08/05/2003 **De Morgen**
Scholen voeren drugscontroles op
- 09/05/2003 **De Morgen**
Correctie op artikel "Scholen voeren drugscontroles op"
- 10/05/2003 **Het Belang van Limburg**
Beter dode ouder dan een gescheiden ouder
- 12/05/2003 **De Standaard**
Ouders terechtgewezen
- 27/05/2003 **Het Laatste Nieuws**
Recht van Antwoord discussieert over vondelingenschuif
- 27/05/2003 **Gazet van Antwerpen**
Stempel schuifkind blijft levenslang
- 27/05/2003 **Het Belang van Limburg**
Als schuifkind door het leven
- 31/05/2003 **Gazet van Antwerpen**
Kinderrechten moeten in federaal regeerakkoord
- 31/05/2003 **Het Belang van Limburg**
Kinderrechten in regeerakkoord
- 10/06/2003 **De Morgen**
Na drie verkrachtingen zo weer voor de klas. Rechter geeft opschorting van straf, school verwelkomt leraar met open armen terug
- 12/06/2003 **De Standaard**
Aanpak jeugddelinquenten gaat verkeerde kant uit
- 14/06/2003 **Het Volk**
Architect Jeugdsanctierecht haalt scherp uit naar regeringsonderhandelaars
- 17/06/2003 **Het Volk**
Ouders schieten te kort. Dagelijkse aandacht en een goed gesprek kunnen wonderen doen.
- 17/06/2003 **De Financieel-Economische Tijd**
Kinderen voelen zich miskend door ouders
- 17/06/2003 **Het Laatste Nieuws**
Bijna helft van tieners vindt dat ze niet terecht kunnen bij hun ouders
- 17/06/2003 **De Standaard**
Maatschappij belangrijkste oorzaak van depressie jongeren

- 17/06/2003 **De Morgen**
Pa en ma staan altijd klaar. Maar niet voor tienerverdriet
- 17/06/2003 **Het Nieuwsblad**
Ouders schieten te kort
- 17/06/2003 **Het Belang van Limburg**
Onderzoek: "Kinderen te weinig gewaardeerd door ouders"
- 17/06/2003 **Metro**
Helpt tieners ervaart emotionele tekorten in relatie met ouders
- 20/06/2003 **De Standaard**
Neutrale bezoekenruimten in het gedrang
- 27/06/2003 **De Financieel-Economische Tijd**
Wet-Lejeune verandert amper, jeugdsanctierecht strenger
- 04/07/2003 **De Standaard**
De dertigers
- 14/08/2003 **De Morgen**
Ouders controleren seksuele escapades van dochters
- 29/08/2003 **Het Nieuwsblad**
Nog steeds lijfstraffen in Vlaamse scholen
- 29/08/2003 **De Standaard**
Klachten over onheuse straffen nemen toe
- 29/08/2003 **Het Volk**
Lijfstraffen zijn verboden - Meer klachten over lijfstraffen op school
- 03/09/2003 **Het Volk**
Een huis vol kinderrechten. Interactieve expo maakt kinderen wegwijs in Waarschoot
- 03/09/2003 **Het Nieuwsblad**
Een huis vol kinderrechten. Interactieve expo maakt kinderen wegwijs in Waarschoot
- 04/09/2003 **De Standaard**
Jong en overal bereikbaar
- 04/09/2003 **Het Volk**
93 procent van jongeren GSM't
- 04/09/2003 **Het Nieuwsblad**
Jongeren kunnen niet meer zonder GSM
- 12/09/2003 **Brugsch Handelsblad**
Een gsm voor -12 jarigen ?

PRINTMEDIA

- 20/09/2003 **Gazet van Antwerpen**
Baby's vaakst afgeranseld
- 20/09/2003 **Gazet van Antwerpen**
Meisje verft haar en vliegt van school
- 20/09/2003 **Het Belang van Limburg**
Beringse school stuurt meisje weg om gekleurde haren
- 26/09/2003 **Brugsch Handelsblad**
Over lijfstraffen in Vlaamse scholen
- 30/09/2003 **De Morgen**
Kinderen moeten weten dat Dutroux een uitzondering was

KIND- EN JONGERENMEDIA

AUDIOVISUELE MEDIA

- 20/11/2002 **VRT - Ketnet (Karrewiet)**
Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
- 27/02/2003 **VRT - Ketnet (Karrewiet)**
Herbenoeming Ankie Vandekerckhove

PRINTMEDIA

- 26/03/2003 **Jommekeskrant**
Kinderrechtenfestival wordt anders
- 11/06/2003 **Jommekeskrant**
Kinderrechtendorp

TIJDSCHRIFTEN VAN PROFESSIONELE ORGANISATIES

- 03/2002 **Tijdschrift voor de Rechten van het Kind**
Kinderen in de Vlaamse basisscholen : de vergeten participatiegeneratie
- 27/9/2002 **De Bond**
Reportage Kinderrechtenfestival : “Kinderen leggen hun gewicht in de weegschaal”
- 18/10/2002 **De Bond**
Kinderrechten onder een feesttafel
- 11/2002 **Klasse voor Ouders**
Megafoon : “Ook kinderen hebben rechten in hun gezin”
- 15/11/2002 **De Bond**
Stem van het kind ontroert in Balmoral
- 15/11/2002 **De Bond**
Zonen zijn meer zorgenkinderen
- 11-12/2002 **UVV-info**
Dossier “Kinderrechten” : interview met Ankie Vandekerckhove
- 11-12/2002 **Nieuwsbrief Jeugdrecht**
Vierde jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
- 04/2002 **Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten**
*Gedreven door angst...
Vanuit het Kinderrechtencommissariaat*
- 12/2002 **Tijdschrift voor de Rechten van het Kind**
Vlaams Kinderrechtencommissariaat : Politiek moet meer aandacht hebben voor behoeften van kinderen
- 2003/1 **Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten**
Uit de klachtenbank van het Kinderrechtencommissariaat
- 31/01/2003 **De Bond**
Balmoral
- 01-02/2003 **Nieuwsbrief Jeugdrecht**
Adoptie - stand van zaken wetgevend werk
- 01-02/2003 **Nieuwsbrief Jeugdrecht**
Leerlingenstatuut : stand van zaken ?
- 01-02/2003 **Hoop**
Overheden maken te weinig werk van zaken die kinderen aanbelangen
- 10/01/2003 **Klasse voor leerkrachten**
Zwakke leerlingen

- 01-03/2003 **Onderwijskrant**
Belang van gezag binnen emancipatorisch onderwijs: aantasting door beleid en kinderrechtencommissariaat
- 03/2003 **Nieuwsbrief Kinder- en Jongerentelefoon**
Megafoon: kinderen hebben rechten in hun gezin... en op school
- 12/03/2003 **Juristenkrant**
Ankie Vandekerckhove blijft nog tot 2008 Kinderrechtencommissaris
- 03/2003 **Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten**
Vanuit het Kinderrechtencommissariaat. Minderjarigen blijven dezelfde vragen stellen
- 03/2003 **Tijdschrift voor de Rechten van het Kind**
De Kinderkampioen. Internationale expertmeeting over een onafhankelijk instituut voor kinderrechten in Nederland
- 04/2003 **Kinderen eerst !**
Ik zorg dat kinderen meetellen in de politiek
- 11/04/2003 **De Bond**
Een jaar na Everberg
- 06/2003 **Evocatief. Ouders voor ouders**
Het kinderrechtencommissariaat
- 06/2003 **Vrouw en Wereld**
Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove : “Door drugscontroles te doen zetten de ouders de vertrouwensrelatie met hun kinderen zwaar onder druk”.
- 06/2003 **Welwijs**
Tieners op de schoolbanken. Het school(be)leven van 10 tot 18-jarige kinderen en jongeren in Vlaanderen : een beschrijvende en explorerende kijk
- 08/2003 **Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten**
Tuchtprocedures en -sancties in het onderwijs
- 09/2003 **Weliswaar**
Traagheid in de gang van zaken. Vijf jaar KRC
- 09/2003 **Nieuws Uit De Marge**
Jeugddelinquentie “Jongeren maken problemen omdat ze problemen hebben”
- 09/2003 **De gids op maatschappelijk gebied**
Minderjarigen en leeftijdsdiscriminatie

REDACTIE

Leen Ackaert
Peter Brants
Hilde Cnudde
Silke Heiden
Mie Jacobs
Peter Minten
Isabel Moerman
Dominique van den Akker
Ankie Vandekerckhove
Dirk Vos

EINDREDACTIE

Lieven De Rycke
Jeroen Van Broeck

VORMGEVING

Zorra Graphics

DRUK

Drukkerij Vanmelle, Gent

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Ankie Vandekerckhove,
Kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel

ISBN 90-77021-04-3
ISSN 1377-3402

Leuvenseweg 86 - 1000 Brussel

Tel: 02/552 98 00 - Fax: 02/552 98 01

E-mail: kinderrechten@vlaamsparlement.be

www.kinderrechtencommissariaat.be